

PLANINSKI VESTNIK 4

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK LXXVI 1976

PLANINSKI VESTNIK
GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE
 IZHAJA OD LETA 1895

Dr. Miha Potočnik	Barisu Ziherlu v slovo	145
Mr. Tone Strojín	Povzetek študije o varstvu narave v Sloveniji	148
Andrej Brvar,		
Miha Marenče	Ob 20-letnici organizirane mladinske planinske dejavnosti v Sloveniji	149
Dr. Matjaž Kmecl	O Gorenjcih, Stajercih in samotarih	151
Janko Ažman	Pa treh letih – uspeh	155
Stane Belak	»Trekking Peak«	156
Marijan Manfreda	Ventil – pokvarjen	160
Najc Zaplotnik	Snežni metež	161
Zoran Bešlin	Sam nad 8000 metri	164
Baris Erijevce	Priletelo je	166
Ivo Kotnik	Spomini in spominčki na Makalu	167
Viki Grošelj	Mladenč v Himalaji	171
Milan Rebula	Tri dogodivščine z Makaluja	172
Meška Damijan	Zdravniško poročilo	172
Tomaž Jamnik	Z devetimi tonami pod osem tisočak	173
Janez Lončar-Sodr	Oficirska muha	175
Roman Robas	Blagajniško poročilo	176
Stanko Ladrant	Šopek z Uršlje gore, Pece in Raduho	177
Marijan Ravbar	Narekovrstvena območje v Kamniško-Savinjskih Alpah	180
France Vogelink	Knjiga o naravi na Koroškem	182
Dr. ing. France Avčín	Komisija UIAA za varnost v gorah	183
Andrej Kanjc	Jamarsko delo v letu 1975	184
Tine Orel	Tradicionalno srečanje zaslužnih planincev jubilarov	185
	Društvene novice	186
	Alpinistične novice	195
	Varstvo narave	196
	Iz planinske literature	198
	Razgled po svetu	199

Naslovna stran:

Na poti v Yanamo,
 v ozadju Chacaraju (levo)
 in Garcillaso (desno)

Foto Janez Rupar

Notranja priloga:

1. Nepau (Pic VI) – Foto Aleš Kunaver
2. Stene nad Okrešljem – Foto Jože Pelikan
3. Svet okoli Mrzle gore – Foto Jože Pelikan

Poština plačana v gotovini

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana. – Glavni urednik: Prof. Tine Orel, naslov: 61111 Ljubljana – pošta 11, p. p. 38, odgovorni urednik: Stanka Hribar. – Uredniški odbor: Ing. Tomaž Bonovac, prof. Marijan Krišelj, prof. Evgen Lavšin, dr. Miha Potočnik, Janez Preinar, prof. Janko Ravnik, Franci Savenc, Tone Strojín, ing. Albert Sušnik, dr. Tone Vraber. – Naslov uredništva in uprave: Planinska zveza Slovenije, 61001 Ljubljana, Dvořakova 9, p. p. 214. – Tekoči račun pri NB 50101-678-47046, telefon 312-553. – Planinski Vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina 100 din, plačljivo tudi v štirih obrokih, za inozemstvo 160 din (9 US \$). Oglase vodi Rada Lavrič. – Reklamacije se upoštevajo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi glasilo, navedite vedno tudi novi naslov s tiskanimi črkami. Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pisemne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. – Rokopisov ne vračamo. – Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

laško pivo

tiskarna
jože moškrič
 ljubljana
 nazorjeva 6
 telefon 21 296

oddelek za sodočno pisarniško poslovanje

izdeluje kopirne obrazce SNAP-OUT, ki zagotavljajo boljšo organizacijo poslovanja v uradih, bankah, zavarovalnicah, uslužnostnih podjetjih, industriji, trgovini, bolnišnicah, prevozništvu in drugod

tiskarna
 klišarna
 knjigoveznica
 štampiljarna

tiskarna
jože moškrič
 ljubljana
 nazorjeva 6
 telefon 21 296

BORISU ZIHERLU V SLOVO

DR. MIHA POTOČNIK

Neusmiljena zla usoda mi je ponovno naložila nad vse bridko dolžnost. Za prijatelji Jožetom Hafnerjem v letu 1972, Jožo Čopom in Dragom Koreninijem, ki smo ju pokopali v lanskem letu, moram v Planinski Vestnik pisati zadnje slovo še planinskemu, plezalskemu in življenjskemu prijatelju Borisu.

Spet se je odkrušil iz mojega planinskega in osebnega življenja eden najtrdnjših oprimkov, na katerem je več kot četrt stoletja varno visel tudi dobršen del mojega življenja. Ta izguba je za nas vse boleča, — čutim pa jo tudi skoraj kot osebno krivico, saj je udarila med nas tako nepričakovano in tako strašno prežgodaj. Spoznali smo se v gorah — po njegovem povratku v Ljubljano — tam nekje v začetku petdesetih let. In, rekel bi, na prvi pogled in prvo besedo postali najboljši prijatelji in planinski tovariši. Da, tudi prijateljstvo »na prvi pogled« je morda še bolj trdno kot ljubezen!

Slovenske gore so nas povezale v zvesto prijateljsko planinsko družino. V teh petindvajsetih letih skoro ni bilo sobote in nedelje, ne praznika in ne dopusta, da ne bi »šli v hribe«.

Boris je rad večkrat povedal, da je bil leta 1924 prvič na Triglavu skupaj s Tonetom Tomšičem po poti čez Plemenice (Bambergovi), prav na dan, ko so reševalci iz stene prinesli smrtno ponesrečenega dr. Klementa Juga in smo ga, naloženega sredi sleča in rušja na voz Preckinovega Gregorja-Laha, pripravljali za prevoz na Aljaževo dovško pokopališče. Morda sva se z Borisom takrat — ne da bi za to vedela — prvič videla pred obličjem gora in smrti.

Nepozabne so naše skupne plezarije: v Jalovčevi severovzhodni steni smo s Francetom Avčinom ponovno občudovali Hornov izstop skozi okno na Streho, skupaj smo ponavljali znamenite grede v Rjavini, ko se nam je pridružil še Joža Čop. Čudoviti so bili dnevi in večeri v Vratih, ko smo v Šlajmerjevi vili obiskovali Joža in Mojca, ki sta več let varno in vestno skrbela za cel trop mladih in neugnanih alpinistov. Skupaj s prvimi sovjetskimi alpinisti smo bili na Škrlatici in Rokavih, kjer nas je

Boris Ziherl v Triglavski steni 5. 8. 1958

Foto dr. Miha Potočnik

zares prestrašila z rekordnim skokom čez kamin pod škrbino med Velikim in Srednjim Rokavom gamsova koza s kozličem. Za trideseto obletnico, kar naju je z doktorjem Jožetom Hafnerjem Joža Čop prvič popeljal čez severno steno Triglava, smo septembra 1957 ponovili v isti trojni navezi slovensko smer: Pridružil se nam je kot četrti v navezi še Boris. V zgornjem delu, nad mojo »Šrango«, je bila stena vsa prevlečena z nevarno ledeno glazuro. Plezanje je bilo na moč nevarno in zamudno, tako da smo zavili v Prevčev izstop in prišli pod vrh stene že skoraj v večernem mraku. Tovariši so že izbrali neko bližnjo votlino za bivak, ko se mi je – k sreči sem imel s seboj dereze »za vsak slučaj«, – vendarle posrečilo najti in s klini opremiti varen prehod »okrog ogla« in smo jubilejno noč lahko proslavili na Kredarici namesto v ledeno mrzli steni. Bil je eden tistih večerov v planinski koči, ki jih človek nikoli ne pozabi. Od takrat smo se vselej, kadar smo prišli skupaj, spomnili na to. Borisa, ki je takrat tisto lopo prvi opazil, smo večkrat dražili: »Gremo spat v luknjo.« Morda se njihovi spomini zdaj, ko je vsega konec, zares tam srečujejo, saj vseh treh ni več. Meni bo pogled na tisto mesto vedno vračal podoba vseh treh, kot da so še tu.

V letih že zrele gorniške sreče in zagnanosti smo prehodili skupaj vse Julijce, posebej še svet okrog Triglava, Škrlatice in Rokavov, vse Kamniške in Savinjske Alpe, vse Karavanke, Grossglockner, pa tudi Pelister nad Bitolo, Djerovico v Prokletiju, Bjelasnico, Troglav in Zekovo glavo nad Biogradskim jezerom v Črni gori in še marsikakšen vrh. Kam vse bi še lahko segli spomini!

Resnično, Boris je imel v svojem bogatem, delovnem in razgibanem življenju samo tri velike ljubezni: revolucionarni boj in delo za osvoboditev in oblast delavskega razreda; družino – od očeta in čudovite matere Ane, bratov Miloša in Branka pa sestre Vande do žene partizanke Ančke, petoro otrok in prav toliko vnukov; in nazadnje, gore z gorsko tovarišijo.

Posebno so mu bili pri srcu še griči, hribovje, prigorja in zgodovinsko bogati kraji okrog njegove domače in ljube mu škofje Loke. Najljubši med vsemi bližnjimi gorami mu je bil Lubnik, za njim Ratitovec, Porezen in Blegoš.

Ob prazniku loških planincev – ob 50-letnici PD – je sam rekel in v julijski številki Planinskega Vestnika 1957 zapisal: »Ob tej priložnosti velja naša prva misel tistemu, ki je dal pobudo za njegovo (= škofjeloškega PD) ustanovitev in ki nenehno navdihuje nova in nova pokolenja loških planincev: tistemu čudovitemu svetu, ki se razprostira tam za Škofjo Loko, med poljansko in selško Soro in tja za njima, do Baške grape in Črne prsti, prek Jelovice in bohinjskih sotesk, tistemu svetu, ki je kakor preddverje Triglavskega kraljestva.« Zato smo ga večkrat nagajivo dražili, da je »lokalpatriot«. Boris se je – vedoč, da ne mislimo zares, da se samo šalimo, – vedno samo dobrohotno in prizanesljivo nasmehnil, saj je natančno vedel, da ima prav. Ta svet ga je nenehno spodbujal in navdihoval. Kolikokrat smo iskali in občudovali cvetje v jeseni (in spomladi) po teh gorah in gričih, kako nas je prevzemala bogata srednjeveška zgodovina teh krajev, ki jo je Boris do podrobnosti poznal in nam jo razlagal!

Bil je občasno tudi sodelavec Planinskega Vestnika. V 11. številki letnika 1957 nam je ob 40-letnici velike oktobrske socialistične revolucije priredil prispevek »Planine v Leninovih prispodobah«. Rad in pogosto nam je navajal – tudi ob mnogih vprašanjih sodobnega družbenega življenja in razvoja – Leninovo primerjavo med vzponom na visoko goro in revolucionarnim političnim delom in bojem za socializem: vrh in cilj je znan, neznane in neraziskane pa so še poti nanj. Zaradi tega je večkrat potrebno opustiti napačno ali slabo izbrano pot, stopiti kakšenkrat tudi nazaj in poiskali novo boljšo pot, ki končno vendarle pripelje na vrh.

ln še je, razmišljajoč o umetniškem navdihu slikarjev, pisateljev in drugih kulturnih ustvarjalcev, zapisal: »Na podlagi prirodnih lepôt nastajajo druge lepote, ki jih ustvarja človek.« Čudovito je smisel planinstva povzel ob otvoritvi Prešernove kočr na Stolu 21. avgusta 1966 (glej PV 1966 stran 441).

Zanj je bilo planinstvo vedno »ena izmed oblik človekove sprostivne onkraj materialne nuje vsakdanjega dneva«, ki »bolj kot kdaj prej postaja stvar množice«. In nešteto krat nam je na pamet ponovil marsikakšen citat iz Prešerna in Cankarja, še zlasti pa nesmrtno Župančičeva voščilo Jožu Čopu za petdesetletnico:

*»V slovesnih krogih, široko razproženih, zbrani
leto in dan nekaj mrmrajo velikani
o večnosti in minljivosti ali kaj,
in da življenje in smrt enak imata slaj.
Ob tisti tenki črti
nam drugim sije sled
in kaže pot
predaleč stran
odtod
iz naših zmot
in zmed
v bližino zadnjih gnezd
in prvih zvezd,
tja, Joža,
kjer tvoja raskava dlan
mehkó in nežno našo zemljo boža.«*

(Na vrhek)

Boris jo je vedno božal s svojim bistrim umom in s svojim milim, blagim srcem.

Zdaj je obstalo tudi Borisovo pero. Ostala pa je njegova velika duhovna zapuščina. V njej je tudi lik in prispevek navdušenega, odličnega planinca in planinskega tovariša. Planinci ga bomo ohranili v svojih srcih.

Bilo je neprijazno in mrzlo megleno ljubljansko jutro, ko sem se še zadnjič pred pogrebom samotno poslavljal od Borisa na Žalah. Ležal je spokojno, tak je bil, kot je bil vse življenje. Nobenega znamenja smrtnega boja in bolečine ni bilo na njegovem tako dobrem obrazu. Zdelo se mi je, da mu okrog ust, ki so vse življenje premogle samo dobre in prijateljske besede, igra droben, zanj značilni nasmešek, ki še v smrtni uri ne priznava poraza in govori tako, kot je s Prešernom rad dejal:

»Človeka smrt požanje, človeštvo ostane!« To nam je lahko v tolažbo in upanje. Vemo namreč, da bo tudi delo Borisa Ziherla in lik njegove osebnosti s človeštvom obstajalo in se razvijalo še naprej.

Ko sem odhajal, sta pred zadnjo Borisovo postajo prileteli dve grlici in se usedli ob vходу vsaka na svojo brezo in zagrulili svojo brčkone že spomladansko pesem. Kot da se tudi narava intimno poslavlja od svojega zvestega častilca, obenem pa naznanja, da se vkljub vsemu življenje nenehno obnavlja in teče naprej.

Ljubljana, marca 1976

POVZETEK ŠTUDIJE O VARSTVU NARAVE V SLOVENIJI

MR. TONE STROJIN

Povzetek je pripravil Zavod SRS za spomeniško varstvo s sodelovanjem z Zavodom SRS za družbeno planiranje – področje za prostorsko planiranje v okviru raziskovalne naloge »Oblikovanje zasnove o uporabi prostora Slovenije«. Izvleček na temo varstva narave obsega 237 strani bogatega, vesina razčlenjenega gradiva, razporejenega v poglavja: Zasnove uporabe prostora, Varstvo naravne dediščine in prostor, Vrednotenje naravne dediščine, Območja in objekti v SRS. Izvlečku je dodanih 6 prilog z večbarvnimi zemljevidi Slovenije z vrisanimi varstvenimi skupinami in tipološkimi podskupinami. Študija oz. izvleček ima tudi Centralna planinska knjižnica pri PZS.

Inventar naravne dediščine, ki jo obravnava izvleček, obsega 1 narodni park, 11 krajinskih parkov, 24 naravnih rezervatov, 302 naravna spomenika in 28 spomenikov oblikovane narave (hortikulturni spomeniki), ki skupno obsegajo 2165 km² ali 9,8 % republiškega ozemlja. Opozoriti moramo, da doslej zavarovano ozemlje obsega le 0,42 % republiškega ozemlja! Novost inventarizacije je predlog za zavarovanje gornjih tokov nekaterih slovenskih rek in potokov, ki se obravnavajo kot naravni spomeniki. Kot spomenik oblikovane narave so prvič obravnavani dreveredi, ki doslej niso bili deležni ustrezne pozornosti.

Oblika inventarizacije naravne dediščine v Sloveniji je tipizacija opisov, ki omogoča enakovrednejšo primerjavo med posameznimi kategorijami (kratka oznaka, pomen, namembnost, stanje, ogroženost in varstveni režim). Vrstni red lokalitet se ravna po abecednem redu, opis naravne dediščine pa je razdeljen na območja in objekte. Glede na stanje zavarovanja oz. stopnjo strokovne obdelave predloga je opisano stanje (tisto, ki je že zavarovano z republiškim aktom), predlog, kadar lokaliteta še ni zavarovana, vendar je predlog za varstvo že pripravljen) in študija (kadar lokaliteta še ni zavarovana, predlog za varstvo pa je okvirno podan). Lokalitete, zlasti pa naravni spomeniki niso obravnavani v lastniškem pomenu, saj gre tudi pri tistih, ki so v zasebni lastnini, za objekte širšega družbenega pomena. Opuščeno je tudi navajanje strokovne literature. To bo storjeno, ko bo objavljeno širše poročilo (zdaj je objavljen le izvleček ap.). Preglednost na karti in med besedilom povečujejo grafični simboli, ločeno za že zavarovana območja in objekte od nezavarovanih, vendar predlaganih.

Sestavljalci so zlasti pri predlogih za krajinske parke postavili strožja merila, zavedajoč se, da s tem posegajo na širše zemeljske površine na že tako prostorsko majhnem ozemlju Slovenije. Za planince zanimiv je predlog za Karavansko-Kamniško-Savinjski park, ki bi ga ob izpolnitvi določenih pogojev lahko obravnavali kot možni narodni park.

Opisani inventar obravnava le najpomembnejše lokalitete republiškega pomena, ki naj bi bile zavarovane zaradi nacionalnega pomena kot minimalni predlog za varstvo naravne dediščine v Sloveniji.

Od doslej predloženih inventarjev naravne dediščine Slovenije je slednja najpopolnejša in najboljše. Izdelala ga je ekipa sodelavcev, ki jo je načrtno, vesno in usklajeno vodil avtor naloge prof. Stane Peterlin, znani slovenski naravovarstvenik, ožji sodelavci pa so bili še: prof. Marjan Ravbar, prof. Rado Smerdu, in inž. arh. Franc Vordjan. Poleg teh je sodelovalo še 17 zunanjih sodelavcev in 6 svetovalcev.

Med narodnimi parki je obravnavan predlog za razširitev Triglavskega narodnega parka. Med krajinskimi parki pa: študija Davče (obsega tudi vrhove Porezna, Blegaša in Črna vrha), študija doline Kolpe (v njenih naravnih mejah od izvira Čebanke do Damlja), študija Iške (njeno povodje do vasi Iška), študija Karavansko-Kamniško-Savinjskega parka (med državno mejo, ob vznožju Begunjske, severnem robu Ljubljanske kotline do Stohovice, ob Črncu na sever preko Mozirskih planin do Tople), študija Kraškega krajinskega parka (matični kras, območje Vremščice in pogorje Slavnika ter planota med Črnim Kalom, Slavnikom in Ospom), študija Notranjskega krajinskega parka (Cerkniško polje, Rakov Škocjan, Planinsko polje, Slivnica, del Javornikov), študija Ratitovca (vršni del od Prtovča in Torke do Pečane), študija Dončke gore, študija Šmarne gore, študija zahodnega Paharja (nad sekundarno gozdno mejo od Peska do Velike Kope), študija Zgornje Idrije (povodje Idrije in Belca od izvira do Podroteje).

Od inventariziranih 24 naravnih rezervatov jih je pet že zavarovanih. Ker ne obsegajo velike površine, menim, da bi zaradi drugih naravnih vrednot kazalo zavarovati še nekatera pokrajinsko zanimiva območja, kot so predlagana, še nekateri vrhovi in nekatere planine z ožjim okoljem.

Zaradi bližine visoko industrializiranega okolja, ki potiska stanovanjska naselja vedno višje, zaradi flore in turistično izredno zanimivega predela bi npr. kazalo kot naravni rezervat zavarovati območje Golice z Rožico in na le kot floristični naravni spomenik.

Ob pregledu naravnih spomenikov je razvidno, da vrhovi niso upoštevani. V primerjavi s število podzemeljskih jam, ki so predlagane v zavarovanje postane to še bolj očito. So vrhovi in področja – tudi z visokogorskimi brezni in padi – ki so daleč bolj ogroženi po obisku kot podzemeljske jame ali barja. Za območja najbolj obiskanih vrhov in visokogorskih pradox bi zato morali uvesti ne le režim varstva, temveč tudi

režim vzdrževanja okolja in ga z zakonom predpisati.

Kot naravni rezervat zaradi svoje arhitekture, ki se vklaplja v okolje, ni predlagana nobena planina, čeprav si ga brez planin ni mogoče predstavljati. Večina teh planin pa je danes že v razpadanju ali pa si podjetniki tam stanove preurajajo v počitniške hiše, pretežno brez poslušanja planinskih ambientov. Čez 20 let bomo morda na tem, da bomo imeli planine na zemljevidih samo še po imenu, kot je to danes že primer pri nekaterih npr. pl. Tosec. Res je, da ne kaže takih planin zavarovati kot kulturni spomenik, saj se ne ponajajo s posebno arhitekturo, toda zaradi njihove podobe skupaj z okoljem bi vendarle kazalo chrantiti nekatere. Mislim, da gre tu bolj za problem finančnih sredstev za obnovo in vzdrževanje. Fužinske planine kot najbolj primerno so eno funkcijo (planšarsko-obratovalno) že odigralo, zdaj čakajo druga ali so zapisano propadu, kolikor v pretežni večini stanovi niso že propadli. Ali nekaterim planinam ne bi namenili vsaj funkcijo bivanja odprtega tipa? Iz družbenega vidika je bolje investirati v obnovo nekaterih planšarskih stanov kot pa v weekend predele za individualno uporabo. Razvoj planinskega po kazal, da si vse več ljudi želi živeti z naravo. Med stroške pri vzdrževanju triglavskega narodnega parka bi vsekakor kazalo šteti stroške za restavriranje nekaterih fužinskih planin in že opisani funkciji.

Studija opozarja na štr. 184, da so bila območja in objekti kulturnega, vzgojnega in rekreacijskega pomena samo deloma upoštevani. Za planince so posebno zanimiva, razgledišča in med njimi razgledni vrhovi. Ali ne bi Triglavski vrh zaslužil naravovarstvene kategorije »naravni spomenik«?

Cela za kulturni spomenik bi ga lahko imeli. Cela vrsta dejstev, zgodovinskih podatkov, simbolov itd. priča za to. Mar niso med NOB nosili kape triglavke, ali ni Triglav v republiškem grbu? Koliko kulturno-prosvetnih društev, športnih klubov nosi ime Triglav? Koliko pesmi, koračnic, celo filmi so posneli na temo Triglav. Tudi bajka o Zlatorogu je izredno dragocena. Končno je Triglav zaradi svoje podobe kaj vrhni nastavek ožjih Julijskih Alp neprekosljiv akros. Podobno bi lahko rekli za Jalovec in še za katere gore – naravne spomenike.

Izveček študije o varstvu narave v Sloveniji je izjemno koristen tudi za planince, zlasti tiste, ki skrbijo za te stvari v PD, gradiva pa bo koristno tudi na tečajih za gorske stražarje, mladinske vodnike itd.

Inventar o naravni dediščini v Sloveniji, ki je predlagana v zavarovanje oz. je že zavarovana, povečuje preglednost in hkrati uporabnost kazala za predlagana območja in objekte po občinah, po abecedi in pravnem registru (kaj je bilo območje ali objekt zavarovan).

OB 20-LETNICI ORGANIZIRANE MLADINSKE PLANINSKE DEJAVNOSTI V SLOVENIJI

ANDREJ BRVAR in MIHA MARENCE

Ko je pred 19 leti mladinska komisija pripravila in izvedla prvi tečaj za mladinske vodnike, se verjetno tovariši niso zavedali, da bo ta oblika kadra postala nepogrešljiv del planinske organizacije.

Prvi tečaj je imel obliko pohodnega tabora, že naslednje leto pa so bili tečaji samo na enem kraju. Kasneje so tečaje za MV organizirali koordinacijski odbori mladinskih odsekov širom po Sloveniji. Ker takrat še ni bilo enotnega pravilnika, je prihajalo do neenotnega podajanja snovi, s tem pa tudi do razlik v kvaliteti MV. Ta problem je bil rešen 1966, ko je bil izdelan program za MV in planinsko šolo.

Vedeti moramo, da vsi mladinski vodniki po opravljenem tečaju še zdaleč niso usposobljeni za samostojno vodništvo, ampak si to pridobijo postopoma s prakso in izpopolnjevanjem. Še mnogo težje je vprašanje vodništva v zimski sezoni, za kar se usposobijo le malokateri. S tem pa je nastalo vprašanje, ali so tečaji za mladinske vodnike glede kvalitete pravilno zastavljeni. So. Zakaj? Zavedati se moramo, da poleg kvalitete potrebujemo tudi množičnost kadrov. Idealno bi bilo oboje združiti, za kar pa trenutno še niso dani pogoji zaradi neizdelanega izobraževalnega sistema. Če smo bolj točni, izobraževalni sistem se že oblikuje, zahteva pa svoj čas. Zato smo skušali poiskati prehodno rešitev, ki zagotavlja večjo kvaliteto in množičnost. To so MV za zimske in letne razmere in MV za letne razmere. Prvi ima uspešno opravljen letni in zimski tečaj za mladinske vodnike, drugi pa samo letni del tečaja. Do konca lanskega leta je obiskovalo vse tečaje za MV ca. 1100 mladih planincev, znatno mladinskega vodnika pa je prejelo 556 mladih planincev.

Koliko so prav mladinski vodniki pripomogli h kvalitetni rasti mladih planincev, je težko povedati. V tem trenutku lahko le ugotovljamo, da delo v mnogih mladinskih odsekih pretežno sloni na njihovih ramenih. Poleg mentorjev in nekaterih

starejših tovarišev vodijo mladino v gore, odkrivajo jim lepote ožje domovine, spoznavajo jih s planinskimi večšinami. Tudi planinske šole, ki dajejo osnovni poduk o planinstvu, so pretežno v njihovih rokah.

Njihov delež pa se – ne nazadnje – odraža tudi v stanovitnem naraščanju mladih med planinci, saj jih je že skoraj polovica od vseh slovenskih planincev.

Na tem mestu ni potrebno ocenjevati delo MV. Račje se bomo dotaknili težje strani, skušali bomo nanizati probleme in težave, ki zadnja leta spremljajo vzgojo teh kadrov. Obenem bomo tudi skušali opravičiti nekatere rešitve, ki smo jih sprejeli v dobri veri, da bomo marsikateri problem na tem področju rešili.

Eden glavnih problemov je še vedno velik osip mladih po tečaju. Med tečajem in med podaljšitvijo znaka mora preteči vsaj eno leto. V tem času mora biti kandidat aktiven, kar dokaže s kartonom o vodniški dejavnosti. Iluzorno bi bilo pričakovati, da osipa ne bi bilo. Vzrakav, zakaj prihaja do tako velikega osipa, je več.

Nadaljevanje šolanja v drugem kraju je eden glavnih vzrakov. Ta problem ni nov, ravno tako tudi ne poskus, kako ga rešiti. Že sredi sedemdesetih let je bil v Ljubljani ustanovljen klub mladinskih vodnikov, a je žal njegovo delovanje zamrlo. Pred nekaj več kot letom dni je bil v Ljubljani ponovno ustanovljen klub. Njegova naloga je, da povezuje in združuje MV, predvsem pa tiste, ki imajo stalno bivališče zunaj Ljubljane. Ta svoj namen uresničujejo s predavanji, izleti, izpopolnjevanji, ki hkrati tudi pospešujejo tehnično sposobnost mladinskih vodnikov.

Z veseljem lahko zapišemo, da so tudi v planinskih društvi spoznali koristen namen aktivov oziroma klubov MV in jih ustanovili za svoje MV (Senovo, Maribor, Ilirska Bistrica itd.).

Za kolikor taliko zadovoljivo rešitev tega problema pa je klubov premalo. Če bi imelo vsako

močnejše društvo ali večji kraj svoj klub, potem bi se vsi MV lahko povezovali, stik s planinstvom in aktivno udejstvovanje bi se obdržalo. Ta ugotovitev naj spodbuja vse MV, naj v svojih krajih ustanavljajo klube.

Drugi razlog za osip je verjetno premajhna pozornost do MV. Če MV preneha z aktivno dejavnostjo, je velikokrat vzrok preobremenjenost z delom ali pa prisilno »brezdelje« v mladinskem odseku. Preobremenjenost ponavadi nastopa v družini, ki imajo premalo tovrstnega kadra. V želji, da ta problem čimprej rešijo, pošljejo kandidata na tečaj in potem pričakujejo, da bo sam opravljal in vodil vse delo mladinskega odseka. Očitek, da na tečaju mladinski komisija oziroma vodstvo tečaja kandidata ne usposobi dovolj, ni upravičen. Dober leden dni še ni dovolj, da mladega človeka (v povprečju starega 18 let) usposobimo za vse naloge, ki ga čakajo. Napak je tudi, če mladinski vodnik ne dobi nalog, ki jih je pričakoval. Pravzaprav mora biti vodniški kader za vse odseke v družini, predvsem pa za mladinski odsek. Če planinski interesov MV nihče ne usmerja, izgube veselje za delo in prenehajo z dejavnostjo.

Rešitev problema je le na videz preprosta. Pravilna kadrovska politika v družini in pravilno vrednotenje MV v PD bi lahko zmanjšala osip, vendar ne čez noč in ne brez žrtvovanja.

Treba je reči nekaj besed o šolanju MV. Največ tečajev za MV je bilo v Vratih, v Štajmerjevem domu. Kraj je dobro izbran, vendar Štajmerjev dom že nekaj let ne more ustrezati več svojemu namenu. Trditve, da se vzgojnoizobraževalni center PZS podira pred našimi očmi, ni iz trte zvita. Zato podpiram zaenkrat še skromno željo maloštevilnih, ki zahtevajo, da bi PZS dobila primeren vzgojnoizobraževalni center. Vzgojnoizobraževalni center pomeni centralizacija, temu pa se nekateri upirajo. Že zdaj je več pripomb na račun centralnega republiškega tečaja, češ da preveč stane in onemogoča delovanje tečajev po področjih. To ne drži. Stroški so na republiškem tečaju precej manjši, kar dokazujejo obračuni, še zlasti zato, ker si navadno sledijo trije, štirje tečaji v organizaciji mladinske komisije in sicer eden do dva za MV, posebej še za mentorje in planinske inštruktorje. Zadnja dva tečaja pa sta zaradi pomembnosti kadrov in števila tečajnikov na republiki ravni.

Če so tečaji po področjih, navadno ne zagotavljajo potrebne kvalitete. Ni namreč vseeno, kje se vrši tečaj ali npr. v Vratih, na Okrešlju, torej v našem visokogorskem svetu, ali nekje v Zasavju,

na Pohorju, na Gorjancih. Že sam program vzgoje in izobraževanja za mladinske vodnike, ki smo ga soglasno sprejeli leta 1966, svoje pove. V danih razmerah samo tak program zagotavlja kvaliteto rasti področja. Seveda področni tečaji niso nesprejemljivi. Zahtevajo le bolj poglobljena in širše obravnavanje, predvsem pa premagovanje lokalnih interesov. Želimo, da bi šel bodati razvoj pri vzgoji in izobraževanju MV v organizaciji področij, vendar po enotnem programu in enakih delavnih pogojih.

V vseh anketah po tečajih se tečajniki pritožujejo nad prenatrpanim programom. Ugotovitev so upravičene. Zakaj? Struktura tečajnikov je s planinskega stališča dokaj pestra, pa tudi s socialnega. V zadnjih letih je na tečajih za MV od 40-60 % dalavske mladine. Ni naključje, če se na istem tečaju znajdejo alpinistični pripravniki in nekdo, ki mu je tečaj prvi resnejši stik z gorami. Predavatelj mora pač ubrati sredino, zato največkrat ponovi snov planinske šole, potem pa mu navadno čas ne dopušča, da bi se posvetil nadaljevalni šoli. Prvi je nezadovoljen, drugi pa komaj dojemata snov.

Krivda za tako stanje zadene PD. V mnogih PD začno razpravljati o kandidatih za tečaj MV šele ob razpisu za tečaje. Pri izboru premalo upoštevajo planinsko znanje in izobrazbenost. Vendar krivda v celoti ne zadene samo PD, temveč tudi nepopolni vzgojnoizobraževalni sistem. Pri tem ne smemo biti nestrpni. Osnova vsega bo verjetno planinska šola v celotnem slovenskem prostoru. Vsebinska planinska šola je verjetno več ali manj določena, deljena pa so mnenja o organizacijski obliki šole. O tem bodo morali svoje mnenje povedati tudi pedagogi in psihologi.

Lansko leto je mladinska komisija na svoji redni seji obravnavala to problematiko in sprejela sklep, da bodo poslej opravljeni kandidati za tečaj MV sprejemne izpite iz predmetov: Nevarnosti v gorah, Zgodovina planinstva, Spoznavanje gorstev, Orientacija. S tem ukrepom bomo razbremenili teoretične ure predmetov in bo ostalo več časa za praktične vaje (gibanje, GRS, orientacija, družabništvo). Vendar pripominjamo, da je to rešitev prehodnega značaja.

Nekateri vidijo problem v udeležbi na tečaju v prostem času in se ogrevajo za tečaj v deljeni obliki, tj. ob koncu tedna. Za odgovor takemu stališču bomo navedli mnenje mladinske komisije. Mladinski vodnik je družbenopolitični delavec, zato pristi čas za tečaj ne sme predstavljati težav v podjetju oz. v šoli. Vsi skupaj si moramo prizadevati, da bomo postavili mladinskega vodnika

IZ GOVORA ALBINA JESENSKA, PREDSEDNIKA PD LITIJA (Ob 70-letnici litijskega PD)

Z današnjo proslavo in planinskim srečanjem zaključujemo ta naš 70-letni jubilej, z namenom in poudarkom, da obujamo spomine na vse tisto, kar je osveščalo v hotenju in delu naše prednike, ko so začeli snovati slovensko planinstvo širom po slovenski deželi. Ta planinska miselnost je naša ugodna tla tudi v Litiji.

Že takratne vrednote planinskih idej so se prenašale iz roda v rod. Navezanost na naše gore in planine je utrjevala v naših ljudeh domovinsko zavest, ki se je že močno porajala v dobi prebujanja našega naroda. Ta zavest je dala posebno vrednoto v narodnoosvobodilnem boju, ko se je naš človek boril za svoj obstanek v okrilju naših gora in planin.

Danes smo dolžni, da se s spoštovanjem spominjamo organizatorjev in ustanoviteljev litijske planinske družnice, ki so uspeli v takratnih časih postaviti temelje za nadaljnji razvoj planinstva v Zasavju.

Ko se po delovnih naporih podajamo na naše zasavske gore po zasavski transverzali, po Badjurovi krožni poti in hkrati ogledujemo planinski svet z obrisi naših planin, smo dolžni, da se spominjamo dogodkov iz pred 30 let, ko so po teh stezah in poteh hodili partizanski borci in so se borili in omahovali v smrt za svobodo naše domovine.

Oh takem obujanju spominov si moramo sleherni dan prizadevati, da postanemo telesno in duševno močni za obrambo naše svobode in vsega tistega, kar uživamo v tej naši socialistični domovini.

na mesto, ki mu pripada kot druženemu in družbenemu delavcu. Na zimski tečaj za MV se je prijavilo 56 kandidatov (60% delavske mladine). Za posredovanje pri ureditvi prostega časa so zaprosili le štirje, čeprav smo jim ponudili to možnost. Tečaj ni potekal med zimskimi šolskimi počitnicami.

V potrditev, da so nedeljeni tečaji smotrnejši kot deljeni, govori analiza vseh faktorjev, ki tvorijo tečaj. Organizacijsko je prav gotovo lažje izpeljati nedeljeni tečaj, še zlasti zato, ker še vedno prevladujejo republiški in si sledijo v večjem številu. V področni organizaciji bi bilo morda drugače, vendar le tedaj, če bi združili vsaj tri ali štiri tečaje. S tem pa bi nastalo veliko vraščanje inštruktorskega kadra. Dosedanje izkušnje nas učijo, da ga je še vedno premalo, saj moramo iskati tudi improvizirane rešitve iz tečaja v tečaj. Štroski bi bili v deljenih tečajih prav gotovo večji. Pomislimo samo na prevozne stroške predavateljev in tečajnikov, še zlasti če upoštevamo prejšnjo trditve, da morajo biti tečaji v dobro izbranem kraju, ker tako terja program.

Kamen sploške in nemalo hude krvi povzroča tudi podeljevanje znakov za MV. Z novim pravilni-

kom o vzgoji in izobraževanju planinske mladine smo odpravili staro prakso, ki je dovoljevala podeljevanje znakov mladinski vodnik tudi takim, ki tečaja niso opravili, se pa aktivno ukvarjajo z mladino. Mladinska komisija je zavzela stališče, da lahko dabi znak in s tem naziv mladinski vodnik le tisti, ki je opravil verificiran tečaj za MV ali je sadeloval kot inštruktor na tem tečaju. Morda smo pri takšni odločitvi nekoliko pretogi, vendar vsekakor moramo biti načelni. Sicer pa smo uvedli zlati oziroma srebrni znak MV. Prvega bomo podeljevali MV in planincem, ki se več kot 15 let ukvarjajo z mladino, drugega tj. srebrni znak pa MV oz. planincem, ki se ukvarjajo z mladino vsaj deset let.

Ob koncu še to: Prva naloga je pripraviti poseben program snovi za MV. Tiha želja je, da bi program snovi izšel v obliki mape, ki se po potrebi dopolnjuje. Izpopolniti bomo morali tudi učne pripomočke, ki bodo predavanja popestrila. Prizadevati si bomo morali, da bo kandidat za tečaj opravil pred tem vse faze planinskega udejstvovanja — od cicibana planinca, pionirja planinca do planinske šole in tečaja. In ne nazadnje, da bi v okviru PZS dobili vzgojnoizobraževalni center!

O GORENJCIH, ŠTAJERCIH IN SAMOTARJIH

DR. MATJAZ KMECL

Bila je novembrska nedelja: takšna krotka, jesenska in topla. Blagi zračni tokovi so se počasi pretakali sem in tja po prijazni modrini; noter v Trento in po dolinah je bilo res bolj temno, sonce je že poševno, ampak zgoraj po Triglavu se je dan svetil, da je bilo veselje. Nalašč za sladokusce ali »fajnsmeke«!, kakor bi rekli zagrebški prijatelji, če bi takrat kakšnega zaneslo tjakaj (pa ga ni, ker je predaleč peš in še zeblo je malo). Snega je bilo ravno toliko, da je bilo še bolj svetlo in da se je zemlja laže ločila od temnih nebes, tudi malo ledu se je bilo čez noč nagladilo po stopinjah, ampak to nič ne dá, saj ni treba stopiti ravno nanj, pa tudi s cepinom se ga je dalo malo nakopati, nahrabati. Naenkrat sem lahko ugotovil, da sem poln zanosa (zanesljiva znamenja: pljuča se opazno razširijo, lasje rahlo zasrbijo, utrujenosti ni ali pa jo sposobnost daleč presega). Temelj temu zanosu, sem hitro ugotovil, bilo je prepričanje, da bom lahko na vrhu vendarle enkrat sam: pa še na tak dan! Nobenega mlatenja začetnikov po krotko in ponosno napetih zadnjicah, ponižno molečih iz stolpa! Nikakršnih množičnih kuharsko štempljavih podvigov okrog štedilnika! Brez glasno neumnih poukov: Odpadke pod kamenje! (Neumnih pač zato, ker bržkone tam gori že ni več kamna, ki ne bi bil žalostna priča starih zapovedi glede snage!) Povrh pa so tla že zdavnaj sleptana, zdrobljena in zmeleta v cestni prahl! Kje boš tam še kaj skril pod kamen, kvečjemu če ga prineseš s seboj! Nobene geografske in estetske razlage ne bodo švigale vsekrižem po zraku. Skratka: samo kakšen veter, kakšen čudaški ptič, ki ve, da je zgoraj zmeraj kaj za pod zob; pa spet ne kakšna grlica ali takšna mehkužnost, ki od strahu nad globino in nad mrazom kar naprej gruli in kriči, marveč samotni, posamični, molčeči ptiči — recimo čudno velik vrabec z rumenim kljunom, ki bi mu pravo ime vedel samo kakšen ptičeslovec Janez Gregori, ki se za ptiče posebej zanima in se nanje očitno podrobno razume.

To sem torej imel v mislih in pričakovanju, in zaradi tega, so se mi že globoko spodaj nad Planiko razširila pljuča, me zasrbeli lasje.

Račun brez krčmarja! Ko sem prestopil zadnjih nekaj kamnov in snegov, se mi je odkril najbolj neljub pogled — ob stolpu je na koncu deske, ki jo je očitno obrnil na suho stran, da mu sneg ne bi poškodoval zadnjice, že sedel mož; sprejel me je s prav takšnim navdušenjem kakor jaz njega. Pokimal sem mu in ga pozdravil, tako zahteva vljudnost; tudi on ni ostal dolžen, potem sem ga obšel, ko da ga ni. Naj vidi, da mi ne povzroča prevelikega veselja — poseben občutek, ko se poprejšnji

najlepši načrti hipoma udero v nič, sladka samotarska pričakovanja prav tako, in potem prvi trenutek ni kaj početi. Pogled mi je nesel po znanih prijaznih, ljubih pogledih. Bogue zakaj, spomnil sem se najprej zgornjega Splevtskega jezera, nenedoma me je zaskrbelo, če še je. Bilo je, ni še odteklo. Natančno se je videlo, ni še čisto pomrznilo, bilo je temnejše v svoji peščeni kotanji. Potem sem pregledal, kako je z Zadnjo Trento. Tudi z njo je bilo vse v redu: enako globoko in enako jesensko mračna, kakor zmeraj ob tem času. In če je še streha na morbenjskih kasarnah. Ni je bilo, kakor že dolgo ne več; v večni spomenik naši gospodarnosti — kar je bilo še boljše, se je že zdavnaj preselila na Dolič. Potem sem le odmenjal nazaj za stolp: če je kdo na Begunjskem vrhu in če meteorolog na Kredarici kaj gleda v svojo belo škatlo. Ni bilo ne meteorologa, da bi gledal v škatlo, ne druge žive duše, vrata v kredariško hišo pa so bila na stežaj odprta; kaj bi ne bila ob takšem vremenu!

Zlomek pa se ni premaknil s svoje dile! Molčal je in užival.

Nič ni pomagalo. Izbral sem si svoj prostorček, bolj proč, se razkomotil in končno soseda tudi natančneje pogledal. Seveda, že na prvi pogled: prava gorenjska suša! Čudak, ki ne ve, zakaj ga je mati naučila govoriti. Mogoče se mu zdi govoriti tudi potrata, sem veselo sam zase obkladal tega Gorenjca pasjega, ki je moral prav ta dan prilesti sem gor. Potem jem, pijem, mlaskam, naj mu gre na živca.

Če bi bil Stajerc: kakšen govor bi že imel za seboj! (Pje, kak lepo vreme je! A boste pili, nate, cuknite ga no malo! Saj ne škodi! A ste iz Ljubljane? Jaz sem pa iz totega pecirka, haha! Vete, je strašno daleč do sem, sem že moral ob drugi uri fstat, nate, no, pijte, kaj se tak branite, ni strupen. Vete, je svet čisto nekaj drugega, če ga cuknete, kak lepi je ta svet! Pogledite, kak je lepi! Tisto, se mi zdi, je Krn, tista špica, a vidite...)

Mogoče pa bi bil sploh iz Trbovelj; seveda ne Čibejev Marko, ki je dobro vzgojen, čeprav se to ne vidi kar na prvi pogled. Če bi bil iz Trbovelj, bi zdajle ta grinta moško postopal okrog, na dolg korak, roke v žepih, in bi z zamolkim, globokim, proletarskim glasom izražal posebno nežnost: »Porkomadona je lepo! Kristusbuhmarija! Tritavžent zelenih hudičev, tako pa še ne! Orkamizerjadindoladondolala!« Vsa-kokrat s tehtnim preudarkom, premislekom, z velikim priznanjem na obrazu, z odmori med posamičnimi priznanji, brez pljuvanja!

Ampak ni bil ne iz totega pecirka ne iz Trbovelj, bil je Gorenjec. Ni zinil ne bele ne črne. Sedel je tam, ko da mu mislijo zrasti korenine in ko da se mu zraven zdi vsega škoda; ko da je od tiste pasme, ki menda po izročilu doma pere in suši toaletni papir, pa ga ob vsej pazljivosti ne more rabiti več ko po trikrat in zato zastavlja ogorčena delegatska vprašanja v zvezi s produkcijsko in poslovno moralo. O, ti pasji sin, kako bo zagrenil nedeljo. Živ krst, če je pri pravi, novembra ne leze na Triglav! Za tak posel sta julij in avgust!

Pa kar sedi tam za Aljaževim stolpom, ko priliman.

Ko bi bil vsaj takšne sorte Gorenjec kot Kocina. Saj tudi Kocina po lastnem pripovedovanju rabi tisti papir po večkrat in je hkrati pristaš pokopavanja rajnkih do pasu, da se prihrani za spomenik. Ampak vsaj z besedami ni varčen, po naravi mu je danega toliko glasu, da je vsaj z njim lahko brez posebne škode zase razsipe. Spustiš ga v hribe in že tuli, vriska in jodla, da je veselje in da vse odmeva. Ni treba, da pride na vrh in da šele tam da veselja svojemu dosežku z ustreznim razdajanjem. Že pot navzgor ga navdušuje tako zelo, da se vsi ptiči poskrrijejo; gamsa pa še ni videl svoj živ dan nobenega. Tudi reševalci so ga že nekajkrat zasledovali, ker so mislili, da je tako zelo bolan. Drugič nekoč je ves sindikalni izlet, če seveda Kocina ne laže, ki bi rad imel mir, zbral razpoložljivo pijačo in mu jo dal spiti, da bi se vsaj za nekaj časa poslovil od zavesti in od svojih nagonov. Popil je vse (da ne bi kaj ostalo, ko je bilo zastoj!), ampak to mu je šele dalo moči! Sploh ni zgubil zavesti (ker bi je bilo škoda!), temveč je zavriskal in zajadljal tako nečloveško, da je sprožil plaz kamenja (prožiti z glasom sneg zna vsak) in so morali sindikalisti v nevarnosti bežati. Pa so imeli mir, haha! Povrhu se jim je zdelo škoda še za pijačo (bili so tudi Gorenjci, haha!), on pa je za zahvalo jadljal za njimi. — Tudi navzdol grede zmeraj vpije — od zadovoljstva, ker je pot navzdol lažja, od človeka zahteva manjše trošenje moči, pa tudi dom je blizu in se podplati nehajo trgati.

Tradicionalni, spodobni planinski gospodje s palicami na kljuko in z zelo lepimi zelenimi lodnjastimi hlačami ga zmeraj resno in očitajoče gledajo. Ne rečejo nič, ker so olikani, ampak imajo takšne očitajoče obraze, ko da bi bili sami nezakonski sinovi. Niso še dobro mimo, že se Kocina hipoma napne od popka na vse strani, ena sama struna, stopi na prste, zamiži in ustrelj takšno vpitje, da se planinski gospodje za nama kar stresajo, palice na kljuko jim skoraj popadajo iz rok. Ko so končno pošteno mimo, na primer pa tisti lepi razgledni stezi čez Toščev trebuh, za prvim vogalom, se Kocina zdajci zahahlja in zraven na debelo razhudi: »A si

videl te kaplane poštrkane! Še govorijo ne na glas, ko kakšne angelske device. In tudi na stran si ne upajo. Raje držijo, da jih šraufa po trebuih, ker se jim zdi greh v hribih za grmovje. Ko kakšne mlade punčare, ki jim tudi ne gre v glavo, da bi kdaj kakšnega zaljubljenega človeka lahko tiščalo na stran in bi se moral mimo vzvišenih ljubezenskih reči ukvarjati s takšnimi banalnimi težavami. Še čudno, da v verzih ne govorijo! Juuuuuu!

In spet razgraja. Njegovo načelo je: Kar godi, to počnem. Skušal sem mu že dopovedati, da to ne gre. Kaj, na primer, če bi šlo sto Kocin na Triglav! Vendar na ta ušesa ne sliši:

»Sto Kocin? Ko da je sploh sto Kocin na svetu? Še deset jih ni! Kocina je en sam! Je res?« — Kaj hočem, priznati moram, en sam je.

»Torej, nobenih neumnosti!«

Saj pravim: vsi Gorenjci spet niso tako slabi! Ob priložnosti sem jih srečeval cel kup, ki so bili prav sodobno organizirani. Odpravili so se v hribe, ko tolpa paglavcev, na zabaven »ferjuks«: nič drugega niso imeli pred očmi, ko da ga bojo daleč od spodobnih pogledov kronali, in to kar se le dal K takšnemu karseda kronanju spada muzika; ampak ne kakšna kasetna škatla — živa glasba! Zato je eden nosil harmoniko: specializiran nosač, nekakšna družbena nadstavba v malem — kultura; za jedačo, pijačo, milo in zobno ščetko so skrbeli zanj drugi, baza. Kar zadeva bazo, spada k takšnemu kronanju po gorenjskih nazorih pivo. Saj spada zraven, ne?

Seveda, kajpada, da ni žeje! Torej so trije prenašali mogočno zalogo piva, specializirani nosači: za kulturo jim je skrbela vrhna stavba-harmonikar, lahko so se posvetili izključno pivu. Ker se ne sme biti lačen, sta dva nosila proviant: eden venec domačih klobas kar okrog vratu, ko šal, drugi na palici, da je mahalo in bingljalo v večno spodbudo zastajajočim. Ostalo so nosila dekleta, recimo različna čistila — zobne ščetke, brisačo, milo in podobne ženske reči. Vsake pol ure so se vsedli, za čas ni šlo, vrhna stavba je morala gosti, vsi skupaj so se basali s klobasami (baza je vrhni stavbi brez znanih očitkov pridno lastnoročno in obilno polnila usta), se zalivala s pivom, kriče in malce onemoglo, ker je trajalo že tretji dan, zbijali šale, pri kočah pa obnovljali zaloge. Sploh niso mislili pol dneva naprej: fiksali so ga in se veselili življenja. Ko so ga za kakšno skalo našingali, so se veselili, neizčrpni, malce opotečni odpravili naprej. Godcu je tu in tam instrument padel malo po kakšnem grušču navzdol, da je spuščal različne vesele, čeprav neubrane glasove, pa se sploh ni pokvaril: kar nekako prizadevno in s posluhom se je ta harmonika vključila v vso zadevo. — Najbrž s pravim planinstvom takšen pohod nima kaj dosti skupnega, je pa zabaven, kar se da; toliko bolj vesel, kolikor nevzgojen; toliko bolj nepozaben kalikor nespodoben. (Ekoloških težav pa ni povzročil niti malo: praznih steklenic se jim je, Gorenjcem, zdelo škoda in so jih, kakor so že bili v rožicah, vestno pobirali za seboj, pred konservami so dali prednost domačim klobasam in tako je ostajalo za njimi, kakor je bilo: čisto, pospravljeno, v ekološkem ravnovesju, brez »embalažne polucije«. Zgledno. Bolj ko za marsikaterim fasadno mnogo bolj neoporečnim planincem!)

Tako se mi malo podrenjajo v mislih slovenski pokrajinci in tipi, kot v Mercatorjevi reklami. Na koncu pa le vprašam:

»Z Jesenic?«

»S Kranja,« sledi izza stolpa nagel in varčen odgovor. — Na, saj sem vedel, saj se ne da zmotiti. Iz Kranja je, še glasove špara: reče »s Kranja«, namesto lepo »iz Kranja«.

Seveda pa varčnost tudi ni prav zmeraj za spotiko. Včasih te življenje enostavno prisili, da moraš tiskati, če si tudi Štajerc. — Kar živo mi vstane pred spominske oči davni študentovski pohod čez Pohorje. Najprej smo z bicikli prevozili Prekmurje po dolgem in počez, potem smo dva dni odmerili Pohorju; zjutraj smo se še basali z gostoljubnostjo pri prijateljevih domačih, potem smo se z avtobusom odcajzili do pod Pohorja, preskusili (prvič!) vzpenjačo, potem pa smo do večera želeli priti na Roglo, po skrajšanem postopku. Bil je lep dan; brez pojma o razdaljah smo sedeli v travi in po kamnih, kjer se je le dalo, dokler ni začnela preganjati noč po nekakšnih močvirnatih lesnatih stezah, na katerih smo očitno zašli. Bolj, ko se je temnilo, bolj sva z Alijem tekla in bolj je Krijek zaostajal. Če je le preveč zginil v temi zoda, sva postala, mu vpila, ga vabila in rotila, dokler se le ni iz mraka izluščila senca velikanskega negodovanja in molčečih očitkov. »Ja, kaj pa je?« sva skrbela. On pa nič, samo nekam široko, previdno in varčno je hodil. Predlagala sva mu, naj stopa pred nama, da ga ne zgubiva, zgube razvajene, podelane. Nač je tako in tako, eno uro prej ali kasneje, bogpomagaj. Seveda, sva komentirala za njim, ki je hodil čedalje bolj široko in verno — kot mornar na ladji ob najhujšem, Krijek je edinec, saj ne ve, kaj so življenjske težave, že malo hoje ga povozi, mucka maminega. On pa se ni zmenil, molče je kar naprej hlačal in širokoritil, okorno in previdno, kot bi

mu glažovine v r... natresel... hipoma se nama je posvetilo: Seveda, to je, šmirglja ima tam zadaj, volka! Sedanje na kamnih mu je škodilo! In že sva ga tolažila; obljubljala sva mu dobiti časopis, da si ga bo natlačil čez noč tja noter v bolečino, da mu bo popivnalo, časopis še najbolj pomaga; kreme žal nimamo nobene, mogoče pa bi se dalo v koči dobiti kakšno dobro pasto za čevlje, rdečo na primer, da postane po opicje živahen, še po drevju bo skakal, bo videl! Mogoče bojo na Rogli imeli tudi kaj smukca, takšnega za karte, da raje tačejo in drsijo, tudi s smukcem bi se zelo pomagalo. On pa ob vseh tolažbah, ne bele ne črne, samo noge je prestavljal, kar se da široko in po sili varčno, noter proti večerni Rogli in trpel dvakratno: tudi zaradi dveh trapastih prijateljev, ki sploh ne vesta, kaj je to šmirgelj, kaj volk, ker ju pač še ni njun živ dan ugriznil v r... — Volk torej je že takšna reč, ki tudi najbolj poštenega Štajerca v hipu naredi Gorenjca: varčevanje, varčevanje na vsakem koraku! — Na Roglo smo potem prišli kar se da kmalu, vsaj midva, dobra volja je krajšala pot, vsaj nama; pot sem si ohranil v najlepšem spominu, vsaj jaz.

Moj triglavski sosed pa gotovo nima volka. Žal! Po rojstvu in po naravi, ne po volku je Gorenjec, kar sicer ni greh, kakor pravijo za Primorce, ker so Primorci, lepo pa tudi ne. Ampak revež sam ne more navsezadnje nič za to, ga je pač usoda udarila, kakor vsakogar s čim udari, se mi je oglasilo sočutje iz moje stare štajerske krvi. Spet ga pazljivo pogledam, on pa nič: zadrto molči, varčno molči, in gleda noter proti Krnu, ko da bi bil hud name. Vsakemu poštenemu Štajercu, tudi samo naturaliziranemu, kakršen sem jaz, se zdi takšno obnašanje žaljivo, bogavpijoče, težko znosno. Zato me v hipu spet pogreje: gledam na drugo stran, hrbet mu kažem, nekako mofno se mi valja po robu zavesti občutek, medel spomin, da je na tej strani svetla mogoče videti še en lep primer gorenjske varčnosti, še nekaj, kar bi mu, suši gorenjski, na tišem vrgel pod noge. Na vse kriplje se skušam dokopati: je v zvezi s Škrlatico? Ne, ni. S Krškimi podi? Tudi ne. S Slemenom, Vrtaško planino? To pa že, tu je nekaj!

V zvezi z Višekom je, se hipoma posveti, v zvezi s tisto planino, od koder je eden najlepših pogledov na Triglav in Vrata, podolž. Bivših pogledov. Gori nad Peričnikom. — Greš na špancir po tisti hvalevredni, močno klobasasti, pa vendar kar naprej široko in lepo razgledni, mirni in varni lovski poti izpod Vrtaškega vrha noter v Črlovec, potem jo na pravišnjem mestu ubereš skoz redko, kamnito macesnovje povprek navzdol, in ko misliš, da si dokončno zašel, ugledaš skozi gosto, mračno, gnilo drevje belino, v kateri slutiš globok podor; v to belino pelje skozi gozd, ves nastlan s podrtimi bukvami, grapica. Ker takšne reči poznaš, veš, da prehoda tam skoz ne bo, ampak pogledati ni greh. Torej se znajdeš na robu velikega peščenega, udornega lijaka, ki se kar cedi od vseh mogočih izvirkov in izviričev, pa tudi dol, prek strmega ilovnatga gruča se nekako pride, čeprav posipajoči prehod ni posebno prijazen. Ko si prek, se ponudi stara, zaraščena steza, ta postaja vse bolj in bolj pot, z vseh koncev pa šumeče prihajajo vode. Peričnik izvira v desetinah najbolj slikovitih studencev, po četrť ure je že pravi potok, kar reka, posebno po dežju in spomladi. In končno se odpre Višek. Ampak kakšen! Kdor je kdaj videl kakšno staro Ravnikovo fotografijo, bo vedel, kakšna lepa, gladka, travnata planina je to bila, kakšen pogled čez Vrata na Triglav! Bil; zdaj je komaj še in če bi ga kdo rad še doživel, mora pohiteti! Veliki stan je razpadel, grobljo je obrasel plevel. Planjava je posajena z drevjem. Še malo in Viška ne bo več. — Dobro, saj je res: če je treba izbirati med plevelom pa trnato zapuščenostjo in med drevjem, potem je še vseeno boljše drevje. Te ali one zanikrne, zakotne planine tudi res ni škoda, torej naj gre gozd vanjo. Takšnole pa bi mogoče le lahko kako ohranili, to ne bi bil tak finančni in delovni napor, bila bi samo drobna izjema v splošnem varčevanju (?) in pragmatični komodnosti. Ali pa še to ne: na Peričniku je zmeraj vse črno obiskovalcev. Zakaj bi jim, česar v našem gorskem svetu prav gotovo manjka, ne omogočili — z ureditvijo primerne poti: samo od zgornjega slapa bi jo bilo treba popraviti — možnost kratke, enourne ture: takšne za neprenaporno popoldansko prezračenje in pretelovadenje, za emocionalno obnovo, vsakršno sprostitve ali relaksacijo, kakor se temu učeno reče? Pa ob poostrenem režimu, kar zadeva onesnaževanje okolice. Tako pa bo enega najlepših pogledov, iz enega najbolj slikovitih kotičkov, z ene starih planin v Julijcih zarasel gozd. (Ki bo prinašal silne dobičke in rešil velike gospodarske probleme?)

Z neznanskim zadoščenjem in zmagoslavjem vidim v možakarju na oni, boljši strani Aljaževega stolpa posebej krivdo za to, da ga bo zaraslo, Višek. Odušno! Vredno prave, resnične, gnevne jeze!

In tako sediva naprej: jaz bi bil rad sam, on očitno tudi. Oba Gorenjca (recimo: vsaj on!). Bogue kaj melje o meni, kaj prijaznega gotovo ne, ko se mu že Viška ne zdi več škoda. — Čez kakšne pol ure pa se le oglasi z dopolnilom:

»Ampak, veta, sem šele deset let f Kranju, drugače sem po rojstvu iz tatega pecirka. Vi ste pa gotovo pravi Gorenjec, a ne?«

Saj sem vedel, res ni mislil nič prijaznega o meni! — Čuden Štajerc, Štajerci vendar mislimo o drugih ljudeh vse najboljše! A zdaj se bomo pa takšni Štajerci na Triglavu sestajali!

Vsa prejšnja dobra volja se je nahirlo razkrajala, še pol ure sem posedel tiste krotke, tople novembrske nedelje na vrhu, bolj iz dobrih manir, ko iz kakšnih pristnejših nagnjenj, potem pa sem pospravil reči, moža vljudno, ampak na kratko pozdravil in šel. Bom raje kje spadaj. Razgled ne bo tako lep, bom pa sam. In ne bo mi treba poditi skozi glavo tako nepomirljivih in tako napornih misli, nobene bližine ne bo. Če se mi bo na primer kolcnilo, se mi bo pač brez skrbi kolcnilo, slišal ne bo živ krst. Če se mi bo zahotelo prepevati operne arije, jih bom pel in tudi pogovarjal se bom lahko sam s seboj, pa čeprav najbolj neumne stvari, živ krst se mi ne bo smejal. Saj zato pa gremo samotni na pot: da ne potrošimo vseh moči in vse domiselnosti za druge; družba je prijazna reč, ampak večkrat zahteva naporno obnašanje, nešteto ozirov, drobnih in debelih, utruja in zavaja fantazijo proč od bistva, proč od prave hribovske narave in proč od sebe. Tisti Gorenjec ali Štajerc ali kar je že bil, na vrhu, je gotovo tudi tak, zato sem mu pri priči, že do Malega Triglava vse odpustil. Kaj mu ne boš, če pa ti je čisto podoben! Prav fejest fant je! Če natančno premisliš in odšteješ stare medsebojne deželne zamere: zlata duša! In že me peče vest, da sem mu toliko poodčital; stopim na kamen, pogledam nazaj v vrh, še zmeraj sedi tam, če je tisti črni kupček on, pomaham, prijazno zavpijem. — Nič. Ne premakne se, ne zine.

Suša gorenjska! Pa nič!

PO TREH LETIH – USPEH

JANKO AZMAN

Tri leta so minila, kar sva se z Maticem ločila pod petko. Sam nisem imel več moči. Matic morda še – za manjši poizkus. Veter, mraz in dolgo bivanje na gori so naredili svoje. To je bila pravzaprav ločitev od Makaluja za vso odpravo. Ko smo obrnili nekje nad 8000, je imel marsikateri od nas v očeh solze. Bili smo prepričani, da ne bomo nikoli več stali pod to steno. Utrujeni od 50-dnevnega naskakovanja, smo le s težavo oteli najvrednejše stvari ledu in snegu. V bazi smo bili prepričani, da je s težavami in garanjem pri kraju, vendar je umik izpod Makaluja terjal še velike napore. Tri dni smo gazili po meter globokem snegu do prve vasi. Še dosti teže pa je bilo za bose in slabo oblečene nosače. Da bi rešili sebe, so odmetavali tovore. Po te tovore so se vrnili čez nekaj dni, ko se je vreme izboljšalo. To nas je seveda stalo precej denarja. Domov smo se vrnili razočarani. Morda nas je nekoliko potolažila le misel, da tudi Angleži niso uspeli v južni steni Everesta, čeprav z boljšo opremo in številnejšo ekipo.

Naslednje leto je odšla pod Makalu avstr.-nemška odprava z najboljšimi alpinisti. Prav gotovo Jugoslovanci niso imeli v čisljih. Bili so prepričani, da bodo uspeli. V spodnjem delu stene so porabili preveč časa za snemanje, zato jih je zgoraj prehitel čas in obrniti so se morali nekje pod našo četvorko, to je pod 7500.

Leto 1974 je bilo za Jugoslovane v Himalaji zelo uspešno. Naši fantje so poravnali dolgoletni dolg na Kangbačenu. Opravili so zares veliko delo in ekspediciji v svetu priborili ime »ekspedicija rekordov«. To je med drugim nagnilo Planinsko zvezo, da je ponovno zaprosila nepalsko vlado za južno steno Makaluja.

Isto leto je prišla pod steno mednarodna odprava, v kateri je sodeloval tudi naš Matija Maležič. Tudi ta odprava ni dosegla cilja, najbrž zato, ker ni imela zadosti moč. Obrnili so se nad »rampo«, se pravi pod našo petko nekje na 7700 m. Stena je dobila še višjo vrednost in nas še bolj vlekla.

Ker so nam Nepalci obljubili dovoljenje, smo začeli s pripravami. Izbranih nas je bilo 21 iz vseh koncev Slovenije. Čas je zelo hitro tekel in bili smo vsi kar precej zaposleni, fantje iz Ljubljane in okolice pa še veliko bolj. Robo smo poslali z ladjo že dva meseca prej, ker je bilo to dosti ceneje. Vsi smo bili prepričani, da bomo to pot uspeli. 11. 8. smo prek Frankfurta odleteli v New Delhi, od tam z vlakom do Jogbanija, končne postaje na indijsko-nepalski meji. Nadaljevali smo pot z avtobusom do Konghbarija, od tu pa po dveh dneh do Dharana. V tem za nepalske

razmere kar velikem mestu smo počakali Aleša in Jamnika, ki sta prišla z robo iz Madrasa.

Ko smo imeli vsa dovoljenja nepalskih oblasti, smo 19. 8. zapustili Dharan s 329 nosači, osmimi šerpami in dvema kuharjema. Po 18 dneh smo dosegli bazo na višini 4800 m.

Stena je bila zavita v meglo. Zdelo se nam je, kot da smo prišli k dobremu znanцу. Bazo smo uredili na istem mestu kot 1972 in smo se sploh držali iste smeri. Zadržali smo nekaj dobrih nosačev, jih oblekli in obuli. Sicer hodijo napol nagi in bosi. Ti nosači so nam nosili tovore za steno na prvi višinski tabor 5800 m. To je bila pravzaprav druga baza. Od tabora ena do dve, na višino 6400, so nosili šerpe, naprej pa mi sami.

Ker nas je petero poznalo steno od leta 1972, nas je Aleš razdelil na pet skupin. V vsako skupino je šel po en »veteran«, tako da ni bilo treba iskati smeri. Vse so se med seboj menjavale, vsaka je imela zaledje, za nobeno pa se ni moglo točno določiti, kje bo prišla na vrsto.

Vreme v bazi je bilo v začetku precej slabo, ko pa si se povzpел nad 6000 m, je bilo jasno in sončno. Kot da bi prišel v drugi svet! Še zdaleč se ni dalo primerjati z vremenom pred tremi leti.

Vse je teklo lepo, le ko je bila postavljena četvorka, se je nekaj dni ustavilo, ker je močno snežilo. Precej časa smo se z Nejcem in Radotom otepali snega, nakar smo se morali umakniti v bazo. Tudi tam je zapadlo več kot pol metra snega. To nam je vzelo tudi nekaj časa. Treba je bilo odkopati in popraviti šotore, da so bili spet uporabni.

Kar kmalu je prišel 6. oktober, ko sta Marjan in Šrauf dosegla vrh. V trenutku je bilo pozabljeno vse garanje v steni, vse nezgode, tudi prisilno kopanje v ledeniški reki Barun.

V naslednjih dneh nas je na vrh prišlo še pet.

»TREKKING PEAK«

STANE BELAK

Javljala se je zima in z vsakim dnem je bilo bolj mraz. Šele okoli poldneva so z rahlim vzgornikom priplavale nizko nad dnom doline meglene tančice. Vetrč je bil le še rahla senca monsuna in ni imel več moči, da bi pihnil čez mogočni greben Kumbakarna Himal. Neodločno je tlačil meglo v zatrep pod vzhodno steno P4 in jih leno prevažal ob vznožju južne stene Maha-kali: Tako bi se točneje reklo Makaluju.

Popoldne so prinašali šerpe opremo iz »Slovenije« v bazo, kjer je bilo vse že v znamenju odhoda. Potem, ko je bil vrh zavzet, se je pričelo javljati domotožje. Čeprav smo si želeli čimprej domov, se je lotevala človeka čudna otožnost ob mislih, da bomo za vedno zapustili z borno travo porasle morene pod Makalujem.

V Himalaji je nastopilo značilno obdobje pred zimo, ki čez noč navdihne pokrajini nekaj skrivnostnega.

Noči ob našem prihodu, ko je rahlo snežilo, so bile sedaj kristalno jasne in vrhovi nad bazo so se kovinsko lesketali v srebrni mesečini. Jutra z nenormalno velikimi zvezdami mi bodo ostala za vedno v spominu. Še v mraku sem opazoval iz varnega pribežališča spalne vreče vršni greben Makaluja, ki je tisti značilni kovinski lesket in ki se je celo uro pasel na višinah 8000 m. Potem se je ujel nanj prvi sončni žarek in Maha-kali je postala res kraljevska. Kmalu je žarelo nad bazo pobočje P4 in tudi raztreskana severna stena Nepava se je razkrila v razkošju svetlobe in sence. Baza pa je bila še dolgo v senci, ki jo je metala čez dolino visoka planota ledeniške groblje. Le-ta je podaljšek jugovzhodnih Makalujevih grebenov.

Kot strela z jasnega nas je tisto jutro zadelo Zoranovo sporočilo, da je prebil noč na prostem, pod vrhom osemtisočaka. Začelo se je neskončno dežuranje pri daljnogledu in radijskih sprejemnikih. Nenadoma nihče ni več mislil na povratek in dolgočasje v bazi je zamenjala moreča negotovost. Ves dan smo opazovali dramatičen Zoranov sestop. Ko se je pod večer vrnil ob vrveh, v T5 smo si šele oddahnili. Že izgubljena situacija je bila spet v naših, oziroma točneje, v Dovžanovih rokah. Bil je edini, ki je tedaj lahko zadevo izpeljal, kot je treba. In to je tudi storil!

Medtem, ko sta v naslednjih dveh dneh sestopala prek stene, je na goro oddrvela trojica z Damjanom na čelu. Naivno bi bilo verjeti Zoranu, da ga visoki bivač ni v ničemer prizadel. 14. oktobra se je zaplet le razvozlat. Napetosti, ki v bazi ves ta čas ni popustila, je zamenjalo veselje nad končno vendarle srečnim iztekom dogodkov.

In ker ni bilo več tiste napetosti, ki nas je držala v šahu zadnje dni, smo načrte, ki smo jih odlagali do konca, nazadnje le lahko uresničili. Nenadoma zableste gore z drugačno svetlobo in človek jih ne gleda več kot objekt, kjer bo izmозgaval svoje telo.

Tako je bilo tudi tisti dan, ko je vzpon na nepomemben vrh »Treking peak« dobil realno osnovo.

Pravzaprav je vrh nekakšen stranski odrastek v grebenu Makalu-Pik 3. S svojimi 6150 metri je spričo Makaluja res nepomemben grič, toda njegova v jutranji svetlobi se lesketajoča kupola je obetala enkratne poglede z vrha. Greben je namreč pomaknjen v sredo doline tako, da naredi zgornja barunska dolina velik ovinek okoli ovire. Med sicer vsesplošno zamorjenimi pogovori zadnjih dni, se mi je zdel vzpon na ta himalajski »grič« kot beg iz ujetništva. Poleg tega je bil to že doma izbran cilj za prvo našo planinsko skupino, ki naj bi obiskala Himalajo. Že zato je bilo tudi treba raziskati dostop na vrh, kajti naši »trekingaši« za to ne bodo imeli preveč časa. Z Alešem sva se o tem vzponu menila kot o obljubljeni deželi. Za naju je bila to slovesnost ob srečnem koncu odprave. Tik pred odhodom se nama je pridružil še Romi. Vseeno pa si nismo delali prevelikih utvar glede vzpona. Že časovno je bilo treba stvar vzeti sila resno, kajti prostranstva v Himalaji upoštevajo en dan kot najmanjšo časovno enoto.

Vso noč nisem zatisnil očesa v strahu, da ne bi zaspali. Nebo je posuto z zvezdami in Makalu kot mogočna bledikasta prikazen zastira severno obzorje. Prvi krajec le medlo obseva vršiče špikov nad bazo. Dolina je temna kljub zvezdnatemu nebu.

Potem se celo uro gnetemo okoli kuhalnika v »glavnem štabu«, kjer sva se naselila z Alešem. Notranjost je vzorna anarhija neštetihih drobnarij, ki naredijo domovanje v bazi tako prijetno. Vse je pri roki, pa običajno ničesar ne najdeš prvi čas.

Ob pol štirih odkolovratimo v noč. Peščina ob Barunu sprejme tri kresnice, ki nerodno opletajo v težki gorski obutvi. Nekaj artističnih točk po poledenelih skalah, ki gledajo iz deroče vode in na drugem bregu smo. Ledeniški potok je v času našega bivanja krepko spremenil svojo podobo. Sedaj je že čisto majhna vodica, ki nekaj naraste le ob vročem popoldnevu.

Zakoračimo v breg velike ledeniške planote, ki zapira pogled na vso jugovzhodno stran. Nenavadne vonjave posušenega pritlikavega rododendrona napolnjujejo ozračje. Trdno zmrznjena tla so preizkušnja dobre volje v zgodnjih jutranjih urah. Pobočje je osojno in vse več je snega — dediščina snežnega viharja, ki je pred dobrimi štirinajstimi dnevi zasul bazo.

Neznana sila nas žene v nočno temino. Mraz grize v ušesa in tema je na teh črnih pobočjih še bolj neprijetna. Zemeno se kot na dirkah, čeprav smo planirali lagodno pohajkovanje. Toda nastopajoči dan vabi. Potem zakolovratimo v področje gugajočih se velikih skal, ki so zasnežene in v ivju zelo neprijetne. Počasi se dani in plesočo kresnico Aleševe baterije zamenja mrzla luč Venera, ki visi tik nad planoto. Še v temi prilazimo na vrh groblje, ko se začne za daljnimi obzorji utrinjati nov dan. Zgodnji smo.

Drgetajoč pričakujemo rojstvo novega dne na najvišji vzpetini planote. Temna gmota Everest se nezemsko izmota iz mračnih dolin. Tudi Makalu, ki je spasil svojo podobo, dobiva kovinski nadih. V mislih si čaram trenutek, ko bo na »Sagarmati« zablestel prvi žarek. Toda nič se ne zgodi.

Pod nami se v neštetihih gubah kot zorana njiva nizajo ledeniške groblje in sivozelena jezero leži kot presenečenje med njimi.

Toda nastopajoče jutro je otrplo v strupenem mrazu. Ta nas nažene v divjo dirko čez pobočje k jezeru. Pravkar smo sredi »privatnega ledenika«, kot ga je imenoval Aleš zaradi njegove majhnosti, ko zažari bela konica Čamlanga v požaru jutranjega sonca. V zamrznjenem ledeniškem potoku se utrinjajo odsevi. Potem zažari P 4 in Nepau. Makalu žari le v svojih vzhodnih žlebovih. Južna stena mrko ždi v mraku. Nad jezerom se kot v pravljici lesketa bela ostrica brez imena z ogrlico serakov v vzhodju. Prava norišnica barv in scen. Romi in Aleš drvita čez dolino, snemata in tulita spričo nepozabnih trenutkov.

Zamudili smo prvo sonce na Sagarmati in ko jo ponovno ugledamo, je že v polni svetlobi. Strma zasrjenjena groblja drži na greben, ki se spušča z našega »griča«. Je kot pomol v dolino Baruna in s svojo lego enkratna panoramska točka.

Z vsakim korakom v višino se razgrinja novo obzorje in orjaška vzhodna stena Makaluja se lesketa v dopoldanskem soncu. Spodaj rahli vetrč kodra zelenosivo in kalno jezersko površino. Sren se predira in vzpon je nekaj časa neprijeten. Severna

stena Nepaua se mi zdi vse bolj zlovešča. Pasove navpičnih sten na vrhu branijo zidavi serakov. Tam se stalno nekaj podira. Tudi Čamlang je gora, ki s te strani nima šibkih točk. Ledeniški slap, ki odvaja ledovje iz velikega kotla za njim, se v pravi brzici spušča v Barunovo dolino. Ob njegovem izteku slutimo široko ravnico Saršon. Zvenemo se na greben v želji odkriti panoramo proti jugu. V zgodnjem jutru dosežemo mejo med svetlobo in senco. Jutranje sonce vzame vid z bleščavo neštetihi snežnih kristalov.

Pred nami se spušča med belimi hermelinastimi pobočji vse širša in vse bolj zelena dolina Baruna. Tam smo pred dobrim mesecem korakali v megli in dežju cilju naproti. Danes leže grebeni kot grafika pod nami in Barun je srebrni trak, ki ga napajajo zelenokalne luže spodnjega barunskega ledenika. Nekje za Nepauom slutim Tumblingtarsko kotlino. Temnejše lise na pobočjih v dolini so gozdovi himalajskih jelk, temnozeleni zamolkli lesket med njimi so rododendronove gošče. Južno podnožje grebenov P3 je orjaška polica s smaragdnimi jezerci ledeniške vode. Zdi se mi, kot da prvič gledam Himalajo. Vsekakor pa prvič s takimi občutki in sproščen.

Vrh kaže dobrodušno podobo. Nekakšen himalajski »Zvoh« z blagimi oblikami snežnega grebena, nekaj strmimi odstavki in značilno odlomno ploskvijo velike klože, ki se je prožila ob zadnjem velikem snegu.

Toda greben postaja vse daljši. Nedoumljive razsežnosti dobivajo še eno potrditev. Iz na začetku odmerjene ure nastanejo tri, a vrh je domala enako daleč. Na srečo danes čas ni naš gospodar. Z Nepaua se zruši nekaj orjaških serakov, ki s slikovitim oblakom ledenik delcev zdrsnejo v globino. Sicer pa je vse okrog spokojen mir.

Hrib je vse bolj strm, toda višina in težave po Makalujevi premieri ne pomenijo ničesar. Zmrznjen sneg na grebenu je pričaral odlične razmere. Sprožena snežna sipa prvega kot tančica lije po strmini, ki jo z enakim naklonom obsevajo sončni žarki. Prava lestev v temno himalajsko nebo.

Vse bolj me zanima, kaj bo na vrhu. Grizemo po ozkem razu včasih solidno strmem, na meji med svetlobo in senco, na meji dveh svetov. V dolini pod nami se rojevajo prvi kosmi megle, ki zopet izginjajo. Grebeni nad Nepalom si že nadevajo oblačne ogrlice. Jasnó mi je, da sem se pri oceni razsežnosti hriba uštel za nekaj ur.

Ko dosežemo klozasti odlom, se svet zopet položi. Greben se ovija v lepih lokih proti kupolastemu vrhu. Jezero pod severnim pobočjem hriba je že globoko pod nami. Sagarmata je kot na dlani. Naklonina Makalujeve južne stene se predstavi v vsej veličini. Danes sestopajo vsi iz enojke. Zvečer bo veselje. Zlasti spričo tega današnji vzpon tem bolj občutimo.

Ko se teren položi, se poslabšajo snežne razmere. Kloža, ki se predira, nas zavre. Radovednost, kaj je na drugi strani, premaga vse.

Le počasi se mi odkriva nov svet na vzhodu. Pod vrhom ugledamo za robom planote točke baznih šotorov. Sicer pa bi si lahko izračunali razsežnost gore. Okroglo 1300 višinskih metrov vzpona je iz baze, da o daljavi ne govorimo. Alešu bo zmanjkalo časa za slavnostno torto v bazi. Prikaže se drzen snežni raz nekega vrha na levi. Že se ustrašim, da bo treba še tja gor. Vendar kmalu stojim ob razpoki, ki je razklala snežni vrh brez imena na dvoje. Globoka škrbina loči vrh od drugih grebenov. Pik 3 je namreč področje grebenov in vsi še neraziskani, brez obiska.

Ob enajstih dosežemo vrh ob pravi ceremoniji z zastavami in fotografiranjem. Medtem je napočil tudi čas, ko premagajo megle moč sončnih žarkov. Nenadoma se podnožja gora nad Barunom odenejo z meglenim pokrovom. Za grebeni in nad meglami P3 kipi sleme tretje gore na svetu! Kangčengdzönga! In pomol na levi je Kangbačen. Spomini burijo domišljijo. Pred letom sem prav s tistih koncev zrl proti Makaluju. Koliko se lahko zgodi v enem samem letu!

Megleno valovje buta v neštete raze in žlebove Nepaua. Ogrete zračne mase južnih pobočij Himalaje so začele svojo vsakdanjo pot. Poučen je pogled na tokove, ki ženejo po dolinah topli zrak v višave. Megleni jeziki so kot lovke hobotnice.

S fotografijo bo treba pohiteti, zmanjkalo bo filma. Fotoaparati in spomin sta prepolna vtisov.

Misliti je treba na sestop! Vrnili bi se radi po severnem pobočju, ki ga je že zajela megla. Vrhovi so le še otoki v meglenem morju. Še lepši so, dragulji na belem žametu.

Za Makalujem še ukrade pogled košček Tibeta in že prevlada megla tudi to.

Vračamo se! Zapodimo se naravnost po pobočju. Nenadoma huda strmina, globok sneg in napoke v pobočju. To pa ni več tista prelest v gorah. V trenutku sem na realnih »trdihi« tleh. Konec v plaz po vsem tem pa res ne bi bil umesten.

Sestop v neznanu, v meglo in pobočje, ki se izgublja v belem niču. Ob robu orjaške grape s seraki gremo strmo navzdol. Srečno odkrijem edini uporabni prehod v podnožje hriba in ob divji sceneriji gora in svetlobe prikolovratimo nazaj do jezera.

Razmočen sneg je medtem rodil številne potočke, ki veselo žubore v naročje jezerskih voda.

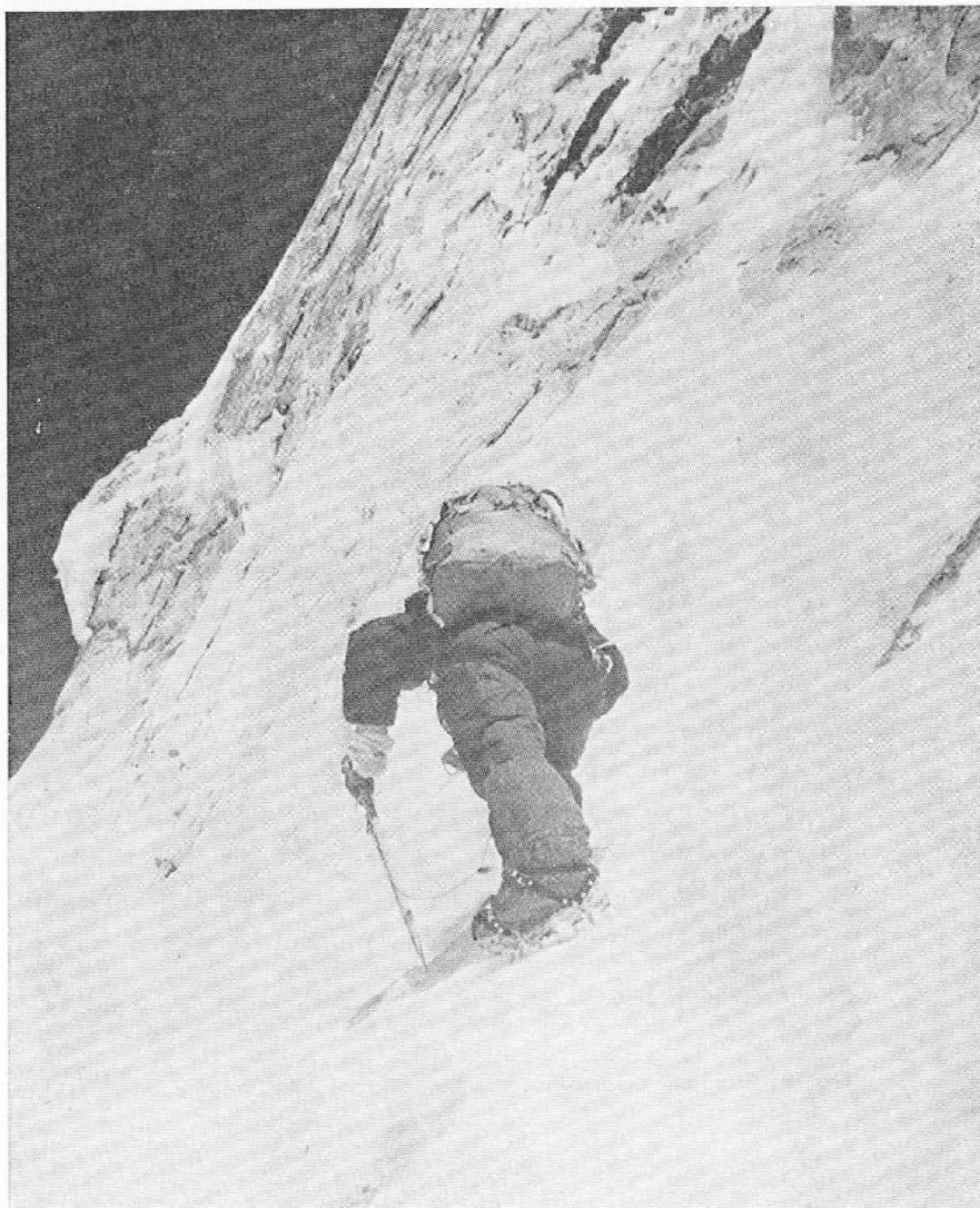
Pozna ura priganja. In glej, nenadoma si moramo priznati, da nas je tale grič kar lepo načel. Ko se vlečemo preko moren na planoto, smo le še revni odsev jutranjih kozlov, ki so se podili kot obsedeni. Planota je posebljena neskončnost in sestop po snegu manjša kalvarija. Ob treh popoldne skozi okno v meglah zadnjič gledam masiv Lhotseja in Sagarmate.

Pozno ponoči, ko so se razšle megle, se je nad črnim robom ledeniških grobelj, skrepenel pod zvezdami ponovno zarisal kupolasti vrh našega »griča«.

Enako neopazen med velikani, vendar nič več deviški. Tisto noč smo menda vsi spali v »najvišji prestavi«.

V prečki (ca 7700 m)

Foto Stane Belak

VENTIL – POKVARJEN

MARJAN MANFREDA

Kako preprosta ugotovitev, pa vendar za naju žalostna – boleča.

Ura je devet zvečer petega oktobra. S Stanetom leživa v majhnem šotoru, osem tisoč metrov visoko. Za nama je dol, naporen dan, pa vendar sva vesela – srečna. Pot proti vrhu Makaluja, pete najvišje gore na svetu je odprta.

Stane se loti kuhanja, saj ves dan nisva ne jedla ne pila.

Sam se pozabavam s kisikovo opremo. Jeklenke so pred šotorom zasajene v sneg. Le s težavo se prisilim, da jih očistim snega in spravim v šotor. Kako je tu, v teh višinah vse težko – naporno.

Nekje v nahrbtniku imam reducirni ventil. Že vso dolgo pot ga nosim s seboj. Končno mi bo le koristil.

Pri preizkušanju ugotovim, da je ena jeklenka od štirih skoraj prazna. Na manometru mi kaže samo dvajset atmosfer, namesto dvesto.

Tudi Stanetov ventil mi pokaže isto. Ko tako opazujem kazalec manometra, zaslišim sikanje, kot bi nekje uhajal zrak pod pritiskom. Ventil pokvarjen. Mar to pomeni konec? Se bova morala tu, tik pod vrhom obrniti in to ne zato, ker ne bi mogla več, ampak zato, ker je odpovedala tehnika. Ostane nama en ventil in tri jeklenke, preveč za enega in premalo za dva.

Poskušava navezati stik z bazo. Rada bi, da nama Aleš, kot vodja svetuje. Vendar baza se ne javi. Ponoči poskušam, toda brez uspeha.

Na vzhodu se že svetlika. Če ne bi bilo tega nesrečnega ventila, bi bila sedaj že nekje v kaminu nad petko.

Sonce bo kmalu doseglo šotor. Obeta se lep sončen dan.

Nekaj pred sedmo spet kličeva: »Halo baza, halo baza, javi se – sprejem!« V primo-predajniku nekaj zahrešči, potem pa: »Tu baza, tu baza, kdo kliče – sprejem?« V eni sapi Stane pove situacijo, v kateri sva se znašla. Tudi Aleš je kratek. Takoj morava na pot proti vrhu. Eden vzame dve jeklenki in dober ventil. Drugi polno jeklenko brez reducirnega ventila in gre do kamor more, potem da kisik prvemu in se vrne. Ob pol osmih z jeklenko v nahrbtniku zapustim šotor. Zagrizem se v snežno strmino nad taborom. Večkrat se ustavljam in počivam. Borba za zrak, za to življenjsko prvine je velika.

Snežišča je konec. Stojim pod strmino – skalnim kaminom. To je najtežje mesto v steni. Dobro, da sva včeraj tu napela vrvi. Pripet nanje plezam navzgor. Neverjetni napori so to. Ko se prebijem čez najtežja mesta, obvisim na vrvi kot vreča peska in hlastam za zrakom kot riba na suhem.

Pod menoj se muči Stane. Kriči mi, naj ga počakam. Ves zadihan pripleza do mena. Masko ima sneto. Pravi, da se je skoraj zadušil. Nekaj ni v redu z dotokom kisika. Pogledam jeklenke v nahrbtniku. Ventil, s katerim se uravnava dotok kisika, ni v pravilnem položaju. Ko to popravim je spet vse v redu.

Pred nama je prečka in strmo snežišče, ki drži na francoski greben.

Stane odide naprej. Brez kisika ga bom le težko dohajal. Večkrat me mora čakati. Najraje bi se vrnil, vendar srce hoče naprej, navzgor, vsaj do grebena, da bi od blizu gledal v obličje najvišji gori na svetu – SAGARMATI.

Zadnji metri do grebena so zelo strmi. Po vseh štirih se privlečem do roba. Na ozkem grebenu obsedim in se borim za zrak.

Pred nama sta kot na dlani dva mogočna osemtisočaka – Lotse in Sagarmata. Nad nama ozek, strm, snežen greben in koncu snežna kupola. Jokam. Sam ne vem zakaj. Vrh, cilj, po katerem že dolgo hrepenim, je sedaj tu, čisto blizu, pa vendar zame skoraj nedosegljiv.

Ko tako sedim v snegu in strmim navzgor, se spomnim francoskega plezalca, ki je pred nekaj leti, ravno po tem grebenu prišel pod vrh in to brez kisika.

Stane je odšel naprej. Daljši počitek mi je vrnil nekaj moči, zato se počasi odpravim za njim. Sneg na grebenu se močno predira. Stane živinsko gara, ko gazi v celec. Končno se greben nekoliko položi. Tu gre lažje. Napravim tudi po dvajset korakov, ne da bi počival.

Staneta dohitim na stečiču francoskega in japonskega grebena. Imel je zvezo z bazo. Tam doli držijo pesti za naju. Kako prijeten občutek, da le nisi sam v tem divjem, neprijaznem svetlu!

Pot navzgor pa je še dolga. Zdi se mi, kot da se vrh odmika. Telo je vedno bolj utrujeno, samo še volja ga drži pokonci. Kako lepo bi bilo samo sedeti, nič misliti, pozabiti na vse.

Korak in spet korak, vmes pa mnogo vdihov. Nič več mi ni cilj vrh, predaleč je. Oko si poišče samo nekaj metrov oddaljeni cilj pred seboj. Ko ga dosežem, se stvar

ponovi. Tako hodim počasi a nezadržno. V tej svoji vnemi pozabim, kje sem. Preveč me ena sama misel, moram navzgor. Snežišča je konec in pred menoj spet snežni greben. Stane me vzpodbuja, ko se mu bližam.

Zamenjal je jeklenko. Prazna, zasajena v sneg, stoji kot nema najina priča. Od tu naprej bom rešen težkega, nekoristnega bremena. Polno jeklenko, ki jo nosim, bo vzel Stane.

Čas naju priganja, pred nama pa še strma skalna stopnja, zadnja uganka na poti do vrha. Poskusila bova na levi strani. Stane se naveže na petdeset metrov dolg prusik. Naslonjen na skalo ga varujem. Sonce še prijetno greje. Tudi veter tukaj ne piha tako močno. Vrv mi le počasi polzi skozi roke. Plezanje na tej višini je obupno težko. Končno je najtežje za njim, priplezal je do roba.

Vrv ostane pritrjena tu v skalah. Stane odide proti vrhu.

Utrujen, izčrpan sedim v snegu, najraje bi zaspal.

Ravno na tem mestu se je končala pot francoskega plezalca. Tu se je moral vrniti. Bo tu konec tudi moje? Naj neham tu tik pod vrhom? Ne!

Pripnem se na prusik, plezam. Le počasi se vzdigujem. Bom zmogel sam? Še nekaj metrov in že vidim prosto pot navzgor – na vrh.

Tesnobni občutki. Potem napetost popusti. Objame me strahotna utrujenost. Izčrpan se kar sesedem. Lovim sapo.

Samo še snežen greben in na koncu vrh. Prisilim se.

Stane je že pod vrhom. Še malo in izpolnil se mu bo življenjski sen.

Počasi koračim po njegovi gazi. Sedaj ukazuje samo še duh, ki ne misli na nič drugega kot na to, da je treba gor. Telo že zdavnaj ne more več.

Stane je že na vrhu. Kriči, vpije, verjetno od sreče.

Sedem v sneg in se borim za zrak. Stane me kliče. Še nekaj korakov. Na vrhu sem. 8475 m visoko. Nikjer ne gre višje, povsod samo navzdol.

Objameva se, toda nič opojne sreče, veselja, nič vzvišenega občutka zmagovalca, preveč sem utrujen za vse to. Vesel sem samo tega, da ni treba več navzgor.

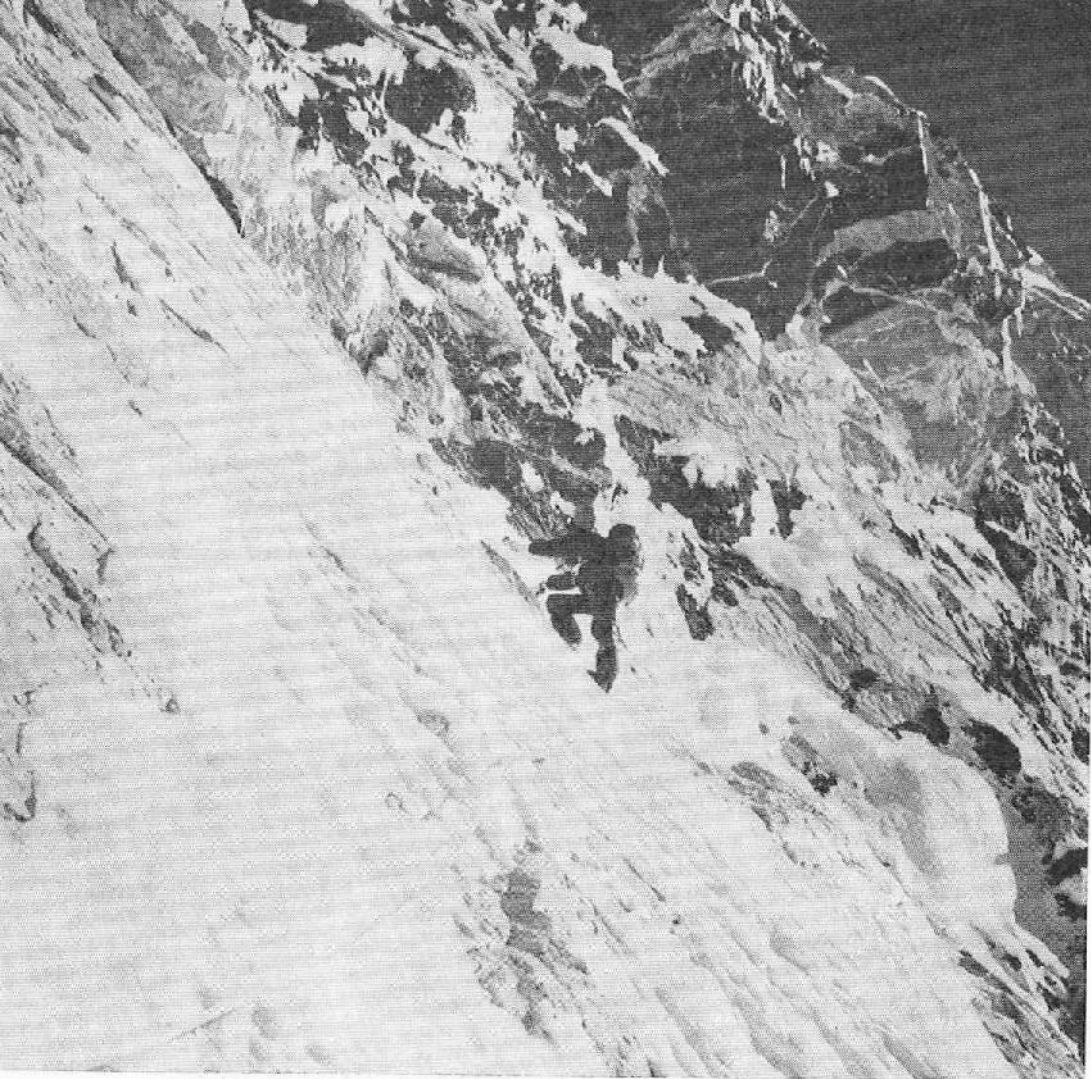
SNEŽNI METEŽ

NEJC ZAPLOTNIK

Tabor IV. Večer. Sneži. Že ves dan. Ropot, kakor da bi ležal pod drvečim vlakom. Okrog sebe začutim gibanje, živalski strah me stiska k tlom šotora. Plaz! Ali drvimo s šotorom vred preko tisočmetrske zaledenele stene? Kakor se je ropot nenadoma pojavil, tako je naenkrat vse potihnilo. Mirujemo. Šotor pritiska na telo, da se ne morem premakniti, duši me. Kaj je z Jankom, ki leži v kotu? Skrbi me, ker nič ne preklinja. Tiho ga pokličem. Oglasi se. Prižgem čelno svetilko in obsvetim Rada. Strah ga je, kakor mene. Prav gotovo se je živo spomnil na lanski Kangbačen, kjer se je imel le veliki sreči zahvaliti, da se je živ izkopal iz plazu. Vse bolj nas duši, zmanjkuje že tako redkega zraka. Z rokami nekaj centimetrov vzdignemo šotorsko platno, Janko in Rado držita, jaz pa z nogami poskušam izkopati vhod. Uspe mi. Po trebuhu se tiščim v luknjo in pri vhodu sredi kupa snega izbrskam lopato. Noge zazvonijo v prazno. Šotor stoji vrh strmega snežišča tik pod skalnim skokom, ki nam že ves dan pošilja plazove. V zbit sneg pred šotorom zapičim lopato do vrha ročaja, se obesim nanjo in z nogami steptam majhno stojišče. Snežne iglice mi bičajo obraz, ko odkopavam do tal podrti šotor.

Zjutraj smo se na trojki pripravljali na vzpon. Na jugu, za Tutsejem se je zgradila kakor noč črna stena oblakov. Veter se je besno zaletaval v šotore. Zakrila nas je megla in vrtinci snežink. S štirice so sestopili Marjan, Šoder in Zoran, opravili so svojo nalogo. Marjon pade na hrbet v šotor: »Hudič pa taka Himalaja. Nikdar več ne pridem!« Molčim. Preveč poznam Marjona in sebe, preveč dobro vem, da bomo še prišli. Kdor enkrat doživi Himalajo, se bo prav gotovo vrnil.

Boris in Romi sta ostala na trojki, Zoran si popravi derezo in sestopi za Marjonom in Šodrom, z Jankom pa že praskava po poledenelih skalah proti štirici. V strmini, ki se je ne bi sramovala nobena ledna stena v Alpah, gaziva sneg včasih tudi prek kolen. Težki tovari naju pritiskajo ob tla, kadar se potegnem prek navpičnega skoka imam občutek, da mi bo počila hrbtenica. Pet korakov, pa glavo na cepin in sopeva, sopeva. Pod štirico, kjer se strmina nekoliko položi, a le zato, da se še bolj požene

V srcu stene

Foto Stane Belak

kvišku, se vsakih nekaj metrov obrnem in padem na nahrbtnik. Šotora sta tako blizu, da bi ju lahko prijel, pa vendar se mi zdi, da ju ne bom nikdar dosegel. Končno mi Rado pomoli roko in me potegne v šotor. Bele iglice pa še kar plešejo v sunkih pobesnelega vetra.

Noč mine v odkopavanju tabora. Najlepše je, kadar potegne plaz, šotor nam zbiže na glave, ti pa veš, da je prijatelj na vrsti za odkopavanje. Še pol urice se boš lahko grel v topli peči.

Sivo jutro. Snežil Aleš pravi, naj vztrajamo. Že doma smo se tako dogovorili: v slabem vremenu se iz stene ne umikamo, da obvarujemo material in prihranimo čas. Lep načrt, še lepša stvarnost! Danes bi morala z Jankom nadelati steno proti petici, Rado pa bi snemal. V terenu, ki še za plezanje zahteva vse moči in sposobnosti! Namesto tega gonimo lopato. Smo se že navadili. Kadar zaropota plaz in ti pritisne šotorsko plahto polno ivja na nos, pravimo, da se je Hairo z vlakom peljal čez tabora. Hairo je ekspedicijski lopov, za vse, kar gre narobe, dolžimo njega. To je tak lopov, ki ima na levi roki dvanaest in na desni tristo sklepov in ti ukrade vse. Tudi sladkor iz kave, če nimaš privezanega.

Ura je šest zvečer. Vedno bolj sneži. Radijska zveza z bazo. Rado kleči pri vhodu desnega šotora in moli anteno skozi vhod, z Jankom pa leživa v levem. »Halo baza, halo baza, tukaj štirica!« Manjši plaz se usuje na šotore. »Pravkar nas je zasul plaz, trenutek prosim!« Tedaj pa potegne, kakor da bi se vsa gora skušala otresti odvečne teže. Desni šotor je popolnoma uničen, predora med obema šotoroma ni več, radijska postaja izgine v globino. Janko odkopije Rada in ga potegne v preostali

šotor, ki je čudežno vzdržal. Rado si opomore in trije se stiskamo v napol porušeni luknji. Zveze z bazo je konec.

Že drugo noč ista pesem: Plaz, izkoplješ se iz šotora, goniš lopato, zlezeš v šotor in se otreseš snega, medtem ko ležeš v vrečo, je že drugi na vrsti. Včasih se nimaš čas niti vrniti. Koplješ, zaropota, stisneš se v luknjo, ki si jo naredil za šotorom, plaz zgrmi preko tebe, zbrskaš se iz bele gmote in zopet koplješ.

Janko je na vrsti. Z nogami naprej se prebija skozi zadegan vhod, nenadoma pa ves izgine. »Roko!« zatuli, kakor da bi ga drli na meh. Ne da bi vedel, zakaj gre, ga zgrabim za roko, ki je še ostala v šotoru, Janko pa že zabinglja v strmino pod taborom. Pod nogami se mu je podrl natrpni sneg in skoraj bi z njim vred izginil v globino. Tisočpetsto metrov nižje zijajo tako lepe razpoke... Ni časa, da bi jokali ali se veselili. Treba je kopati! S težavo se skobaca nazaj na zasuto ploščad in koplje, koplje...

Tretje jutro snežnega viharja. Šotor podrt. Veter. Sneg. Ne vzdržimo več. Že dva dni nismo jedli. Ni bilo časa. Preden bi skuhali, bi nam vse skupaj podrl plaz. V šotoru, ki je visok le še pol metra, se pripravljamo na spust. Vse moramo delati leže. Prvi Rado. Ko se odplazi ven, se ne more odločiti. Res ne vemo, ali je bolje sestopiti ali čakati in kopati. Moramo sestopiti! Šele sedaj vidim, kje sem ležal. Šotor na zunanji strani, kjer je bilo moje mesto, kakor prazna vreča visi nad strmino. Zadrževala ga je le naša teža, in pa nekaj vrvic.

Spuščamo se po vrveh, preko nas švigajo beli slapovi. Vse je tako obupno belo. Z očali se nič ne vidi, brez njih zaradi ledenih iglic ni mogoče gledati. Zebe. Rokavice so vse zmrznjene od kopanja. Tako obupno zebe! Nad trojko se mi sname dereza in obvisim v navpičnih skalah desno od tabora. Derezo pripnem ob bok in nadaljujem z eno. Trojka. Le tu in tam rdeča krpa kuka izpod snega. Pod trojko moramo čakati, da lahko prečkamo slap snega, ki nas hoče potegniti s seboj. Nad žlamborom se mi sname druga dereza. V takem jo je nemogoče pritrditi. Poskušam brez in že na glavo zletim čez žlambor. Obvisim na vrvi. Bojim se za roke, ki jih ne čutim več. Tudi Rado ima težave z derezami. Ležeč v štirici si jih nismo mogli dobro pritrditi. Po zraku priletim čez žlambor – Janku v naročje. Marjonova skala, strmo snežišče, bivač – v snežni raz izkopana luknja. Tovariši! Objemajo nas, kakor da smo vstali iz groba. Ko Aleš po radiju izve, da smo živi, zatuli od veselja. Ko je bilo zaradi plazu tako nenadoma konec zveze z bazo, so vsi mislili, da smo šli s štirico vred k vragu.

Vihar potihne, skozi snežinke se zasveti sonce. Pavzo orkestra izkoristi. zveznik, ki ga je prav tako ujelo v bivaču. Po treh dneh misli končno vendarle v miru opraviti veliko potrebo. Skobaca se iz luknje in se komaj dobro pripravi, ko zatuli veter, kakor da bi hotel do kraja izkoristiti svoje zadnje trenutke. »Oh, my goodness!« pade zveznik s hlačami na kolenih v bivač. Pokamo od smeha, ko sicer tako živahni in simpatični Mr. Thapa na ležišču vleče vseh svojih sto hlač na rit.

Krasno jutro. Luknje so popolnoma zatrpane s snegom. Ivč, Romi, Vikel, Boris in Den bodo odkopali dvajko z Jankom, Radom in zveznikom sestopamo dalje. Ves čas se bojimo, da ne bi novi sneg počil in nas potegnil s seboj. Do pasu gazimo po ledeniku pod dvojko. Razpoke so vse pokrite, včasih jih slutimo, največkrat pa še to ne. Sonce zopet pripeka. Z zadnjimi močmi se vlečemo v breg, ki nas privede z ledenika nad enko. Vrhovi okrog nas žarijo v soncu. Dan je najlepši, odkar smo na gori, kakor da bi se narava hotela opravičiti. Pred nami se dvigata Tulse in Čamlang; kakor podobe iz sanj. Kamor seže oko, le sneg in led. Vse skale so prekrите s snegom, baza je globoko zasnežena. Na enki nekdo maha z rokami. Mišo je. Tako je majhen, da bi ga lahko zamenjal le s Šerpo, a vem, da je Mišo. Prigazi nam naproti. Srečen je, da nas vidi: »Če bi mi ta prekleti Makalu vzel mojega Nejčka, bi šel gor in vsega podrl!« Včasih mi je žal, da smo tako trdi. Toda kaj bi govorili, srečen nasmeš pove mnogo več.

Na enki je kuhar Danu. Jemo! Sestopamo dalje v bazo. Janko hodi pred menoj. Vsakih nekaj metrov se ustavi in se zazre v steno, ki žari v zahajajočem soncu: »Tebe razumem, ki si mlad in neumen. Jaz pa sem že pred tremi leti preklinjal to steno in res ne vem, zakaj sem se vrnil. Toda sedaj smo tu in garajmo.« In z veseljem garamo! Nikdar ga ne bom pozabil, kako se je takole dolg in suh oziral v steno. Pred tremi leti se je poslovil od nje, upal in verjel je, da za vedno. Pa vendar se je vrnil: »Ejga, je pa norc tale Makalu, a ne Nejč!«

Zasnežena brv nas privede preko ledeniške rečice Barun. Opotekamo se po ozki gazi, ki so jo naredili Šerpe. Sij zvezd odseva na Lotseju, ki kraljuje tam daleč konec doline. Božanska gora. Vendar ga Makalu prekaša. Moramo priti na vrh! Niti enkrat ne podvomimo v to.

Zagledamo luči v bazi. Privlečemo se v kuhinjo. Sipaj, sipaj Ang Čering! Jemo. Aleš pride v kuhinjo. Čeprav nihče od nas ne zahteva nemogočega, smo vendar žalostni, ker nismo mogli opraviti naloge. Nadelovanje stene, najlepše, čeprav najtežje delo na gori. Aleš nas s šalami spravi v dobro voljo.

SAM NAD 8000 METRI

ZORAN BEŠLIN

Zapuščam tabor V. Strmo snežišče drži navzgor do kamina. Ravno še ujamem Janeza, ki zapušča kamin in preči levo na rob snežišča.

Hudiča, kako težak kamin. Bo kar držalo, V. stopnja. Preklinjam, ko se s prižemo vlečem navzgor. Povrh vsega je še zelo mrzlo, jutro je še, sonce pa je komaj obsijalo steno. Poskušam plezati s kisikom, pa se mi takoj zarosijo snežna očala in tudi izravnalni mehur za dovod kisika mi nagaaja. Torej bo moralo iti brez. Ni slabo, na višini okrog 8100 metrov plezati V. stopnjo brez kisika in še s kar solidnim nahrbtnikom. Končno le preplezam kamin in nadaljujem levo na rob snežišča, ki drži iz stene. Pripeta vrv mi že od kamina naprej kaže pot. Priplezam do mesta, kjer je obračal Matic leta 1972. Od tu le še ena vrv drži navzgor. Višino čutim zmeraj bolj. Kmalu bom moral uporabiti kisik. Pod nekim skokom se ustavim in pokličem bazo. Iz walkie-talkieja zaslišim Aleša. »Eno uro imaš do grebena, od tam pa še tri na vrh. Ob treh, najkasneje ob štirih, moraš biti na vrhu.« Sledi še par nasvetov, na koncu pa se zmeniva za naslednji klic. Že sedaj mi je jasno, da s tem tempom ne bom do treh na vrhu. S kisikom bi verjetno šlo. Natakne si masko, naravnam kisik na dva litra v minuti. Sprememba se takoj pozna. Olajšano zadiham in nadaljujem s prečenjem proti grebenu.

Sonce si je že skoraj pravokotno na steno, vroče je, snamem rokavice in kapo. Zdajci zmanjka pripete vrvi. Konec je brezskrbnega vzpenjanja, treba bo paziti. Do francoskega raza je še kakih 200 metrov, strmo je, vendar se sneg dobro predira, včasih še preveč. Po vsakih desetih korakih se ustavim, deset do petnajst vdihov, nato pa v istem tempu naprej. Počasi se bližam razu. Počitek. Prešine me misel, kakšno bi bilo to pobočje, če bi bilo ledeno. Kot ogromen tobogan, z iztekom v kakšnem ledeniškem jezeru v dolini Baruna. Še par korakov in dosegel bom raz. Bom zagledal Everest? Ta misel mi malo pospeši korak, toda že v naslednjem trenutku se počutim kot riba na suhem. Ne, ritma pri vzponu ne morem pospešiti. Greben. Sledi majhno razočaranje, kajti Everesta ni videti. Treba bo še malo više. Končno. Mount Everest. Tak je torej s te, vzhodne strani. Ne zdi se mi nič posebnega, le precej visok je. Bolj me pritegna Lhotse in Lhotse Shar.

Počivam, ležim v snegu, zaradi varčnosti zaprem kisik. Ni mi čisto jasno, kaj naj naredim: južno steno sem vsekakor preplezal, toda tu je še vrh. Koliko neki je ura? Gotovo gre na eno. »Če boš do dvanajstih na grebenu, lahko nadaljuješ proti vrhu.« Od tu do vrha so še kakšne tri ure hoje oziroma plazenja. Kaj ko bi zopet poklical Aleša? Kakšen čudovit areben. Misel, ki se mi je pravkar porodila, se zopet izgubi v meni. Greben me privlači vse bolj in bolj. Poskusil bom, mogoče še pridem pravočasno na vrh. Ura razlike res ni veliko. Poberem se, odprem kisik, natakne si masko in spet gre v istem tempu, 10 korakov, počitek, 15 vdihov, pa zopet 10 korakov. Greben ni težak, le izpostavljen je. Gaz je dobro vidna in utrjena, le na nekaterih mestih je spihana. Vroče tudi ni več, od Everesta sem kar močno piha. Gaz se malo umakne grebenu, prečim strmo snežišče po njegovi levi strani. Na koncu se obrnem, da bi videl, kako napreduje Šoder. Zdrznem se. Na snežišču ni nikogar. Seveda, saj ga tudi ne more biti. Sam sem, le Janez je nekje daleč pred mano. Toda občutek, da me spremlja prijatelj, ostane. Pravzaprav ta občutek ni tako slab, sili k večji pazljivosti. Paziti moram, da ne zdrsnem, s tem bi potegnil za sabo še njega. Naenkrat se ne počutim več tako osamljenega. Zavedam se, da je to samo občutek, ki ga lahko zavestno potlačim. Toda kakor hitro pomislim na kaj drugega, se ta občutek vrne.

Počasi napredujem, greben nad mano se izravna in više zgoraj prehaja v snežno pobočje, ki drži na vrh. Tik pod vrhom zagledam Janeza, vrača se. Kmalu bova skupaj. Čaka me še zadnji del francoskega grebena; tako ozek je, da se ne upam hoditi po njem, ampak ga jaham. Izpostavljenost je izredna, na desni strani grozi prepadna južna stena, levo pa strma snežišča padajo v dolino med Makalujem in Everestom. Nekako orejham ta del grebena in že sem pri Janezu, ki je medtem sestopil. Čestitam mu za vrh, potem pa sedeva v sneg. Ura je pol treh popoldne, do vrha pa je še uro in pol. Malo pozno je. Toda, da bi sedajle odstopil, ko je do vrha le še kakšnih 200 višinskih metrov. Nikoli si ne bi odpustil. Na posledice seveda ne pomislim, Janez pa tudi ni preveč vztrajen v prepričevanju. Edino, kar me moti je, da imam le še 70 atm kisika od začetnih 170. Občutek imam, da mi pušča reducirni ventil.

Malo še počivam, nato pa nadaljujem z vzpenjanjem. Visoko sem že, rad bi dobil več kisika v pljuča, pa moram biti z dvema litroma na minuto kar zadovoljen. Le še po pet korakov naredim, potem kakih petnajst vdihov, pa zopet pet korakov.

Noge so svinčene, nevidna sila me zabija v tla. Čas naglo beži. Pogledam proti obzorju. Sonce je že zelo nizko, verjetno je že blizu pol šestih, barve postajajo temnejše in bolj sočne. Pred mano je še eno težko mesto, kakih 50 metrov visok skok. Počivam, fotografiram. Pogled na jeklenko; le še dvajset atm. Zdrznem se, treba bo pohiteti, da vrha je še dobrih 100 metrov, kisika pa za kakšno uro. Ne nadoma se zavem, da grem v noč. Pa sestop? Gotovo bom moral bivakirati. No ja, bom že kako, saj ne bo privikrat.

Zdi se mi, da se je veter še okrepil. Cele oblake snega mi nese v obraz. Tudi občutno se je shladilo. Sonce zahaja, skale se obarvajo škrlatno rdeče, toda v teh trenutkih nimam časa, da bi občudoval sončni zahod. Prežet sem z eno samo mislijo: Vrh. Pripnem se na vrh, strm žleb drži po levi strani skoka navzgor. Od tu naprej teče vrh naprej tri metre navpično navzgor, nato pa nekaj metrov v levo. Snamem en par rokavic, treba bo plezati samo z enim parom, navkljub mrazu in vetru s snegom. Stopov za noge je bolj malo, dereze zdrsujejo, veter me buta ob skalo. Da bi se vlekel s prižemanjem, je prenaporno.

Prečka mi vzame zadnje sile, komaj se še držim pokonci, na srečo pa se stena malo položi. Pomagam si s prižemo, na pol mrtev se privlečem na greben. Sprejme me še hujši veter. Časa za počitek ni. Pohitim nekaj metrov, nato se zrušim v sneg. Nad mano je greben, gaz poteka po desni strani in daje delno zavetje pred vetrom. Počasi se zberem in nadaljujem po grebenu. Gaz je odlična, toda vse teže se vzpenjam, padam, hlastam za zrakom. Na neki rami ugotovim vzrok temu. Snamem nahrbtnik, pogledam na reducirni ventil – kazalec je na ničli. Jasno, zmanjkalo mi je kisika. Klečim v snegu, prazno jeklenko držim v naračju, preklinjam, jokam. Ravno zdaj ga je moralo zmanjkati! Ko se malo pomirim, odvijem reducirni ventil, shranim ga; na vrhu sta še dve uporabni jeklenki, Nejeceva in Jankotova, z njihovo pomočjo bi lahko prišel dol. Masko obdržim na obrazu, da mi ledeni drobci ne bi poslrkali vse kože.

Sonce je že zašlo in mraz je začel pritiskati. Vzpenjam se brez kisika, toda že po par korakih padem v sneg. Res je, imam šest kg manj na hrbtu, toda prehod je prehud, zraka mi zmanjkuje že pri mirovanju, kaj šele pri hoji. Z naporom naredim tri, štiri korake, padam in se pobiram in zdi se mi, da to traja v nedogled. Obstanem. Niti koraka ne morem več narediti. Je to konec? Vrh je tako blizu, le še neprestno snežišče me loči od njega, ne more biti več kot petdeset korakov. Moram priti na vrh!

Moči so pri kraju, tudi vzdigniti se ne morem. Hropem v sneg, jokam, tako nemočen sem. Veter tuli okrog mene in me zasipava s snegom. Najraje bi zaspal. Ne, tu ne smem zaspiti. Nazaj moram! Vse svoje moči moram zbrati, da se uprem spancu in se spravim pokonci. Začnem sestopati.

Že sem pri snežnem razu nad skokom. Globoke stopinje držijo navzdol, gotovo so narejene za Kunaverjevega očeta. Skok. Veter me hoče odtrgati z grebena. Pripnem se na vrh. Plezati navzdol je nemogoče, preveč piha, zato se spuščam s prižemo. Zdi se mi, da sem v peklu. Veter me buta ob skale in me zasipava s snegom. Tako mrzlo je, da me zebe skozi dvojne rokavice.

Prečka mi dela velike težave, visim na vrvi kot salama, še dobro da klini držijo. Dereze praskajo po skali, roka komaj še drži prižemo. Še tri metre, pa bom na stojišču. Iznenada mi prižema zdrsne na poledeneli vrvi in v hipu sem na stojišču. Posledica: sname se mi dereza. V tem položaju jo je nemogoče pritrditi, kajti prsti na rokah so že čisto togi in brezčutni. Derezo vzamem v roko in se spuščam dalje. Dosežem strm žleb, ki se na dnu malo položi. Upam, da bom tu lahko bivakiral. Da, mislim, da bo šlo. Ne ženem si k srcu, da bo to bivač na višini 8400 metrov, pripravljam se pač na še eno bivakiranje. Očistim strm skok, pod njim odkrijem majhno polico; vmes med skokom in polico je luknja. Vanjo stlačim noge, tako da skoraj ležim na polici. Z nahrbtnikom si malo omeščam to domovanje, izvlečem še astronautsko falijo, imeniten bivač bo. Še preden se zavijem vanjo, mi jo veter v hipu izpulil iz rok. Nekaj časa preklinjam, potem se pomirim. Bo treba pač kar tako prebiti noč.

Prezebam na polici, malo na levem, malo na desnem boku. Okrog mene tuli veter, zelo hladno je. Na sebi imam obleko za vzpon in ne za bivakiranje na prostem. Piham si v ovrtnik puloverja, razvlečem ga do nosa; ovrtnik počasi zmrzuje, čez čas je trd kot pločevina. Zamrznjene imam tudi vrhnje gumbe na obeh vestonih, ne morem jih zapeti, zato mi veter prodira pod obleko, vedno bolj me zebe. Noč počasi mineva, vse hladneje postaja. Poskušam spati, toda vsake toliko časa me mraz zbudi, piham si v ovrtnik, da se vsaj malo segrejem. To traja vso noč. Ne vem, ali se prebujam iz spanca ali iz nezvesti.

Jutranji mraz me popolnoma zdrami. Obraz mi kar srši od ivja, trd sem kot les, nog ne čutim več. Pravzaprav imam noge brezčutne že od včeraj zjutraj. Vzrok je verjetno pomanjkanje kisika, tudi dereze ovirajo krvni obtok. Ko me sonce toliko segreje, da si lahko privežem derezo, začnem sestopati.

Podzavestno čutim, da moram poklicati bazo. Sporočim jim, da sem sicer utrujen, toda sestopil bom že. Sestopam, sestopam, v ušesih pa mi zveni glasba. Spremlja me kakor nepogrešljiv tovariš. Že sem na grebenu, toda sedaj ga ne jaham, temveč hodim pokončno, kakor da bi bil na ulici. Tako neznansko sem utrujen.

Poldne je že, po soncu sodeč, ko dosežem prečnico v steno. Everest se mi skrije, zagledam pa bazo, tabor I, zavem se, da so spodaj ljudje. Zopet pokličem bazo, oziroma domišljam si, da imam zvezo, govorim, prosim za pomoč, nekdo naj pride k meni, mi pomaga nesti nahrbtnik. Odgovora ni. Prečim strmo snežišče, še malo, pa bom pri pripeti vrvi. Pripnem se, tako, sedaj bom pa počival in počakal prijatelje. Nobenega ni. Odločim se, da sestopim sam v tabor V.

Vlačim se, padam v sneg, več kot tri do štiri korake naenkrat ne zmorem. Sonce pripeka, žge v to steno, že tretji dan sem brez kapljice tekočine, grlo imam čisto izsušeno.

Okrog petih popoldan pridem v kamin nad taborom pet. Zagledam neko postavo nad šotorom: »Janez«, komaj izdavam. Sedaj vem, da bo vse v redu, le še ta kamin. Snamem nahrbtnik in ga spuščam pred seboj, čez majhen skok priletim skoraj istočasno z nahrbtnikom, zdrsnila mi je prižema. Janez je že pod mano, izpne pripeto vrvi, tako da se lahko spustim. Še par metrov, skoraj navpično je. Končno. Ko se pozdraviva, ne moreva zadržati solz. Srečna sva, čeprav naju čaka še težak spust do baze.

PRILETELO JE

BORIS ERJAVEC

Vreme se je zopet ustalilo, dve navezi sta že bili na vrhu, sedaj sem v skupini z Vikijem in Ivčem na bivaku, kjer čakamo, da vršne naveze sestopijo. In nam omogočijo, da se tudi mi poskusimo z zgornjim delom stene.

Vreme je čudovito v teh višinah; sedaj, ko sem dobro aklimatiziran in se z jasnim pogledom oziram čez dolino v divje grebene Čamlanga, mi postane jasno, kaj vedno znova vleče alpiniste na himalajske vrhove. Zjutraj je nebo sinje modro, le na JV miruje megleno morje, ki ga bo dopoldanski veter prignal v bazo, s strani, s SZ se po Barunovem ledeniku pozno dopoldne privleče druga meglena gmota, ki jo prižene veter iz Tibeta. Vse to se združuje v višini dvojke okoli poldneva in gosta megla onemogoča pregled stene iz baze. Tu na bivaku pa je vedno jasno, večni mir zmotijo le tu in tam kavke, ki včasih priletijo na obisk.

Viki se je zadnje dni odlično počutil, saj je nesel dve jeklenki kisika (12 kg) na štirico in se še isti dan vrnil na bivač, ne da bi bil kaj posebno utrujen.

Končno se je tudi za nas odprla zelena luč za naskok na vrh. V steni vlada čez dan visoka temperatura, kar pa pomeni, da se bo kršil led, usoden tudi zame. Nad bivačom se začne konstantna ledena strmina, ki ne preneha do roba stene, nagiblje pa se med 50°–60°. Hitro napredujem po pritrjenih vrveh, ki ti dajejo vsaj relativno varnost, če se ti kaj pripeti. Ves dan nas že obletava led, ki ga naznanja srhljivo vršanje v zraku, pa do sedaj smo še imeli srečo. Med počitkom sta mi prijatelja že ušla in sedaj v navideznem zavetju šotora na trojki pripravljata čaj. Prostor okoli mene napolni grozeče bobnenje, ki da slutiti, da bo pošiljka nekaj posebnega. Telo k steni – pa nič ne pomaga, top udarec po glavi me preseli v svet čudnih dimenzij in dogodkov. Ko se zavem, me prešine groza, da mi je počila lobanja. K sreči pa je večino udarcev prenesla čelada, ki se ji to tudi pozna, saj zija na njej luknja, za pest velika. Šotor je blizu, kot nalašč, saj sem čisto mlahav in brez moči, le z velikimi napori se privlečem do trojke.

Zvečer ob šestih, ko je redna zveza po radiju, Aleš odloči, da moram sestopiti, nasproti pa mi prideta Damjan in Šoder do Bivaka.

Drugo jutro sestopim do bivaka, kjer me že čakata doktor in Šoder. Damjan ugotovi lažji pretres možganov. Skupaj sestopimo v dolino.

Makalujeva južna stena se strmo pne iznad Barunovega ledenika. Ta dogodek mi je vžil precej spoštovanja, pomešanega s strahom pred njo. Morebiti bi bil tudi jaz med srečneži, ki so stali na vrhu prvega jugoslovanskega osemtisočaka.

SPOMINI IN SPOMINČKI NA MAKALU

IVO KOTNIK

In vendar je tu, Makalu. Čutim ga nekje daleč pred sabo v megli, dežju, nekje nad vsem tem.

Sanje, samopremagovanje in napor so za mano in v teh trenutkih mi ni žal niti za ure, dneve, leta, ki sem jih moral žrtvovati toliko za ta veliki cilj, za Himalajo.

Vsi živimo in čutimo zdaj le za eno stvar, za steno in vrh Makaluja, ki nas čaka nekje nad neskončno meglo v nebesni modrini, zavrt v tančico megla in oblakov.

Počasi se vzpenjam po vijugasti poti nad Dharanom, izhodiščem odprave.

Ko smo končno zapustili mesto in se odpravili čez predgorja Himalaje, bi kar zdirjal nekam naprej. Čajnice, kopanje v toplih deročih rekah, obilo cenenega sadja, prav vse je čudovito in kar bojim se, da bo take poti prekmalu konec.

Po glavi mi še vedno brnijo letalski motorji, težko slovo od prijateljev, znancev, hrup na vlak, ki nas je vozil iz Indije proti Nepal, težave s cariniki na meji, pokrajina in ljudje ob poti, po kateri smo se vozili.

Lepe poti s prijatelji je res kmalu konec, saj se morava z Jankotom že šesti dan ločiti od ekspedicije in oditi ob reki Arun naprej proti Tibetu, medtem ko ostali nadaljujejo proti Makalaju. V Khimantanko ob nepalsko-kitajski meji neseva radijsko postajo, ker je tam policija, ki ima direktno zvezo z glavnim mestom Nepala. Z njo smo tudi mi želeli imeti stik s svetom. Z nama ostane zvezni oficir, mlad, prijeten domačin iz Phokre, dva nosača in šerpa Pemba, naš kuhar in neprekosljiv požeruh, saj bi lahko pojedel vse naše obroke.

Z njim imamo ves čas velike težave, saj hoče ob vsakem počitku kuhati. Kar naprej rožlja z lonci in nas sprašuje, če smo kaj lačni, po trebuhu pa vedno zavija le njemu. Pot nas najprej vodi do Hatie blizu sotočja Baruna in Aruna. Hatia je velika in umazana vas z majhno policijsko postajo. Vanjo prispeš po potočku, ki je obenem tudi glavna ulica. Sodil bi, da so ljudje tukaj že zaradi tega čistejši kot drugod, pa je žal obratno. Najbolj umazane ljudi sem videl ravno v tej vasi.

Komaj se zagrizemo v strmino poraslo z džunglo, že se mi ti sluzasti črvi obešajo vsepovsod po telesu. Kmalu sem po nogah ves krvav. Sele proti poldnevu se izvijemo in tega območja, pot postane bolj suha in prijazna.

Vasica Hongkong, ki jo kmalu opazimo, se uspešno ukvarja s tihotapstvom in zato ima verjetno tudi tako mogočno ime. Nanj so domačini zelo ponosni. Tu si lahko kupiš marsikatero kitajsko stvar.

Odhajamo med ogromna drevesa v džunglo in podoba prijaznih hišic in ljudi počasi izgine v blatni, drčasti poti.

V džungli se zopet izgubimo. Stojimo ob ogromnem drevesu, vsi blatni od razmočene zemlje in se boječe ogledujemo po temačni okolici. Blizu nas nekaj lomasti. Zdi se mi, da postane džungla še temnejša. Panter, boječe izdavam, ko že čisto zlezem k Jankotu, vsaj za glavo večji je od mene. A že naslednji hip si oddahnem, kajti na veji ob poti zagledam ogromnega langurja. Opica me ostro in zvedavo ogleduje in že hiti naprej. Za njim jih drobi še nekaj.

Prespimo v džungli, ki je naslednji dan počasi zmanjka. Znajdemo se v visoki travi in zdajci opazim, da sem poln pijavk.

Pot postaja vedno lepša in bolj urejena. Oficir pravi, da smo že čisto blizu meje, blizu Tibeta. Prepove nama slikanje z grožnjo, da bova ob aparate, če jih le pokaževa. Ubogljivo jih zavijeva v oblačila in tlačiva na dno nahrbtnika. Kasneje nama kljub grožnjam dovolijo fotografirati. Pod nami še vedno hrumi Arun.

In tu blizu je Tibet, pravilna dežela, ki je nihče od nas ne pozna. Sami vrhovi, na njihovih pobočjih tu in tam skupina hiš v taki strmini, da mi ni jasno, kako lahko tam živijo ljudje. Tik pod nami je policijska postaja Khimantanka, tukaj bomo pustili radio postajo. Verjetno zaman, kajti preveč je vrhov in bregov, ki jo loči od našega Makaluja.

Vidim, da so možje postave zelo veseli našega obiska, saj je kraj zelo osamljen in verjetno lahko na prste prešteješ belce, ki so že bili tukaj. Vemo, da radijske zveze gotovo ne bo, saj nimajo baterij niti za svojo postajo. Veseli smo, ko se naslednji dan obrnemo proti našemu pravemu cilju, proti Makalaju.

Sedemnajsti dan napore in deževne poti v bazo počasi mineva. Steza nas čez skoraj pet tisoč metrov visok prelaz vodi spet nazaj navzdol v džunglo.

Pot še vedno sili kvišku ob strmih skalah, s katerih curkoma lije voda. Nenadoma se pot spet spusti navzdol, džungle zmanjka in pred nami se v popoldanski svetlobi prikaže čudovita dolina. Obkrožena je z visokimi, rahlo poraščenimi skalnimi vrhovi od zgoraj, spodaj pa zasenčena z džunglo, kot v pravljici.

Po dolinici se vije mirna, kristalno čista reka, ki jo z vseh bregov napajajo nešteti slapovi. Reka si je poiskala pot iz doline po ozkem, skoraj nevidnem kanjonu. Med slapovi so razpete prosojne meglice in dajejo prizoru še bolj pravilčno podobo. V kotu, že na robu gozda, se stiska skromna pastirska koča, iz katere se prijetno kadi. Opazimo tudi ogromne bivole, nocoj bomo večerjali več vrst okusnega bivoljega mleka.

Dolina je res rajska, saj tu žive složno pod isto streho ljudje in živali.

To me v teh trenutkih prav nič ne moti, čeprav se čez mene venomer sklanja ogromna bivalica in hoče na vsak način ugotoviti, kaj imam v rokah. Pastirji povedo, da že odhajajo, saj bo kmalu zapadel sneg.

Baza, ki jo dosežemo dvajseti dan, je postavljena na zeleni ravnini nad ledeniško moreno in nad strugo deročega Baruna. Okrog šotorov se vrste šest in sedem tisočaki, pred nami pa se pne mogočna južna stena Makaluja. Kipi tako visoko, da te zaboli vrat, ko ji skušaš uzreti vrh.

Okoli baze neprestano šumi, poka in buči, ko se lomijo seraki in hitijo v nižino plazovi. Tukaj gore ne mirujejo nikoli, so že premogočne, da bi bile lahko tiho.

Bazni tabor je postavljen 4900 metrov visoko, mestece šotorov, ima glavno ulico in stranske. Hoja po teh ulicah je podnevi udobna, ponoči pa se nič hudega sluteč lahko zapleteš v šotorske vrvice. Kdo bi ne zaklel, če se mu to zgodi! In kdo bi se ne smejal, če v šotoru posluša, kako se nesrečnež pridušal

Med tabori

Z Vikijem sva v taboru tri na višini preko sedem tisoč metrov, kjer ti vsaka kretnja pomeni napor in vsak korak trpljenje. Končno se le odpraviva. Nahrbtnika naju pritiskata k tlom ali bolje k steni, kjer visiva na vrveh kot dva neobgljena pajka. Sama sva, le strma snežišča in toplo sonce, ki sili izza Čamlanga, so najine priče. Le te vedo kako težko je tukaj osvojiti meter poti, stene pa je preko dva tisoč metrov. Sama sva. Včeraj smo bili še trije, pa jo je Boris tik pod taborom tri skupil. Kos ledu mu je razklal čelado in poškodoval glavo. Imel je res veliko srečo, kljub vsemu je danes sam sestopil. Tako smo včeraj zvečer slavili dvojno srečo, Šrauf in Marjan sta bila popoldan na vrhu, Boris je za las ušel smrti. Sonce že greje steno nad nama in rafalčki ledu frče okoli naju. Sopiham kot stara lokomotiva, ko se počasi vzpenjam po snegu in skalah.

Nahrbtnik postaja neznosen, še danes ga bom v taboru štiri olajšal.

Značilno za Makalujevo steno je, da razen v taborih ni prostorčka, kjer bi lahko pošteno stal, kaj šele odložil nahrbtnik, se odpočil in se predal sanjarjenju, soncu, lepotam. Vse skupaj je eno samo neskončno snežišče in gladke s tankim požledom pokrite plošče, kjer človek težko najde oporo za nogo in si na kaj boljšega sploh pomisliti ne upa. Kje ste, domače gore! Pa vendar smo se zaljubili v te lisaste daljave, hočemo videti, kaj je na drugi strani.

To je včeraj dvema že uspelo, bo še komu?

Tudi sam hitim kvšku z željo stati na vrhu, bojim se le, da ni moj korak prepočasen in želja prevelika. Da bi le vreme držalo! Strmo snežišče pod taborom štiri mi vzame še nekaj moči. Dolgo traja, da ga ves zasopel nustum za sabo in končno zagledam nad menoj majhna šotorčka, kot dve packi na velikem belem papirju. Potem se lepo zlekнем v šotoru četrtega tabora, 7500 m visoko in skoraj prevroč od popoldanskega sonca. Nanj se vsipajo celi slapiči ledu in me venomer dramijo, opozarjajo, kje sem. Vmes so tudi večji kosi ledu. Takrat se le še bolj stisnem pod nahrbtnik, ki ga imam tukaj tudi za ščit.

Sonce me omami, da odplavam nekam daleč in za nekaj časa pozabim na krhki prostorček, sedaj moj dom.

Barun

Barun je namreč ime reke, ki se je kot hudobna misel naselila med bazni tabor in steno Makaluja.

Na pogled je povsem mirna ledeniška rečica. Ko pa si hotel priti čez, se je utegnilo marsikaj zgoditi.

Marsikdo je za las zgrešil odrešilni kamen ali je spregledal globino, ko je zavarovan le do kolen, korajžno zagazil v ledeno mrzlo vodo. Hip nato je bila na površini vode le še njegova glava na zelo podaljšanem vratu.

Z Jankotom in Nejcem se dopoldan odpravimo proti taboru ena, 5800 m. Tu in tam zaslišimo šum Baruna, ki teče na robu morene, precej pod nami. Janko, že star znanec Makaluja, tu in tam omeni, da je deroča voda zahrbtna.

Vršni greben. V ozadju Šerpani La

Foto Stane Belak

No, bomo že prišli čez, potem bo pa tako že most, saj je Aleš obljubil, si mislim. Ob vodi se midva z Nejcem previdno umakneva za Jankov hrbet kot dva otroka za očeta, če pridejo težave. Bo že on našel prehod, saj je vaje teh reči.

Medtem se Janko že razkorači na veliki skali, ki le malo štrli iz vode, pa še sumljivo nagnjena. Če bo preskočil Janko, skoraj dva metra visok, še nikjer ne piše, da jo bova tudi midva, prava malčka proti njemu. Janko se pripravlja na dolg, nevaren skok. Pocukam ga za vetrovko, ali morda ne bi rajši kje drugje poskusili, pa mi le odkima.

Nejc se že na vsa usta reži.

Janko se požene, srečno doseže kamen, ki pa žal ni raven, zato Janko počasi zdrsi v deročo vodo, malce zaplava in se nekaj metrov niže skobaca iz vode. Kdo bi se ne muzal, smejal! Ni bilo lepo od naju. Prišla sva čez Barun brez nezgode in Janko nama ni mogel vrniti.

Popoldan se prismeje Bistri iz tabora ena. Tudi njemu kljub dobri volji voda ne prizanese, popoldan naraste. Nosači in šerpe so že zgradili most preko vode, vendar je bolj za akrobate. Priti čez en res ni lahko. Pa se Bistri požvižga na tak simbolični most, bolj podoben kurji ranti kot pa mostecu. Na bregu sleče obleko, sezuje čevlje, vse zloži v nahrbtnik in ga vrže čez vodo na drugi breg. Vrag pa je ravno pred njegov nahrbtnik postavil grdo skalo, krošnja se je odbila v vodo in se zataknila pod

mostičkom. Bistri je v samih gatah hodil gor in dol ob vodi in iskal rešitev za svoj nahrbtnik.

Nosači so morali razdreti most, da so dobili nesrečni nahrbtnik. Iz njega je še v bazi kar lilo.

Potem smo čez Barun postavili lep most, pravzaprav le brv. Rožič pa je zaradi padca v mrzlo vodo dobil pljučnico, ki bi se bila skoraj tragično končala.

Kako daleč je baza

Počasi lezem iz šotora v petem ali zadnjem taboru pred vrhom, čez osem tisoč metrov visoko, in opazujem okolico.

Sonca še ni, čeprav je že nekaj časa dan, le veter strupeno brije. Viki se že muči s strmim snežiščem nad mano. Okoli mene je moreča tišina, le strupeni mraz in veter me dramita. Sicer sem pa lahko neurejen, se tolažim, saj sem že skoraj deset dni v tej neskončni steni. Kako majhnega se počutim v njej, kot kamenček na dolgi in široki cesti sem.

Žejen sem, kar naprej bi pil. Nagaja mi maska za kisik in kar naprej si jo moram snemati, da se ne zadušim. Potem hlastam za tistim redkim kisikom.

Snežišče, ki me loči od dolgega in težkega kamina, strme ledene drče, ki drže iz stene, vse je brez konca.

Srce razbija kot ponorelo. Viki je že visoko in zastoj bi se trudil, da bi ga poklical in prosil, naj mi pomaga urediti napravo za dihanje. Čez noč mi je vse zamrznilo in zato tako nagaja. Tudi vžigalnik mi ne pomaga, ko skušam z njim segreti zamrznjene dele ventila, saj noče goreti. Trmasto se poganjam kvišku, hlastam v prazno masko in si želim čimprej vsaj trenutek sonca, ki bo popravilo mojo kisikovo napravo. Šele vrh kamina me doseže in mi ogreje ventile, da mi v usta priteče dragoceni plin. Kmalu se bolj počutim in težki odseki stene mi ne delajo več tako velikih težav, le na nekaj korakov moram obstati, da me dohite pljuča in srce.

Viki zauka nad mano, ko premaga težko mesto zase steno, uspeh in obenem nov višinski rekord, ki mi godi in me še z večjo vnemo sili naprej. Počasi pomikam prižemo po vrvi, iščem opore za nogo, lovim ravnotežje in hlastam za zrakom.

Hvaležen sem prijateljem, ki so mi prvi pokazali gore in me navdušili zanje.

Ne vem, kdaj sem obstal. Viki, ki ga spet opazim nad sabo, me opozori, da moram naprej, saj je do vrha, ki nama je morda danes namenjen, še daleč. Šele francoski greben slutiva nad nama, na vrh si še ne upava misliti, je še predaleč. Da bi vsaj rob stene dosegla. Ves drgetam ob misli, da stojiva tako visoko.

Na koncu pritrjene vrvi me Viki počaka. Naprej je samo še bela strmina do grebena, po kateri drži sled, rahla kot nit na belem papirju se mi zdi, sled najinih prijateljev, ki so bili na vrhu pred nama. Ko hodiva po njej, imam občutek, da sva vesoljska potnika brez skafandrov.

Veter naju neusmiljeno biča in potiska zdaj k strmini, zdaj od nje. V naju zaganja oblake snežnega drobirja in z višino postaja vse hujši in močnejši. Pa tudi midva sva trmasta. Skoraj zajočem ob misli, da bi moral samo zaradi vetra obrniti.

Ko doseževa francoski greben, se divjanje vetra razbesni še bolj. Stisneva se k tlom, da se mu privadiva, potem se spet poženava kvišku. Na grebenu se mi Himalaja odpre do dna.

Opazujem streho sveta Čomolungmo ali Everest, ki ni kaj prida višji od naju, a vendar ko pogledam, kje je dno, me stisne v grlu. Glavo ima zavito v rahlo tančico, Lotse ga podpira in krepi njegove temelje, skupno pa tvorita orjaško gmoto čudovitih snežišč in sten.

Z grebena podi veter v globino nešteto slapov sodre in snega, v naslednjem trenutku si premisli in jih v oblakih obrača in nama zasipava obraz, kot da se igra, si mislim. Že vidiva prve vrhove Makaluja, a od teh še noben ni najvišji, tisti pravi, ki si ga tako želiva, se še ne vidi.

Potem ga po strmem odstavku, v prijetnem zatišju majhnih kucljev zagledava. Ne zdi se mi več tako daleč in tako nedostopen, tudi pot mi postane naenkrat bolj domača in prijazna, ni več vse tako strmo in neprehodno.

Komaj se dobro zavem, saj sem še ves omotičen od zadnjega težjega mesta v grebenu, že me Viki počaka, da z roko v roki premagava še zadnjih deset metrov do vrha. Od onemoglosti in sreče se zgrudiva na kvadratni meter vrha 8481 metrov visokega Makaluja. Čutim le nekakšno blaženost, ki mi napolnjuje telo. Šele ko spet ujamem sapo in umirim notranjost, ko vidim, da ni nikjer več poti navzgor, verjamem, da je res. Srečo je težko opisati, najlepše jo je doživeti.

Utrujen sedim na prazni kisikovi bombi in poslušam veter. Viki fotografira, meni je pod vrhom aparat odpovedal. V rokah držim slovensko zastavico, ki me bo vedno spominjala na najlepše trenutke mojega življenja.

MLADENIČ V HIMALAJI

VIKI GROŠELJ

Priprava

Izbran sem v ekipo VI. JAH. Uresničil se mi je sen, o katerem sanjamo vsi mladi alpinisti. Od tistega dne naprej sem hodil bolj pokonci in samemu sebi sem se zdel sila pomemben mož.

Začele so se priprave in tisto malo ošabnosti me je hitro minilo. Šlo je precej drugače, kot sem si predstavljal. Prvi stres sem doživel, ko sem na dvorišču PZS skupaj s prijatelji pral umazane plastične sode, ki smo jih potrebovali za embalažo. In sodi, barabe, na dnu so bili najbolj umazani. Najprej si šel vanj z roko, v kateri si imel krtačo, potem z glavo, pa še z drugo roko in drgnil, drgnil... Ostanki lakov in smol se za vraga niso hoteli odstraniti, pač pa so neskončno smrdeli. In to pranje je trajalo nekaj popoldnevov. Moram reči, da sem si priprave drugače predstavljal.

Aleš nam je zabičal, naj pridno treniramo. Z Denom sva se večji del prostega časa podila po gozdu, kar je bilo zelo pomembno, kot sem pozneje videl. V glavo nama je šinila ideja, da morava natreinirati tudi roke. Den je nekje sunil staro debelo konopljeno vrv. V gozdu sva jo obesila na drevo in potem po rokah plezala gor in dol, da je v mišicah kar pokalo. Od tako napornega treninga lahko dobiva strašne mišice! Pa ni bilo nič. Čez štirinast dni nama je vrv nekdo ukradel in nesojena »body-bilderja« sva spet samo tekla po gozdu.

Norišnica, ki je trajala tiste dni pred odhodom, nas je vse precej izčrpala. Po vseh peripetijah pa smo le sedeli v letalu. Največja moja pustolovščina se je pričela.

Pohod

Vsi dnevi pristopnega marša so bili nepozabni. Že po nekaj dneh sem imel poslikanih več filmov in popisanih precej listov v dnevniku.

Kolona nosačev na riževem polju, sonce in dež na riževih poljih, pokrajina z riževimi polji, naselja in zaselki, okoli pa riževa polja. To so bili glavni vtisi iz nižin. V višjih predelih pa dež brez sonca in pijavke, nosači in pijavke, naselja in pijavke, preklinjajoči sahibi in pijavke.

Najbolj slikovito je bilo zvečer in proti jutru. Zadrtni v rjuhe in spalne vreče smo jih odganjali na vse načine. Med spanjem pa so ti zlezle za rjuho in pile kri po mili volji. Med obračanjem si jih nekaj pomečkal in ko si zjutraj zlezel ven, si bil še najbolj podoben mesarskemu vajencu.

Baza

Prvič zagledamo steno in naše oči so velike kot skodelica kave. Usta odprta, iz njih pa ni glasu. Bolj ko se stena odgrinja, večji je cmok v grlu.

Prvi vtisi iz višin niso bili preveč spodbudni. Najprej sem hodil in sopel, nato pa samo še sopel. Pozneje je bilo boljše, a začel mi je nagajati zob. Neko jutro so že vse pripravili za slovesno ruvanje. Sedel sem na kamnu kot kupček nesreče, okoli pa so se prerivali sahibi s fotoaparati. Vsi so pričakovali izredne posnetke. Pa sem jih razočaral. Den je stisnil mojo batico pod pazduho, odprl sem usta in Damjan je s kleščami zgrabil za zob. Hop! Nič ne bo. Omedlel sem in fotoreporterji so se godrnjaje razšli. Dohtar me je spravil k sebi in brez gledalcev še enkrat poskusil. Pa ni šlo. Spet sem zaplaval med angelčke. Po teh poskusih pa se me je mati narava usmili. Bolečina je popustila sama od sebe in otekline je splahnela.

Vrh

Dva metra pod robom počakam na lvča. Nerodno objeta opotekaje stopiva na vrh, ki je ovit s snežnimi zastavami.

Presrečen sem in osupel obenem. Osupel zato, ker je to uspelo nama, ki sva novinca, za Himalajo še prava smrkavca. Uspelo nama je doseči cilj, za katerega smo vsi garali dolge dneve. Tiste minute na previharjenem vrhu sva se dobro zavedala, da ne bi sama napravila ničesar. Niže doli je bilo devetnajst prijateljev in vsak od njih bi bil lahko sedaj tu namesto naju.

Tri dni zatem prisopeva v bazo. Prijatelji nama navdušeno mahajo. Pademo si v objem. Spet sva med tistimi, ki so en mesec nesebično garali za naju. Stisne me v grlu. Jokam kot dež. Tedaj se zavem, kaj so solze sreče. Dolgo še hlipam in se zahvaljujem vse, prav vsem. Prijatelji! Tega vam nikoli ne pozabim.

TRI DOGODIVŠČINE Z MAKALUJA

MILAN REBULA

Razmere se s časom spreminjajo in tako tudi reka Barun, ki smo jo morali prečkati na naši poti do tabora I. Pred tremi leti pohleven ledeniški potok, ki smo ga brez truda preskačili, se je letas spremenil v zahrbtno brzico. Najbolj mi je v spominu ostal Den, ki si je slekel pumperice in hrabro zakoračil s temperaturo okoli $+10^{\circ}\text{C}$. Do polovice si je zmočil samo kolena, nato pa se je začelo. Z vsakim naslednjim metrom se je globina večala, Den pa je vedno bolj hitel, saj se je nadejal brega. Zadnje metre pred bregom pa je priplaval z nekaj zamahi — mokre so bile tudi pumperice, ki jih je spravil v nahrbtnik.

Nato so nasači zgradili brv. Tri veje, vsaka s premerom 5 cm so bile prevezane, naj bi predstavljale solidno brv. Da pa to ni bilo tako, najbolje pričata Stane in Janko, ki sta s te brvi padla in le sreči se imata zahvaliti, da ju voda ni vrgla v malo nižje ležeče čeri. Prehod čez brv, ki je bil dopoldne še nekako možen, se je popoldne spremenil v pravo tveganje, saj je voda takrat močno narasla. Zgodilo se je, da sem popoldne tudi jaz sestopal z gore. Brv je bila nekaj centimetrov nad gladino vode, ko pa som jo obremenil, jo je voda preplavila in me je začela spodnašati. To ne gre, sem se odločil, slekel hlače in čevlje, in jih vrgel z nahrbtnikom vred na drugi breg. Odločil sem se, da bom brv prejahal. Tudi to ni šlo — jaz pa brez hlač in čevljev. Pomalem je tudi deževalo in snežilo. Letal sem ob Barunovem bregu gor in dol in iskal primerno plitvino, pa mi je bila voda povsod čez pas.

Okoli dve uri som to počenjal, dokler me ni odrešila skupina nasačev, ki se je vračala. Eden, ki je poznal primerno mesto, je prebredel reko — segala mu je le malo nad koleno. Nato so z obeh strani zvišali mast in rešili situacijo.

— — —

Mrak je še, ko nas Šrauf že budi in meče iz toplih vreč na enici. Lepo himalajsko jutro se obeta, saj je nebo polno zvezd, vendar jaz tega ne zaznavam. Veliko težav imam, da si navežem čevlje in se pripravim za adhad. Vrhovi okoli nas so že obsijani, v dolini pa je še mrak.

Hoja po ledeniku mi mine kot v sanjah, saj tu še ni večjega vzpona in pot mi ne povzroča težav. Sonca se je že uprlu v skalni greben, ki se riše pred menoj na jasnem himalajskem nebu. Že sem pri prvih skalah in prvih težavah. Ravnotežje in moč počasi polzita iz mene in zapuščata v meni negotovost in varljiv občutek. Počasi se plazim čez skalne plati, vsak gib posebej premislim in se nanj pripravim. Za čudo ne čutim nikakršnega glavobola. Vreme se je med tam časom skvarilo, goro je zavila v meglo, jaz pa kljub temu ne morem hitreje. Vsakih 20 korakov — pavza, vsakih 60 korakov — daljša pavza. Tako se pozno popoldne privlečem do dvojke, kjer me pozdravijo prijatelji in mi ponudijo vroč čaj. Za dobrih 400 višinskih metrov sem rabil skoraj deset ur.

— — —

Nekdo me potrepja in zašepeta: »Tri je ura.« Hipoma se iz sanj prestavim v realnost.

Polna luna osvetljuje vrhove okoli baznega taborišča in jim daje skrivnostni nadih. Makalu se blešči v lunini svetlobi, vendar gledam nanj kot na starega znanca, nič več z grozo kot pred desetimi dnevi, ko se je Zoranu šlo za biti ali ne biti.

Odprava je prešla v zadnjo fazo, večina članov tabori v Sedui, v bazi pa smo ostali le štirje. Čakamo nasače in se vsak dan podimo po bližnjih hribi. Očaran strmim po veličastnih himalajskih vrhovih, šele Bojčev klic iz kuhinje me predrami. Prebudim še Borisa. Skupaj se napotiva k Bojču, ki je medtem že pripravil tople čaj.

Malce se vzpenjamo po Barunavi moreni, saj načemo motiti gluhe tišine in veličastnega prizora okoli nas. Kako drugačni občutki me prevevajo. Poln moči sem, željan hoje, mišice mi delujejo kot dobro oskrbljen stroj. Še na misel nam ne pride, da bi se ustavljali in kmalu se znajdemo nad ledeniškim jezerom, kjer sklenemo počakati jutra, da bomo nataknili dereze.

Zgodaj dopoldne se znajdemo na vrhu, kjer se nam odpre fantastičen razgled — od mogočnega masiva Kančendzonge na vzhodu pa do divje južne stene Lhotseja in Everesta na SZ. Tisoč štiristo višinskih metrov nas je ločilo od baze do vrha Trekking peaka — zmogli smo jih v šestih urah. Prepričljiv dokaz, da beseda aklimatizacija le ni kar tako.

ZDRAVNIŠKO POROČILO

DR. MEŠKO DAMIJAN

Dolgočasen naslov za to, kar mi hodi na misel zdaj, ko bi moral napisati nekaj o tem, kakšne težave so imeli moji prijatelji pod Makalujem, kda je bil bolan in kdo je imel višinsko bolezen in kako sta dva izgubila prste na nogah. Vem, da je človek dragoceno bljše; mogoče dragocenejše od zvezd na nebu.

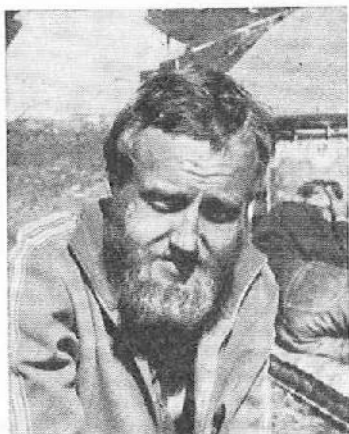
Pred odhodom smo opravili običajne zdravniške preglede. Fantje so bili zdravi.

Potem je bil najprej dostopni marš prek Nepala proti Makaluju, ki je bil za nas kot obljubljena gora. Takrat je bila velika vročina, nepalsko sonce nas je žgalo in bili smo zelo žejni. Toda vsi smo bili disciplinirani, ker smo se bali driske, zato nismo pili vode po vaseh, pili smo šele pozno popoldne ali zvečer, ko smo se ustavili v taboru in nam je Ang Čering skuhal čaj.

Prva sta se poškodovala Marjon in Šoder, ko sta za trening plezala po betonskem robniku in sta

si po blazinah na prstih obeh rok posnela kažo. To je bilo še v Daranu in stvar se je v nekaj dneh zacelila. Zvečer, ko se je ekspedicija ustavljala v vaseh, so prihajali nasači in domačini, stali so v vrsti in previjali smo jim rane. Predvsem je šlo za gnojne procese na koži, za abscese in za zastarane poškodbe. Veliko jih je prišlo zaradi bolečin v trebuhu in glavobolov. Temu smo rekli »buru duksa in tauko duksa«.

Neko jutro je prinesel oče v košari deklica Damar Kumari. Padla je v vrelo vodo. Košara je bila splatena iz bambusa, na dnu sta bili dve prazni vreči. Na vrečah je ležala deklica, stera je bila dve leti, pokrita do vratu z domačo ruho, opečena po obeh nogah, po trebuhu in po hrbtu. Koža je bila v mehurjih in je odpadala v krpah, deklica je bila mirna, gledala me je s svojimi temnimi očmi. Oče je sedel na travi ob košarici in jokal. Opečena površina je bila pokrita z rde-

Dr. Meško Damijan

čim prahom, kakor s posušeno rdečo papriko. Z Jožem sva očistila opečeno kožo, sterilno pokrila in povila. Prek zveznega oficirja je Aleš uredil, da je prišel v Tumlingtar helikopter in deklico odpeljal v Kathmandu. Do letališča je bilo slabe tri ure hoda in ta je za nepalske razmere zelo blizu.

Ko se je začelo deževje, se je začel boj s pijavkami. Podnevi, ko hadsi, jih lahko prenašaš. Ustaviš se in pijavko odtrgaš s kože. Ponoči pa so nam rosična pile kri, se prisedle na obraz, na vrat, med prste na rokah. Kjer so pile, zlepa ni prenehala teči kri.

V bazi je zbolel Joža. Dobil je temperaturo, težko je dihal in kašljal je. Najprej je imel pljučnica samo na desni strani. Dobival je injekcije penicilina in čez dva dni se mu je stanje poslabšalo. Ponoči se mi je zdelo, da hodi nekdo okrog šotorov. Poklical sem: »Slažata! Slišal sem slabotno stokanje. Med šotori je stal Joža, se opral na smučarske palice, snop s čelne svetilke ga je svetlil: Opohtekal se je, ves neobgljen, hrapel je in stokal. Peljal sem ga v njegov šotor, ga preoble-

kel in spravil v spalno vrečo. Zunaj je bilo slišati Barun, kako žumi. Kaj naj napravim! Zelo temno je bilo, bazo je pobelil sneg. Kaj bo, če se mu še poslabša? Ne, ne, samo to ne! Kakšna stiska! Zbolela me je glava, poskušal sem misliti na nekaj drugega, vendar se mi ni posrečilo.

Zjutraj sva z Borisom pripravila kisikovo bombo, Joža je dobival velike doze penicilina, ves dan imel na obrazu masko in vdihaval kisik. Naslednji dan je začelo sijati sonce, bilo je zelo zelo lepo, pokazal se je Pik VI in potem še Makalu. Joži se je obrnilo na bolje. Ozdravel bo! Sreče, ki sem jo občutil, na morem popisati.

Nekaj fantov je bolela glava. V nekaj dneh je glavobol popustil. Sumo v enem primeru se je jasneje pokazala višinska bolezen: bruhanje, slabosti v predelu želodca, slaba počutje in dvojni vid. To je trajalo skoraj tri tedne, potem je bil tudi ta alpinist brez težav.

Prve dni v bazi smo bili v obraz zabuhli. Svojega obraza seveda nismo mogli opazovati. Mislim, da sta imela le dva ali mogoče trije s seboj tudi ogledalce. Šerpe so bili srečni, če so dobili temperaturo ali angino, ker jim potem ni bilo treba na goro. Zelo srečen je bil tudi šerpa Penuri, ko je dobil na nogi absces. Počival je v bazi več kot en teden.

Prvi se je moral z gora vrniti Boris, zaradi pretresa možganov. Pod trojko mu je padel na glava kamen in razbil čelado. Imel je srečo v nesreči. Potem se je moral vrniti Den, ker mu je na koleno padel kos ledu. Bil je že na poti na vrh in Den je zelo lepo prenesel to, da se mu je izmuznil vrh Makaluja. Bojč si je prategnil mišico na nogi, Pasangu so zmrazili prsti na rokah, Marjon se je vrnil z vrha Makaluja s počrnelimi prsti na desni nogi. Aleš nas je poslal še zadnjič v južno steno Makaluja, ker smo morali pomagati Zoranu.

Ko smo prišli do njega v steni nad bivakom, smo vedeli, da se bo vse dobro končalo. To je bil naj srečnejši dan za našo ekspedicijo.

Zdaj na koncu moram priznati: niti na poti niti v bazi nisem fantom sistematično meril pritiska in prešteval pulza. Pulz so si merili sami in potem smo se o tem pogovarjali. Pritisk sem izmeril le nekaterim, če so imeli kakšne težave.

Vse po vrsti sem imel rad in sem se tresel zanje. Zdaj, ko smo se vrnili vsi domov, zdaj lahko priznam, da sem se bal.

V doljavi se nam prikazuje zasnežena gora, zaledenel velikan, ki nas vaši in kliča. Bil je usmiljen z nami. Naš Makalu.

Z DEVETIMI TONAMI POD OSEMTISOČAK

TOMAZ JAMNIK

Ze takoj po prvem sestanku me je Aleš, vodja 6. JAHO presenetil: »Misiš, da bi lahko prevzel transport? Jaso, da ti bomo pri tem pomagali.« Okleval sem in nazadnje izjekljal: »Na, mislim, da bi šlo.« S tem sem prevzel silno zanimivo in dinamično nalogo, ki ne davo! počitka, vendar nikoli ni dolgočasna.

Skoraj 9 ton opreme smo poslali dober mesec pred odhodom z ladjo do najbližjega indijskega pristanišča. Splošna plovba Piran nam je na »Goranki« omogočila brezplačen prevoz vseh 296 tovorov. Ladja naj bi avgusta prispela v Madras, ker v Bombayu ni mogla pristati.

Indija Koromandija

Ko sem se v Madrasu spuščal po stopnicah boeinga 737, mi je v obraz udarila vročina, kot bi stopil v krušno peč. Že v letalu so napovedali 34°C, vendar nisem imel občutka, kaj to pomeni. Težava z vsiljivimi nosači na newdelhijskem letališču so bile vzrok, da sem se hitro otrešal romantične predstave o Indiji. Docela me je streznil taksist, ki je za vožnjo do predstavništva Inter-

trada zaračunal kar dvojno voznino. Verjetno je sklepal, da si ta pri tujci lahko mirno privoščil. Še sreča, da sem se naslednje dni vozil pretežno z avtomobili predstavništva, saj bi za takšne zapravil celo premoženje.

Direktor predstavništva tov. Stefančič je takoj napravil natančen načrt, kako opraviti vse formalnosti na carini. »V enem tednu na bo šla! Dosti sem že imel opravka s temi birokrati,« je trdil. Za nalogo je zadolžil svojega uslužbenca mr. Rajagopala. Naslednje štiri dni sva z njim obiskovala urad za uradom in zbirala dokumente za pretovarjanje opreme. Oprema naj bi pot nadaljevala na kamionih. Niso mi obetali ravno prijetnega izleta, vendar veliko kratkotrajnejšega kot na železnici. Kaj tudi ne, saj se je menda že zgodilo, da so našli vagon s tovarom šele po petih letih.

Po petih dneh, kar so vsi imeli za rekord, smo opremo že pretovarjali na kamione. Vozniki kamionov in njihovi spremljevalci-deanerji so bili prav strah vzbujajoča bitja. Razcapani, umazani in neobriti. Huda mi je bilo žal, da sem sem. Ravno tedaj se je prikazal Aleš, ki je med tem uredil nepalska uvozna dovoljenja. Seveda je bil

takoj navdušen nad potovanjem s kamioni. Le to mu ni bilo všeč, da sva šla še isti večer in je namesto v hotelu Connera prespal kar v tovornjaku.

Najin prvi cilj je bila okrog 1000 milj oddaljena Kalkuta, kjer je bilo potrebno zamenjati tovornjake in še enkrat opraviti carinske formalnosti. Vse to zaradi nerazumljivih predpisov indijske administracije, ki ne dovoljuje prevoza s tovornjaki čez več kot dva državi.

Vozili smo se po ves dan. Šoferja sta počivala ob okvarah ali pa kakšna urico ponoči.

Pokrajina, skozi katero smo potovali, je bila dokaj gorata in slikovita, vendar revna. Kakšnih velikih gozdov nisva videla niti v Bengaliji, kjer je doma slaviti bengalski tiger. Ceste so asfaltirane, vendar ozke, tako da se avtomobili pri srečanju papalnooma ustavljajo. Včasih smo na ta način v eni uri prevozili le 10 km. Ljudje in živali se svobodno sprehajajo po cesti in jih niti najbolj glasna hupa ne gane. »Dežela gluhecev,« je bil kratek Alešev komentar.

Pokazalo se je, da prvi vtis in zunanji videz močno varata. Vsi štirje so bili silno prijazni in uslužni možaki. Odstopili so nama zadnja klop v kabini in skrbeli, da sva dovolj pogosto dobila čaj in kaj za pod zob. Na žalost je bila njihova hrana le redkokdaj prebavljiva za naju. Tako sva imela najbolj pogosto kar sadje s čajem ali obratno. Med sadjem so bile najpogostejše banane in kokosovi orehi. Šoferji se niso mogli nacuditi, kako sva mogla preživeti le ob kokosih. Tudi meni spocetka taka hrana ni bila najbolj všeč, toda ko sem poizkusil chicken currie (piščančeva obara) z rižem v neki občestni gostilni, ki je nosila ponosno ime hotel, sem se rad sprijaznil z milnatim kokosovim mlekom.

»Ali veš, da sva danes ponoči potovala skozi Koromandijo? Indijo Koromandijo!« me je nekoga jutro zbudil Aleš. »Čudno, pravijo, da se v Indiji Koromandiji cedita med in mleko,« sem odvrnil. Toda Aleš se je hitro znašel: »Saj se, samo da je kokosovo. Tala mango je pa tudi čisto meden.« Toda moja Indija Koromandija je bila šele v Kalkuti, kjer sem v hotelu zopet dostojno kosil.

Skrivaj čez mejo

V Kalkuti sva v enem dnevu opravila carinske formalnosti. Zal šele v nadurah in za bogat bok šis. Kar 19 carinikov je vneto prekladalo papirje in reševalo vsak svoj problemček v zvezi z našo opremo. Hotelu sva se odpovedala, ker sva želela ponoči odpotovati. Zagadel nama je eden od šoferjev, kot sod okrogel Sikh, ki je pregloboko pogledal v kozarec in se nato modro odločil, da mora počivati. Ko sva mislila, da bova morala med brezdomce na pločnik, so nama madraški šoferji odstopili prostor v svojih vozilih.

Čprav za ogled Kalkute ni bilo časa, vendar mi je en dan bivanja v njej zadostil. Dobil sem vtis, da se vozim po ogromnem smetišču. Vseposled polno beratev, ki se jih le s pomočjo policije uspešno rešiš. Boj za obstanek v najsurovejši in najzanimivejši obliki.

V Jogbaniju na indijsko-nepalski meji so obljubili, da bova v dveh urah čez. Toda nesreča nikoli ne počiva. Za vso opremo sva imela dokumente, le zame ne. Ni mi preostalo drugega, kot da grem skrivaje čez mejo. Kako? Pri urejanju sva morala od ene carine do druge. Nihče ni opazil, da se je med enim teh sprehodov Aleš sam vrnil na indijsko stran. Tako nihče ni vedel, da sem brez vize. Nihče, razen tatu, pa tudi ni vedel, da je Aleš šel čez mejo brez ura.

Ni vse zlato, kar se sveti

Kar 320 nosačev je nosilo tovore iz Dharana proti Makoluju na tibetanski meji. Bili so pripadniki raznih plemen iz gorate okolice. Za dokaj skromno plačilo so se trudili s tovari, ki so tehtali tudi 30 kg. Vsakodnevne etape so bile že v naprej določene in so se jih trdno držali. Najkeji – nekakšni nadzorniki, ki so bili podrejeni sardarju, so skrbeli, da je bilo vse v redu. Bili so prijazni možakarji, vedno pripravljeni smejeti se. Vsakodnevno plačilo so oni delili med svoje nosače. Če je kateri od nosačev omagal, so mu pomagali nositi tovor in zvečer so zbirali zapoznale nosače.

Osemnajst dni smo bili v njihovi družbi. Zdeli so se mi nepogrešljivi.

Končno smo dosegli bazo. Nekateri prijatelji so odšli postavljati tabor ena. Ostali smo urejali tovore in izplačevali nosače. Ko smo hoteli deliti denar, so najkeji pričeli negodovati: »We not take this money! Not enough!« Zahtevali so plačilo za en dan počivanja in za en dan, ko so nosili le eno uro. Ker se nismo takoj strinjali, so zbrali okrog tabora nosače.

Napelost je od trenutka da trenutka rasla. Da bi podprli svoje zahteve, so nosači pričeli jemati v roke kamenje. Najkeji so jih spodbujali. Škoda, da ni bilo zveznega z nami! On bi morda lahko napravil rad. Ni nam preostalo drugega, kot da dodamo še preostale rupije. Zapisnik, ki so ga najkeji podpisali, naj bi pokazal, kako so nas izsiljevali.

Naslednji dan je velika večina nosačev zapustila tabor. Ostala je le peščica. Kazalo je, da je bilo zopet nekaj narobe. Res so je izkazalo, da so najkeji odšli, ne da bi vse izplačali.

Gora ni nora

Transport na gori se je močno razlikoval od tistega, ki smo ga bili navajeni v dolini. Izbrali smo deset najboljših nosačev, ki so nosili da enojke. Njim so se pridružili šerpe in pa seveda člani. Nad enajko so nosili šerpe in člani, nad dvojko in bivačkom pa samo še člani in dva šerpe. Prijatelj, ki so šli na vrh, so si ves tovor nad petico nosili sami. Na ta način je nastala piramida, v kateri je vsak član odigral svojo vlogo.

Čprav so bili tovari lažji od tistih po dolini, so včasih bili prava muka. Skušnjava, da bi pustil v taboru fotoaparata ali kamero, me je mučila dokaj pogosto. Je res vse to potrebno? Kaj ni neke lažje poti? Začetni glavoboli so vse to še potencirali. Včasih sem si prav strastno želel nazaj v dolino, kjer sem vedel, da ni glavobola, da je apetit in udobna blazina. Kljub vsemu temu je vsak poizkušal čim bolj opraviti svojo nalogo. Kljub temu je bila gora stalno zasedena z ekipami, ki so se gibale gor in dol, dol in gor in plačilo? Radijska sporočila: »Na vrhu sval Fantastično.«

Novi člani ekspedicije

Pat nazaj v civilizacijo je vedno nekaj posebnega. Tudi tokrat, čprav je bilo s transportom vrsta težav. Naprejši ni bilo nosačev, ko so prišli, jih je bilo preveč.

V Tumlingtarju smo le s težavo dobili nekaj mest v letalu, tako da je bilo končno potrebno organizirati čarterski polat. Moštvo je potelo v Kathmandu, Aleš in Bož z opremo v Birathnagar, od koder sta jo poslala v Kalkuto predstavištvu Jugolinije.

Kathmandu, Aleš in Bož z opremo v Birathnagar, mi nas je tako vznemiril, da smo kar pozabili na odhod v domovino. Nakupovanje spominkov in daril je bilo vsakodnevna opravila. Ni čudno, da so se med spominki znašli tudi štirje psički. Povpraševanje po njih je bilo tolikšno, da je bilo srečne lastnike potrebno izžrebati.

Srečnim lastnikom so se že na kathmandujskem letališču zaskrbljeno podaljšali obrzi. »Psi ne smejo v letalo!« je odločil uslužbenec nepalske letalske družbe. Tudi zdravniška spričevala niso pomagala. Njegova odločitev, da gredo psi v tovorni prostor, je spravila na noge vso ekspedicijo. »Tam vendar ni kisika! In mraz! Saj bode poginili!« Šele zagotovilo, da je prostor »kondicioniran«, nas je pomirilo. V New Delhiju so uslužbenci Duffhansa odločili drugače: »Plačajte karto, pa gredo z vami!« »Koliko?« se je glasilo preplašeno vprašanje. Z velikim olajšanjem izve-mo, da gre samo za dvesto rupij. Romi bi se morda kljub temu jezili, vendar previdna molči, saj je newdelhiška tehničnica namerila dobrih 50 kg manj kot kathmandujska, tako da nam ni treba plačevati dodatne prtljage.

Grenke misli, da morda nikdar ne bom več videl Nepala in Indije, so se umikale nestrepnemu pričakovanju nad skorajšnjim snidenjem z domačimi. Letalo se mi je zdela kot velika roka, ki me je varno nesla v domovino.

OFICIRSKÉ MUHE

JANEZ LONCAR-SODR

Toplo sonce je zašlo za Pik 4. Vsi sahibi so odšli na goro, sam pa samotarim v bazi. Sicer nisam sam, Sabradur, Ang Chering in Mr. Tapa imajo opravke v kuhinji ali pa poležavajo po šatorih. Danes je v bazi marsikaj novega. Kanca lama je pripeljal kozla, njegov spremljevalec pa je prinesel nekaj sveže zelenjave: kumare in fižol. Sardar je sporočil, da je »hudo bolan in da odhaja v Dankato, zato bomo imeli pozneje precej težav pri nabiranju nosačev. Limbu in Pamba sta se pravkar vrnila iz doline, kamor sta odšla po drvo. Vrnila sta se s prozirnima košama, ker je po vsej dolini Baruna precej snega, nizka grmičevja pa pad njim. Od Kanca lame zvem, da je na Kongmi in na Barunha še precej snega, na Mambuku pa je že skopnel.

Pamba se je še pred večerom latil svojih priljubljenih mesarskih poslov, zato je meso kmalu pripravljeno. Sabraduru naročim, da mi speče jetrca, ki so od vsega še najbolj okusna. Sicer pa je kozel že prejel kazal rebra in smo takoj vedeli, da bomo imeli bolj malo od njega. Zvečer sem Kanca lame izplačal za kozla 180 rupij. Naslednja dva dneva prihajajo fantje z gore, sam pa komaj čakam, da odpektem v višinska taborišča, kajti spet sem povsem zdrav, od ležanja pa slabe volje.

V popoldanski vročini sploh proti enki. Aleš izusti, da odhaja na goro »kripelbataljona«. Boste že videli, kaj lahko naredi »kripelbataljona« si mislim. Jože, ki je prebolel hudo pljučnico, že videli, kaj lahko naredi »kripelbataljona«, si poleg svojega zdravniškega dela pomaga še nam pri nošnji in pri postavljanju taborišča, pa tudi še ni naveličan.

V taboru I. prespimo, naslednji dan potegnemo do dvojke, kjer bomo čakali na navezo, ki se bado vračala z vrha in gornjih taborišč, če jim bo potrebna kakšna pomoč. Z Damjanom še vseeno upava, da bova dobila dovoljenja za najin vzpon do tabora V., kajti oba se izvrstno počutiva.

Zgodaj zjutraj hitiva po razu navzgor nasproti Borisu. Do bivaka je sestopil sam, čeprav nekoliko omamljen zaradi močnega udarca, po razu navzdol pa ga spremljova. Spodaj naju pričaka Joža s čajem. Kmalu vsi trije sestopijo v bazo, Damjan z obljubo, da se že jutri vrne. Sam pričakam Marjano in Štraufa, ki sta sestopila z vrha oziroma s palice. Marjan ima resne zmrzline na desni nogi, a oba sta kljub preostanemu naporu židane volje.

Ko se zbudim, je pred bivačem že sonce, zato pohitim na radijsko zvezo z bazo. Ravno se pripravim, da izrečem Damjanovo in svojo željo, ko me Aleš prekine, češ da moram takoj sestopiti z zdravili v tabor I, nato nazaj v II, poleg tega pa me poprosi še za eno uslugo. Sveda že kar naprej vem: spremljam naj našega zveznika do tabora III, kamor hoče na vsak način. Naj mu to rečem v radijsko stanico; v tem trenutku že vem, da je dohtarjeva in moja želja splavala po vodi. Na vso brzino poiščem v zdravniškem kompletu injekcije complamina in jo ucvrem proti enki. V najhujši vročini in oslepljujoči svetlobi zdrvim potem nazaj proti dvojki. Na granitnem grebenu dohitim počivajočega zveznega oficirja s šerpo. Na dvojki se šerpa Rintin kremži, ko mu naložim v nahrbtnik težke kose naše opreme. Če si prej lenaril, pa vsaj pri koncu ne boš, si mislim. Je pa vseeno vesel, da gre dol. S Tapa sestopiva do bivaka, kajti že v naprej vem, da bodo z njim težave. V snežni luknji se pripravljava na spanje. Topim led, kuham juho in čaj. Tapa postrežem z jelcem in klubaso. Pravi, da ni lačen. Povem mu, da je ta naša nacionalna jed, zato se končno le potrudil in pospravi skoraj vse.

Ob zori ga vodim navzgor, za vsak primer ga imam navezanega še na petnajstmetrski prusik. Čeprav je brez nahrbtnika, se pogosto ustavlja in počiva, poleg tega pa ima težave z drezami kot vsak začelnik. Ampak vseeno bi se lahko bolj vestno pripravil že v bazi. Preveč je mislil na sam vzpon in na število sedemdeset, kolikor je visok tabor III. Na srečo sem potrpežljiv vzgojitelj,

ampak kar je pa preveč, je pa preveč. Ta mu tudi povem, kolikor mi dopušča znanje angleščine. Samo do žlamborja sem mu trikrat popravljal dizeze, potem pa nič več, kajti prsti so mi pomrznili, ko sem snemal protektorje. Včasih na konicah dizez ali viseč na prižimi ob vrvi čakam, da se spet vzdigne. Na vrhu žlamborja srečava zmahane fante, ki se vračajo z vrha in gornjih taborišč. Deni, Janko, Nejc in Roman se smejejo mojim hudim, včasih nič kaj lepim besedam na račun Tapa. Čas beži, zato ga neusmiljeno priganjam. Okoli dvanaesle ure končno doseževa šotora trojke, Tapa pa se kolikor je dolg in širok zvali v šotor in vse štiri od sebe. Prosi me za čaj. Za tak luksuz nimava časa, ker naju čaka še sestop do dvojke. Obraz se mu nekoliko skremži, ampak je pa vseeno dobre volje, saj je trenutno najvišji oficir Nepala. Po polurnem počitku ga skoraj potegnem iz šotora, nato pa sestopiva navzdol. Zelo ga je zdelalo, najprej obvisi na prusiku, ko ga počasi spustim, pa še na pripeti vrvi. Neskončno počasi se pomikava navzdol, čeprav ga spodbujam in pomagam. Prekipi mi, začnem ga zmerjati, le to pomaga, da se spet dvigne in ob pripeti vrvi z utrujenimi nogami zapleše. Sicer sem tudi sam utrujen, skoraj bolj kot takrat nad štirico, ko sva z Marjanom napejala vrvi. V bivaku njemu in sebi privoščim polurni počitek, po snežni rezi navzdol ga varujem in pazim na vsak njegov korak. Po dolini se že plazijo sonca somraka, medtem ko naju še obsevaajo žarki večernega sonca. Na dvojki naju pričaka Damjan. Zvečer kuhava, medtem ko se Tapa že zavalil med spalne vreče in trdno zaspi. Se prej sem se mu opravičil zaradi hudih besed, ki jih je slišal od mene. Ampak sicer ne bi prišla nikamor! Zdelo se mi je, da je vse razumel, še zahvalil se mi je, na koncu pa ni pozabil naročiti še večerjo. Naj mu bo, ko je tako zdelan. Prinesem mu večerjo, pa ti popije samo čaj, čeprav je prej rekel, da je lačen kot volk. Z Damjanom se še pozno v večer pogovarjavo. Sicer sva se že sprijaznila, da nama je tabor V. šel po gobe, upava pa, da bova imela čas skočiti na francoski greben. Zjutraj Tapa sestopi skupaj s šerpami, ki tvorijo robo nazaj v bazo. Jezim se, ker pošiljajo gor neopremljena nosača, to sta Limbu in Pamba, zato komaj čakam, da se pokažejo črne pike spodaj na začetku ledenika. Potem si nataknem dizeze in odhajam za rob pogledat na francoski greben, od koder mora biti prav lep razgled na Lhotse in Everest.

Pozno popoldne nama Aleš zastavi spet novo nalogo: se enkrat na bivač in poskrbeti za transport opreme v dolina. Zvečer zvijava vrvi, ki jih bava vzela s seboj za spust opreme.

V bivaku imava kar dosti dela. Damjan se ukvarja s pakiranjem opreme, sam pa podiram šotora. Piba močan veter in kar dobro se namučim, preden je vse v redu. Včasih, ko pridejo sunki, lahko da me ne odnese skupaj s šotorom čez rob, sicer pa sem za vsak primer navezan. Iz dolgih snežnih klinov naredim sidrišče, nato pa spuščava ogromni stakilogramski zavoj opreme v bivač vreči s pomočjo karabinske zavora navzdol. Pri tem nama pomaga Sonaj in Pasang, ki sta medtem sestopila s IV, kamor sta nesla kisik. Zvežem skoraj štiri vrvi po 50 m, preden zavoj ne pristane na dnu in sicer v krajini počl.

Damjan s šerpama sestopi po grebenu, sam pa neskončno uživam v dvestometerskem spustu ob vrvi na snežnoledenem boku navzdol, kjer me na koncu preseneti krajina počl. Trdo, ampak srečno pristonom na robu, in se še precej namučim, preden spravim zavoj iz razpaka. Nato ga vlečem po snegu navzdol proti dvojki, od koder prihaja Damjan s šerpama na pomoč. Pozneje vsi sestopijo v bazo, Damjan zaradi tega, da poskrbi za zmrzline naših fantov. Sam ostanem na dvojki, kjer nestrno čakam na vrnitev Janeza in Zorana, ki nama zaradi svojega pretiravanja delata velike skubi.

Oblečen v vse, kar imam, posedam zvečer pred snežno luknjo, gledam škrlatno rdeče sončne zahode in se prepuščam premišljevanju.

BLAGAJNIŠKO POROČILO

ROMAN ROBAS

Priprave na VI. JAHO so se začela pravzaprav že leta 1972, ko se je vrnila IV. JAHO. Intenzivne priprave pa segajo na začetek 1975. Ves čas smo imeli člani odprave, KOTG in PZS pregled nad dotedanjimi denarnimi sredstvi, opremo in nad izdatki. Zbiranju sredstev za odpravo se je posvetila mnogo naših znanih delovnih kolektivov, ustanov in planinskih in družbenih delavcev. Cutili smo, da Makalu ni le cilj ozkega kroga zagnanih alpinistov, ampak tudi tistih, ki se z nami zavedajo pomembnosti takih akcij PZS. Od predsednika in tajnika PZS se je krog iniciatorjev, organizatorjev in sodelavcev širil v vrste naših planincev. Ti bodo ostali anonimni, so pa s svojimi prispevki, ko so kupovali makalujske plakate, prispevali svoje za naš podvig.

Za realizacijo VI. JAHO smo potrebovali dinarska in devizna denarna sredstva. Med pripravami - pred odhodom na pot smo v domovini z dinarskimi sredstvi kupili ali plačali:

- letalske vozovnice za vso ekipo,
- zavarovanje članov odprave, šerp, nosačev, opreme in transporta,
- kupili tehnično opremo in hrano.

Vsak član odprave je imel med pripravami in potem med potekom odprave več ali manj določeno funkcijo tako, da so bile obremenitve enakomerno razdeljene. Na enem izmed mnogih sestankov odprave so mene izbrali (beri: določili) za blagajnika. Zadalžitve sem vzel skrajno resno in z vso odgovornostjo in doslednostjo, ki sta potrebni pri manipulacijah z denarjem, še zlasti zaradi razmer, ki spremljajo vsako himalajsko odpravo. Med pripravami in potem na poti skozi Indijo in Nepal smo doma vsak osebno vedeli za finančno stanje odprave. To se mi zdi pomembno zato, ker se vodja in člani odprave potem lahko brez vsakega tveganja ali nesigurnosti odločajo, če pride do nepredvidenih težav in zapletov. Pri tem mislim event. nesreče, podražitve nosačev, nagrade, nakup hrane iz lokalnih virov itd.

DOHODKI IN IZDATKI VI. JAHO, 10. 12. 1975

Dohodki:

Prostovoljni prispevki	1 800,00
Belinka Ljubljana	20 000,00
Sadolin-Belinka	30 081,10
ZIS Beograd	973 305,85
TKS SRS, Ljubljana	100 000,00
Gradbeno podj. Beograd, Lj.	1 000,00
RIV, Lj.	311 456,70
Skld KOTG	311 456,70
Dohodki skupaj:	1 507 643,65

Izdatki:

a) Izdatki odprave med pripravami, pred odhodom na pot:
Letalske vozovnice za člane odprave . 304 088,00

Zavarovanje članov odprave, opreme, šerp, nosačev in transporta	45 245,75
Nabava opreme	316 289,35
Nabava hrane	43 156,45
Skupaj izdatki pod »a«	708 779,55

b) Izdatki odprave na poti iz Ljubljane na Makalu in nazaj od 4. avgusta do 12. decembra 1975. Na pot smo vzeli ameriške dolarje in potovalne čeke, zato je ta obračun v dolarski valuti.

1. Delhi, življenje in hotel	894,30
2. Kathmandu, življenje in hotel	1 587,40
3. Takse: vrh	800,00
carina	580,62
veze	87,07
4. Šerpe: redno plačila in premije	2 242,82
5. Zvezni oficir	307,04
6. Nosači	12 369,29
7. Najkeji	187,55
8. Kurjava v bazi	419,71
9. Prenos tavarov v T1	195,07
10. Dnevnice - popotnica članom odprave	3 212,37
11. Agencija KTM	100,00
12. Tiger Tops	500,00
13. Nabava posode in hrane na poti	2 761,97
14. Prevozi opreme iz Madrasa v Bir., Tuml. - KTM, itd.	2 783,67
15. Prevozi članov iz Delhija v Nepal in po Nepal	2 884,69
16. Biratnagar	247,25
17. Pošta in poštarji	754,38
18. Razno foliarnat., polnjenje akumulatorev, akontacija v bolnici v KTM, darila itd.	730,83
Skupaj izdatki pod »b«	33 666,00

Rekapitulacija izdatkov:

a) Izdatki med pripravami	708 779,55
b) Izdatki na poti . . \$ 33 666,00 =	601 948,08
c) Izdatki za mrežo v TS Lit 3200 =	988,00
Skupaj vsi izdatki registrirani do 12. 12. 1975	1 311 715,60

Primerjava dohodki-izdatki:

Dohodki	1 507 643,65
Izdatki	1 311 715,60
Razpoložljiva sredstva	195 928,05

Ta obračun VI. JAHO ni dokončen. Upoštevati bo treba še vrednost vrnjene opreme (dohodek) in vrednost uničene in izgubljene (izdatki) opreme in pa račune za prevoze opreme iz Madrasa v Nepal. Za prevoze so v obračunu upoštevane samo akontacije. Vse to se bo lahko dokončno uredilo, ko dobi PZS račune in ko prispe naša oprema v Ljubljano. Računamo, da bo do bilančnega roka v januarju prihodnjega leta vse urejeno.

ŠOPEK Z URŠLJE GORE, PECE IN RADUHE

STANKO LODRANT

(Konec)

II

RADUHA

Na Grohatu, 18. januarja 1955

Sneži, sneži... Trije sedimo v toplo zakurjeni bajti. Drago je kurjač, Peter je skuhal dober čaj, najedli smo se. »Kaj bi človek hotel še drugega,« od ugodja zabruna Drago. Smehljalj me prešine ob njegovi skromnosti. Sam si seveda še nekaj želim. Kadarkoli mi je že skoraj lepo, mi ni lepo, ker sem nesrečen, da tega ne delim z nekom, kateremu bi hotel biti čisto blizu; sem nesrečen, da lepote ne uživa z menoj še nekdo... Drago prebira »plezalno tehniko« Debelakove, Peter pa dela prve korake, tako rečeno, na ustnih harmonikah. Njegove »melodije« bi lahko naslovil z: maček se spreha po klaviaturi. Pogovarjamo se o jutrišnji plezariji. Bo li šlo, ko pa tako sneži.

Na Grohatu, 19. januarja 1955.

Noč je bila najprej vroča, saj smo močno kurili. Čim je ogenj okoli ene ugasnil, nas je takoj zazebló. Vstal sem in nanovo zanetil. Zjutraj se je naredilo krasno vreme. Vse je bilo belo v novem snegu. Redek brezvetrni dan se je obetal. Oprtali smo se z zimskim alpinističnim železjem in vstopili v steno. Zameti, strmine, mrzlo železje, zaledenela vrv ni rada tekla, mokrota in mraz sta na mnogih krajih lezla v telo. Nastopili so tudi trenutki malodušja ob misli na daljno toploto v dolini, tu in tam celo medel spomin na kako osebo... pač običajen program štiriurne mrzle plezarije. Ko nas je na vrhu obsijalo sonce, ves čas smo plezali v osojni steni, je bilo vse hudo v hipu pozabljeno. Objela nas je neskončna radost. Lep sprehod do vrha gore, standardni spust »skozi« Durce in novo kuhanje čaja v bajti, pa je bilo dneva konec. Mala utrujenost pri obih mlajših tovariših mi je na tihem všeč.

Februarja 1955

Kje je bila moja pamet, da sem z Dragom in Petrom vlekel več kot deset njunih sošolcev sredi najbolj snežne zime v zavarovano plezalno smer v Raduhi? No, znali smo sredi stene nehati, saj razen nas treh nihče ni imel potrebnega orodja, in ga ne bi znal uporabiti, če bi ga imel. Sicer pa je bilo veliko zabave. Maršek se je na kocih pod kolenom naredilo desetine ledenih kroglic fižolove velikosti. Lučka je pri umiku po strmini navzdol uporabila krilo kot zavorno padalo.

Hvaležen sem usodi, da ni kaznovala moje nepredvidnosti tudi takrat, ko je dijakinja Francki na snežišču v severovzhodni steni Ojstrice spodrsnilo in smo jo v duhu že videli pasti čez prepad. Potalčena in šokirana se je vendarle ujela in izmazala. Bolj me je pretresla odgovornost do drugega kot lasten padec pri plezanju v Vršičih, ko sem splezalcu samo še utegnil obupno zarjuti: »Drži!« Oba bingljajoča na vrvi so naju potem tovariš rešili od zgoraj.

Iz naše plezalne družine se je Drago najvišje povzpél; do Kavkazal Tudi Peter ni bil od muh. Razvil je posebej svojo pisateljsko žilico. Napisal nam je vodnik po Savinjskih in Kamniških Alpah. Spretnost s peresom je pokazal že kot dijak. V lokalnem časopisu je posrečeno ovekovečil najino rajžo čez Kamniške planine, Julijske planine, s Triglavom seveda, do morja in okoli Istre. Na rajži sta se nama priključili dve Ljubljančanki. A tu je že začetek neke nove storije. Le zakaj tega ni objavil, še danes ne vem; ker je verjetno imel kake razloge, bom tudi jaz molčal.

Ko je bilo Kristi, nekdanji jugoslovanski smučarski prvakinji, dolgčas, je prišla k meni na Prevalje. »Gremo kam!« Da ne bi bilo pohujšanja, sva vzdignila v Črni še obe BB: Barbiko in Betko. Obe skupaj komaj za en »oreng trup«, so se vedno muzali sošolci. No, življenja je bilo v teh trupelcih, v vsakem posebej, dovolj. Prvo postajo smo naredili pri Bukovniku. Na film smo ujeli Draga in Vaniko, otroka na kmetiji. Kot martinčka sta se grela na soncu, za njihovo višino tako dragocenem, potem pa se, tudi kot martinčka, pred nami skrila za vrata. No, Vaniko je premagala ženska radovednost in je pokukala skozi okence. Kliks! in že sem ujel prelepo podobo za moj fotografski album.

V nebeško lepem jutru prihodnjega dne smo v steni Raduhe našli zabludele ovce, malo poplezali, videli dosti planik, ob odhodu se pri planšarjih na Grohotu odžejali z mlekom...

Ker je Uršlja gora malo majhna in Peca pravih sten za alpinizem nima, in še z mejo malo straši, je naša prva čisto prava univerzalna gora Raduha. Najbolj solidni jo zavzamejo po travnatih pobočjih s smrekovske strani. Po stezi z Grohata je nekaterim višek prehod »skozi« Durce in vsi ponosni potem pripovedujejo o klinih, ki pomagajo tam čez. Za take imamo še eno zavarovano pot preko ostenja, prav pod glavni vrh.

A kaj naj bi rekel o alpinistih? Morda bi vsa reč najbolje izrazil z uganko: »Katera stvar, ženskega spola, je najbolj pretipana?« Pravi odgovor, v alpinističnem okviru na Grohatu vsaj, je: Raduha.

Spominjam se, da se je nekoč, ko smo se z zadnjimi atomi moči vlekli s Kamniških planin preko Logarske doline in Solčave čez sedlo med Olševo in Raduho domov, na Slemenu odločila skupina v Raduho najbolj zaljubljenih. Šli so še k svoji gori, kot da bi bil to njihov dom, kjer se lahko spočijejo, umirijo.

Ima pa Raduha svojo posebnost. Pot do nje je za nas nekoliko dolga. Po izstopu iz avtobusa v Črni je treba še preliščiti desetakilometrski Koprivski graben. Tisti, ki ga najmanj marajo, zavijejo čez Mežo, na levo, že kmalu za Črno na Pristavi in vandrojo pa Bistri čez Belo peč.

Najbolj ročno se nam je včasih zdelo zasukati ne levo pri Pucu ter mimo Eda in Haderlapa priti na Sleme. Zda, ko nemalokrat lahko uporabimo motorizacijo, jo naskočimo od Šumela ali pa se sploh zapeljemo do Bukovnika.

Seveda je vrednost ture s takimi olajšavami zmanjšana. Če na vrh ne prideš zadosti zdelan, vse preveč trezno in materialno presojaš. Ni prave poduhovljenosti, ki jo s trpljenjem na očiščevalnem dostopu pridobivaš. In povratki po tem dolgem Koprivskem grabnu! Kaj vse smo si že zamislili, da bi se slepili in si lajšali pešačenje! Ne vemo še prav, kako bo v bodoče z našo Raduho. Mežičani so postavili novo kočjo; ne vsem v veselje. Saj smo čuli ob otvoritvi tudi žvižge.

Naj nastane od Bukovnika do kočje samo še dober kilometer ceste in konec bo nekdanje pastirske idile na Grohotu. Sem se bodo vsuli ljudje. Z avti bodo s seboj pripeljali dolinske navade. Ne bodo se oznojili in očistili civilizacijskih strupov. »Kaj moremo?« bo kdo rekel. »Svet se spreminja in treba je z njim!«

Sam sem že plesal v tej kočji; imel sem ducat prav brhkkih spremljevak. Oblaki so se takrat cmerili in svojo makroto spuščali, in nismo hoteli še mi pestovati kisle volje. V srcah je bilo dosti sonca in toplote in ko sem film razvil, so pokazale slike zvrhan koš dobre volje. Obesili smo te dokumente na oglasno desko, vsem na ogled. Čisto natančno, kako je bilo, pa vemo le mi, ki smo bili zraven.

Da so bila ta dekleta za vedno okužena s planinsko boleznijo, sem zvedel ob novoletnem voščilu. Zapisale so mi, v mislih na Raduho: Tu je in bo zakopana naša ljubezen; pa naj naše telo in srce zakopljejo kjerkoli drugje. Vem, da je zraven tudi malo dijaškega žgečkanja nasproti starejšemu profesorju, čisto iz trte pa ni izvito.

Naj navedem tudi zapise nekega dijaka v šolski planinski dnevnik po delno ponesrečenem manifestativnem februarskem pohodu na Stol: »Ob dveh zjutraj smo vstali, se štiri ure v mrzlem kombiju stisnjeni vozili s severne strani Karavank, kjer smo doma, mimo Slovenj Gradca, Velenja in Ljubljane v Žirovnico. Ker nismo vedeli, da se da do Valvazorjevega doma pripeljati, smo se do njega že kar ugreli. Še bolj pa seveda potem proti vrhu. A razbesnel se je tisti Stolov svojski veter in malo pod vrhom smo se, zaradi varnosti, morali vrniti.«

Dijak je za spomin še napisal: »Pohod nas je vseeno razveselil in se ga bomo gotovo še kdaj udeležili. V planinah je neka skrita sila, zaradi katere smo vsi planinci sužnji gora...« Nerodne, skromne, a vendar prizrčne besede. Tudi ta dijak je že »zastrupljen«.

Delo z dijaki je prijetno, da le najdeš primeren način. Prave trenutke je treba zagrabiti, čimbolj eksotične cilje izbrati, predvsem ne uvajati nobene prisile. Načrti morajo biti čimbolj neopazni. Mladina sovraži okvire, vse se ji mora zdeti nekako spontano. Napravil sem z vsem razredom za majski izlet naslednjo turo: Čez noč smo se z Raven z vlakom peljali v Ljubljano in zjutraj v Kamnik. Tu pa pot pod noge in mimo dolgega zidu smodnišnice, skozi Stahovico, Kamniško Bistrico in na Sedlo. Prehod na Okrešelj je bil zaradi snega problematičen. Pa je par fantov z velikim ponosom prav zato nosilo s seboj vrh, da smo na nevarnejših mestih varovali. Preko Logarske doline, Solčave, Slemena in Koprivne smo na Ravnah zaokrožili prav lepo klobaso.

Naj odprem prav majčkeno tudi album svojih maturitetnih izletov. Tokrat najbolj v spomin hrabri Viki.

Kotor, julija... Že ko smo se približevali Boki Kotski, še bolj, ko smo prenočevali v Kotorju, je moja misel spet vaspala na Lovčenu. Prijetne spremljevalce za naskok nanj sem tudi našel, brez pretirane agitacije. Ob prvem svitu smo se že gnali mimo

visokega kotorskega obzidja, prečili cesto Kotor-Cetinje in kar naravnost, naravnost – brez steza, po skaloviti črnogorski strmini sopli proti vrhu. Da sta Franci in Damjan dobra pri nogah, sem pač vzel na znanje; čutil sem se Viki, od kod je jemala moči. Vročina je prispevala svoje. Proti poldnevu smo bili kljub temu na vrhu.

Že teden dni sem vlačil v žepu skorjo kruha. Je bila iz umazanega Sarajeva ali bogve od kod? Večkrat sem jo hotel nekam vreči, pa ravno takrat ni bilo primerne kraja za to. No, zdaj smo si to skorjo bratovsko delili in z veliko slastjo žvečili. Nič drugega nismo imeli s seboj za pod zob. Zmagoslavje in utrujenost sta bili začimbi pri uživanju razgleda.

Zmotila nas je bližajoče se tuja govorica. Glej, sošolci z razrednikom vred so prišli! Ko so zjutraj zvedeli za naš odhod in cilj, so se, da jim ne bi kaj ušlo, z avtobusom pripeljali čez vso glavno strmino do Njegušev, odkoder so v eni uri z lahkoto zlezli na vrh. Mi pešci se zalegadelj nismo kislno držali. Vsem nam bo ostal lep spomin, meni zaradi uspele zvijače še prav poseben.

Podobno je bilo z Biokovim:

Makarska, julija... Kot kulise so se zvrstili najvišji vrhovi Biokova nad nami. Premorejo prave stene. Kadarkoli sem na hrbtu ležeč lenaril v morju, sem lezel z očmi in iskal smeri. Najimpozantnejša skala se menda imenuje, ne vem, kako sem to zvedel, Bikova glava. Morda je bilo ravno to smešno ime odločujoče, da se je tudi nekaj fantov izmed maturantov, s katerimi sem tukaj letoval, navdušilo, da bi malo »preiskali« tisti visoki svet.

Zgodaj zjutraj smo jo ubrali, brez stez, kar naravnost. Ni bilo treba kaj plezati, čeprav je bilo z morja videti tako divje. Vedno se je našel kak lahek prehod, žleb...

Proti vrhu smo prišli sploh na pravo stezo. Nekoliko zašaj smo odkrili zapuščeno kočjo, z velikim strahom zaradi morebitnega okuženja pili kapnico, ki je bila na pogled zelo nesimpatična, a žeja še večja.

Doživetje dneva je bil povratek. Opoldansko poletno vročino je na vrhu blažil vetrič. Pritiskala je pa, čim bolj smo izgubljali na višini. Sončni žarki se zbirajo v amfiteatralnem vencu skal okoli Makarske kot v konkavnem zrcalu, mi pa smo bili v njegovem žarišču. Parkrat sem že mislil, da huje sploh ne more biti, a je kljub temu z vsakim metrom sestopa vročina še naraščala. Ko bi bil Dante to doživel, bi njegov pekel bil še hujši. Šele ob morju je peklenska vročina pojenjala.

Nekateri mi očitajo, da se pri vodstvu šolske planinske sekcije bolj naslanjam na alpinistične odseke kot na planinsko društvo. S tem da dejavnost nekoliko pretiravam.

Je pač tako, da v glavni poletni sezoni, julija in avgusta, zaradi počitnic pravzaprav sploh »nimam« dijakov. Junija in septembra, ko je še tudi nekaka povprečna planinska sezona, imamo v šoli vedno veliko dela in ni misliti na zabavo. Nasprotno delujejo alpinisti vse leto, prav posebej pozimi. Nekaj je v meni tudi še občutka, da je treba poleti koristno delati. Planinstvo ali alpinistika sta rekreacija. Rekreiram pa se tudi: če kosim, spravljam žito, napravljam drva... s tem koristim še drugim. Vse štiri študentske počitnice sem prebil v brigadah...

Tudi odraščajoči mladini, kakršno imamo v gimnaziji, je program alpinističnih šol mikavnejši.

Z Bertosom iz ravenskega alpinističnega odseka sva pred leti pogruntala za novembrske praznike biyakiranje v Potočki Zijalki. Po 20 kilometrskem maršu iz Črne preko Jakoba in Koprivni smo se težko obloženi ustavili pri Sv. Duhu pod Olševo. Toplo peč, ki nas je ogrela, smo želeli odnesti s seboj v Zijalko, saj je bilo tiste dni zelo mrzlo.

Pa globoko v luknji dolga noč ni bila tako huda... Drugi dan smo premerili povsem zimsko Olševo v vsej dolžini. Najprej nazobčani zahodni del, zatem še ravni za sprehod primerni vzhodni.

Bili smo zelo izmučeni. Bril je mrzel zimski veter, nas pa so grel široki razgledi in zavest, da smo mladi, močni na dostojen način počastili spomin na slavne dni. Sedaj dijaki kar naprej silijo na Olševo.

Kamenčkov mojega planinskega mozaika je še in še. Igor, s katerim sem zašel v Grofički, je doktor fizike, Lojze, ki je bil povsod z nami, posebej kadar je šlo za skakanje na smučeh, včasih smo »vsi znali vse«, je slaven glasbenik, Boža, Vika, Janez in Marica so zdravniki v najbližji okolici, Devž je celo minister. Tu so še razni Franciji, Jožeki, Marjani, ki so tudi silno visoko zlezli. Toni in Trezka z Učke, Janko s Smrekovca so mi postali delovni kolegi. A kje ste vse druge drage Micke, Brigite, Lenke, Berte, Ančke, Erne, Bine? Ne zamerite slabemu profesorjevemu spominu! Morda učim katerega vaših otrok, ne da bi vedel, ker ste spremenile imena!

Za zaključek bom svojemu spretnejšemu bratu ukradel naslednje besede: Življenje je vrsta svidenij in slovesov. Ob spominu nanje se nam solza radosti in bridkosti v očeh hkrati zaiskri. Vrednost preživelih dni pa dobi šele skozi to solzo pravo oceno.

NARAVOVARSTVENO OBMOČJE V KAMNIŠKO-SAVINJSKIH ALPAH

(Gradivo za predlog)

MARJAN RAVBAR

Kamniško-Savinjske Alpe sodijo med večja, naravno zaključena, pretežno prvobitna pokrajinska območja naravnih lepot. Njihove znamenitosti imajo poseben narodni, kulturni, znanstveni in rekreacijski pomen. Naravne in kulturne vrednote osrednjega dela Kamniško-Savinjskih Alp naj bi se ohranile v dobro prebivalstva, znanosti in gospodarstva.

Prvi predlogi za zavarovanje nekaterih najlepših predelov Savinjskih Alp segajo v čase pred drugo svetovno vojno. Takrat so nameravali razglasiti Logarsko dolino z Okrešljem za narodni park (še zdaj so ohranjene modre opozorilne table pri vstopu v Logarsko dolino), vendar do uresničitve ni prišlo.

Leta 1950 je bil zavarovan Robanov Kot. Med povojne varstvene ukrepe lahko štejemo tudi začasno zavarovanje Velike planine. Znanh je še več predlogov, ki pa niso bili uresničeni: arh. Kopača predlogi za zavarovanje doline Kamniške Bistrice in Velike planine iz leta 1950, projekt tako imenovanega »Kamniškega nacionalnega parka« iz leta 1953 itd.

Leta 1965 je dr. Piskernikova pripravila predlog za ustanovitev bilateralnega parka na območju Kamniško-Savinjskih Alp in Karavank. Ističasno si v Avstriji pripravili podoben predlog. S tem bi se oba dela stikala. Toda do realizacije Koroško-slovenskega parka ni prišlo, ker je Piskernikova leta 1967 umrla.

Leta 1968 je ideja o krajinskem parku ponovno oživila in Zavod za spomeniško varstvo SRS je po naročilu Biroja za regionalno prostorsko planiranje izdelal predlog, po katerem bi se park razširil na vzhod in zahod. Ta predlog vsebuje tudi členitev na več enot z različno strogo varstvenimi režimi.

Nov predlog zavarovanja Kamniških Alp je nastal leta 1974 v okviru regionalnega prostorskega plana: Najpomembnejša naravna dediščina SR Slovenije. Ta predlog v bistvu nadaljuje težnje po kompleksnem varovanju vsega gorskega sveta. Zaščita predlaganega Kamniško-savinjsko-karavanskega območja je bila uvrščena v varstveno kategorijo krajinskega parka. Predvideni park bi segal nekako od Stola na zahodu do doline Tople in Smrekovskega pogorja na vzhodu. Obsegal bi torej ves visokogorski svet med državno mejo na severu in južnem obrobjem Kamniških Alp. V junij 1975 je prišla pobuda od občine Kamnik, da bi se zavarovanje Kamniških Alp pokrenilo z mrtve točke. Predstavniki občine žele, da bi se pripravil predlog za zavarovanje, za status narodnega parka. Na skupnem sestanku v prostorih občine Kamnik (4. 6. 1975) je bilo sklenjeno: Zavod SRS za spomeniško varstvo pripravi gradivo in variantne predloge za proglasitev Kamniško-savinjskega narodnega parka, ki bi obsegal površje med Kokro in Savinjo in bi vključeval le osrednji greben Kamniško-Savinjskih Alp. Le izjemoma bi narodni park segal vzhodnoje ali zahodnoje od omenjenih rek.

Predlagani narodni park bi bil gorski in visokogorski park. To bi bila njegova glavna in poudarjena značilnost. Druge njegove značilnosti bi bile še: gozdne površine, turizem in planinstvo, raztresene gorske kmetije in manjša gorska naselja. Ravni, tudi obdelovalne površine so neznatne. Prav tako ni industrije in večjih naselij (največji naselji sta Solčava in Jezersko). V predlogu sta dva cestna mejna prehoda (Jezersko za mednarodni in Pavičovo sedlo za maloobsejni promet) in tri turistična gorska središča z žičnicami (Velika planina, Jezersko in Krivac). Vsa našeta dejstva niso v nasprotju z zavarovanjem, nasprotno celo utemeljujejo ga. V zvezi s tem namenom naj se:

- ohrani lepota in prvobitnost prirodne in kulturne pokrajine;

- varuje značilna flora in favna;
- omogoči uživanje naravnih in kulturnih vrednot območja čim širšemu krogu ljudi;
- usklajajo ukrepi za varovanje, negovanje in gospodarsko pospeševanje območja z interesi znanosti, rekreacije in prebivalstva, ki prebiva na tem območju.

Nasprotno pa po našem mnenju niso v narodnem parku zaželeni:

- industrija (predvsem »umazana« industrija);
- večji energetski objekti;
- večja naselja;
- večji infrastrukturni objekti;
- rudni kopii, kamnolomi, peskokopi;
- vsi onesnaževalci voda in zraka;
- večje tehnične naprave, ki spreminjajo podoba pokrajine;
- velike avtomobilske ceste;
- kmetijske in gozdne plantaze;
- hrup ipd.

Režim narodnega parka načeloma dovoljuje graditev novih prometnih poti (ceste, žičnice), če niso v nasprotju z namenom zavarovanja. Dovoljene so tudi takšne gospodarske dejavnosti, ki ne prizadevajo pokrajine, ampak celo ohranjajo njene značilnosti. Tudi turistična središča z napravami za zimске športe so načeloma dopustna. Vendar bo v bodoče potrebno preprečiti sluhija in nenatrčnost. Zanje bo treba rezervirati določene predele, medtem ko bo druge treba varovati za vsako ceno. Bolj kot doslej bo potrebno poudarjati načelo, da je lepa in ohranjena narava neprecenljiv turistični kapital.

Ta cilj je možno doseči z različno členitvijo pokrajine, to je z opredelitvijo naravovarstveno bolj ali manj zaščitenih con, in sicer con popolno zaščite narave, »mirnih con«, v katerih se tehnični razvoj močno omejuje ter con s tehničnimi napravami, ki so zaradi naravnih danosti, prometa in že obstoječih naprav za to posebej primerna. Po navedenih izhodiščih je bilo območje Kamniško-Savinjskih Alp razdeljeno na štiri cone; pri tem je bilo možno conirati le deloma glede na členitev naravno omejenih pokrajinskih enot (enoten vizualni prostor ipd.). Coniranje temelji na analizi prirodnih in kulturnih vrednot prostora ter na dosedaj znanih razvojnih možnostih posameznih območij. V posameznih območjih je tako tem zasnovam prilagojena šlopnja varstva narave. S tem v zvezi so posebej naslednja izhodišča:

- Kmetijstvo in gozdarstvo sta v gorskem svetu nujno potrebna za ohranitev kulturne pokrajine in za vzdrževanje ravnotežja naravnih sil. Opuščanje gospodarjenja kmetijskih in gozdnih površin v večjem obsegu bi prizadelo ne samo turistično-rekreativno, temveč tudi naravovarstveno vrednost prostora. Predlogi za naravovarstvena območja zato ne omejujejo kmetijskega in gozdnega gospodarjenja.

- V območju Kamniško-Savinjskih Alp, kjer predstavlja naravna in kulturna pokrajina osnovo rekreacijsko-turističnega razvoja, imajo ukrepi za njeno varstvo in negovanje primarni pomen. V prostorsko planiranje integrirani ukrepi za varstvo narave nenadomestljivega turističnega in rekreacijskega kapitala Kamniško-savinjskih Alp so zato samoumevni.

- Ustrezno ravnotežje naravnih sil je pogoj za vzdrževanje in nadaljnje razvijanje naravne in kulturne pokrajine. Zato se z naravovarstvenimi ukrepi ne izločajo posegi tistih dejavnosti, ki varujejo okolje in nadaljnjo optimalno izrabo prostora Kamniško-savinjskih Alp.

- Smisel naravovarstvenega varovanja ni v zaščiti prostora pred, temveč za človeka. Zato naj bi bila v naravovarstvena območja možna prometna dostopnost; z javnimi prometnimi sredstvi naj bi ostal nadostopen le relativno manjši del območja Kamniško-savinjskih Alp.

LEGENDA:

- meja I. predloga
- meja II. predloga
- I. varstveni režim
- II. varstveni režim
- III. varstveni režim
- IV. varstveni režim
- naravni spomenik nacionalnega pomena

— Za zagotovitev sodobnih življenjskih razmer stalnega prebivalstva je pomemben nadaljnji razvoj zlasti naslednje prostorske opremljenosti: izboljšanje prometne povezanosti, možnost ustrezne zaposlitve, izboljšanje komunalne infrastrukture, izboljšanje oskrbe in možnosti izobraževanja. Z naravovarstvenimi ukrepi v sedanjem poseljenem območju Kamniško-Savinjskih Alp razvoj teh funkcij v ničemer ni oviran.

Predlagani osnutek Kamniško-Savinjskega narodnega parka zajema osrednje območje Kamniško-Savinjskih Alp. Na severu se naslanja na jugoslovansko-avstrijsko mejno linijo, od koder obkroža ves osrednji in najvišji del Alp. Zunanja meja poteka na vzhodu po grebenih Olševe in Raduhe, preseka Savinjo pri Lučah, poteka nato po dolini Lučnice, se vzpne na Rogač in Lepanotko ter nato poteka po južnem robu Kamniških Alp do Starižeča, kjer se meja obrne proti severu do državne meje. V drugi varianti pa gre le za dodatno razširitev na zahod, saj se le-ta ponuja sama po sebi. V narodni park bi vključili še pogorje Kašula ter dolino Tržiške Bistrice z Lomsko dolino. Poleg osrednjega gorskega območja zajema predvideni park tudi naslednje izrazitejše alpske doline: Makekovo kočno, Ravensko kočno, Matkov kot, Logarsko dolino, Robanov kot, dolino Kamniške Bistrice ter dolino Tržiške Bistrice. Območje narodnega parka bi zajemalo del teri-

torija občin: Kamnik, Kranj, Mozirje in Tržič. V skupnem obsegu meri 43 000 ha (po planimetskem izračunu), kar pomeni 2,17‰ celotne površine SR Slovenije.

Kot je bilo že omenjeno, bi v posameznih delih narodnega parka vladali različno strogi varstveni režimi. Predlagamo štiri vrste varstvenih režimov, ki se stopnjujejo od splošnega in najmilejšega do najstrožjega. Splošni varstveni režim bi veljal za večji del narodnega parka. Obsegala naj bi sezonsko in stalno poseljena območja, ki se izkoriščajo predvsem za kmetijstvo, gozdarstvo in turizem. V tej coni naj bi se torej koncentrirala naselja, objekti in naprave, ki so potrebni za ekonomska uspešen turistični razvoj, vendar naj bi se razporeditev, velikost in gostota stalnih ter turističnih naselij stalno usklajala glede na razpoložljivi naravni potencial ter skladno s principi estetskega vključevanja v naravno in kulturno pokrajino.

V območjih strožjega varstvenega režima (tretja cona) naj bi se ob smiselni kmetijski in gozdni izrabi vzdrževala kulturna agrarna in gozdna pokrajina. Glede na naravovarstveno in turistično-rekreacijsko funkcijo bi ta cona predstavljala prehodna območja med »conami miru« ter stalno poseljenimi in gospodarsko ter poselitveno intenzivneje izkoriščenimi prostori (4. cona). Območje strožjega varstvenega režima naj bi bilo odprto za javni promet zaradi ohranitve sedanje narave in kulturne pokrajine. Ta režim bi veljal za naslednja območja:

- zgornji del pogorja Olševe;
- zgornji del pogorja Raduhe;
- Logarska dolina;
- Jezerska z Ravensko in Makekovo kočno;
- zgornja dolina Kamniške Bistrice;
- dolina zgornje Kokre (od Komende navzgor);
- dolina zgornje Tržiške Bistrice (od Medvodja navzgor);
- dolina zgornje Lomščice (od Slaparske vasi navzgor).

Območje strogega varstvenega režima (druga cona) naj bi obsegala v celoti stalno neposeljena, večinoma nerodovina in la deloma za agrarno-planinsko, gozdno in lovsko gospodarstvo izkoriščena območja. V drugi coni naj bi se ohranila naravna in kulturna pokrajina, brez naselij in prevoznih poti. Na ta način je ta območja mogoče ohraniti kot »cone miru«, ki so namenjene aktivnim obli-

kam rekreacije v prosti naravi. Ta režim bi veljal za naslednja območja:

- Matkov kot;
- Rohanov kot;
- pogorje Štoržiča (nad gozdno mejo);
- pogorje Kašute (nad gozdno mejo).

V območje najstrožjega varstvenega režima (prva cona) naj bi bilo vključeno območje visokogorskega, neposeljenega in gospodarsko praktično neizkoriščenega prostora Kamniško-Savinjskih Alp.

Ta režim bi veljal samo za osrednji greben Kamniških Alp ter za Dolžanovo sotesko pri Trziču. Navedeno območje naj bi se zavarovalo kot naravni rezervat. Območje bi bilo ohranjeno v

sedanjem naravnem stanju, zato bi bila v njem zavarovana vsa živa in neživa narava, naravni procesi pa naj bi v največji možni meri potekali brez direktnih in indirektnih posegov človeka.

Za pospeševanje razvoja v celotnem naravovarstvenem območju bi bilo potrebno izdelati razvojni program, ki bi moral uskladiati programe razvoja posameznih sektorjev, zlasti rekreacije, poselitve in izgradnje infrastrukturnih objektov. Z razvojnimi programom bi se uskladih hkrati urbanistični programi občin in elementi pokrajinskega oblikovanja. V skladu s sprejetim razvojnimi programom bi se za območje Kamniško-Savinjskega narodnega parka dopolnili urbanistični redi prizadele občin.

KNJIGA O NARAVI NA KOROŠKEM

F. VOGELNIK

Konec leta 1974 je pri založbi J. Heyn v Celovcu izšel prvi zvezek dela, ki obravnava naravo naše sosednje dežele, pod naslovom *Die Natur Kärntens*. Ker gre za bližnjo pokrajino, ki jo omejuje na jugu apnenčaste Karavanke in Karnijske Alpe, na severu pa kristalinične Visoke in Nizke Ture, želim v nekaj vrsticah povzeti vsebino prvega zvezka.

Alpe upravičeno zaslužijo, da jih spoznamo. V svetovnem merilu so sicer majhno gorovje, kljub temu pa so daleč bolj pestre in polne vsakovrstnih naravnih znamenitosti kot marsikatero veliko gorovje. Nobenemu gorovju se ni posvetilo in se ne posveča z vsem žarom toliko učenjakov, nobeno gorovje ni prevzelo toliko umetnikov, nobeno gorovje ni imelo tako burne goriške zgodovine. Kako naj jih razumemo in doumemo - Alpe in može, ki so živeli zanje - kako naj pišemo o njih, če jih vsaj nekoliko ne spoznamo, če ne obvladamo fitega najosnovnejšega znanja, brez katerega nam je tuje in nerazumljivo vse, kar se je nakopičilo v minulih stoletjih? Kako drugače so planinske ture, če vidiš in doživljaš naravo v celoti, če si vsaj malo geologa, mineraloga, glaciologa in botanika!

Temu namenu želi ustreči tudi naša knjiga. Prvo poglavje, najobsebnije, obravnava geologijo (Aus der Geologie Kärntens). Napisal ga je **Franz Kahler**. »Geologija je lepa, dasi tudi zahtevna veda«, pravi avtor, »vendar je zanimiva, včasih razburljivo spoznati njene izsledke.« Vsak človek sveta je za geologe trd oreh, posebej velja to za Alpe.

Potem ko nam razloži osnovne pojme, nas brez odlašanja povabi na teren in v njegovi družbi popotujemo po gorati Koroški od Štalenske gore v Karnijske Alpe, nato v Karavanke in Visoke Ture ter v Labotsko dolino. Vsakozaj sledimo natančni in obenem poljudni razlagi dogajanj v zemeljski skorji, kakor se razodevajo na površju in pod njim, od pradedovine do sedanjosti.

Precej strani je odmerjenih rudninam in njihovem nastanku, saj se je za zaslugi kovin človek vzdignil iz primitivnega življenja v udobje visoke civilizacije. Na Koroškem se na naštetih krajih srečujemo s prastarim in starih rudarstvom (zlato, srebro, svinec, cink, železo).

Drugo poglavje je prispeval Heinz Meixner (Mineralien in Kärnten). V njem povzema in pogloblja Kahlerjeve ugotovitve. Rudnine so imela na Koroškem že davno pomemben delež v gospodarstvu. Od srebra 18. stol. se je plemenstvo ukvarjalo z zbiranjem mineralov. B. Haquet je prišel na svojih raziskovalnih popotovanjih do Grosslocknerja. Z. Zois je znan organizator zbiranja mineralov. Nastala so prava mineraloška dela. H. Meixner je avtor četrtega dela, ki obravnava minerale na Koroškem.

Dandanes razlikuje sistematika kakšnih 3000 vrst in najpomembnejših podvrst mineralov; 536 jih premore Avstrija, Koroška 325. Medtem ko smo

pri Kahlerju spoznavali geološka dogajanja, nas Meixner opozarja na nahajališča najpogostejših in najzanimivejših, pa tudi najredkejših mineralov od Grosslocknerja do Labotske doline in Karnijskih Alp. Mineralogi še vedno odkrijejo kaj novega. Iskanje in zbiranje mineralov - tudi prekopčevanje z njimi - se v zadnjem času vedno bolj širi. Najbolj priročna razstava svežih kamnin je grušč, ki se odlaga na robu ledenikov v Centralnih Alpah. Fritz Turnowsky je pisec poglavja o flori (Aus der Flora Kärntens). Medtem ko so mineraloška najbogatejša Centralne Alpe, najrevnejše pa apnenčaste gore, je pri flori ravno narobe: na apnenčasti in dolomitni (bazični) podlagi srečujemo najbolj pisano in raznovrstno cvetlano, v primeri s katero je flora silikatnih (kisljih) tal neprimerno siromašnejša (s tem ne mislimo reči, da je manj zanimiva). Pri flori je treba upoštevati ne samo podlago, ampak tudi zemljepisno lego, velike višinske razlike na kratkih razdaljah (na Koroškem 300 do 3800 m nadm. viš.), smer gorskih hrbtov, katerih prisojna pobočja imajo čisto drugačno mikroklimo od osojnih, ne nazadnje pa tudi zgodovino poselitve od konca ledene dobe, ki je bila Koroško zagrnjena z debelim ledenim oklepom. Pred njim so se občutljive cvetnice morale umakniti v varna zatočišča, kjer so preživela cela desetstisoletja, dokler niso napočili toplejši časi in se je začela (ponovno, zakaj vmesnih toplejših obdobij je bila več) burno osvajanje kopnih tal, ki smo mu marsikje priča tudi dandanes (nazadovanje ledenikov). Kjer ima gorska narava mir pred človekom, lahko lepo razločimo vegetacijske pasove. V ledeni dobi ni bilo takega »reda«: doline so bile polne ledu in zaradi toplote inverzije so bili vegetacijski pasovi postavljeni na glavo. In komaj so si utesnjene rastline opomogle od mroza, že je bil tu Homo sapiens ter si začel prilagajati naravo zase. Nekaj je treba upoštevati: večstisoletna klimatska stalnost je utopija.

Vsi našti dejavniki vplivajo na floro posameznega območja; in če stvar obrnemo in poslonamo floristi, bomo spoznali, da je v cvetani zapisana večstisoletna, večdesetstisoletna in celo večstisoletna zgodovina, vse prej kot prizanesljiv boj za obstanek. Treba se je naučiti brati!

Tudi poglavje o flori Koroške ni in ne more biti izčrpano in popolno. Že golo naštevajoč bi preslegla odmerjeni prostor. (Pri kartiranju flore na Koroškem so našli v posameznih pravokotnikih, ki merijo okrog 50 km², 300-800 vrst cvetnic in praprotnic.) Povsod nas pisec opozarja na najbolj značilne in najbolj pogoste predstavnice posameznega območja. Tudi na redkosti za sladokusce ne pozabljajo: pri Spitalu so npr. odkrili na samem sredi gozda velik grm rumenega sleča (pontska azaleja, *Rhododendron luteum*). Osupli botaniki si je najdbe še dandanes ne znaajo razložiti. Kakor hitro se je to razvedelo, je bilo treba grm brž zavarovati z žično ograjo, sicer bi ga bili že davno osmukali do korenin. (Padobno so

tudi pri nas odkrili v Gorjancih to redko rastlino, vendar niso poskrbeli za zavarovanje.) Zgodnje poglavje o vegetaciji Koroške je napisal dr. Helmut Hartl (Die Vegetation Kärntens). Rastlinska odeda, ki prerašča dandanes zemeljsko površje, ni nastala sama od sebe in čez noč, tudi ni skupne naključne rastiščil rastlin, temveč je tako logičen nasledek vseh dejavnikov, o katerih je bil že govor, in se v njej tako jasno kaže ves zgodovinski razvoj, da mora vsak botanik, ki hoče o tem povedati kaj tehničnega, začeti lepo od kraja – v našem primeru od konca ledenega dobe. Pa še nekaj. Nekatera rastlina so si v svojih neskrupiranih zahtevah tako podobne, da jih zmeroma srečujemo v podobnem okolju in v podobnih razmerah, tako strpno se (seveda le na videz) obnašajo druga do druge, da jih fitocenologi proučujejo in obravnavajo ne glede na to, da pripadajo zelo različnim rodovom, kot skupnost, ki jih pravijo združba (fitocenozo).

Presenetljivo je, kako natančno znajo dandanes botaniki s palinološkimi raziskavami rekonstruirati razvoj vegetacije prav od konca ledenega dobe, ko so se na kopnih tleh začele naseljevati prve rastline, pionirske združbe.* Zelo dolga doba, na Koroškem kakšnih 14 000 let! Otoplitev ni prišla

nanagloma, podnebje se ni moglo zaradi velikanskih gnot ledu spremeniti čez noč, in tako so se zaporedoma, v dolgih obdobjih vrstile tipične združbe. Deželo so končno prerasli borovi, nato smrekovi gozdovi, za njimi so prišli listavci, v njihovem varstvu pa seveda vse rastline, ki sodijo k posameznim združbam. Če se panebje za daljši čas ohladi, potem bolj občutljive združbe propadejo in jih nadomestijo tiste, ki spremenjene razmere dobro prenašajo. Pri današnji vegetaciji se kar naprej sračujemo s človekovim poseganjem in naravo. Na Koroškem je izkrčanih že 57 % gozdov! Razvoja vegetacije ni ravno lahko razumeti, tudi združb je mnogo, toda ko se prekopljajo skozi najhujšo temo, je nadvse zanimivo slediti znanstveni razlagi. Ne šele na prvi daljši planinski turi, že na prvem kratkem sprehodu v zeleno naravo se ti bado odprle oči.

Knjiga se odlikuje s poljudnostjo in jasnostjo, bogatijo jo številne ilustracije, krasijo pa barvne priloge z izčrpnim besedilom.

* Zelo zanimivo razpravo o polinoloških raziskavah na našem ozemlju je napisal Alojz Sercelj: Postglacialni razvoj gorskih gozdov v severozahodni Jugoslaviji. (Razprave SAZU, 1971.)

KOMISIJA UIAA ZA VARNOST V GORAH

Zasedanje Innsbruck 1.–3. novembra 1975

DR. ING. FRANCE AVČIN

Predsednik obeh dosedanjih komisij UIAA (za varnostni material in za varnostne metode) je pozdravil navzoče njene člane in goste h prvi skupni seji, kot je to sklenilo Generalno zasedanje UIAA v Oberlaurernu (A), prav tako zastopnike gostitelja OAV za prijazno povabilo v osrčje Tirolske. Navzoči je bil tudi predsednik UIAA prof. Jean Juge in sekretar UIAA Pierre Bossus. Navzoči so se poklonili spominu junija v Kavkazu preminulega Maria Bisaccia in pravkar umrlega predsednika sovjetske planinske zveze Borovikova.

Po potrditvi protokolov z zasedanja v Brnu in v Kavkazu s manjšimi popravki se je ocenilo delo dosedanjih dveh komisij za zaključeno in je kot prvo dejanje konstituiranja skupne nove komisije treba izvoliti tej predsednika in podpredsednika po statutu. Komisija se je konstituirala samostojno, izbrane njene funkcije pa je eksekutivni komite UIAA le potrdil.

Dosedanji predsednik bi že glede na svoja leta (60) zelo rad odstopil svoje mesto mlajšemu. F. Avčin je v predsedniškovi odsotnosti vodil obširno debato in izvedel tajno glasovanje. Soglasno je bil zopet izvoljen švicarski polkovnik v. p. Peter Baumgartner, ki je izvolitev sprejel v prepričanju, da ima komisija sedaj dobrih delavcev, že vpeljan team zanesljivih sodelavcev.

Glede volitev podpredsednika se zbor najprej odloči, naj bo le en sam. Avčin prasi za razrešitev (65 let, deloma omajano zdravje, potreba po mlajših) in predlaga tri primerne osebnosti, ki so: P. Schubert (N), Descke (A) in W. Munter (CH). Na tajnih volitvah je bil soglasno izvoljen spolijski F. Avčin (YU – PZS), ki delo sprejme za dobo pet let. Volitev se niti ni niti drugi trije predlagani niso udeležili.

Zatem si je morala komisija sama izdelati pravilnik in pri tem upoštevati statute UIAA. Štiričlanski odbor je pod vodstvom predsednika in ob pomoči tajnika UIAA opravil to nelehko in tudi kočljivo delo. S tem je bila nova komisija dokončno konstituirana. Prav tako devet njenih delovnih skupin in ustreznih nosilcev: za norme za cepine (I), zavorne naprave (II), vpanke (GB), izvajanje zaščitnega znaka (D, A, CS), optimalno stajanje (I, SP), za oprti za navezovanje (GB), za varovanje v snegu in v ledu (I), za kline (CH), zaščitne čelade (D). V nadaljnjem so delovne skupine podale svoja poročila:

Ker je v praksi često zaradi neznanja prišlo do zamenjav »celih vrvi« (za polno obremenitev, 11 mm) s »polovičnimi« (takimi samo za rabo dvojno, 9 mm), ba v norme zanje treba vstaviti tudi vidno oznako z »zastavicami« (banderole) na obeh koncih vrvi. Tudi je potrebno pri izdelavi kot pri preskušanju upoštevati pojav, da se plašč sodobnih vrvi premika (nosilno jedro in plašč). Pri badočih več ali manj reklamnih novodobah se sme navajati samo najmanjše število držanih normiranih padcev. Komisija bo te navedbe statistično kontrolirala in v primeru netačnosti poskrbela za sankcije.

V pripravi je posebna številka biltena UIAA o varnosti in varovanju. Prevedla naj bi jo obvezno vse strokovne revije držav članic UIAA.

V ČSSR bodo prevod razdelili vsem organiziranim alpinistom in plezalskim šolam. V taisti namen se glede angleščine združila USA in GB, za španščino Španija z južnoameriški članicami. Sprejme se predlog norme za cepine s tem, da posebna skupina razčisti še vprašanje o maksimalni obremenitvi ratišča s 600 kr na predpisani način (teoretično dosegljiva vrednota). ČSSR bo jeseni 1977 organizirala simpozij o problemih vrvi, zlasti o njihovem slaranju, s katerimi se ukvarja več držav (A, D, GB), žal zunaj okvira UIAA (denari).

Za bodočo normo o plezalnih pasovih (oprti) je delo v teku. Francozi gredo tudi tu svoja pola, deloma fizikalno zgrešena, zato jih je treba pritegniti in vključiti. Kontrola obstoječih preskusnih naprav za vrvi po normi UIAA (Stuttgart, Wien, Toulouse), ki jo je kot odposlanec UIAA izpeljal C. Zanantoni (I), na mestu pove, da so razlike nebstvene in je mogoče sprejeti vse tri modele (Toulouse po izvršenem padcu utaz izklopi, pa ne pride do ponovnih delnih obremenitev, čeprav utež na vrvi niti). Treba pa bo doseči soglasje z ustrežno mednarodno normo ISO (International Standards Organization). To bo laže, ker sta tako P. Schubert (D) kot R. Descke (A) sama tudi člana ISO. V. Machin (GB) poroča o preskušanju vponk s šokom (padec uteži) vzdol in tudi počez. Zdržljivost, vtišljena v posamezne tipe vponk, povzročiti ne drži. Preskušati bo tudi treba pri –30°C, kar bo nerodno. Fabrikanti bodo končno morali razumeti, da komisija zahteva kontrolo, kako se firme norm držijo.

Sprejeta pravila komisije bodo do konca 1975 razposlana v treh jezikih (angleško, francosko, nemško). Predsednik prečita listo izdelovalcev vrvi in njihovih vrst, ki imajo label (kakovostni znak) UIAA. Dobili bodo tozadevno tiskano spričevalo. Nova komisija (Commission d'Agreement, Genehmigungskomm.) UIAA za priznanja (labela) bo skrbela za obvezno pravilno statistično kontrola labela.

Glede izredno važnih problemov varovanja v ledu in še bolj v snegu poroča namesto pokojnega Bisaccia njegov sodelavec G. Bartone (I), da se nadaljujejo poskusi v sodelovanju z gorsko reševalno službo in gorskim vodništvom, rezultati pa se od onih v Kavkazu le malo ločijo in jih bo tako mogoče v principu kmalu objaviti.

Pod »razno« je demonstriral W. Munter (CH) svoj način, kako se da z vrvice naravnati razdelitev obremenitve pri padcu na sedalo in prsi, če uporabljajo za navezo pravilen plezalni pas. J. Pans (SP) meni, da se komisija mora ukvarjati tudi s slabimi materiali in izdelki, če se že z dobrimi. Pokaže klin, ki počti, če se le malo zvije (trdo jeklo! Stari, predvojno ročno kovani klini iz žilavega mehkega železa, izdelek kamniškega kovača, so še danes nedosegljivi glede vzdržljivosti, podpisani jim je dolžan življenje. Imajo le eno slabo lastnost: pošteno zabitega domala ni mogoče izbiti! To bi eventualno šlo z duhovito napravo žal odsotnega V. Abalakova, ZSSR). Norma bo uredila tudi to vprašanje.

Soglasno se odkloni patronaža UIAA nad tekmovalnim Mezzalama v turnem smučanju (Monte Rosa). Proti temu ostru protestira VAYOE (A). Teoretična razprava podpisane o varovanju v snegu še zaradi pomanjkanja časa prenese na prihodnje zasedanje.

Prihodnje zasedanje bo po sporazumnem sklepu v Nort Walesu (GB) od 6. do 13. novembra 1976, torej kar teden dni, kajti praktičnega in organizacijskega dela bo treba izvršiti še ogromno, čeprav je innsbrusko zasedanje v dveh dneh šlo kar 16 ur razprave v treh jezikih. Po splošnem mnenju je bilo izredno uspešno, kar je nedvomno zasluga spretnega in odločnega, čeprav malce vojaškega vodstva, kot ga opravlja novi (in stari) predsednik in ga kot tajnica beleži njegova žena. S posredovanjem OeAV so si člani komisije 3. novembra smeli ogledati Stubaijer - Werk v Fulpmesu. Povabljeni so bili na ogled preskuševalnice vponk v Innsbrucku, za kar gre hvala zlasti članoma R. Desckaju ter R. Köchlerju.

Z novo obliko je komisija mnogo pridobila, njeni rezultati bodo kmalu na voljo in v korist vsaljnemu alpinizmu, tudi našemu. Hkrati je vzor koristnega, neagističnega mednarodnega sodelovanja. Zato smo ji tudi jugoslovanski alpinisti, zlasti še Slovenci, dolžni vsa moralno in materialno podpora. Varnost v gorah je prva zapoved!

P. S. Predsednik UIAA zbira posebno ozko svetovsko strokovno skupino industrijsko neangažiranih in nekompromitiranih elektrotehnikov ad personam; ta naj prediskutira sedanjí zaporni problem gleda naprikladnejše frekvence (valovne dolžine) radijskih valov za takojšnje reševanje izpod plazov. Naša lavinska želna je prva zahtevala in omogočila edino pravilni način iskanja, tj. po smeri in na razdalje nekaj sto metrov. Podpisani je v komisijo osebno imenovan, nelahko delo pa bo koordiniral predsednik IKAR Erich Friedli (CH). Gre zato, da bi vendarle dosegli enotne pogoje na problem in soglasno rešili to važno reševalsko nalogo.

JAMARSKO DELO V LETU 1975

ANDREJ KRANJC

Podobno kakor v alpinizmu, tudi jamarsko delo oziroma raziskovanje v grobem delimo na dva dela: prvenstvenim vzponom odgovarjajo prvi prodori v neko jamo (izkazano z novo registracijo jame), drugim vzponom pa odgovarjajo obiski oziroma raziskave že registriranih jam. In pregled tega dela, pregled enoletnih uspehov, nam najboljše odkriva vpogled v kataster, kjer je zbrana vsa dokumentacija o kraških votlinah v Sloveniji, prispela v nekem obdobju. Vsi podatki, navedeni v nadaljnjem tekstu, izvirajo iz listega izvoda katastra, ki ga vodi Inštitut za raziskovanje krask SAZU v Postojni.

Do 1. decembra 1975 je bilo v Sloveniji na novo registriranih 315 kraških votlin - jam in brezen - zadnja registrirana votlina ima številko 4379. To pomeni, da je danes na ozemlju SR Slovenije toliko registriranih kraških votlin. Leto 1975 je glede novih registriranih votlin neokordno, saj slovenski jamarji že prek 60 let narkrdno in organizirano raziskujejo jame, a je bilo samo v obravnavanem letu registriranih kar dobrih 7% vseh votlin. V okviru teh novih, lahko bi rekli »prvopristopnih« raziskav, je bilo skupaj premerjenih 4731 m jamskih rogov in preplezana skupna globina 2538 m. Med novimi votlinami je bilo odkritih 53% jam in 47% brezen. Poprečna dolžina novih jam je 39 m, najdaljši sta »Pečina v Radotah«, dolga 402 m in 401 m dolga »Brlag na Rinskem«. Prva je v Istri in jo je raziskalo DZRJ Ljubljana, druga pa na Kočevskem in so jo odkrili člani DZRJ Kočevje. Poprečna globina novih brezen je 24 m, delež najgloblje je pa brezno z imenom »Jama pod Debelim vrhom«. Odpira se nad planino V Lazu in je zaenkrat globoko 223 m, saj še ni v celoti raziskano. Odkrili so ga člani Jamarske sekcije PD Zeleničar iz Ljubljane, ima številko 4000 in je a njem poročal tudi že PV (letnik 75/2, str. 89-90). Sicer je bilo novih kraških votlin največ odkritih na visokih dinarskih planotah (Snežnik, območje

Krima, Kočevska Velika gora, 53,7%). Na drugem mestu je slovenski alpski svet s 15,2% novih votlin. Od tega jih je bilo v samih Julijskih Alpah odkritih 9,8%, v Savinjskih Alpah 3,2%, v Karavankah pa odst. 2,2%. Med njimi je seveda tudi najgloblje brezno - Jama pod Debelim vrhom. Alpam sledi Istria s Krasom (12,3%), predalpsko hribovje (Idrijsko-Cerkljansko, Škofjeloško, Polhograjski Dolomiti in Zasavska hribovje, 8,6%), nizki dolenski kras (5,5%), obrabne alpske planote (Dobrovlje, Menina, Jelovica, 4,1%), na koncu pa je panonsko obrabje (0,6%), kjer sta odkriti dve jami sredi Slovenskih Goric, severno od Drave, in zato zaslužita še posebno pozornost.

Seveda vse na novo registrirane kraške votline še niso popolnoma raziskane, vendar je delež raziskanih precej velik, saj ima kataster kar za 75% v tem letu registriranih objektov že tudi načrte. Od preko 20 enot, kolikor jih je združen v Jamarski zvezi Slovenije, so podatke za nove registracije prispevale naslednje enote: Inštitut za raziskovanje krask (28,3%), Jamarska sekcija PDZ (25,4%), DZRJ Ljubljana (13,6%), Jamarski klub Rakek (7,8%), JK Dimnica (6,0%), DZRJ Kočevje (5,5%), JK Krani (5,5%), JK Črni galab (3,8%), JK Slovenj Gradec (1,6%), JS PD Tolmin (1,0%) in JK Celje (0,3%). Posebej je bilo 0,9% votlin registriranih po objavljenih podatkih, 0,3% pa je prispevala Potapilaška sekcija JZS.

Če pa upoštevamo le popolnoma raziskane nove kraške votline, je vrstni red malo drugačen, saj so največ kompletnih raziskav prispevali JS PD Zeleničar (33,9%), DZRJ Ljubljana (16,1%) in Inštitut za raziskovanje krask (11,1%), vrstni red drugih pa je v glavnem isti kakor v zgornjem odstavku. Čeprav raziskave in uspehe, dosežene v že registriranih jamah, obravnavamo posebej (ker pač ne prispevajo k povečanju števila registriranih kraških votlin), niso zato prav nič manj pomembni ali vredni od prejšnjih.

Tako so v letu 1975 prispeli v kataster podatki o 285 že registriranih votlinah. Seveda so ti podatki zelo različni, od kompletne raziskave z vso priloženo dokumentacijo (načrt, zapisnik, točna lega) preko raznih dodatnih raziskav in nove določitve leg do zgolj zabeležke o ponovnem obisku neke jame. Kompletno je bilo raziskanih 118 votlin, dodatno raziskanih 39 votlin, na novo so bile določene lege 73 votlinam. Ponovna je bila obiskanih le 28 votlin.

Po prispevku kompletnih raziskav sicer že registriranih votlin je na prvem mestu DZRJ Ljubljana (32%), sledita mu Inštitut za raziskovanje krasa (24%) in JS PDZ (14%), nato pa se vrste v glavnem iste enote (vsega skupaj 11), ki so bile naštetje pri novih raziskavah, na novo je treba omeniti le DZRJ Luka Čeč iz Postojne z deležem 10% kompletnih raziskav.

Te že registrirane jame so obiskovali jamarji tako rokoč po vsej Sloveniji, navajam le nekaj najpomembnejših uspehov. Eden izmed največjih dosežkov je vsekakor preplavanje sifona (tako imenujemo stalno zaliti del podzemljskega rova) v Pivki jami (sistem Postojnskih jam) in odkritje rova za njim. To je prvi povojni uspešni prodor iz Postojnske proti Planinski jami. Ta prodvig so opravili člani Potapljaške sekcije JZS. Ljubljanski jamarji (DZRJ) so na Kaninu z miniranjem prodrli v brezno 5-19 do globine 177 m, člani Jamarske sekcije PD Tolmin pa so odkopali vhodni del

jame — občasnega kraškega izvira Mala Boka v dolini Sače in odkrili 1355 m dolgo nadaljevanje.

V Skočjanskih jamah so slovenski jamarji nekajkrat obiskali in tudi prodrli do končnega odločnega dela, Hankejev kanal v Skočjanskih jamah, kar vsekakor pričja o tehnični izurjenosti. Tudi štajerski jamarji so v že dolgo znani Bezgečevi jami ali Kamniti hiši odkrili obsežna nadaljevanja. Med večjimi raziskavami že registriranih, a še ne raziskanih objektov naj omenim tudi izmero 123 m globokega Brezna pod Spikom in 105 metrskega Trojnega brezna. Za konec naj povem še to, da so člani Inštituta za raziskovanje krasa raziskali celo vrsto sicer manjših jam v Suhi krajini in s tem bistveno pripomogli k poznavanju podzemlja neke večje pokrajinske enote.

Ce se še enkrat spomnimo na vse na novo raziskane jame, bodisi na novo registrirane ali pa že vrsto let napisane v katastru, in na vse jame, koder so jamarji dodatno raziskovali, dobimo število 500 jam in brezen v letu 1975. Tudi če te številke ne gledamo kot rekord, je jasno, da postaja jamarstvo pri nas vedno močnejše, po številu ljudi in po njihovi izurjenosti in tehnični opremljenosti, da je že samo obisk 500 kraških votlin v enem letu množični športni dosežek. Če upoštevamo tudi raziskovalno delo, vidimo, da se je s tem tudi poznavanje slovenskega kraškega podzemlja bistveno, dobesedno, paglabilo.

TRADICIONALNO SREČANJE ZASLUŽNIH PLANINCEV - JUBILANTOV

TINE OREL

Glavni odbor PZS je konec leta 1975 priredil srečanje zaslužnih planincev — jubilaritov. Na srečanje so bili povabljeni: tov. ing. Vlado Štajmer, Tone Porenta, Alojz Klemen, Ivan Polisek, Janez Mulej, Valentin Oman, Stanko Dežman, Ferdo Premru, Boris Ostan, Anton Oman, Pavle Kemperle, Andrej Štebrič, Lojze Hočvar, Elia Rabič, Ivan Gubenšek, dr. Oskar Končan, Lojze Petelinšek, Konrad Plauštajner, Zdenka Sazio, Karel Padjara, Ferdo Rifelj, Zoran Jerin, Viktor Kolc, dr. Rupko Godec, Tone Bende. Povabljeni pa sta bila tudi tov. prof. Evgen Lovšin in prof. Tine Orel. Srečanje je bilo v torek dne 23. 12. 1975.

Srečanje je s prisrčno besedo intoniral predsednik PZS dr. Miha Potočnik, opomnil na zaslužno delo planinskih aktivistov in obenem poudaril družbeni pomen planinstva. Potem je navzočim izročil okusno izdelane spominske plakete in jih povabil na prijateljski pomenek ob pogrnjeni mizi. Na njegove kliene in ljubeznive besede je navezal svojo zahvalo prof. Evgen Lovšin, starosta povabljenec in predsednik planinskih tovarišij še iz časov, ko je delovala »zlata naveza« (Joža Čop — dr. Miha Potočnik — Stanko Tomižšek), ko je nastajal prvi slovenski planinski film in še marsikaj, na čemer se razcveta današnje planinstvo. Naj ob tem pripomnimo, da je bil med jubilariti posebnega pomena prav dr. Miha Potočnik, ki je v letu 1975 brez opombe dopolnil desetletje svojega odgovornega in nadvse uspešnega vodstva slovenske planinske organizacije.

Prof. Evgen Lovšin je v svoji zahvali med drugim dejal:

»Štejem si v čast in zadovoljstvo zahvaliti se kot skoro najstarejši v imenu vseh povabljenec Planinski zvezi Slovenije za ta sprejem in pozdrav. Komur se je mladost poslovala in mu že starost trka na vrata, ko se je že večina planinskih tovarišev poslovala in na cesti že komaj sročil prijatelja iz mladih, srečnih let, je tako snidenje tako prijetno, kot kadar sredi zime in megle posije sonce.

Tudi spominjanje bogati in osrečuje človeško notranost, tudi male gore so vabljive, saj so most k velikim goram, pa tudi pri vrnitvi v dolino... Kdar je petdeset let hodil nedeljo za nedeljo v gore, je po opreznem računu prehodil zemeljski ekvator 40.000 km. In kdar ni vsaka nedelja in praznik tičal v istem kraju na isti gori, temveč ga je vedoželjnost gnala v nove znamenitosti, tamu spomini izpolnijo čas starosti in počitka v prijetni obliki.

Ljudje naj bi hodili čim več v naravo, naj bi se opajali ob njenih majstrovčinah, ob čisti modrini neba in milijonov zvezd in galaksij, ob naravnem gozdu, stoterih oblikah in barvah cvetane, ob močnostih gorskega sveta in pisane razsežnosti polja in travnikov. To je duh planinstva, klic: Nazaj k naravi! Danes potrebnejši kot kdaj prej.

Ni dolgo tega, ker sem bral nekaj izveščkov iz knjige Prometej XX. veka, ki jo je napisal astronom Collins, tovariš obeh prvih pristopnikov na Mesec: Armstronga in Aldrina. Collins kroži okrog Meseca sam in opazuje Zemljo: »Zemlja se vidi iz orbite prelepa — živa, privlačna, čarobna — naslada za oko in za dušo ljudi, ki vedo, da pripadajo njej. Čisto nekaj drugega je mesec, zaprašen od Sonca, vos razrit. Ne veseli srca, gol in jalov je, zanimiv samo za geologe, poln kraterjev od udarcev ali vulkanskih sil.

Jaz zares nisem vedel ceniti našega planeta, dokler nisem videl Meseca in ko se spomnim nanj, pomislim na čudovito Zemljo, na slopove, megle, na borave gozdove, na modrina, zelenilo, rumenilo in belino. Vsega tega ni na Mesecu.

Globoko sem prepričan, da bi politični voditelji tega našega sveta, ko bi videli svoj planet iz daljave, recimo 160.000 kilometrov, močno spremenili svoje mnenje. Te tako važne moje se ne bi videla, glasne opombe bi omele. Mala krogla se obrača, pokojno in vedro prehaja prek svojih daljav, kaže svojo prečudovito fasado in zahteva enotno sporazumevanje med nami. Verujem, da bi se v političnih voditeljih hitreje in odločnejše rojevale miraljubne in humane misli.«

DRUŠTVENE NOVICE

22. REDNI OBČNI ZBOR TRZASKIH PLANINCEV

V sredo, 21. januarja 1976, je imelo Slovensko planinsko društvo v Trstu svoj redni občni zbor. Poročilo je prebrala najprej predsednica dr. Sonja Mašera, sledilo je tajniško poročilo, ki ga je prebrala podpisana, poročila načelnice smučarskega odseka Selma Micheluzzi in načelnika alpinističnega odseka Janka Furlana. Iz poročil je bilo razvidno, da je bilo društveno delovanje osredotočeno na dva važna dogodka: priprava za otvoritev prve slovenske zamejske vertikale na tromeji na Peči, tiskanje Vodnika, ki po opisuje in komemoracija ob 10-letnici smrti prvega predsednika društva Zarka Jeliniča.

Med letom je društvo organiziralo nad 30 izletov. Med temi je bilo nekaj dvodnevnih tur: Skrlatica, Razor, Triglav, Pakluka, Dolenski in Dolomiiti. Občasno je društvo organiziralo izlete po Krasi za osnovnošolsko mladino. Želja, da bi po šolah uvedli planinsko šolo, se ni izpolnila, saj smo pri tem našli na veliko ovir.

Društvo je počastilo 30-letnico osvoboditve s tem, da so se člani udeležili nekaj pohodov v Sloveniji: zimskega na Stol, po poteh partizanske Ljubljane...

Smučarski odsek je v lansk sezoni pridobil nekaj takačev, ki sodelujejo na raznih tekmah.

Alpinistični odsek je po nekajletnem premoru imel začetniški tečaj plezanja v Glinščici. Udeležilo se ga je pet članov.

Na občnem zboru je društvo razdelilo navzočim članom ankete liste, z raznimi vprašanji v zvezi z delovanjem društva.

Za predsednico je bila ponovno izvoljena dr. Sonja Mašera. Odbor pa sestavljajo: Savina Bisca, Ervin Gambač, Dušan in Zlato Jelinič, Adi Junc, Ugo Margon, Selma Micheluzzi, Adrijan Pahor, Stanislav Perovšek, Alenka Starc, Zdenka Trampuž in Savino Votavani.

Zdenka Trampuž

OBČNI ZBOR MLADINSKEGA ODSEKA PLANINSKEGA DRUŠTVA NOVA GORICA

Planinsko društvo v Novi Gorici je imelo 12. januarja letos občni zbor svojega mladinskega odseka. Zborovanja se je udeležilo okoli tristo-pedeset mladih ljudi, mentorji s šol in nekateri starši. Vzdušje je bilo slovesno, saj je del kulturnega programa odpel mladinski povski zbor z osnovne šole Solkan pod vodstvom Jožice Golobove.

Zborovanje je otvoril načelnik odseka Franci Modričan.

Poročilo o delu v letu 1975 pa je podala Jana Grčeva: odsek je bil vseskozi delaven, izvedli so vrsto izletov, število udeležencev na izletih se stalno večja in tudi odsek pridobiva nove člane. Naboli množičen izlet je bil na planino Razor, ki so ga je udeležilo preko dvesto mladih ljudi. Uspešna je bila planinska šola in, kar je še posebej pomembno, prva taborjenje v dolini Koritnici. Tega taborjenja, ki je imel delovni značaj in značaj oddiha, se je udeležilo petindvajset pionirjev in mladincev. Med taborjenjem so mladi planinci obiskali vrhove Mangarta, Jerebica, Rombona in Jalovca.

V imenu Mladinske komisije pri PZS sta zborovanje pozdravila Nevenka Torkar iz Postojne in Gregor Rupnik iz Boveca. Občni zbor pa je pozdravil tudi mentor Stane Šatej, profesor v Renčah, ki je podčrtal tri poglavitne novice pri delu z mladimi in to: planinsko šolo, taborjenje in nadvse uspešno zborovanje.

Sprejeli so obširni program za leto 1976. Program v glavnem zajema razširitev organizacije, izlete, planinsko šolo in ponovno taborjenje, ki naj bi bilo še boljše, pestreje in številičnejše. Taborjenje bo v Lopotni. Na programu je tudi poglabljanje srečanj z zamejskimi mladimi planinci.

Najboljšim, ki so opravili planinsko šolo, je predsednik društva ing. Florijan Hvala-Cveto podelil značke in pismena priznanja.

Zborovanje se je zaključilo z drugim delom kulturnega programa. Za konec pa so vsi zapeli Kekčeva pesem.

Po občnem zboru je sledilo predavanje Staneta Tavčarja iz Kranja »Z mopedom na Sinajo«, ki so se ga sveda udeležili tudi starejši planinci. Predavanje je bilo namreč v okviru rednega programa PD Nova Gorica.

Rudi Höhn

XXII. REDNI LETNI OBČNI ZBOR PD PTT LJUBLJANA

XXII. redni letni občni zbor PD PTT Ljubljana, dne 7. 2. 1976, je bil ponovna manifestacija bogatega in izredno uspešnega dela celotnega upravnega odbora, vseh odsekov in komisij, začasnih odborov in zunanjih planinskih skupin v letu 1975.

Občnega zbora se je udeležilo 230 članov društva in iz zunanjih planinskih skupin, navzočih je bilo nad 30 gostov, delegatov PZS in drugih planinskih društev, kakor PD PTT Sljeme iz Zagreba, Maribora in Celja, dalje PD Ljubljana Matice, Obrtnik, Rašica, Železničar, Jesenice, zastopniki Koordinacijskega sveta konference ZSMS ZOPIIT SRS in Konference ZSMS PTT podjetja Ljubljana, filatelističnega društva PTT, direktor PTT podjetja Ljubljana in direktor TOZD PTT prometa Domžale.

Svoja odsotnost pa sta s pozdravnimi pismi pravičila v. d. glavnega direktorja ZOPIIT SRS tov. Egon Conradi in tajnik PD PTT Sljeme, Zagreb, tov. Marko Mateček.

Predsednik društva tov. Jože Dobnik je podal izbrano poročilo in med drugim dejal:

»Preteklo leto je bilo za naše društvo pa tudi za vso planinsko organizacijo izredno bogato in pomembno. Še bolj poglobljenim delom smo proslavili 30. obletnico osvoboditve, s pravilno oblikovanimi programi in stališči smo se vključili v samoupravne interesne telesno-kulturne skupnosti, s še bolj trdimi vzmi smo povezovali sodelovanje z bratskimi PTT in drugimi planinskimi društvi v Sloveniji in v drugih državah. V svojem odgovornosti smo izvrševali in tudi izvršili program društvenega dela za leto 1975, pri tem pa v celoti upoštevati družbena prizadevanja za čim boljše gospodarjenje, uveljavljanje stabilizacijskih ukrepov in racionalizacijo.«

V svojem uvodu je kritično ocenil vlogo planinske organizacije kot najmožnejše rekreativne dejavnosti v sklopu telesne kulture v Sloveniji. Vendar položaj planincev tu le ni zadostoval, saj ni deležen v zadostni meri družbenih sredstev za izvajanje svojega programa. Zato planinske organizacije z nestrpnostjo pričakujejo predlog družbenega dogovora TKS SR Slovenije za financiranje telesno-kulturnih organizacij, ki se bavijo z množično telesno kulturo in športno rekreacijo. Zahvalil se je za dosedanje pomoč vsem, ki so prispevali sredstva za kritje stroškov poslovanja društva, in za sredstva namenjena za gradnjo Poštarske koče na Vršiču. Takoj nato pa je poudaril, da je bil za društvo najpomembnejši dogodek, ko je za 9. maj 1975, Dan zmage nad fašizmom in praznik občine Ljubljana-Center, ob 30-letnici osvoboditve prejelo visoko družbeno priznanje v obliki nagrade milijon S din in posebne diplome za zasluge v 20-letni dobi delovanja na področju razvoja planinstva, vzgoje mladine, za množično prostovoljno delo, za krepitev bratstva in enotnosti med jugoslovanskimi naradi, za prizadevanje za varstvo narave, za obojujanje tradicij, to pa pomeni, da širša družbena skupnost spremlja in ceni planinsko delo. V nadaljevanju je predsednik navajal rezultate, ki jih je imelo društvo pri izpolnjevanju programa v preteklem letu.

Naštel je v glavnem zunanje znake dejavnosti. Vse to je zahtevalo ogromen naporov vodil in članov vseh odsekov, članov komisij in upravnega odbora društva. Ne bi bilo prav, da ne bi povedali, da so bili delavni prav vsi odseki, tako odsek za gorska pota, odsek za varstvo narave in najmlajši odsek — odsek za orientacijo, ki

deluje šele dobro leto in že kaže dobre rezultate.

Najtežje breme je nosil gospodarski odsek. Dela odseka je bilo združeno z mnogimi težavami zaradi gradbenih del na Vršču, ob katerih je Poštarska kočica poslovala pod izjemnimi pogoji, ki so zahtevali od članov te komisije velik napor in požrtvovalnost.

Za pomembnejše akcije in naloge je UO ustanovil posebne delovne odbore: gradbeni odbor, loto-rijski odbor, ki je imel nalogo, da je organiziral loterijo, ta odbor je svojo nalogo že opravil, odbor za društveni prapor, ki je imel nalogo pripraviti in zagotoviti sredstva za razvijte društvenega prapora ob proslavi v novembru preteklega leta. Ta odbor je nalogo opravil.

Ob koncu svojega poročila je predsednik nanizal še najpomembnejše naloge, s katerimi se bo moral spoprijeti novoizvoljeni upravni odbor.

Poročila je zaključil: »Z vedrim optimizmom stopamo v 23. leto življenja našega društva, pričakujemo nadaljnji napredek planinstva v naši samoupravni socialistični družbi.«

Predsednikovu poročilu so sledila še poročila predsednice gradbenega odbora, organizacijske blagajniške poročila, poročila načelnika gospodarskega odseka in načelnika mladinskega odseka. Vsa ta poročila so bila dobro pripravljena, pregledna, prikazala so problematiko in dejavnost članov odsekov.

V razpravi, ki je sledila tem poročilom so sodelovali: Tone Stroj in imenu PZS, Marjan Oblak in imenu Ljubljanskega MDO PD, Ivan Plavec in imenu PD PTT Sijemo iz Zagreba, Franc Krivec in Maksimilijan Soba – predsednika PD PTT Maribor in Celje in delegat PD Jesenice.

Nato je občni zbor razrešil dosedanje vodstvo društva, v celoti osvojil nakazani program dela, sprejel sklep o povišanju članarine od 30 na 40 din za člana, sprejel predlog za pobratenje s PD Djerovica iz Peči, predlog sprememb in dopolnitev društvenih pravil, katere je obrazložil tov. Dominik Koci, in sklep o prenosu ostanka dohodka o društvenih dejavnosti in ostanka dohodka iz poslovanja poštarske kočice v ustrezne sklade za letošnje leto.

Soglasno in z burnim plaskanjem je bil za predsednika ponovno izvoljen tov. Jože Dabnik, prav tako pa tudi vsi drugi predlagani kandidati.

V imenu novoizvoljenega vodstva se je tov. Jože Dabnik zahvalil za zaupnico in vse navzoče pabil na planinsko zabavo s plesom, v restavracijo družbene prehrane PTT Podjetja Ljubljana.

Jožo Praprotnik

ZBOR PLANINCEV PD TAM, MARIBOR

V soboto, 24. januarja 1976, je zboroval v prostorih TOZD Avtoobnova prek 200 članov PD – TAM. Zbora so se udeležili poleg predstavnikov družbenopolitičnih organizacij Maribora še zastopniki PZS tov. Tone Stroj in Janez Kmet, za SCV – TAM tov. Milan Herman in za PD – PTT tov. Bruno Fras.

Iz poročila dosedanjega predsednika dipl. inženirja Henrika Uraha je bilo razvidno, da je imelo društvo v letu 1975 1864 članov, od tega kar 720 pionirjev. Priredili so 41 izletov s prek 1800 udeleženci. Razen odličij PZS in PD – TAM je prejelo društvo za svoje člane še naslednje častne znake: za razširjeno pot 3, za slovensko planinsko transverzalo 10, za zagersko planinsko pot 64, in za štajersko-zagorsko krožno pot pa kar 69. Med obiskane vrhove je prišle 3600 metrov visoki Grosswenediger v Avstriji in Tatre na Češkem. Organiziranih je bilo 8 predavanj, ki jih je obiskalo 2533 planincev. Največ priznanj za uspešne in številne akcije v počastitev 30. obletnice osvoboditve si zaslužita poleg odbora in drugih odsekov mladinski in alpinistični odsek. Omeniti je posebej še agilno planinsko skupino SC – TAM, ki združuje kar 170 planincev. Izredno pomembno delo te skupine je orientacijska šola, v kateri obravnavajo teme iz varstva narave, gibanja v gorskem svetu in prvi pomoči. Bili so na orientacijskem tekmovanju in dosegli na Kozari častno 4. mesto, na Kozjaku pa drugo.

Mladinski odsek je priredil kar 23 izletov, ki so trajali 32 dni, 1600 udeležencev pa je preseglo 20000 izletniških dni. Planinska šola je končala

16 pionirjev. Na teh izletih so poleg vrhov v Julijskih, Karavankah in Savinjskih Alpah obiskali še domačijo Borisa Kidriča, dom borcev in mladine z rojstno hišo maršala Tita v Kumrovcu, Gubčev spomenik in muzej kmečkih uporov v Štubi, številne spomenike v Obsočju, po Pohorju, Gorenjski in Primorski.

Alpinistični odsek je opravil v lanskem letu 132 vzponov v vseh težavnostnih stopnjah v Julijskih, Savinjskih Alpah. Raduhi in v stenah Paklenice. Uspeh mu je tudi tabor na Okreslju. Zelo lepo urejujejo svojo vitrino v Vetrinski ulici in dobro sodelujejo s svojimi člani alpinisti v postaji GRS Maribor.

Zbor je predlagal Planinski zvezd Slovenije, da podeli častni znak dosedanemu predsedniku dipl. ing. Henriku Urahu, bronasto odličje pa Milku Grajčonerju in Ivanu Cverlinu. Diploma PD – TAM so dobili, Miro Marušič, Edo Pavlič, Srečka Flisar, Ivan Vrbovšek, Anton Dovjak, Milena Stare in Rada Wohlfart, pohvalo pa naslednji: Zdravka Makuc, Mira Ura in Branko Sakač. Knjižna nagrada so prejeli za uspehe v letu 1975 naslednji: Mirko Rogina, Justa Bagme, Stanko Horvat, Miha Rogina in Ivan Cverlin. Blagajniku društva tov. Vladu Rimeli so podelili izredno priznanje s praktičnim darilom.

Za članstvo in mladino so sprejeli in brez pripomb potrdili plan izletov po poteh slovenske planinske transverzale in poteh prijateljstva treh dežel: Slovenije, Italije in Avstrije.

Članstvo je razpravljalo o izdatnejši pomoči mladim planincem, o dobrih mentorjih, povezavi vse naše planinske mladine v občini. Razpravljali so se dotaknili še poslovnih prostorov, o zaprtih planinskih postojankah v pozni jeseni in spomladaj, o številu naročnikov »Planinskega vestnika«, o izletništvu in članarini, za katero so se domenili, da bo veljala za leto 1976 za člane 40 din, za mladince in pionirje, pa bo ostala nespremenjena. Na zboru so izvolili nov 19 članski upravni odbor, ki ga bo vodil novi predsednik dipl. ing. Miro Marušič, za podpredsednika dipl. ing. Henrika Uraha, za tajnika Romana Pintarja, za blagajnika Vlada Rimela, za načelnika MO-ja Srečka Flisarja in za praporščaka Petra Rajšpa.

Franci Smajs

OBČNI ZBOR PD RADOVLJICA

Občni zbor je privabil lepa števila planincev in ljubiteljev gora. Vršil se je 19. decembra v avli osnovne šole v Radovljici.

Predsednik tov. Miha Finžgar je poudaril, da je bilo delo društva v l. 1975 zelo razgibano in tudi plodno.

Glavna skrb je bila preureditev in obnova Roblačkovega doma.

Gospodarsko poročilo je bilo jedrnat in je vsebovalo tudi težave društva, v glavnem na Pogačnikovem domu: nismo imeli srečne roke z osebjem, dom so je adrpel en teden kasneje, zaradi obolenosti osebja smo dom morali tudi prej kot ponavadi zapreti.

Med odseki je bil tudi lokrat najuspešnejši mladinski odsek. Imeli so planinsko šolo, priredili veliko izletov in se udeleževali raznih orientacijskih tekmovanj. Pred občnim zborom so mladi pripravili razstavo: Ne le slike z izletov, tudi lepa urejene cvetice, razne kamne in dele viharikov, kar dokazuje, da so z naravo povezani. Delo odseka prizadevno vodi načelnica Jانا Resman ob pomoči ostalih mladincev in vodnikov.

GRS in AO sta precej pomnožila svoja vrsta. GRS ima 14 članov, AO pa 27. Prvi so imeli dvodnevni tečaj na Vršču, kjer so izpopolnjevali svoje znanje tudi praktično, drugi pa so imeli svoj tabor v Vratih. Med obema odsekomata vlada tesna povezanost, prijateljstvo in sodelovanje. Tudi udeležbe pri delavnih akcijah društva niso nikoli odpovedali. Optavili so precej prostovoljnih ur.

Občni zbor je potrdil bilanco za l. 1974 in spremembe v pravilih društva.

Sprejet je bil tudi predlog za povišanje članarine in to od 20 na 30 din, za člana, za mladince in pionirje pa ostane članarina ista.

Nadzorni odbor, ki spremlja delo upravnega odbora, je poudaril, da bo treba v bodoče še bolj paziti na red in čistoto v postojankah, kakor tudi na ureditev okolice. Dobavitelje bo treba opo-

zariti, da bodo dobavljali samo svežo prehrano. V l. 1976 so na vrsti nujna vzdrževalna dela v postojankah. V Pogačnikovem domu bo treba dokončati prostor, ki je namenjen za pralnico. Treba pa bo urediti tudi sobe za osebje, nabaviti nove vzmetnice in omare. Potrebna bi bila tudi preureditev skupnih ležišč. Radi bi tudi povečali kapaciteto sedežev v jedilnici, a na to zaenkrat še ne moremo misliti.

Pri Valvasorjevem domu je treba urediti vodo-vod, prekriji pa bo treba streha doma. Ob koncu sta tov. Janez Pretnar in Matjaž Černe pripravila zanimivo predavanje »Popotovanje po Nepal« z barvnimi diapozitivi.

V. M.

OB 80-LETNICI PD RADOVLJICA

10. marca 1895. je bilo ustanovljeno PD Radovljica kot tretja podružnica Slovenskega planinskega društva. Namen SPD je bil jasen: upreti se germanizaciji in povedati vsem, kdo živi pod Triglavom.

Društvo je prvotno zajemalo področje od Bele peči v Italiji prek Rateč, Bohinja do Kroke.

Prvi načelnik društva je bil dr. Janka Vilfan. Pred prvo svetovno vojno pa so v društvu delovali še znani planinci: Hugo Roblek, Josip Lavričar, Jakob Aljaž, dr. Andrejka in drugi. Z veliko vnemo so se člani lotili dela: markirali so pota, postavljali kazipote in table v slovenskem jeziku. Posebna živahna pa je bila gradbena dejavnost. Še v letu ustanovitve je bila zgrajena stara Vadrnikova koča na Velem polju, nato postojanka v Tamarju, na Radici, Vilfanova koča ter druge. I. svetovna vojna je žal zavrla pričetno delo.

Po vojni je društvo z velikimi napori zgradilo Roblekov dom na Begunjski, kajti Vilfanova koča je bila že v zelo slabem stanju. Takrat sta delovala zaslužna načelnika, danes že pokojna dr. Jakob Prešeren in Albin Torelli.

II. svetovna vojna je delo prekinila za štiri leta. Šele po osvoboditvi je društvo na široko odprlo vrata širokim množicam: delavcem in mladini. Število članstva je iz leta v leto raslo: pred vojno je imelo društvo 200, danes pa 2000 članov. Roblekov dom je bil obnovljen in dograjen v l. 1947. Za 80-letnico je društvo dom obnovilo in moderniziralo, kajti zob časa se mu je krepko poznal. Obnovljeni dom je bil odprl 31. 8. 1975. Ima prauradne spalnice in skupna ležišča, agregat za razsvetljavo in še to in ono.

Panos društva je Pogačnikov dom na Kriških podih. Dograjen je bil l. 1952, preurejen in dozdani v l. 1973. Dom s sodobno urejenimi sanitarijami in umivalnicami, lastnim vodovodom in razsvetljavo lahko zadovolji še tako zahtevnega gosta. Vsako leto ga obišče zelo veliko planincev, zlasti tujih. Čaka nas še delo pri Valvasorjevem domu. Vendar pa razcveta v vseh letih ni doživela le gradbena dejavnost.

Delo v društvu se je ustalilo in poteka v okviru dejavnosti PZS. Danes ima društvo:

- alpinistični odsek, ki tesno sodeluje z GRS in je v zadnjih letih močno napredoval;
- mladinski odsek deluje že 16 let in je dosegel vidne uspehe. Prva naloga je vzgoja mladih planincev in planinska šola deluje na 4 osnovnih šolah. Orientacijski šport ima že tradicijo in naše tekmovalce poznajo širom po Sloveniji, saj so med najboljšimi ekipami Slovenije in tekmujejo tudi na državnih tekmovanjih;
- markacijski odsek in gospodarski odsek.

80-letnica je društvo praznovalo obenem z 10-letnico ustanovitve Postaje gorske reševalne službe in 30-letnico osvoboditve.

3. 8. 75 je bil zbor planincev radovljiške občine pri Valvasorjevem domu.

30. 8. 75 je imela GRS skupno z AO prikaz reševanja iz stene v Dragi.

31. 8. 75 je bil odprl prenovljeni Roblekov dom. 27. 9. je imel slavnostno sejo upravni odbor društva, na kateri so bila podeljena priznanja planincem, ki so bili člani že pred vojno in so še danes tj. celih 40 let ali še več. Ta priznanja so prejeli: Peter Dalta Valle, Julij Torkar, Lizeta Torkar, Janez Kocjančič, Janez Kolman, Ivan Jaušovec, Janez Mrak, Janez Mulej, Marjan Miklavčič, Vinko Gložar, Pavel Olip, Jože Pavlin, Jožef Trpin, Slavko Mali, Janez Štrgovšek, Slavko Vengar in Anton Legat.

Istega dne je bila zvečer v avli osnovne šole v Radovljici proslava, katere so se poleg številnih planincev, mladine, predstavnikov družbenopolitičnih organizacij in planinskih društev udeležili tudi predsednik Skupščine občine Radovljica tov. ing. Leopold Pernuš, občinski sekretar ZK tov. Jože Bohinc, podpredsednik občinske konference SZDL tov. Černe, predsednik PD »Ravna gora« Varadžin tov. Mirko Ivič in predsednik občinske konference SZDL Varadžin tov. Djuro Mihaci.

Zgodovino društva je na kratko opisal predsednik Miha Finžgar. Najvažnejši del proslave pa je bil podpis listine o pobratenju s PD »Ravna gora« Varadžin, kateremu sta botrovali obe občinski konferenci SZDL. Naše društvo je eno izmed prvih, ki je navezalo prijateljske stike s PD sosednje republike.

Svoj pečat je dala proslavi tudi razvitje društvenega prapora, katerega daslej še nismo imeli. Prapor nosi emblem mesta Radovljice, pokrovitelj pa je Tovarna športnega orodja »ELAN« iz Begunj. Gorski reševalci so svojo 10-letnico praznovali v akciji za izginulim jadralcem, s katere so se vrnili tik pred proslavo.

Bogat je bil tudi kulturni del programa. Akademski koraki oktet je z izbranim programom in doživeto zapeli pesmi navdušili poslušalce. Harmonikarski orkester Glasbene šole iz Radovljice je zaigral nekaj skladb, med njimi tudi posabej za Varadžince našudirano skladbo »Zagorske brajde«. Tudi recitatorji so doprinesli svoj delež. Zaslužnim članom društva je bila podeljena nekaj častnih znakov.

Poleg številnih drugih čestitk je društvo prejelo tudi čestitko dr. Marjana Breclja.

Društvo je prejelo tudi občinsko priznanje ter odlikovanje red dela s srebrnimi žarki.

V. M.

OB SEDEMESETELETNICI LITIJSKIH PLANINCEV

Planinsko društvo Litija je pripravilo za zaključek praznovanj ob svoji sedemdesetletnici slavnostno akademijo v soboto 17. januarja letos v sindikalni dvorani na Stavbah. Ljubitelji planinstva so jo povsem napolnili, med gosti pa so bili predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik, predsednik PD Ljubljana-matica Marjan Oblak, predsednik Skupščine občine Litija ter zastopniki sosednjih planinskih društev.

Oder je bil za to priložnost zelo domiselno pripravljen; na nadzem ozadju je visela planinska zastava s jubilejnim napisom ter obrisi Triglava, pred njim pa viharnik s skalami, na katerih je bila popolna planinska oprema. Spretni del je bil okrašen z bršljanom, ki ga je prepletala slovenska trobojnica, nad zaveso pa napis: »Planine ve, veselje moje!«

Na oder so najprej prišli pevci moškega zbora »Zvon« iz Šmarina pri Litiji, ki so pod vodstvom dirigenta Janka Slimsa zapeli prvo kitico Aljaževe pesmi »Oj Triglav...«. Nato so recitatorke Šmarskega »Zvončaka« popeljevale poslušalce v vezani in nevezani besedi po slovenskih planinah, katerih neprecenljiva lepota so poslušalci lahko videli na platnu, kamor so projicirali barvne diapozitive. Slišali so zavzetost Jakoba Aljaža za slovenski Triglav, navdušenost dr. Kugyja nad našimi planinami, navezanost goriškega slavka - Simona Gregorčiča na planinski raj in Sočo, smisel za humor Janka Makarja ob opisu Trebušnika, ko se je podal na Triglav in podobno. Vmes so se oglasili voščkar pevti, predstavili Veselega pastirja, priljubljeni napjev Pod rožnato planino in še kaj.

Med kulturnim programom je spregovoril še predsednik litijskega društva Albin Jesenšek, ki je petim najbolj prizadevnim in dolgoletnim članom upravnega odbora podelil spominske plakete. Prejeli so jih: Mimi Cvek, Tončka Jelnikar, Janez Grebenc, Robert Kastelic in Franc Penik. Ko sta jubilej pozdravila tudi zastopnika planinskih društev iz Zagorja in Trbovelj ter izročila predsedniku spominski darili, je program zajel še slovensko odpravo na Makalu, Copov steber v severni triglavski steni, spet Triglav, kjer smo pot začeli. In ko je recitatorka povedala zadnjo željo Jakoba Aljaža, ki se konča z besedami:

«... in zadnja ko ura odbila mi bo,
pod tvojim obzorjem naj spava telo,
kjer plitki radostno oznanjajo dan,
oj Triglav, moj dom, kako si krasan!»,

je za zaključek ponovna zadonela njegova skladba
o očaku Triglavu.
Slavnosnemu delu prireditve je sledilo družabno
srečanje.

Litijski planinci se uvrščajo med najbolj množična
društva v občini, saj so v zadnjih letih dosegli
velik napredek, zlasti pri delu z mladino in z
planinskimi izleti. Med 600 planinci je tretjina
mladih, mladinski odseki pa delujejo že na treh
osemletkah: v Litiji, Šmartnem ter na Dolah.

Boris Zužek

SVET POD MATAJURJEM

Marsikateri borec ali aktivista, danes planinca,
vežejo težki a včasih tudi lepi spomini na razne
dogodke iz NOB, ki so jih preživljali pred 30 leti
v vaseh te danes nacionalno se prebujajoče Be-
neške deželice pod Matajurjem. Marsikateri borec
Bazoviške brigade se s težkim srcem spominja
krvava borba s podivjanimi nemškimi SS, v vasi
in na hribu Matajura 8. in 9. novembra 1943, ko
je po izdajstvu padlo okrog 30 borcev. Po borbi
jih je z vsa človeško ljubeznijo pokopal nacio-
nalno zavedni matajurski župnik, ki je z NOB
sodeloval in pomagal partizanom in ki je danes
še vedno krepak. Kot zaveden človek živi in dela
med svojimi farani za nacionalno prebujanje Slo-
venske Benečije. Matajurski župnik vsakemu obiš-
kovalcu rad obrazloži dogodek tistega nesreč-
nega novembrskega dneva in vsakega rad povabi
na pokopališče za cerkvico v vasi. Ponosen po-
kaže lepo grobnico, ki je bila zgrajena pred
nekaj leti, v nji počiva še 17 borcev, padlih
tistega nesrečnega 9. novembra 1943.

Marsikateri borec Simona Gregorčičeve brigade,
danes planinec se gotovo spominja druge težke
borbe v isti nemški ofenzivi z nemškimi SS v be-
neški vasi Topolovo novembra 1943, ko je padlo
okrog 25 borcev, od katerih pa danes počiva na
tamkajšnjem pokopališču še 8 borcev. Marsikateri
borec in aktivist se še danes spominja zagrizenega
domačega fašističnega izdajalca iz te beneške
vasi, ki je izdajal partizane in domačine. Po ka-
pitulaciji Italije so ga aretirali organi našega
VOS. Za časa Kobaridske republike so ga imeli
zaprtega v vasi Svino pri Kobaridu, odkoder jim
je skozi kletno okno pobegnil naravnost v nemško
komando v Udine ter ovdal Nemcem, kaj se vse
dogaja v tej vasi, ki so jo Nemci z bombar-
diranjem 13. oktobra 1943 porušili.

Marsikateri borec, aktivist, ki se je udeležil uspeš-
nega pohoda XXX. divizije februarja 1944 po Be-
nečiji, se spominja nešteti uspešnih spopadov in
borb po krajih Benečije z nemškimi in drugimi
sovražnimi enotami, od katerih je bila ena izmed
najuspešnejših tudi na sektorju sedanjega obme-
jnega bloka Solari, med vasmi Zakraj, pod grebeni
Kuka, kjer je padlo veliko število Nemcev in je
bilo pobito večje število konj. Tako so bili Nemci
primorani, da so v vasi Idrosko pri Kobaridu in
v drugih vaseh na silo mobilizirali več kmetov.
Pod grožnjami so kmetje morali preko Livka, Liv-
ških Ravni in Kuka iti z vozovi s konjsko vprego,
do kraja te borbe, naložiti mrtve Nemce in opre-
mo pobitih konj in ponoči pripeljati v Idrosko,
odkoder so mrtvice ponoči iste noči Nemci odpe-
ljali neznano kam. Kajti le tako so Nemci skušali
zabrisati svoje težke poraze, ki so jih doživljali
v dnevih pohoda XXX. divizije po Slovenski Bene-
čiji.

Prva leta po končani vojni so potuhnjeni ostanki
zagrizenega fašizma in trikoloristov preganjali na-
predne beneške borce, aktiviste in družine, ki so
sodelovale v NOB, jih ovajali, zapirali in organi-
zirali znane procese proti njim. Takrat ni bilo
varno hoditi po Beneški deželici tudi našim lju-
dem iz te strani naše meje in še posebno ne
borcem in aktivistom, ki so se v času NOB borili
in delali kot aktivisti.

Sedaj so zavladali popolnoma drugi odnosi med
nami in sosedno Italijo in se bodo zaradi mej-
nega sporazuma v bodoče še hitreje za obe strani
ugodno razvijali. Zazeleno je, da bivši borci,
aktivisti, planinci in drugi turisti, to Beneško de-
želico pod Matajurjem bolj obiskujejo in po tam-

kajšnjih vaseh zapoje partizanske in narodne
pesmi, katerih je tamkajšnje beneško prebivalstvo
tako željno.

Ce imate obmejno propustnico, greste lahko čez
obmejni blok na Livku ali na bloku Solari, na
grebenu Kuka ali v mejni dolinici rečice Idrije. Če
pa je nimate, greste lahko s potnim listom iz
Kobarida čez mednarodni mejni blok Robič po
lepi Nadiški dolini do Šempetra Slovenov, kjer
zavijete na levo do vasi Ajža in nato do So-
vodnji, kjer je sedež občine in kjer lahko lovite
postrvi v samopostrežni ribogojnici, če sta ali
niste ribiči. Iz Sovodnji vas pripelje asfaltirana
lepa cesta v znano rojstno vasico narodnega bu-
ditelja Beneških Slovencev Ivana Trinkota-Zamej-
skega v Trčmun. Tu si lahko ogledate rojstno
hišo in nagrobni spomenik Ivana Trinkota na po-
kopališču ob cerkvici, kjer je tudi lep razgled na
pobočje Matajura in tamkajšnje beneške vasice.
Tam boste sami ugotavljali na nagrobni kamni,
kako je fašizem znal raznarodovati tamkajšnji
slovenski živelj in poitalijančevati pristna sloven-
ska imena.

Iz Trčmuna boste lahko nadaljevali pot do vasi
Matajur. Iz vasi Matajur, ko boste šli na vrh
Matajura do opisane kapelice, vam ne bo potreba
hoditi, temveč se lahko peljete po lepi novi
asfaltirani cesti celo do nove planinske kočice, ki
stoji na začetku smučarskih vlečnic, odkoder je
še slaba trideset ure po lepi travnati poti do vrha
Matajura.

Ko se boste vračali iz Matajura po Sovodnji
dolini, v Ajži lahko zavijete po Hlodiški ali
Šantlenski dolini, kjer se v Šantlenu lahko
poklonite 13 padlim našim borcem, ki počivajo v

Nagrobni spomenik Ivan Trinko v Trčmuni

Foto I. Kurinčič

Taka so naselja pod Matajurjem

Foto I. Kurinčič

skupni novi grobnici. Nedaleč od tu na Lesah se boste lahko spet okrepčali v gostilni, ki jo upravlja žena znanega narodnega buditelja Benečija in uradnika »Novega Matajurja« Izidorja Predana. Iz vasice Lesa lahko nadaljujete pot do vasice Kras ali Devica Marija. Iz vasi Kras boste lahko nadaljevali pot še vedno po asfaltirani cesti skozi Beneške vasice Laze, Trinki, Dreka, Zakraj, ki ležijo pod grebenom Kuka, ter nadaljevali pot preko vasice Prapanca, Sv. Štefanek, Lombaj, Gornji Trbilj, mimo kraja Kamenica, kjer zadnja leta z velikim uspehom vsako leto prireja društvo Ivana Trinkota »Srečanje treh sosedov« (Benečija, Koroska in Slovenija). Nato dospete do znamenite furlanske božje poti, Stare Gore nad Cedadom. Iz Stare Gore se boste nato spuščali navzdol proti starodavnemu trgovskemu središču Slovenske Benečije – Cedadu. Iz Cedadu se lahko vrnete nazaj po Nadiški dolini proti Kobaridu in si med potjo lahko ogledate tudi znano Landersko jama na desni strani reke Nadiže blizu vasice Lipa. Ali pa iz Cedadu zavijete čez znameniti Hudičev most in graste po lepi Furlanski ravnini skozi mesto Krmin in skozi Staro Gorico ter čez mednarodni obmejni blok v Rožni dolini nazaj čez mejo še na ogled Nove Gorice!

Ivan Kurinčič

OBISK PRED SMRTJO

Ob državni meji z Italijo, kjer so na drugi strani meje Beneške vasice Topolovo, Laze, Kras, Trinki, Dreka, Zakraj, stoji tik pod vrhom 1243 m visokega Kuka na višini 1023 m prijazna gorska partizanska vasica Dolenje Livške Ravni. Ta vasica šteje le 6 hiš in okrog 20 ljudi, skupno z zgornjimi Livškimi Ravnimi pa 13 hiš z okrog 40 prebivalci, ki jih še ni okužila odseljevalna mrzlota. Tako so za sedaj ostale bolj ali manj obljubene še vse hiše.

V tej planinski vasi, iz katere se obiskovalcu odpira lep razgled po vsej vzhodni Benečiji in Furlanski ravnini onkraj meje, ki teče tik pod to vesico, po domače pri Lopatcu živi najstarejša faranka Livških vasi, še vedno čila, krepka in urna, 95 let stara Faletič, rojena Matelič Amalija, rojena 7. 7. 1881. Obiskal sem jo pred praznikom žena.

Stara planinska mladenka je sedela na peči ob štedilniku in gledala s sinom Albinom, snaho Ivo in nečakinjama Martino in Jožico, z nekaj graničarji nedeljski popoldanski televizijski program. Ko sem jo zaprosil za kratek razgovor je urno vstala, vzela palico v roko in urnih nog odšla pred mano za vas. Ko sva se spet vrnila v kuhinjo, mi je sproščeno in zbrano pripovedovala svojo trnovo pot v tej najvišji planinski vasi na Tolminskem.

Veste, mi pravi, rodila sem se v Zgornjih Livških Ravnih (1043 m) v 10 členski družini, po domače pri Stengarju. Leta 1902 2. julija, nekaj dni prej preden sem izpolnila 21 let, sem se po priženilu v Dolenje Livške Ravni (1023 m) k Lopatcu, kjer živim in delam že 74 let. Vseskozi sem trdo delala in garala po senožetih in njivah na obronkih Kuka. V vseh teh mojih 95 letih sem bila

najdlje v 50 km oddaljeni Gorici in 25 km oddaljenem Cedadu. Rodila sem devet otrok, pet fantov in štiri dekleta. Veste, pravi, najtežje mi je pripovedovati o mojih otrocih, kajti od 9 mojih otrok mi danes živita le še sin Albin, ki gospodari doma in hčerka Marica, ki je poročila k sosedu Pelužu. Drugi so pomrli ali so se ponesrečili.

Moj mož Jožef je bil v prvi svatovski vojni 3 leta na ruski fronti, odkoder se je srečno vrnil. Ko je on odšel na fronto, sem jaz ostala sama s štirimi majhnimi otroki. Odgnali so nas za par let v izgnanstvo, ko so našo vas in druge kraje ob Soči zasedli 24. maja 1915 italijanski planinci in bersaljeri. Najtežje v mojem življenju je bilo, ko sem se s štirimi otroci vrnila po nekaj letih pregnanstva na izpropano in opustošeno domačijo in nisem 42 dni imela kaj dati v usta kajkočim otrokom, le kuhan regrat brez vsake zabele. Veste, mi pravi, zelo težko mi je bilo tudi 2. novembra 1943, ko mi je umrl mož in smo ga komaj utegnili pokopati na 6 km oddaljenem pokopališču pri Sv. Petru pri Peraltih, kajli prav na tisti dan so nemški SS zavzemali 2 meseca trajajočo Kobaridsko republiko. Udrli so tudi do Livških vasi. Takrat so se pogrebniki ravno usedli v gostilni na livku, da po starem običaju nekaj pregrizejo in popijejo za večni mir in pokoj mojega moža. Bažali so proti Livškim Ravnim, kjer so pod našo vasio prav tisti hip partizani minirali cesto, da bi zaustavili nemške podivjance. Po smrti moža sem ostala sama s hčerko Ido doma, kajti sin Albin je bil kot italijanski prisilni vojak v Grčiji ujet in odgnan v nemško ujetništvo. Sin Janko je bil na Korzi ujet, hčerka Marica, poročena pri sosedu, pa aretirana in zaprta nekaj časa v zloglasnih zaporih Coroneo v Trstu. S hčerko Ido, sva morali sami gospodariti doma in zraven tega pa ves čas vojne pomagati našim partizanom. Veste, za partizane sem dala vse, kar sem le mogla in jih podpirala, da nas čimprej osvobodijo izpod fašizma. Samo v denarju sem jim dala 32.000 lir, kar je bilo za tiste čase zelo veliko, iz hleva sem dala nekaj repov govedi, iz kleti krompir, koranje, mleko itd. V naši hiši so imeli partizani nekaj časa tudi svojo komando in ko so nekega dne Nemci nenadoma udrli v vas, so partizani v zmedi pozabili na mizi pisalni stroj in druge stvari. V hiri jaz pospravim za njimi in jih skrijem, preden so Nemci vdrli v hišo in mi na vse načine grozili.

Faletič Amalija

Foto I. Kurinčič

Pozimi leta 1945 se je neka ameriška letelica trd-njava z 8 možni posadke zrušila na pobočju Krna nad Drežnico. S skokom iz letala se je rešilo smrti vseh 8 mož posadke. Več jih je s padali pristalo v globokem snegu tudi na Matajurju, od katerih sta dva pilota več dni bila na okrevanju pri nas. Naši kurirji so jih rešili in jih pripeljali k nam, k Zori Lukovi in še drugim. Zelo lepo se mi je zdelo, ko me je z ženo prišel leta 1969 eden od tistih pilotov po imenu Bill Petty iz ZDA obiskat in se mi še enkrat zahvaliti. Ko sta bila pilot in njegova žena na skupinskem izletu po Evropi, je ta pilot v Benetkah najel takši in iz Benetk prišel na Livške Ravnje. Peljal je ženo v hlev in ji pokazal, kje je spal v listju zraven krav. Pokazal ji je tudi sosednji Matajur, kjer je s padalom srečno pristal v 3 m globokem snegu, kjer so jih rešili kurirji Darko Ohajak iz Sužida, Franc Filipič iz Breginja in aktivista Bogomil Hvala iz Tolmina in Ivan Kranjc-Rožnik iz Svina. Bivši pilot se je zanimal še za dva druga kurirja, ki sta jih spremljala v Belo Krajino na partizansko letališče, od koder so se rešeni piloti odpeljali nazaj na bazo v Bari. V spomin mi je dal svojo sliko in nekaj dolarjev za kava.

Veste, moram vam povedati tudi to, da sem se v teh 95 letih že peljala tudi z avtom in sicer me je nečak Janko peljal preteklo leto na vrh Kuke, Sam obujala spomine na mlada leta, kako sem grabila seno po kašonicah. Poleg tega me je peljal tudi na Livek in v smučarsko kačo na Kuku. Še dela: plate nogavice in drugo, da pa ne rabi še ocal. Na vprašanje, kako je zadovoljna z našo Jugoslavijo, mi z velikim občutkom zadovoljstva reče: Veste, jaz sem zelo zadovoljna in srečna v naši Jugoslaviji, v kateri je kar preveč veselo. Pomanjkanja ne čutim, sin Albin z družino lepa skrbi zame. Najraje gledam televizijo pa tudi naši graničarji pridaajo večkrat družbo delat, saj imajo obmorno karavlo le dobrih 100 m od naše domačije.

Stisnil sem ji roko, že ji čestital za dan žena, ji zaželel, da bi zdrava dočakala 100-letnico in ji izročil skromno darilo.

Opomba uredništva: Med nastojanjem št. 4, nam je avtor sporočil, da je Amalija Matelič 25. januarja 1976 umrla.

Ivan Kurinčič

ANDRINO KOPINSEK 75-LETNIK

Konec preteklega leta je slavil 75-letnico rojstva širam po Sloveniji in Jugoslaviji in tudi v inozemskih alpinističnih krogih znani Andriko Kopinšek. Rodil se je dne 26. 11. 1900 v Trentu na Južnem Tirolskem, kjer je bil oče vojaški uradnik. Po prihodu v Celje se je takoj vključil v delo planinske podružnice SPD, saj je bil njen član od leta 1919, odbornik podružnice pa od leta 1923 do leta 1940.

Po drugi vojni je bil tudi odbornik PD Sentjur pri Celju. 16 let je bil gospodar najvišje postojanke Savinjske podružnice Korošice pod Ojstrico. Trasiral je plezalno pot od Skrbine po grebenu na vrh Ojstrice v letih 1937, 1938, 1939. Pot je bila pozneje zavarovana z žico in klini in je skrajšala pot iz Logarske doline na Ojstrico, za poldrugo uro se je izognila grušču pod Škarjami. V Celju je ustanovil gorsko roševalno službo in smučarski klub »Ojstrica«. Že leta 1917 je preskušal Golte podolgom in počez in odkril tam najlepše terene za smučanje. Bil je tudi smučarski sodnik in tekmovalac, leta 1927 celo prvi »prvak Pohorja«. Kot navdušen smučar je ustanovil pri Savinjski podružnici pomembni smučarski odsek. Vsako leto je delal ture v Savinjskih in Julijskih Alpah, bil je 34-krat na Triglavu in 133-krat na Ojstrici, 4-krat na Mont Blancu, 3-krat na Matterhornu in 3-krat na Monte Rosa. Obiskal je glavne skupine Dolomitov, se povzpel na Grossglockner, Ortler, Dachstein, Hochalm Spitze in Ankogel. Vodil je prvo našo odpravo v Zermatt. Bil je tudi na Grandes Jorasses in na Aiguille du Géant. V Pirenejih je bil v dolini Gavarnie, ki jo štejejo med najlepše doline v Evropi. (Ko je bil v začetku XIX. stoletja francoski znanstvenik Ami Boué leta 1834 v Logarski dolini, jo je primerjal z dolino Gavarnie).

Kopinšek je bil tudi viden sotrudnik Planinskega Vestnika in iskan planinski predavatelj. VI. redna

skupščina PZS v Novi Gorici mu je 28. 5. 1961 podelila srebrni častni znak, PSJ 10. 11. 1962 pa zlato značko.

Kljub letom še vedno dela. Zdaj je turistični vodnik agencije Atlas v Dubrovniku in iskan pri domačih in tujih turistih. Še vedno smuča in deluje kot smučarski sodnik.

Jubilantu želimo, da še dolga leta zdrav in čil posveča svoje življenje planinstvu, za katerega je živel in živi z dušo in telesom. Naj njegova vedrina in humor še dolga vedrila planinske družine!

dr. Milko Hrašovec

NOVOLETNI VISEVNİK

Ljubljansko Akademsko planinsko društvo ni pozabila na svojo osnovno dejavnost. Na zadnjem lanskoletnem društvem sestanku smo sklenili, da organiziramo novoletni izlet na Visovnik za ljubljanske študente in člane APD. Petinštrideset fantov in deklet iz vse Slovenije, ki šludirajo v Ljubljani, je napolnilo avtobus. Razpoloženje je postalo zelo prijetno, ko smo proti Kranju zapustili meglo. Izstopili smo na dvorišču vojašnice na Rudnem polju, kjer so se ravno tedaj vojaki pripravljali na tekmovalno v kombiniranem turnem smuku.

Na vrhu je pihal močan veter, zato smo jo kaj kmalu odkurili proti Konjščici. Nekateri po grebenu, drugi pa s smučmi proti Uskovnici.

Rudi Zaman

OBCNI ZBOR PD ZABUKOVICA

Čeprav je društvo nameravalo spomladi 1976 sklicati manifestativni občni zbor ob 25-letnici društva, je moralo zaradi novega zakona o društvi pohliti in je 20. 12. 1975 sklicalo izredni občni zbor. Glavni namen društva je bil, da se sprejmejo nova društvena pravila. To je bil že tretji množični zbor planincev, prvi je bil zbor na planinski koči Hom, drugi proslava 25-letnice in sedaj občni zbor. Občnega zbora se je udeležilo blizu 100 članov. Z društvenimi pravili se uvaja delegatski sistem. Tako je bilo na občnem zboru sklenjeno, da je obvezno član upravnega odbora predstavnik Krajevnega odbora Zveze borcev. V upravni odbor se

Takle je bivak na področju PD Zabukovica

Foto ing. Božo Jordan

uvaja teritorialni princip, kandidatska lista mora biti sestavljena tako, da so funkcije v UO porazdeljene tako, da kandidati stanujejo v različnih zaselkih in krajih, kjer deluje društvo.

Kot nova oblika se uvaja delegacija društev, ki deluje v povezavi z UO. Njen namen je, da delegira delegate v razne druge organizacije, združenja, v interesne skupnosti, KS itd. Eden izmed delegatov je stalni delegat v delegaciji za samoupravne interesne skupnosti. Krajevne skupnosti Griže (povezava med društvom in delegacijo in TKS-om), nadalje je član delegat, ki predstavlja planince v delegaciji KS Griže za zbor krajevnih skupnosti Skupščine občine Zalec, delegat je tudi eden izmed delegatov OO ZSMS v vodstvu mladinskega oddelka društva, seveda je član delegacije predstavnik KO ZB Griže, zastopnik Krajevne skupnosti Liboje, itd.

Največje spremembe je doživljal vodstvo mladinskega oddelka, ki šteje 11 članov. Šest članov izvoli občni zbor, pet članov pa predstavlja delegacija, ki jo izvoli v vodstvo MO OO ZSMS Griže – povezava pri delu z mladino.

V vodstvu markacijskega oddelka morata biti vedno dva pionirja, ki jih imenuje pionirska skupina na šoli.

Skuša se doseči, da bi se društvo še bolj povezovalo z življenjem krajevnih skupnosti.

Društvo šteje 1468 članov in to 845 članov – v enem letu porastek za 102 člana, 172 mladincev – porastek za 26 mladincev in 451 pionirjev, tu je najmanjši porastek, ker so že nekaj let nazaj vsi pionirji na osnovni šoli člani društva.

Bilo je 9 pionirskih izletov z 225 udeleženci. Med izleti je bil izlet v Kumrovec, s 50 pionirji, med njimi 35 pionirjev, ki so opravili tečaj prve pomoči – nagradni izlet.

Člani, predvsem pionirji, so se udeležili vseh petih ekskurzij v podzemni svet, ki jih je organiziral jamarski klub Črni galeb Prebold. Najbolj množična je bila udeležba na ekskurziji v Ponikvanski kras, 50 pionirjev našega društva.

Zabeleženo je 26 več ali manj organiziranih izletov naših članov itd.

Množične so bile udeležbe na pohodih po poteh NOB. Tako je bilo na pohodu po poteh I. celjske čete, ki ga je organizirala PS Izletnik Celje, 27 naših članov in pionirjev. Na pohodu, ki ga je organiziralo PD Zabukovica, je bilo 240 udeležencev, med njimi 113 pionirjev PD Zabukovica. Na pohodu Po poteh partizanske Ljubljane je bilo 32 članov in mladincev in 200 pionirjev.

Članstvo se je intenzivno vključevalo v razne akcije TRIM. Tako je Trimkova planinska pot opravilo 115 planincev PD Zabukovica. Množična je bila udeležba v akciji »Pot pod nogo, krepimo srce«. Prek društva je zabeleženo 650 udeležencev te akcije. Pohod društva je bil vključen v to akcijo, pa tudi pionirji drugih razredov OS so prešli značko HODIM, ko so se povzpeli na Hom in bili tu sprejeti v društvo.

Člani, mladinci in pionirji so se udeležili različnih orientacijskih tekmovanj in dosegli tudi prva mesta. Npr. pionirji in pionirke so prejele pokal Smohor itd.

Tudi prostovoljno delo na postojanki ni poenotilo, zabeleženo je bilo 1990 prostovoljnih ur pri izgradnji doma in 212 prostovoljnih ur pri urejanju planinskih postojank. Članstvo predvsem s prostovoljnim delom ureja svoja postojanka.

Na občnem zboru so bila podeljena različna priznanja in diplome. Društvo je prejelo plaketo Zveze rezervnih oficirjev in podoficirjev občine Zalec za gojitev tradicij NOB, priznanje jamarskega kluba Črni galeb Prebold za sodelovanje v akcijah, Franc Kovač in Ivan Rogl sta prejela srebrni častni znak PZS, Slavko Zagožen, Ivan Pinter, Srečka Kuret, Rudi Hribar, Franc Ježovnik, Franc Carnevič, Poldka Miklavc, Tone Petrovec, Miro Petrovec, Rudi Medved, Rada Členšek, Ivan Pahole in Karel Podvršnik so prejeli bronasti častni znak PZS, priznanja društva so bila podeljena že poprej na proslavi društva, pet članov je prejelo priznanje in plaketa Telesnokulturne skupnosti Zalec za delo v planinski organizaciji.

Franc Ježovnik

PREDEN JE SHODIL, JE BIL ZE NA BOČU

Tradicija planinstva je v kraju Poljčane pod Bočem močno utrjena, saj so Poljčane z Bočem tesno povezane. Boč je že davno privabljal planince iz vse Slovenije.

Ni čudno, da so v Poljčanah že od mladih nog rasli planinci, ki so svoj krst doživeli prav na Boču.

Mnogi Poljčani nosijo planinske izkaznice od svojih otroških let. Med njimi je gotovo najmlajši član Tomaž Onič, ki »se je vpisal v PDe nekaj dni po rojstvu. To pa ni nič nenavadnega, če povemo, da je Tomaž sin Dragice in Frančka Onič, ki sta že več kot 20 let med najaktivnejšimi slovenskimi planinci. Za planinstva pa sta navdušila in tudi izšolala čez 200 mladih ljudi iz Poljčan in okolice. Tomaž Onič se je rodil 24. junija 1975, za seboj pa ima že prvi vzpon in seveda tudi planinski žig. S pomočjo staršev je »osvojila« vrh Boča in tako v svoja planinska knjižica št. 148 828 vpisal svoj prvi vzpon.

Viktor Horvat

V SPOMIN JAKOBA ŠIMNOVCA

Pokojni Jakob Šimnovec se je rodil 12. 1. 1954. V našem društvu je deloval od vsega začetka, kot član planinske sekcije, pozneje pa se je pridružil še alpinistični sekciji. Kot alpinist-pripravnik je preplezal smer Y v Planjavi, kot drugi in pozneje kot prvi je preplezal Virensovo smer, sodeloval je pri vzponu na Strahlhorn (sodelovanje s SPD Triglav iz Svice).

Aktivno je sodeloval tudi v okviru markacijske sekcije, zato je UO na izredni seji v mesecu novembru sprejel sklep, da se pot na Menina planino, ki jo oskrbuje naše društvo, poimenuje po njem.

Jakob Šimnovec se je smrtno ponesrežil 8. 11. 1975. Pri ogledovanju ljubljanske jame pod Koglam se mu je odkrutil rob in sirmoglavil je na dno brezna. Kako priljubljen je bil pokojni Jaku med nami, je pokazala tudi udeležba na njegovem pogrebu. V imenu PD Viharnik se je od pokojnika poslovil tov. Miha Lesar in med drugim dejal:

»Odšel si nenadoma. V prvem hipu nas je obšlo, da to ne more biti res.

Prišel si v naše mlado društvo, da bi skupaj delili veselje in ljubezen do gora. Ti si ljubil gore po svoje. Predan si jim bil z vso vihravostjo svojih enaindvajsetih let. Če bi bil še med nami, bi najbrž oporekal, češ da nismo razumeli tvoje ljubezni do gora.

Ljubiti gore je zate pomenilo, da si odhajal v somraku zgodnjih jutranjih ur s težkim nahrbtnikom strminam in vrhovom naproti, se vzpenjal po samotnih poteh v vetru, snegu, v dežju in soncu. Imel si rad hribovska društva, cenil si tovarištvo in nesebičnost. Za prijatelja ali tovariša v stiski si bil pripravljen brez pomisleka tvegati vse.

Nisi bil prijatelj velikih besed, hotel si dejanj, užival si v drznosti.

Jakob Šimnovec

Ob slovesu ti dolgujemo zagotovilo, da boš, čeprav si odšel za vedno, v srcih in spominu viharikov živel še naprej. Z nami boš odhajal iz koč v stene in na tiste stee, z našimi očmi se boš veselil razgleda z vrhov.

Naj ti svojo bolečino izpovem: z besedami naše-ga gornika, posvečenimi viharniku:

Prelomilo me je nad koreninami, pa nočem pasti. Nagnjen sem nad prepad, drhtim nad zobmi glo-bine. Pravijo, da je na črti med življenjem in smrtjo življenje najgloblje. Tu cvetijo zadnje rože spoznanja. Veter poje žalostinke o volji tuje pre-moči. Kje naj zdaj najdem mir? Ko padam, se sprašujem: Ali je greh hrepeneti za višinami?

PD Viharnik

FRANCIJA BROLIHA SE BOMO SPOMINJALI

Minevajo dnevi, pred mano pa vedno znova vstaja podoba Francija, kakršnega smo poznali mladinci iz Vnanjih Goric: vedno nasmejan in skromen. V pogovoru z njim si zaslužil, da je globoko v njem nekaj velikega, kar je prilegavalo njegove pri-jatelje in napolnjevalo z veseljem njega samega.

Pravzaprav sem Francija odkril šele lani.

Udeležil sem se ustanovnega sestanka mladinske organizacije v Vnanjih Goricah. Takrat sem srečal Francija kot začasnega predsednika nove organi-zacije. Bil je tudi izvoljen za delegata krajevne skupnosti v občinski skupščini. Obe dolžnosti je sprjel z veliko odgovornostjo.

22. avgusta 1975 je organiziral mladinski pohod na Triglav. Sam je že začel hoditi v hribe s 14 leti, spomladi pa se je udeležil plezalne šole pod Smarno goro. Tako mu ni bilo težko voditi skupino mladincev v gore. Tudi jaz sem šel, prvič. V teh dneh sem spoznal, da sem srečal pravega prija-telja. Spominim se Francijevih besed: »Ves, pla-ninstvo ni beg, je vedno iskanje.« Lepo smo se imeli in se srečno vrnili domov. Na svidenje, Tri-glav!

Nepopisno me je zadela novica. Pred mano je ležal časopis, v njem sporočilo o usodni prometni nesreči našega Francija. Skupaj smo se veselili življenja, skupaj smo delali načrte za prihod-nost...

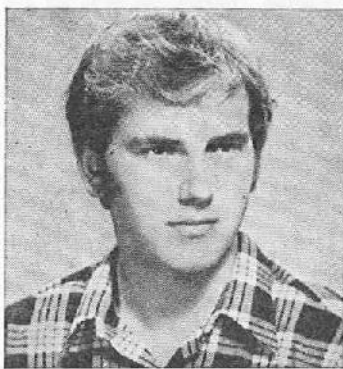
Pospremili smo ga na njegovi zadnji poti. Belo cvetje je padalo na njegovo krsto in zamolklo so udarjale kepe prsti. Kaplje dežja so nam močile lica in roke. »Planine jočejo,« je rekel nekdo. Tako je ljubil naravo.

Njegovo soba je ostala prazna. V omari je ostala planinska oprema, kitara, taliko knjig o gorah in o poeziji. Električne orgle bodo poslej zaprte.

Na mizi ležijo njegova športna priznanja, kara-tejska izkaznica, transversala, planinska izkaznica in v njej stampiljka z vrha Grossglocknerja, ki si jo je pritisnil poleti, diapozitivi...

Na kmetiji pa sta ostala sama — oče in mati, tako hudo sama.

Janez Burger

Franci Brolih

KMEČKA IDILA NA KOBARIškEM V ZATONU

Nekdanja kmečka idila na Kobariskem v hribovskih senožehtih in jesenska prepaša gre s hitrimi koraki v zaton.

V juliranjih urah so se s toplo, s sirom natreseno in s skuto in zaseko zabeljeno polento, s kašarami na glavah iz vasi proti hribovskim senožehtim po-mikale čala trume grabljice, žena in deklet. Zvečer so se kosci usedli okrog velike skupna skleda, polne tople »srne župe« ali askutnice, ki so jo ženske skuhale kar v senožehtih v tamkajšnjih uti-cah ali na prostem.

V jeseni so po istih planinskih senožehtih starejši ali otroci prepašali po senožehtih živino, ki se je vrnila iz visokih planinskih pašnikov. Po teh seno-žehtih je zavladalo petje in vriskanje mladine, ki je po svojih uticah v neposredni bližini senikov kuhala in pekla krompir, cvrla grenko zabelo-zaseko, lovila po slamalnih senikih in v »štrha-lihe — duplih starih dreves polhe, jim zvečer na-stavljala pasti ali iz kamnitih škrl takomenovane »pesces«.

V dokaz, da je ta kmečka idila res v dokončanem zatonu, naj navedem samo nekaj približnih šte-vilk o opuščanju košnje in prepaše na hribovskih senožehtih na Kobariskem (in prav tako na Tol-minskem), o razpadanju senikov in utic po seno-žehtih na pobočjih Kalovrata, Kukca in Matajurja, ki so lasti kmetovalcev iz Idrskega in Minskega. Še prva povojna leta je bilo na tem področju skupno okrog 163 senožeht, ki so bile vse poko-šane in v katerih je bilo okrog 118 senikov za shrambo sena in nešteto malih utic v neposredni bli-žini senikov. Na vseh teh senožehtih so še povojni kmetje nakosili okrog 4000 stotov sena. Od 163 se-nožeht zdaj kose še okrog 25, na 138 senožehtih se pa razrašča v glavnem robidovje, leskova grmov-je, jelša in podobno. Od skupno 4000 stotov sena se danes po senožehtih nakosi še okrog 500 sto-tov. Od skupno 118 senikov jih kmetje uporabljajo še okrog 25, medtem ko jih 93 pa razpada, z njimi tudi vse gorske utice.

Taka je neljuba slika in bo za potomce še bolj parazna, saj bodo znanjci sprejeli trave, jelšave in druge manj vredne gozdove, ki se sedaj zaraščajo po opuščeni senožehtih, namesto da bi odgovorni gozdni in drugi združni organi spo-razumno s kmeti poskrbeli, da bi se te opu-ščene senožehti pogozdile s smreko, macesnom in drugimi žlahtnimi gozdnimi sadikami.

Ivan Kurinčič

OBCNI ZBOR KOBARIškIH PLANINCEV

Predsednik Oskar Šturm je podal splošno poročilo o delu odbora. Marjan Perat je poročal o plodnem delu in aktivnosti sekcije mladih planincev na osnovni šoli Kobarid. Ivan Kurinčič je poročal o pripravljanih delih za izgradnjo nove planinske kočice na planini Kuhinja pod Krnom. Znani alpinist Alojz Fan-Huljio iz Dreznice je poročal o zelo uspešnem napredovanju alpinističnega oddelka in gorskih reševalcev. Jožica Manfreda je podala fi-nančno poročilo. Tajnik Drago Kavčič je poročal o predlogih za spremembo in potrditev osnutka društvenih pravil.

V letu 1975 je članstvo narastlo od 420 na 474 članov, od tega je 262 pionirjev, 57 mladincev in 155 ostalih. Mladinska sekcija na šoli je s po-močjo odbora PD organizirala 4 uspele planinske pohode in sicer: Za dan mladosti so se povzpeli na Kobarški Stel, kjer je bila zaključna slovesnost planinske šole, ki jo je obiskovalo nad 50 pionir-jev; dvodnevni pohod v dolino sedmerih triglavskih jezer, na Črno prst, za najmlajše do IV. razreda na Livški Kuk, za starejše člane za dan planincev septembra pa na Prisojnik s tradicionalnim pla-ninskim piknikom in zabavo v Trentarski Zadnjici in izlet na Matajur.

Društvo je organiziralo tudi prostovoljno delavno akcijo pri demontiranju električne linije Livek-Liv-ške Ravni. Zico bo PD uporabila za novo elektro-linijo iz vasi Krn do gradilišča nove planinske kočice pod Krnom. PD je izdalo v 3000 komadih tudi prvo planinsko značko svojega društva, ki nosi simbol »Krn«. Delegacija PD se je udeležila tudi ustanovnega PD Slovenske Benečije ter se udeležila tudi otvoritve nove planinske kočice pod vrhom Matajurja na italijanski strani.

Za novega predsednika upravnega odbora je bila izvoljena zelo delavna planinka Jožica Manfreda, za podpredsednika Vajko Rot, za tajnika Alfonz Perat, za pomočnika tajnika Jelica Koren, za blaginika Silva Hvala, za pomočnico blaginika Suzana Šturm, za predsednika nadzornega odbora je bil predlagan Drago Kavčič, za predsednika časnega razsodišča pa Vlado Likar. Zbora se je udeležila tudi 4 članska delegacija PD iz Slovenske Benečije, predstavnik PD Tolmin, sekretar OOK Kobarid in predstavnik SZDL.

Ivan Kurinčič

NEMSKA PLANINSKA ZVEZA (DAV) IN PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE (PZS) NA VOGLU (4. do 6. aprila 1975)

Srečanje je bilo organizirano z namenom, da se izmenjajo stališča in izkušnje pri planinskem vzgojnem delu. Kaj so povedali nemški planinski vzgojitelji?

Spособni mladi posamezniki se vključujejo v delo odbora sekcije, dobivajo vse več nalog, s tem se v njih razvija čut odgovornosti. Takšni sposobni in delavni posamezniki postanejo vodje mladinskih skupin ali odsekov, nakar jih pošljejo na tečaje za MV. Aktivni MV in delavci v odborih kasneje preraščajo v društvene delavce; v pripravi imajo seminar za predsednike in tajnike PD.

V razpisu za tečaje predpišejo kondicijsko pravilo in potrebno opremo; teoretičnih priprav ne predpisujejo, saj po njihovih izkušnjah obstaja nevarnost, da potem na tečaju ni zadostna pozornost. Tečaje imajo na kočah, kjer je na voljo tudi literatura.

Sestavni del razpisa za tečaj je tudi precej natančno opisan program tečaja; če gre za nadaljevalne tečaje, je navedeno, katero znanje bo razpisani tečaj dopolnjeval oz. katero znanje je treba obvladati, da bodo tečajniki na razpisnem tečaju lahko uspešno sodelovali; posamezniku je proučena ocena lastne strokovnosti in s tem odločitev, na kateri tečaj se vpiše.

Starostnih pogojev za vključevanje v posamezne stopnje vzgoje ni; priprave na tečaje poznajo le pri vzgoji planinskih in gorskih vodnikov; znanje obeh se preveri na tridnevnem tečaju; če snov bodočega učnega programa obvlada, se od njega zahteva le diferencialno znanje.

Referat (komisija) za vzgojo DAV določa na učiteljskem (instruktorskem) zboru instruktorske teme za posamezne tečaje.

Starejši udeleženci tečajev morajo biti ob prihodu na tečaj člani DAV, za mlade udeležence tečajev pa to ni pogoj; vzgojne akcije uporabljajo tudi kot propagandno akcijo.

Za vse instruktore se priredi vsako leto letni in zimski obnovitveni seminar; njegov namen je, da instruktori spoznajo novosti in da se njihovo delo poenoti.

Planinsko vzgojno izobraževalno delo opravljajo: - DAV (referat za vzgojo), ki vzgaja profile javnega značaja, - planinsko-smučarska šola DAV, li, redna vzgojna ustanova s profesionalnimi kadri, ki ima na voljo del prostorov nekdanje olimpijske vasi v Münchenu; vzgoja v tej ustanovi je namenjena najširši planinsko-alpinistični vzgoji, - planinska društva in področne planinske zveze prirejajo pod nadzorom DAV tečaje za mladinske vodnike in se celo vrsto drugih tečajev, - cela vrsta privatnih planinskih in planinsko-smučarskih šol, ki jih vodijo avtorizirani profesionalni gorski vodniki.

DAV vsaki dve leti organizira obnavljalne tečaje; vsakemu udeležencu na tem tečaju potrdijo v njegovo izkaznico udeležbo na tečaju, podaljšajo veljavnost naziva in pravice do raznih ugodnosti, ki pripadajo temu naslovu.

V planinski smučarski šoli sodeluje 60-80 planinskih in gorskih vodnikov, ki prirejajo vse vrste tečajev in taborov, planinskih izletov, taborjenj, pohodov itd.; vse akcije so javno razpisane, vsak zainteresent se lahko prijavi sam v katerokoli akcijo; vsak prijavljenec plača sam stroške šolanja; letno gre skozi to šolo 12-13 tisoč planincev.

V vsakem pogledu je planinska šola in vzgoja mladinskih vodnikov ena od osnovnih akcij.

Šolanje MV traja ca. 2 leti; program se izvaja na tečajih ob koncu tedna, letno so zberejo 4 do

5-krat (petek, sobota, nedelja, večasih pa pridružijo še kak dan); za tako obliko šolanja so se odločili, ko so spoznali, da mladinci nečesto izkoristijo dopusta za šolanje, marveč raje za planinske ture; MV ob koncu ne opravlja izpita.

Pri vzgoji uporabljajo vsa pozitivna dognanja in izkušnje iz poklicnega prosvetnega dela; skupinska metoda se je pokazala kot zelo uspešna.

V vsej vzgojno-izobraževalni dejavnosti DAV je možno pridobiti le 5 nazivov (vodnik turnega smučanja, planinski vodnik za letne razmere, gorski vodnik, mladinski vodnik in smučarski učitelj).

Skrbe, da vse zanimive in koristne novosti v planinski tehniki najdejo pot tudi v njihove programe; njihovi predstavniki sodelujejo z vzgojnimi delavci drugih alpskih dežel s strokovnimi komisijami UIAA, imajo pa tudi osebo, ki spremlja novosti v planinski literaturi.

Mladinski planinski in gorski vodniki ter smučarski učitelji morajo redno vsako leto poročati o svoji vzgojni dejavnosti, šele potem dobe v svojo izkaznico znamko za naslednje leto.

Vodje tečajev morajo z instruktori po vsaki vzgojni akciji, ki so jo vodili, obvezna pripraviti poročilo; udeleženci tečaja so najboljši ocenjevalci sposobnosti instruktorev; na mladinskih vodniških in še nekaterih drugih tečajih delajo tečajniki svoje poročilo, ki ga izroče DAV. Od časa do časa se znanje vodi in instruktorev preverja. Predavatelje za pedagoško delo izbirajo med ljudmi, ki so za planinsko vzgojno delo prostovoljno zainteresirani (pedagogi, sociologi, psihologi, specialisti za mladinsko in grupno pedagogiko...) in aplicirajo svoje znanje na vzgojno delo v planinstvu.

Vsaka sekcija DAV je samostojna v programiranju in delovanju. Še danes imajo sekcije, kjer ženska ne more postati član.

Glavne dotacije za mladino dobe od države, pokrajine, mesta...; denar dotirajo za akcije; najmočnejši mecen mladinskega planinskega dela je zveza mladine, ki deli sredstva specializiranim mladinskim organizacijam.

ing. D. Skrbinček

VIII. ZBOR PTT PLANINCEV JUGOSLAVIJE NA ŠAR PLANINI IN XXIII. PARTIZANSKI MARŠ PTT PLANINCEV JUGOSLAVIJE V MAKEDONIJI

Dne 3. 7. 1975 pred Dnevom borca (4. julij) smo se zbrali PTT planinci (čez 1000) na Popovi Šapki nad Tetovim. Pokrovitelj zbora in pozneje v septembru marša planinsko društvo »Poštara« Skopje nas je prisrčno sprejelo. Naša družina je šla 47 članov. Zbor je trajal od 3. do 6. 7. 1975. 4. 7. ob 10. uri je bila slovnostna otvoritev s kulturnim programom. Zvečer ob tabornem ognju smo zaplesali kolo in zapeli. V popoldanskih urah smo bili na krajših sprehodih v okolici hotela Inex.

5. 7. je bilo tekmovanje v orientaciji in streljanju, za druge pa izlet na Titov vrh 2760 m.

Zbor vseh je bil v Skopju 11. 9. ob 13. uri. Prispele smo vsi, le splitsko delegacijo smo morali čakati. Vseh nas je bilo 51. Tovarši Ljuba, vedja, nas je seznanil s potjo, ki je potekala od Bitole-Pelistera-Galičice-Sveti Naum na Ohridu. Odgovorili smo v Bitolo z avtobusom. Povzpeli smo se še isti dan na 1000 m nadmorske višine na Begovo česmo, kjer smo prespali.

12. 9. 1975. Ustavili smo se pri kači Kopanka, oddisnili žige in krenili naprej do spomenika padlih partizanov. Od tod smo šli na Pelister, 2501 m, prespali pa smo na Golem jezeru, 2218 m.

13. 9. Pot nas pelje ob Brajini in istoimenski vasi skozi Donjo Dupeni do Prespanskega jezera. Prepeljali smo se na atak Zmijaško ostrvo.

14. 9. Prispele smo na vrh Galičice. Od daleč z višine smo zagledali Ohridsko jezero. Končno smo le prispele v Sveti Naum. Ogledali smo si ta romantični kraj, zgodovinsko obzidje, vrbe zaljuje, spomeniki povsod. Skupno smo potem uradno zaključili XXIII. partizanski marš PTT planincev Jugoslavije. Pričakal nas je tov. direktor podjetja za PTT promet Skopje. Padeli so nam značke marša in si vsi skupaj zaleželi na skorajšnje snidenje v Sloveniji leta 1976.

Marija Andrašič

PLANINSKO SLAVJE NA SNEŽNIKU

Planinsko društvo Logatec je 6. julija letos organiziralo izlet na Snežnik. Mladinci in pionirji, 57 po številu, so pred kočo na Snežniku prejeli članske izkaznice in značke in na ta način postali najmlajši člani PD Logatec.

Predsednik društva tov. Ivan Čanžek, je v pozdravnem govoru poudaril, da je planinska organizacija množična, da zbira okrog sebe otroke in mladino, šolsko, delavsko in kmečko. Planinska organizacija si prizadeva, da člani koristno prebijajo svoj prosti čas. PD Logatec je letos pridobilo 130 mladincev in pionirjev.

Slavesnost na Snežniku smo združili z ogledom zgodovinskega gradu Snežnik v Loški dolini.

Franka Kavčič

OBČNI ZBOR AO RAVNE NA KOROŠKEM IN AS PREVALJE 14. DECEMBRA 1975

Zgaden datum je narekovala nuja. Na zboru naj bi bila sklenjena registracija AO Ravne kot društva, kar daje organizaciji pravico do žiro računa. Matična PD Ravne pa po mnenju predsednika in tudi po navodilih iz ljubljane ne more dovoliti društva v društvu. Ker se alpinisti tudi ne želijo odcepiti od društva, hočejo le čimprej svoj žiro račun, da bi lažje poslovali z občinsko TKS, stojijo pred birokratskim vzlom, ki je hujši od gordijskega, da ne govorimo o listih, ki jih sami znajo vozlati na svojih vrhov.

Glavna točka dnevnega reda je bil seveda pregled izvršenega dela. Poročila načelnika je teko od vzpanov v Palavičinjem ožebniku v Grossglocknerju in Prlekijah do posebne skrbi za naraščajo. Posebno velja omeniti pomoč AO Ravne ponovni oživitvi alpinistične dejavnosti na Prevaljah, ki je v dabi KAO, ko so se alpinistični odseki v Mežiški dolini ločili od matičnih društev, zamrla. Takrat so bila PD vesela, da so se rešila izdatkov za alpiniste. Sedaj so razmere drugačne.

Ob urejenem osnovnem financiranju (občinska TKS) tudi društva odrinejo kak dinar, saj so alpinisti vendar pomemben del njihove organizacije. Še neko posebnost je imel opisani zbor. Naraščalniki so brali svoja spise o doživetjih v gorah. Je potreben še lepši dokaz za širino našega športa? Gore nam plemenitijo tudi duha! Da bi bili takrat navzoči listi skeptični avstrijski anketaarji, ki jih opisuje »Alpinismus« 1975/91 (glej Planinski Vestnik 1975/12 stran 744)!

Stanko Lodrant

MILIJONI V NASIH PLANINAH

Zadnja leta, še posebej pa letos so šle cele družine za garskim pelinom okrog Krna, Bogatina, Vogla, Rombona in Kanina. Eni so s srpi, eni z noži, ti celo s kosami, oni pa z rokami pulili, rezali in žal tudi ruvali dragoceni planinski pelin, ki je letos suh dosegel ceno 19.000 S din za kg. Odkupujejo ga tovarni Krka in Droga. Na ta način so nekateri zaslužili v letni sezoni lepe denarje. Neredki posamezniki so si z nabiranjem pelina kupili tudi kak fičo.

Del te invazije so jo letos udrl celo čez italijansko mejo. Italijanski obmejni stražarji so jih preganjali zlapa, drugič z opominom, nazadnje pa s silo, celo z zastraževalnimi streli in končno s kazensko prijavo.

Prav je, da si naši ljudje iščejo dodatni zaslužek v poletni sezoni v naših planinah z nabiranjem pelina in drugih zdravilnih zelišč. Vendar se večini ljubiteljev planinske narave ne zdi prav, če je ta trop letos brez dovoljenja zašel celo v tuje planine v Italiji. Že zaradi narodnega ponosa nam ne bi smelo biti vseeno.

Pa še to: Ali ne bomo z leti, če bomo v takem obsegu popasali pelin, iztrebili to žlahtno rastlino? Lep procent pelina se nehotе izruje s koreninami. To priznavajo nabiralci sami. Če že nabirate pelin, pazite, da ga z ruvanjem ne uničujete!

Ivan Kurinčič

ALPINISTIČNE NOVICE

OSEMISTOČAK V ALPSKEM STILU, NA ALPSKI NAČIN

Dva znana tirolska plezalca Petar Habeler iz severne in Reinhold Messner iz južne Tirolske sta leta 1975 po severni strani prišla na Hiddenpeak (Skrita gora, 8086 m) ali Gašerbrum I. Prvi so bili na vrhu že leta 1958. Amerikanci pa jugovzhodni strani in grebenu Urdok. Vrh so Amerikanci dosegli s kisikovimi aparati.

Messner, svetovnoznani alpinist, bleščeč publicist, ima poleg vsega drugega za seboj tri osemistočake, a treba je povedati, da je prišel na Nanga Parbat čez 4000 m visoko ostenej Rupal, ki je dalje veljalo za nepremagljivo, in da je na Manaslu prišel po južnem boku. Torej ima tri »ekstremne« smeri na osemistočakih.

Ko sta imela plezalca interview v avstrijski televiziji, sta oba zastopala mnenje, da se je v Himalaji že začela druga doba: drage velike ekspedicije, veliko prateža, moštva, šerp, nosačev – vse to je pravzaprav že zastarelo, sta dejala. Ekspedicijski stil se je preživel, zdaj bo treba v himalajske stene na alpski način. To bi ustavilo steh-nizirano plezanje, ki se je razraslo v Alpah in spet uveljavilo vrednote klasične dobe. Hiddenpeak sta, tako sta izjavila, preplezala na tak način prav s tem namenom. Tura ju je stala 100.000 avstr. šilingov. Za prenos opreme sta morala v dolini najeti 16 nosačev.

Lepo se sliši, vendar so tudi take vrste ekspedicije težko primerja z alpskim stilom. Peter Habeler je manj znan kot Messner, a najboljši, kar jih je

Messner v 25 letih plezanja spoznal, enako dober v kopnem svetu in v ledu. Messner pravi, da ga je spoznal v Jerupaji: v višinah je bil enako zmogljiv kakor v milejših legah, kot nalašč plezalec za osemistočake. Občudoval ga je v zaledenem Walkerju, v Fréncyu in drugih težkih stenah. Habeler je kot prvi Evropejec splezal svojo smer v Salathe v El Capitanu, njegove smeri v Rocky Mountains štejejo med najtežje. Habeler vodi plezalno šolo v Zillertalu, obenem pa je vodja pri izobraževanju avstrijskih vodnikov. Je tudi eden od najboljših avstrijskih smučarjev, vodja smučarske šole v Mayrhofnu.

V nadaljnjem je Messner obljubil, da bo na podoban način plezal tudi jugovzhodno steno Everest, »če je prej ne bo kdo drug preplezal«. (No, dva dni po tem intervjuju v avstrijski televiziji je bil svet obveščen, da se je dvema Angležema ta stena vdala). Sicer pa je fenomenalnih ciljev dovolj tudi za dva profesionalna alpinista, gorska vodnika, kakršna sta Messner in Habeler. Alpinizem se je v Alpah močno razširil, nič več ni prihranjen samo »vrščikom«, ki od njega žive, marveč se širi po svetu tudi mimo najsposobnejših izbrancev, ki se jim posreči priti med »državne amaterje«.

V OBZ 1975/10 beremo, da je bil za tem na televiziji pravi »gaga«, ki sta ga kot prostestno plezanje opravila dva vidna francoska alpinista na nebotičniku Maine na Mont Parnassu, za Eifflovim stolpom najvišji zgradbi v Parizu. V petih in pol urah sta Francoza zdelala 210 visoki, novpični »kraz« in dosegla razgledno teraso v 56. nad-

stropju. Pridrveli so gasilci, pritrobila saniteta in policija, toda huncveta sta bila že tako visoka, da ju dvignje lestve niso več dosegle. Potem sta izjavila, da sta plezala v protest zoper oblasti, ker premalo podpirajo alpinizem. Policija ju ni kaznovala, razmera pa se v tem pogledu niso izboljšale. Vsaj brati ni kaj o tem.

T. O.

PLEZALSKA BIOGRAFIJA IGORJA GOLLIJA

Igor Golli je pričel plezati s 14 leti na Turncu, kmalu pa se je tudi podal v steno. Njegovi pomembnejši vzponi so naslednji:

Sezona 1968: Sija Brane, X v Planjavi.

Sezona 1969: Jugova poč v Planjavi, Nemška - Triglav, Hočevan-Herlec v steni Šit, Prusik-Szalay v Triglavu.

Sezona 1970: Iglčeva - Mala Rinka, Bavarska - Triglav, Centralni kamin - Čuk (Paklenica).

Sezona 1971: Južni raz Skute, Raz Jalovca, Skalaška smer v Triglavu, Vzpon na Jungfraujoch (3454 m), Rumena zajeda v Koglu, Kopačeva smer v Struci - 1. ponovitev, Direktna v Struci - 1. zimsko ponovitev.

Sezona 1972: Akademski v Anič kuku, vzpon na Mt. Blanc, prečenje Matterhorna, Direktna v Stajerski Rinki, Direktna na Tschadov steber - 2. ponovitev, Spaminska v Koglu, Smer po rebu - Čuk (Paklenica).

Sezona 1973: Prvenstveni vzpon v J steni Jerebice, (12.-14. januar, IV-V), Zupanova v Koglu, Karabone - Anič kuk (Paklenica), Ljubljanska - Kuk (Paklenica), Masoraška - Kuk (Paklenica, Saleška - Kuk (Paklenica).

Sezona 1973: Kamniška - Kogel, SZ steber Srebrnjaka, Akademski - Vežica, Skalaška v Spiku, Ljubljanska - 6. ponovitev (Triglav), Petercelova v Triglavu, Čihulova v Široki peči - 1. ponovitev, Skalaška s Čopom - Triglav, Centralni steber Dedca.

Sezona 1974: Lahova v Vežici (2. ponovitev), Centralni steber Rzenika (5. ponovitev), Prvenstveni vzpon v Mali Glavici v Paklenici (IV-VI), Forma viva - Anič kuk Paklenica (prvenstveni vzpon VI, A), Drafenikova v Planjavi, Gervasuttijev steber v Mt. Blanc du Tacul (1. ju ponovitev), Desmaison-Pollet-Villard v Aiguille du Triolet (1. ponovitev sploh), DD v Triglavu - 1. ponovitev, Zajeda Šit, Velebitaška - Anič kuk (Paklenica).

Sezona 1975: Član odprave v Cordillero Blanco, kjer se je 4. julija smrtno ponesrečil na vzhodnem grebenu Chacharajaja, ko je imel za seboj okrog 150 vzponov pri 22 letih.

Bil je tudi obetaven sodrnik Planinskega Vestnika. V letniku 1974 je priobčil članka »Gneča v Gervasuttijevem ozebniku« in »Čihulova smer v Spiku«.

Tine Mihelič

CETRTA ZIMSKA V EIGERJU

Marca 1975 je bila klasična smer v severozahodni steni Eigerja četrtič ponovljena v zimskih razmerah. Dejanje sta opravila v 6 dneh Angleža J. Ranshaw in J. Tasker.

Pred Angležema so bili Avstrijec, W. Almerberger in Nemci T. Hiebel, T. Kinshofer in A. Mannhardt 6.-12. marca 1961; Japonci Y. Hatori, T. Kamijama, M. Marita, M. Okabe 19. do 27. jan. 1970; Švicarja H. v. Känel in H. J. Müller 7. do 12. jan. 1973.

T. O.

LES DROITES IN LES COURTES

Severna stena Les Droites sta 27. do 1. marca 1975 preplezala Pierre Coda in Bernard Muller. Drugi vzpon po stebru vzhod-sever-vzhod sta opravila Čeha S. Brabek in J. Novak. Ozebnik Lagarde sta kot druga pozimi preplezala Angleža B. Hall in J. Whittle z enim bivakom. - J. Collaer, B. Lagarrique in J. Rassai so 9. febr. 1975 prvi preplezali najbolj klasična smer v severni steni Les Courtes.

T. O.

NOVA SMER V AIGUILLE DU TRIOLET

Štirje nemški alpinisti Baur, Bednar, Greil in Trommer so 11. in 12. jan. 1975 speljali novo smer v severni steni Trioleta. Ima celo vrsto mest V+ in VI, več raztežajev izsiljenih s tehniko (A), z redkimi priložnostmi za bivak. Plezalci so sastopili po isti poti. Slovita Angleža C. Bonington in D. Haston sta nemško smer ponovila takoj po svojem vzponu po severnem stebru.

T. O.

AILEFROIDE V LES ECRINS

Slovita gora Ailefroide je od 19. do 23. febr. 1975 dobila dovršeno zimsko smer v severozahodni steni. Preplezali so jo Pierre Béghin, Pierre Caubet, vodnik Olivier Challeat in Pierre Gillet. Challeat je poleti 1973 smer preplezal s svojo ženo in je stvar dobro poznal. Pritrdili niso niti ene vrvi. Prvi je plezal z lahkim nahrbtnikom, drugi trije so imeli na plečih po 20 kg. Nič niso vrtali in ne zavrtali. V najtežjih partijah (odprta zajeda pri vstopu, sive plošče) so zabili klin na vsakih 10 m. Vsi plezalci so se zavedali, da so osamljeni, zavedali so se tudi težav, če bi se morali umakniti. Ta zimska prvenstvena se je tako uvrstila med najpomembnejše zimske vzpone, obenem pa je zgled moštstva in duha, ki je navdajal zamisel in izvedbo.

T. O.

VARSTVO NARAVE

BITI, NE BITI

S tem hamletovskim vprašanjem je avstrijski »Naturfreunde« nabral na diskusijo o »razprodaji narave«. Film s tem naslovom je diskusijo intoniral in izžval: filmski trak je namreč zabeležil različne pojave, kako se uničuje človekovo okolje, njegova biosfera. Pokazal je umazane vode in jezera, gore smeti, človeka v zastrupljenem in hrupnem svetu, krčenja sveta za oddih, kajti turizem pomeni največkrat pot iz dežja pod kap. Diskusijo je vodil prof. ing. Fritz Morevec, navzoč je bil visok zastopnik ministrstva za varstvo zdravja in okolja dr. Pindur in mnogi drugi vidni ljudje. Prof. dr. J. Stehlik je v svoji diskusiji dejal: Vsi hočejo imeti skoraj vse. Legalizirani egoizem bujno

uspava na škodo vseh. Visoka konjunktura ima neizogibno katastrofalne posledice, v resnici je s svojim prinašanjem dobička sama sebi namen: »Dramatičnost varstva okolja se je začela, ko smo spoznali, da mnoge dobrine niso neizčrpne, in to velja tudi za biosfero. Stranski produkt modernega gospodarstva je rušenje okolja, mi pa smo kljub temu ponosni na naš standard, ki je posledica visoke produktivnosti. Če z varstvom okolja resno mislimo, moramo revidirati svoje stališče do marsikakšnega proizvoda. Ne moremo si zamisliti varstva okolja brez samoopovedi, brez zmanjšanja porabe.« Na kar je nekdo iz publike vzkliknil: »Kdo pa bo v tem egoističnem svetu s tem začel?»

Dr. Stehlik je medklicu odgovoril: »Današnja

situacijo bi lahko pričakovali, žal svežka razuma človeka zaslepi, da ne vidi resnice, jasne kakor sonce. Človeštvo ba morala spremeniti svoje mišljenje, dobiti občutek za skupnost.

Predlogov je bilo seveda še več, pravega sklepa pa ne. Z zakoni, pravilniki in postavami ni mogoče prenehati sveta, brez njih pa pri varstvu biosfere tudi ne bo šlo. Napredka tudi ne moremo zavreči, odredi se šlandardu. Kda bi prvi na vrsti in kako bi človeka zlepa pripravili k pameti! V enem pa so si bili udeleženci diskusije »priatelj narave«: soglasni. Volitve v bodočnosti bodo dale prav le tisti politični sili, ki bo pokazala resnično voljo za varstvo okolja. — Prav, če ni bila ta soglasnost po srbskem reku: Što se babi htelo, to se babi snilo, bi skromna pripomnil.

Avstrijski »Naturfreunde« je mogočna planinska organizacija. Ima 114 000 članov. Za trileto 1975 do 1978 ga vodi dr. Heinz Fischer s štirimi podpredsedniki. Zelo ugledna člana odbora sta prof. Maravec in dr. Edouard Rabofsky, o katerih smo že večkrat poročali.

T. O.

ELEKTRARNA POD ZEMLJO

Ne zaradi strateških ozirov, pač pa zaradi varstva narave so na Švedskem sklenili, da bodo elektrarno Ritsen vsa zgradili pod zemljo. Stoji sredi švedskega narodnega parka, ki mu ne marajo spremeniti obraza. Stroški bodo veliko večji, vendar je zmagalo varstvo krajine.

Na Volgi je SZ že postavila čez 200 čistilnih postaj, ki bodo skrbale, da reka ne bodo uničevali odpadki in odtoki orjaškega plovnega prometa.

Na Poljskem so ustanovili novo ministrstvo za varstvo življenjskega okolja.

T. O.

NESNAGE V ZRAKU JE VEDNO VEČ

To velja predvsem za industrijsko zelo razvite države, pa tudi pri nas že to ugotavljamo. V ZDA je onesnaževanje zraka zavzelo take dimenzije, da bi morali porabiti 20 milijard dolarjev, če bi hoteli preprečiti veliko škodo. Ameriški kongres se ne nevarnosti zaveda, nič pa ne kaže, da bodo tako orjaška sredstva namenili za izboljšanje življenjskega okolja.

T. O.

TAKSI ZA SMUCARJE — TO PA NEI!

Morda je že prepozno, čeprav bolje pozno kot nikoli! Poročali smo že pred leti, kako se helikopterji uporabljajo za »alpski taksij«, s katerim si petični gost v Švici brez težav omisli piknik na ledeniku, si prihrani trdo pot na smučišče, doseže poljubni vrh, skratka, gore mu ni treba prigarati, jekleni tič opravi vse tisto, kar bi iz zimoviščarja izcedila nekaj znojov. DAV se je takim vdorom v gorsko smučarsko idilo energično uprl. DAV se je obenem z OAV obrnil na pristojne oblasti, naj ne izdajajo dovoljenj za helikopterske pristanke in za taksi — usluge z goseničarji. Za to se zavzema tudi UJAA in je na Bavarskem že dosegla takšno prepoved. OAV je na svoji skupščini 1975 sklenil, da bo najprej poskrbel za »mire na Salzburškem, Tirolskem in v Vorarlbergu. Svojo akcijo utemeljuje s tem, da ropot teh težkih motorjev bistveno degradira rekreacijsko kapaciteto gorske pokrajine ali po domače: ropot močno prizadene zdravilno (krepilno, vedrilno) moč narave.

T. O.

IZPITI ZA INSTRUKTORJE PZS

Predmet »Poznavanje in varstvo narave« — Kamniška Bistrica 20.–21. 12. 1975

Po tečajih za predavatelje predmeta »Poznavanje in varstvo narave«, ki jih je organizirala komisija za varstvo narave PZS leta 1974 na Uskavnici in leta 1975 na Boču in katerih se je skupno udeležilo 55 slušateljev, so bili v dnehu 20. in 21. 12. 1975 izpiti v Kamniški Bistrici.

V komisiji so bili: Jernej Pavšič, asist. za geol. FNT, Ljubljana; Nada Preprotnik, dipl. biol., Prirodoslovni muzej, Ljubljana; Janez Gregori, dipl. biol., Prirodoslovni muzej, Ljubljana; Marko Selan, Planinska zveza Slovenije.

Prijavilo se je 18 kandidatov iz 16 planinskih društev.

Izpit je uspešno položilo 12 kandidatov. S tem so si pridobili pravico, da predavajo svoj predmet na vseh planinskih vzgojnih tečajih. Prejeli so ustrezne diplome.

Novi instruktorji so: Mihaela Berlec, 1953, član PD Kamnik, Kamnik, Duplica 10; Anton Gluhar, 1925, član PD Jesenice, Jesenice, Tomšičeva 27; Slavi Lesica, 1944, član PD Ljubljana-matica, Ljubljana, Celovška 3/5; Olga Hercmansky, 1946, član PD MTT Maribor, Maribor, Prežihova 11; Martin Berzelak, član PD Mozirje, Smarino ob Paki, Letuš 7; Tomaž Petaner, 1952, član PD Ljubljana-matica, Ljubljana, Celovška 143; Franc Bezjak, 1947, član PD Kozjak, Maribor, Maribor, Partizanska 6; Tomaž Bitner, 1949, član PD Postojna, Postojna, Tržaška 52; Franc Jelenko, 1943, član PD Mežica, Mežica, Soška pot 3; Florijan Son, 1929, član PD Zalec, Grize, Zabukavica 81; Florijan Ruper, 1941, član PD Pili Ljubljana, Ljubljana, Gerbičeva 101; ing. Božo Jordan, 1931, član PD Polzele, Sempeter v Savinjski dolini.

Za morebitne zamudnike bo izpit jeseni 1976.

Marko Selan

ČIŠČENJE TRIGLAVA

Odsek gorske straže pri PD Ljubljana-matica je skupaj s sekcijo gorske straže planinskih društev občine Zalec dne 20. 9. 1975 organiziral akcijo »čiščenje Triglava in poti, ki drže na vrh«.

V soboto 20. 9. smo vstali ob petih in prejeli plastične vreče ter krenili na Triglav. Prva skupina je krenila na Planiko, druga na Kredarico. Ob 9.30. so se oba skupini združili na Malem Triglavu. Tu sta ostala dva tovarisa, ki naj bi očistila počivališče. Ostali smo odšli do Aljažvega stoipa. Škoda je, da je tako čistini Triglav pogosto, ali bolje rečeno iz dneva v dan vse bolj prekrit z raznovrstnimi odpadki.

V treh urah je 20 gorskih stražarjev in dva gorska reševalca nabrala 42 vreč smeti. Gorska reševalca sta se morala navezati na vrvi, da sta lahko varno pobirala smeti po melišču in nad prepadom. Vreče, od katerih je vsaka tehtala od 10 do 20 kg, smo odnesli do Planike. Prenos smeti je bil zelo naporen, vsakdo je bil obtovorjen s dvema vrečama, pa še srečavali smo se morali s številnimi obiskovalci.

Če ljubimo naravo, potem jo moramo čuvati, čuvamo jo pa tako, da pota, počivališča in razgledna mesta zapuščamo čista. Naj ne bo samo gorski stražar tišči, ki bo čistil. Z lepo besedo pridobivamo prijatelje.

Slovenski planinci smo sprejeli častni kodeks o tem, kako se moramo ravnati v naravi, če hočemo biti člani te organizacije.

Planinci planinskih društev občine Zalec skušamo vzgojiti čim večje število gorskih stražarjev in čim večje število planincev opozoriti na varstvo narave. V zimskem času se vršijo predavanja o čuvanju narave, pripravljajo se strokovna predavanja o čuvanju in varstvu narave. Vsakdo, ki bo obiskoval ta predavanja, bo lahko napravil poseben izpit za gorskega stražarja. Bojimo pa se, da se bodo začele naše vrste krčiti, če bomo v vedno večji meri »smetarji«, ne pa čuvarji narave.

Florijan Son

DENARNE KAZNI V GORAH

Bavarska je uvedla denarne kazni za prestopke zoper snogo v gorah: 10 DM, če vržeš od sebe plastični kozarec, papirnati robček, čokoladni papir, 20 DM, če pušči v gorah za seboj dazo za pivo, prazna konzerva, dežnik, zlomljena smučka itd. 150 DM pa bi plačal kazni, kadar bi v gorah odložil kakšno žimnico, zaboj, staro pohištvo, skratka odpadke, za katerega je treba »strokovno« poskrbeti.

T. O.

IZ PLANINSKE LITERATURE

NAŠE JAME, 17, 1-203, IZDAJA JAMARSKA ZVEZA SLOVENIJA. LJUBLJANA, 1975

Zvezek edine redno izhajajoče speleološke revije v Jugoslaviji je to pot izjemnega obsega. V zvezku je zajet material prvega jugoslovanskega simpozija o jamskem katastru in osmega zbora slovenskih jamarjev in raziskovalcev krasa. Prvi je bil maja 1974 v Domžalah, drugi pa junija 1974 v Kranju.

Simpozij o jamskem katastru je obravnaval problematiko inventarizacije kraških objektov in katastra, ki je po posameznih republikah različen in ga vodijo vseh vrst ustanove ali društva. Potrebno je poenotiti principe za varstvo katastra. K temu je prispeval članek F. Šušteršiča, ki je prikazal razvoj katastra v Sloveniji in njegove principe v sedanji obliki. K metodologiji evidence kraških objektov sta prispevala tudi M. Lješević ter M. Ravbar.

S. Božičević, D. Gavrilović, A. Kapel in D. Manakovik so prikazali stanje katastra v Hrvaški, Srbiji, BiH in v Makedoniji.

Prispevki, ki so tehtni, bi bili dostopnejši tudi tujim jamarjem, če bi imeli povzetke v tujem jeziku.

V drugem delu revije se vrste članki z osmega zborovanja. Uvodno razpravo je imel U. Premru s prikazom geološke zgradbe Julijskih in Savinjskih Alp, kar za jamarje in raziskovalce krasa ne more biti oddaljena tema. Žal tudi ta prispevek nima povzetka v tujem jeziku. Tako novejši pogledi na geološko zgradbo ostanejo le za naše bralno območje.

V nadaljevanju je P. Habič prikazal razlike med alpskim in dinarskim krasom, F. Leben pa je pregledal arheološke najdbe na Gorenjskem. Najstarejše najdbe prikazujejo zapuščino srednjega in mladega paleolitika, neolitika in neolitika ne poznamo. Sledov bronzastega in železnega doba je manj, več pa sledov rimskega obdobja.

K tehniki raziskovanja sodi prispevek T. Planine o poizkusih obrabe plezalnih vrvi, nakar sledi nekateri prikazi posameznih kraških objektov npr. Jame pod Babjim zobom in Klemenškovega pekla, 310 m globokega brezna v Savinjskih Alpah.

P. Krivic in A. Praprotnik sta poročala o novih raziskavah sifonov v porečju Ljubljane. Potapljači so v zadnjem času dosegli nove globine in odprli nove rove. V nadaljevanju poročajo sodelavci Instituta za raziskovanje krasa o delu na Spe-

leološki karti Slovenije. Doslej so bili obdelani nekateri listi na Notranjskem, Primorskem in deloma na Dolenjskem. Obdelane so nekatere speleološke značilnosti glede na razpoložljive podatke in topografsko osnovo, mestoma pa je bilo z delom treba spremeniti tudi v začetku načrtano metodiko. Podana je tudi zgodovina raziskav in napotki za nadaljnje raziskovalno delo.

Kot zaključek je F. Habeta prispevek o nalogah jamarjev pri zaščiti kraškega podzemlja. Nujno je, da postanejo jamarji aktiven čuvár kraškega sveta, kajti z naraščanjem turizma in urbanizacije narašča tudi uničevanje okolja. Brezna in jame se polnijo z odpadki, ropajo se kapniki, izpuščajo se odplake v kraške potoke in ponikalnice.

Med poročili je obsežno poročilo predsednika na obnem zboru JZS v Kranju. Sledi poročilo R. Gospodariča o krasu in jamah severne Amerike in Puerto Rica, J. Jurečiča poročilo o 4. mednarodnem jamarskem taboru v Bolgariji, junija 1974 ter poročilo o odprtju jamarskega doma v Ravbarjevem stolpu v Planini.

Revijo ureja uredniški odbor pod vodstvom R. Gospodariča. Revija se po obliki, tehniki in vsebini že tradicionalno solidno uvršča v speleološko literaturo.

D. Novak

GEORGE SONNIER

V rubriki »Razgled po svetu« smo tega francoskega avtorja večkrat omenili ali citirali. Spada med najvidnejše francoske planinske pisatelje, eden redkih, ki literarno obravnava gorsko pokrajino in ljudi v njej. V tridesetih letih je napisal šest del, med drugim »Le Combat singulier« (Boj posebne vrste), roman o vzponu, ki traja šest dni, v katerih se zgodi vse, kar je le mogoče v teh »nebeških višavah«. Roman je napisal za široko publiko, vendar tako, da ostane gora »nepremagana«. Človek je tisti, ki se v gori bori sam s seboj. Sonnier je to staro resnico upodobil z zgodbo o priletnem človeku, ki se spusti na težko turo brez kondicije, malce bolhen, skratka vse prej kot sposoben za tak »boj«. Je pa izkušen in po naravi preudaren. Kljub temu se poda na težko, dolgo zimsko turo. Po šestih dneh vzpona umre izčrpan, ko sine zor sedmega dne. »Ni hotel priti samo na vrh, hotel je priti višje od samega sebe.« To je bil tisti — nedoseženi vrh. Tako je zgodba ponazorila na izviren in rafiniran način nekakšno samomorilsko evtanazijo: lepo smrt kot sad prijetnega dejanja. Ju-

nak dejanja na ta način – uide svoji naravi in zakonu stvarstva. »Če nobeden ne ve, zakaj živimo in zakaj umiramo, zakaj ne bi bila mogoča taka – izbira lastne usode.« Sonnier pravi v svoji knjigi, da mu je »pomagala živeti«. Vsekakor je ta knjiga zanimiv pojav v planinski literaturi in posebej v francoski.

T. O.

ZDRAVJE IN HOJA V GORE (Gesundheit und Bergsteigen) je naslov priročniku žepnega formata, ki ga je napisal dr. Albert W. Erbertseder, zdravnik nemške GRS, izdala pa založba Bugverlag Rudolf Rother, München.

V podnaslovu knjižice stoji zapisano, da je to priročnik za prve pomočnike, avtor pa v uvodu upravičeno ugotavlja, da njegovo delo ni lahko, da je kot vrhovodja, ki nima med nevarnostjo, da bi bil preveč učeno strokoven ali pretirano laično splošen. Istočasno ugotavlja tudi to, da kljub obilici člankov o tej temi stvari ostajajo največkrat nejasne ali pa bralci dobe napačne vtise o dogajanju. Nadalje opozarja pisec na bistveno spremenjene pogoje hoje v gore. Povečalo se je število turistov, v gore marsikje lahko pridejo brez težav z vozili in žičnicami – večidel povsem nepripravljeni, neopremljeni, mnogim je to prva in edina tura v življenju, saj prihajajo tudi iz predelov, kjer gora sploh ni.

Knjižica je poučen izbor zelo zanimivih podatkov. Od osnov anatomije in fiziologije človeka, v katerih je avtor obdelal kožo, mišice, okostje, členke, živčni sistem, srce in ožilje, kri, dihanje in dihalne, prebavni trakt in ledvice, preide na telesno zmogljivost ter v tej zvezi obdelava izvore energije in varstvo človeka pred vplivi okolja, obleka in obutev, prehranjevanje in počivila.

Pri tej priložnosti je v knjižici dodeljenega vprašanjem nevarnosti okolja; v tem poglavju bomo podali podatke o vplivih svetlobe in toplote, o poškodbah zaradi splošne ohladike in krajevnih ozeblin ter o nesrečah zavoljo plazov. Obdelana je tudi višinska bolezen.

Naslednje poglavje je posvečeno poškodbam. Najprej se nasplošno seznanimo z ranami, kajmimi pikami, krvavitvami. Beremo o poškodbah mišic, izpahih, zvinih, zlomih kosti in nevarnostih, ki nastanejo pri padcu v vrvi. V lačenih poglavjih so podrobneje obdelana vprašanja šoka z različnimi oblikami nezvesti. Beremo o smrti in ugotavljanju smrti, oživljanju (umetno dihanje in zunanja masaža srca).

Zelo poučno je poglavje, ki na kratko obravnava nekatera obolenja, ki utegnejo zadeti turista.

Seznamimo se z gripo, angino, bronhitisom, pljučnico, želodčnim katarjem, kolikami, kilami, vnetjem slepiča, s pojavi, ki nastanejo zavoljo prekomerno naglega dihanja (hiperventilacijska tetanija), padavico, možgansko in srčno kapjo.

V zadnjih poglavjih zvemo mnogo poučnega o zavojčku za prvo pomoč, klicu na pomoč, o tem kako poklicati na pomoč helikopter. Končno sleda še podatki z važnimi naslovi in 18 posebna pomembnih zapovedi za vse tiste, ki hodijo v gore. Tu je, med drugim, tudi naslov PZS in njena telefonska številka.

Kot vidimo že iz kratkega pregleda vsebine (knjižica ima 120 strani), delo ni moglo biti izčrpano ter tudi ne more biti učbenik. Je pa zelo poučno, srečamo se s številnimi podatki, ki laiku v običajnih delih te vrste niso na voljo, a utegnajo biti sila koristni, tako v primeru potrebe kot tudi za obogatitev splošnega znanja. Dela je nedvomno zelo koristna podlaga za vse tiste, ki bi se radi temeljiteje posvetili hoji v gore ali planinski vzgoji, pa seveda gorskim in mladinskim vodnikom, alpinistom ter, ne nazadnje, gorskim reševalcem. Iz tega vidika jo lahko najpopolneje priporočamo vsakemu bralcu.

Pavle Segula

GORE O SECUANU

Že nekaj časa ugibamo pri nas, kako in kdaj naj bi se nam odprla vrata v kitajske gore, ki smo jih doslej le deloma poznali iz Sven Hedina ali iz ekscerptov po svetovnih alpinističnih in geografskih revijah.

Marsikdo pozna zanimivo dramo »Dobri človek iz Sečuan«, marsikdo jo je že videl, saj so jo dajali tudi naši odri, sečuanske gore pa so nam skoraj popolna neznanka. Spadajo med najbolj divje in najtežje gore na svetu. Glavni vrh v Sečuanu je Minia – Konka (7587 m), obenem najvišji vrh na Kitajskem. Odkrili so ga leta 1929. Ime pomeni – kaj neki, če ne »božji prestol, sedež bogov«. Leta 1930 sta se tu mudila kartograf Edouard Imhof in geolog Heim, oba Svicarja. Še isto leto je bilo Evropejcem prepovedano raziskati Sečuano, ki leži na meji med Kitajsko in Tibetom. Kaj so v 45 letih tu odkrili, izmerili in spoznali Kitajci, je znano samo njim.

Imhof je o svojem delu napisal knjigo z naslovom »Mrzle sečuanske gore«. Lani je izšel ponatis, gotovo v znamenju kitajske navzočnosti v svetovnem dogajanju. Knjiga ni obsežna (178 strani), ima pa sedem zemljevidov in več barvnih slik in risb. Cena računa s konjunkturo, saj znaša ca. 1000 din. Trikrat cenejša in skoraj dvakrat je tanjša knjiga M. Peissla »Kitajci so tu«, ki pripoveduje o osvobodilnem boju Kambom. O njih smo v našem Vestniku že na kratko poročali.

T. O.

RAZGLED PO SVETU

NEMŠKI USPEH NA KANGČENDZONGI

Gre za zahodni vrh (Jalung-Kang), 8438 m. Nemci so izbrali južno stran, novo smer v svojem »Kanču«. Na vrh so prišli 9. maja 1975. Dve leti poprej sta prišla na vrh Japonca Takeo Macuda in Jataka Agata – pozno zvečer. Pri sestopu sta morala bivakirati v višini 8200 m. Naslednji je Takeo zdrsnil na južozahodno stran in se ubil.

Nemci so imeli tabor 4 v višini 7800 m, 750 m pod vrhom. Da bi zagotovo uspeli,

bi bil potreben še en tabor v višini 8100 m, to pa bi jim požrlo spet čas in sredstva. Odločili so se, da bodo na 8100 m spravili vsaj zalogo kisika. Žleb, ki poteka z vrha na južno stran, so morali zavarovati, da bi bil za šerpe prehodni. Toda to bi pomenilo, da bi morali tudi šerpe uporabljati kisik, kar bi spet terjalo več nošnje in časa. In so se odločili, da bodo naskočili vrh po žlebu – brez tabora in brez depoja za kisik v višini 8100 m. Tvegali so in posrečilo se jim je. V višini 8200 m so

ugotovili, da so porabili komaj pol steklenice, na kar so eno odložili in si s tem olajšali breme. Dacher, Walter in Lackner so z lahkim bremenom stopili na vrh (9). Vreme je bilo lepo, zato so sklenili, da bodo šli vsi na vrh. Vodila sta jih Günther Sturm in Siegfried Aeberli. Imeli so dobro ekipo šerp. 10 dni so bivali na taboru 3, vsak dan prenašali brez kisika tovare na tabor 4, 7800 m – izreden napor. Pa tudi sahabi so bili v formi. Druga trojka je za vzpon iz tabora IV na vrh rabila pet ur, za sestop pa komaj eno uro. Zadnja naveza je dosegla vrh v novem snegu, vendar je bilo na vrhu toplo, fotografirali so brez rokavic, se zamudili celo uro. Goro so izpraznili v treh dneh. Bila je mešana, nemško-avstrijska ekspedicija, trajala je od marca do junija 1975. Sami jo ocenjujejo takole: »Morda je to največji uspeh v zgodovini ekspedicionizma.

Vodja Günther Sturm vodi planinsko in smučarsko šolo DAV, njegov pomočnik Aeberli, Avstrijec, je pred tem vodil ekspedicijo na Lhotse–Shar, ki je tudi osemstisočak. Aeberli je bil poleg tega še na sedmih drugih odpravah, torej izkušen mož. Na Kanču je shujšal za 10 kg, medtem ko je Sturm svojo težo ohranil. Zdravnik dr. Roman Zink, München, je nekaj časa bival na taboru 4, 7800 m. Izjavil je da je bila noč v tej višini najmočnejše doživetje.

T. O.

NORMAN GUNTER DYHRENFURTH

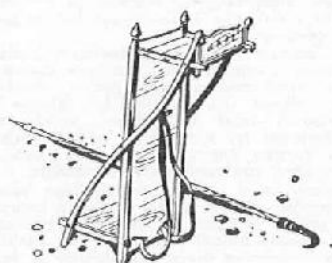
Sin himalajskega »papeža«, (kar naj bi pomenilo nezmotljivost v himalajskih zadevah), Norman G. Dyhrenfurth se je rodil 7. maja 1918 v Wrocławu (Breslau). L. 1923 se je oče G. O. Dyhrenfurth z družino preselil v Salzburg, dve leti nato pa v Švico in si tu pridobil državljanstvo. Norman je zgodaj začel s filmom, najprej kot pomožni operater v Švici, nato pa kot 17-leten mladenič sodeloval na olimpiadi v Garmisch-Partenkirchenu 1935 z nemškim snemalcem Hansom Ertlom, znanim himalajcem, ki se je po vojni uveljavil v Braziliji. Leta 1937 je prišel v ZDA kot smučarski učitelj in se kasneje oprijel filmanja. V začetku druge svetovne vojne se je hotel vrniti v Švico, pa ni šlo menda zaradi nemških podmornic. Vstopil je v ameriško vojsko in si kot oficir priboril ameriško državljanstvo, ne da bi bil izgubil švicarsko pripadnost. Po vojni je bil lektor za kinematografijo na fakulteti v Los Angelesu, postal vodja filmskega oddelka in izredni profesor. Maja 1975 se je preselil v Salzburg.

S himalaizmom se je začel ukvarjati 1950, z vidnimi evropskimi alpinisti pa je imel stike že poprej: Od leta 1952 do 1963 je bil trikrat v masivu Everesta (1952,

1955, 1962). Leta 1960 je bil soudeležen pri ekspediciji, ki je prva stopila na Dhaulagiri. Vodil je dve mednarodni ekspediciji, eno na Everest in drugo na Lhotse. Znameniti Chris Bonington, vodja uspešne ekspedicije v južni steni Annapurne 1970, piše o njem v svoji knjigi »Everest, jugozahodna stena«, da je na glasu kot himalajec, organizator in finančni genij, obenem pa kot izredno takten in spreten vodja.

Zanimivo je, da ga je Ang Dava iz Dardžilinga spremljal na vseh šestih ekspedicijah, Ang Dava, ki se je leta 1950 izkazal na francoski Annapurni (Maurice Herzog). – Uveljavil se je mladi Dyhrenfurth tudi kot avtor, posebno dobra je serija njegovih člankov o švicarski ekspediciji na Everest 1952. Izredno zanimiva so njegova srečanja z domačini.

T. O.

VOJAŠKE POTI V DOLOMITIH – OBNOVLJENE

Pred nekaj leti (1972) smo poročali o pobudi vojnega zgodovinarja polkovnika Dunajčana Walterja Schaumanna, da se obnove vojaške poti dolomitske fronte (1914–1917). Te poti potekajo v višinah 2000 do 3000 m in so nekakšen spomenik krvave in okrutne vojne v Alpah. Ideja dunajskega oficirja, čigar oče je bil kot vojak dolomitsko fronto doživel, ni bila ravno z navdušenjem sprejeta, vendar Schaumann ni odnehal in danes ima nekaj pokazati. Leta 1973 se mu je javilo 300 prostovoljnih delavcev iz vsega sveta. Leta 1974 je delalo čez 500 navdušenih prostovoljcev iz evropskih držav (Avstrije, Nemčije, Italije, Belgije, Nizozemske, Francije, Anglije in Švice), prišli pa so tudi iz Amerike, Pakistana in Japonske. Kar preveč! Schaumann je lahko izbral po strokah in pakcih, kajti javili so se nekvalificirani delavci, obrtniki, nekdanji alpini (vojaki), izobraženci itd. Delali so od 8 do 17 ur na dan, čestokrat v težkem svetu in hudem vremenu. Seveda – iz nič ni nič – za akcijo sta stali dve močni organizaciji: »Zveza prijateljev Dolomitov« (Dunaj) in »Associazione Nazionale

Alpinia. Na pomoč je priskočila italijanska vojska s tovornimi živalci, oskrbo, zavetišči in helikopterji in celo z zavarovanjem za primer nesreče. Avstrijska vojska je dala vrvi, gradbeni material so dale občine, avstrijska industrija pa kompresorje, agregate, reflektorje in džipe, kak milijon šilingov. Delo je preračunano na pet let, poti bodo povezane v skupno ime »Poti miru« (Via della Pace) in bodo odprte za svetovno planinsko javnost.

Pot bo neke vrste vojni muzej, gotovo en sam tak na svetu: kaverne, predori, sistem predorov, baterijski položaj z lesenimi tračnicami, po katerih so premikali top po predoru zdaj na eno zdaj na drugo stran, in še mnogo takega, kar bi potegnili na pot nekdanje frontnike. Zdaj jih je že kar malo – najmlajši gredo proti 80. letu svojega življenja.

T. O.

NEKAJ ZIMSKIH VZPONOV 1974/75 V FRANCOSKIH ALPAH

Vodnika Jean Louis Georges in Bernard Germain sta 17. do 19. febr. kot prva preplezala jugovzhodni greben Mont Maudit. Tretji bivač sta prestala v snežnem viharju na sedlu Maudit. Cela vrsta vzponov je zabeleženih v Mt. Blanc du Tacul. Gervasuttijev ozebnik so pozimi preplezali petnajstkrat, med temi trije solisti. V stebri la Quille je švicarsko navozo zajel vihar 25.–26. febr. Čeprav se je vodniški aspirant Roulin na vso moč trudil, da bi se rešila gorske ujme, je C. Redard po dveh bivakih utrpel težke omrzline. Ko je vodnik pripeljal pomoč, so ga na grebenu našli na pragu smrti. Vodniška aspiranta Boivin in Gabarrou sta speljala elegantno prvenstveno smer med Gervasuttijevem stebrom in stebrom les Trois Pointes. Prvič sta bivakirala po četrtem raztežaju, drugič pri izstopu iz Gervasuttijevega stebra in izstopila tretji dan ob enih. 32 ur čistega plezanja pa 800 m višine! Ozebnik je zelo globok, izredno strm in ima nekaj izredno težavnih mest.

Prvič je bila ponovljena pozimi Rébuffatova smer v vzhodni steni Aiguille de la Brenva, vzhodna stena Grand Capucin pa že četrto pozimi (9.–10. febr.). V Aiguilles de Chamonix sta drugič pozimi prečela od Aiguille du Midi do Aiguille de Blaitière 24.–26. febr. 1975 vodnik Daniel Monaci in aspirant Arizi. Naletela sta na ogromne opasti. Monaci je z Giacominiem in Ghiliniem izpeljal prvo zimsko ponovitev smeri Inconnue. Prvi zimski vzpon po severni steni Aig des Pelérins sta 7.–8. feb. 1975 zmogla Angleža R. Carrington in A. Roose. Prvenstveno prečenje Col du Pain de Sucre sta feb. 1975 opravila aspiranta Marc Ba-

tard in J. Leclanché. Vodnika M. Berruex in Robert Flematti sta 7.–10. febr. speljala prvič zimski vzpon po južni steni Aig. du Fou. Bivakirala sta dvakrat po netopirsko v mreži, enkrat na gredi pod črnimi previsi, četrto pa na vrhu.

Južno steno Aig. du Fou so pozimi že večkrat naskakovali, tudi Berruex in Flematti. Je ena najtežjih kopnih plezarij v Mt. Blancu. Kvečjemu jo po težavah prekaša zahodna stena Druja. Doslej jo je preplezalo kakih 15 navez. Ker je zelo malo možnosti za zabijanje klinov, je bila pozimi stena toliko težja.

T. O.

VREME NA KREDARICI JESEN 1975

Minula jesen (l. 1975) je bila v glavnem hladna in suha.

Na Kredarici je bil prvi jesenski mesec, tj. september sicer prekomerno tople, kajti njegov mesečni temperaturni popreček, ki je znašal 5,9° je bil kar za 2,4° nad normalno vrednostjo (popreček obdobja 1955–1972).

Drugi jesenski mesec, oktober, čigar mesečni temperaturni popreček je ob normalnih pogojih še pozitiven (0,6°) je v l. 1975 bil negativen, znašal je -0,7° in bil potemtakem za 1,5° pod normalno vrednostjo.

Tretji jesenski mesec je november. Njegov mesečni temperaturni popreček, ki je znašal -5,4° je bil za 1,5° pod normalno vrednostjo.

Ekstremne temperature so bile v mesecih doslej znanih absolutnih temperaturnih ekstremov Kredarice, razen septembrskega maksima, ki je znašal 18,4° dne 17. sept. 1975 in je tako presegel doslej znani septembrski abs. maksimum Kredarice, ki je bil zabeležen 26. sept. 1967 in je znašala 16°.

Oktobrski maksimum: 12,2° (dne 29. okt.) je bil blizu doslej znanemu absolutnemu temp. maksimu Kredarice, ki je znašal 12,9° dne 13. okt. 1968. Novembrski temperaturni maksimum, ki je znašal 4,6° dne 4. nov. 1975 pa je bil za 6,2° pod dosedanjim abs. temp. maksimum Kredarice v novembru.

Minimalne temperature jesenskih mesecev so bile: v septembru -3,2° dne 13. sept., v oktobru -8,7° dne 11. okt. in v novembru -20,6° dne 23. nov. Septembra je znašal odklon mesečnega temp. minima napram doslej znanemu abs. minimu Kredarice +6,6°, v oktobru +6,9°, a v novembru samo +0,6°.

Mesečne višine padavin so znatno zaostale za normalnimi vrednostmi. Septembra je v skupno 13 padavinskih dneh (od tega 1 dan s sneženjem) padlo 154 mm padavin, kar je 81 % normalne vrednosti. Oktobra je v 11 padavinskih dneh (od tega 10 dni s sneženjem) padlo komaj 84 mm padavin, kar je komaj 49 % normalne vrednosti.

V novembru je v 11 padavinskih dneh (samo s sneženjem) padlo 131 mm padavin, kar je 58 % normalne vrednosti.

Snežna odeja je v septembru dva dneva pokrivala Kredarico. Njena maksimalna debelina je merila 5 cm. V oktobru je snežna odeja ležala 10 dni, maksimalna debelina je merila 97 cm. Novembra pa je snežna odeja ležala ves mesec nepretrgoma. Največja debelina pa je znašala 150 cm. Snežna odeja v jesenskih mesecih preteklih let ni bila vedno tako skromna. Največje debeline so bile: v septembru 29 cm (4. sept. 1957), v oktobru 198 cm (28.–31. okt. 1964) in v novembru 241 cm (30. nov. 1964).

Heliograf na Kredarici je v septembru registriral 139 ur s sončnim sijem, kar je 37 % maksimalnega možnega trajanja sončnega sija, v oktobru 124 ur (36 %) v novembru pa 101 uro (35 %).

Iz navedenih podatkov zaključimo, da je hladno a sušno vreme minule jeseni bila planincem še kar naklonjeno.

F. Bernot

PREGLED NAROČNIKOV PLANINSKEGA VESTNIKA L. 1974 IN 1975

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	Članstvo 1974	Naročniki 1974	Članstvo 1975	Naročniki 1975	Porast	Padec
1.	Ajdovščina	669	26	708	27	1	—
2.	APD	355	44	299	45	1	—
3.	Avtomontaža	230	24	250	26	2	—
4.	Bled	230	38	682	34	—	4
5.	Bohinjska Bistrica	432	24	438	25	1	—
7.	Bohor	1 163	22	574	18	—	4
6.	Bohinj	570	22	972	24	2	—
8.	Borovnica	—	—	67	3	3	—
9.	Bovec	356	13	450	10	—	3
10.	Brežice	362	25	343	23	—	2
11.	Celje	1 264	153	1 523	155	2	—
12.	Cerknica	262	4	237	4	—	—
13.	Cerkno	920	20	928	16	—	4
14.	Črna	760	27	705	35	8	—
15.	Črnomelj	160	5	160	5	—	—
16.	Črnuče	528	5	594	22	17	—
17.	Dela	215	1	321	10	9	—
18.	Dol	1 019	21	1 092	18	—	3
19.	Domžale	877	48	693	51	3	—
20.	Davje-Mojstrana	498	30	539	27	—	3
21.	Dravograd	234	15	232	13	—	2
22.	Fram	253	5	224	5	—	—
23.	Gorenja vas	175	—	174	2	2	—
24.	Gorje	847	25	834	20	—	5
25.	Gornji grad	144	5	170	5	—	—
26.	Gornja Radgona	489	15	373	11	—	4
27.	Gozd Martuljek	129	6	146	7	1	—
28.	Hrastnik	657	18	986	19	1	—
29.	Idrija	1 520	36	1 124	34	—	2
30.	Ilirska Bistrica	791	11	802	15	4	—
31.	Impol	602	17	719	25	8	—
32.	Iskra Ljubljana	531	6	432	6	—	—
33.	Javornik	1 326	36	1 387	32	—	4
34.	Jesenice	1 942	104	2 032	103	—	1
35.	Jezersko	183	12	184	9	—	3
36.	Kamnik	1 238	130	1 024	127	—	3
37.	Kidričevo	53	2	69	2	—	—
38.	Kobarid	420	18	482	17	—	1
39.	Kočevje	236	21	339	20	—	1
40.	Komunalno podjetje Ljubljana	72	2	200	2	—	—
41.	Koper	1 403	78	1 324	87	9	—
42.	Kozjak Maribor	314	12	440	12	—	—
43.	Kranj	2 525	326	3 020	347	21	—
44.	Kranjska gora	276	15	350	12	—	3
45.	Križe	282	8	314	5	—	3
46.	Kum Trbovlje	266	14	315	14	—	—
47.	Laška	385	20	565	21	1	—
48.	Lenart	300	—	195	5	5	—
49.	Lesnina Ljubljana	—	—	157	2	2	—
50.	Lisca Sevnica	855	24	1 107	27	3	—
51.	Lilija	540	28	568	27	—	1
52.	Litostroj Ljubljana	612	29	559	28	—	1
53.	Ljubljana-matica	8 235	1 417	8 235	1 464	47	—
54.	Ljubljanske mlekarne	98	1	86	1	—	—
55.	Ljubno	92	7	126	7	—	—
56.	Ljutomer	804	6	128	7	1	—
57.	Lače	30	—	221	5	5	—
58.	Logatec	198	10	310	10	—	—
59.	Lavrenc	411	12	428	11	—	1
60.	Luče	311	10	321	11	1	—
61.	Majšperk	155	3	131	3	—	—
62.	Maribor-matica	2 983	213	2 727	231	18	—
63.	Mariborski tisk	240	9	350	9	—	—
64.	Medvode	1 146	51	771	54	3	—
65.	Mengeš	1 086	38	843	38	—	—
66.	Menzica	1424	25	1 380	24	—	1
67.	Mozirje	553	13	476	14	1	—
68.	MTT Maribor	443	6	490	5	—	1
69.	Mura — Murska Sobota	142	6	164	6	—	—
70.	Nova Gorica	1 254	108	1 453	110	2	—
71.	Nova mesto	694	27	833	25	—	2
72.	Murska Sobota matica	406	11	349	23	12	—
73.	Obrtnik Ljubljana	415	2	460	3	1	—
74.	Oplotnica	131	3	115	3	—	—
75.	Ormož	194	8	175	8	—	—
76.	Planina Kranj	203	1	278	1	—	—
77.	Podhrdo	380	10	342	12	2	—
78.	Poljčane	804	12	407	10	—	2
79.	Palzola	284	11	195	11	—	—
80.	Postojna	552	25	578	27	2	—
81.	Prebald	784	12	937	15	3	—
82.	Prevalje	1 332	35	1 421	32	—	3
83.	PTT Celje	299	2	170	2	—	—

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	Članstvo 1974	Naročniki 1974	Članstvo 1975	Naročniki 1975	Porast	Padec
34.	PTT Ljubljana	1 600	37	1 454	34	—	3
35.	PTT Maribor	528	22	591	15	—	7
36.	Pluj	1 089	30	917	35	5	—
37.	Radeče	629	21	683	18	—	3
38.	Radlje	196	9	228	10	1	—
39.	Radovljica	1 756	88	2 016	86	—	2
40.	Rašica	1 134	12	998	12	—	—
41.	Ravne	1 326	36	1 267	39	3	—
42.	Rimske Toplice	349	12	315	13	1	—
43.	Rogaška Slatina	456	12	446	15	3	—
44.	RTV Ljubljana	320	2	550	2	—	—
45.	Ruše	1 030	41	1 150	43	2	—
46.	Saturnus Ljubljana	199	6	187	6	—	—
47.	Sežana	501	24	614	25	1	—
48.	Sloga Rogatec	240	8	246	8	—	—
49.	Slovenj Gradec	201	27	290	29	2	—
50.	Slovenske Konjice	446	9	360	10	1	—
51.	Solčava	124	14	117	14	—	—
52.	Sovodnje	—	—	100	3	3	—
53.	Sentjur	326	11	259	10	—	1
54.	Skofja Loka	1 412	69	1 464	75	6	—
55.	Šmarna gora	182	32	174	32	—	—
56.	Šolski center Iskra	358	1	157	1	—	—
57.	Šoštanj	317	9	360	13	4	—
58.	Štore	266	10	273	9	—	1
59.	TAM Maribor	1 731	97	1 864	65	—	32
60.	Tolmin	1 267	50	1 435	58	8	—
61.	TOMOS Koper	373	15	335	17	2	—
62.	Trbovlje	1 654	71	1 608	54	—	17
63.	Trzin	1 018	60	1 636	67	5	—
64.	Velenje	1 627	46	1 008	51	7	—
65.	Vevče	259	7	240	7	—	—
66.	Viktor Ljubljana	149	35	171	35	—	—
67.	Viharnik Ljubljana	—	—	171	6	6	—
68.	Vipava	258	8	216	9	1	—
69.	Vitanje	—	—	212	3	3	—
70.	Vransko	410	16	399	19	3	—
71.	Vrhnika	840	45	860	48	3	—
72.	Vuzenica	272	3	268	3	—	—
73.	Zabukovica	1 329	12	1 468	12	—	—
74.	Zagorje	1 562	17	1 605	14	—	3
75.	Zreče	50	3	150	3	—	—
76.	Zalac	709	12	448	10	—	2
77.	Železničar Celje	133	15	169	15	—	—
78.	Železničar Ljubljana	578	45	665	40	—	—
79.	Železničar Maribor	387	13	499	10	—	3
80.	Železniki	732	17	660	15	—	2
81.	Zičenica Ljubljana	80	2	150	2	—	—
82.	Ziri	493	14	649	10	—	4
83.	PAP	55	3	—	—	—	3
84.	Luka Koper	54	4	—	—	—	4
85.	Emona Ljubljana	140	5	—	—	—	5
86.	Trst-Gorica	—	106	—	84	—	22
87.	Beograd	—	24	—	22	—	2
88.	Zagreb	—	48	—	55	7	—
89.	Republiška PD	—	31	—	32	1	—
90.	Ostale republike	—	82	—	87	5	—
91.	Inozemski naročniki	—	111	—	109	—	2
92.	Zamena z inozemstvom	—	24	—	24	—	—
93.	Zamena v državi	—	12	—	12	—	—
94.	Razni	—	240	—	214	—	36
kupa j		87 776	5 519	89 306	5 580	287	226

ČLANSTVO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE V LETU 1975

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	VRSTA ČLANSTVA			Skupaj	Število članstva v letu 1974
		odrasli člani	mladinci	pionirji		
1.	Ajdovščina	269	91	348	708	669
2.	Akademsko PD Ljubljana	110	171	18	299	355
3.	Avtomontaža — Ljubljana	193	26	31	250	230
4.	Bled	442	54	185	682	792
5.	Bohinj — Srednja vas	313	161	100	574	570
6.	Bohinjska Bistrica	240	82	116	438	432
7.	Bohar — Senovo	254	51	667	972	1 163
8.	Borovnica	23	26	18	67	—
9.	Bovec	300	50	100	450	356
10.	Brežice	51	84	208	343	362
11.	Celje	1 014	378	131	1 523	1 264
12.	Cerknica	58	21	158	237	262
13.	Cerkno	465	190	273	928	920
14.	Črna na Koroškem	433	141	131	705	760
15.	Črnomelj	100	30	30	160	160
16.	Črnuče	302	123	169	594	528
17.	Delo — Ljubljana	213	14	94	321	215
18.	Dol pri Hrastniku	641	74	377	1 092	1 019
19.	Domžale	332	82	279	693	877
20.	Dovja — Mojstrana	372	103	64	539	498
21.	Dravograd	115	50	67	232	234
22.	Fram	122	42	60	224	253
23.	Gorenja vas	35	4	135	174	175
24.	Gorje pri Bledu	563	105	166	834	847
25.	Gornja Radgona	60	113	200	373	489
26.	Gornji grad	60	20	90	170	144
27.	Gozd Martuljk	100	27	19	146	129
28.	Hrastnik	616	50	320	986	657
29.	Idrija	467	202	455	1 124	1 520
30.	Iirska Bistrica	155	119	528	802	791
31.	Impol — Slovenska Bistrica	347	236	136	719	602
32.	Iskra — Ljubljana	373	29	30	432	531
33.	Janeza Trdine — Mengeš	394	276	173	843	1 084
34.	Javornik-Koroška Bela	1 028	142	217	1 387	1 326
35.	Jasenice	1 468	284	280	2 032	1 942
36.	Jezersko	121	19	44	184	183
37.	Kamnik	558	216	250	1 024	1 238
38.	Kidričevo	58	5	6	69	53
39.	Kobarid	157	60	265	482	420
40.	Kačavje	225	79	35	339	236
41.	Komunalno podjetje Ljubljana	100	50	50	200	72
42.	Kozjak — Maribor	150	200	90	440	314
43.	Kranj	1 463	557	1 000	3 020	2 525
44.	Kranjska gora	200	50	100	350	276
45.	Križe pri Golniku	170	56	88	314	282
46.	Kum — Trbovlje	254	26	35	315	266
47.	Laško	369	29	168	566	385
48.	Lenart	108	31	57	196	300
49.	Lesnina — Ljubljana	56	1	—	57	—
50.	Lisca — Sevnica	486	118	503	1 107	855
51.	Litija	277	61	230	568	540
52.	Litostroaj — Ljubljana	348	138	73	559	612
53.	Ljubljana-matica	4 526	2 674	1 005	8 205	8 235
54.	Ljubljanske mlekarne — Ljubljana	77	9	—	86	98
55.	Ljubno ob Savinji	56	17	53	126	92
56.	Ljutomer	40	43	45	128	804
57.	Luče pri Poljčanah	60	51	110	221	30
58.	Logatec	127	56	127	310	198
59.	Lovrenc na Pohorju	236	115	77	428	411
60.	Luče ob Savinji	105	52	164	321	311
61.	Majšperk	62	23	46	131	155
62.	Maribor-matica	1 271	569	887	2 727	2 983
63.	Mariborski tisk — Maribor	250	50	50	350	240
64.	Matica — Murska Sobota	96	236	17	349	406
65.	Medvode	455	233	83	771	1 146
66.	Mežica	989	167	244	1 380	1 424
67.	Mozirje	296	80	100	476	553
68.	MTT — Maribor	386	45	59	490	443
69.	Mura — Murska Sobota	148	12	4	164	142
70.	Nava Gorica	611	274	578	1 463	1 254
71.	Novo mesto	268	347	218	833	694
72.	Obalno PD Koper	384	237	703	1 324	1 403
73.	Obrtnik, Ljubljana	305	30	125	460	415
74.	Oplotnica	85	2	28	115	131
75.	Ormož	50	25	100	175	194
76.	Planinac — Kranj	223	5	50	278	203
77.	Podbrdo	205	61	76	342	380
78.	Poljčane	141	40	226	407	804
79.	Polzela	78	46	72	196	284
80.	Postojna	163	187	228	578	552
81.	Prebold	300	97	540	937	784
82.	Prevalje	1 022	222	177	1 421	1 332
83.	PTT Celje	133	20	20	170	299

PLANINSKO DRUŠTVO

VRSTA ČLANSTVA

Skupaj

Število članstva
v letu
1974

	odrasli člani	mladinci	pionirji		
34. PTT Ljubljana	989	316	149	1 454	1 600
35. PTT Maribor	527	34	30	591	528
36. Ptuj	184	323	410	917	1 089
37. Radoče pri Zid. mostu	432	63	188	683	629
38. Radlje ob Dravi	23	90	55	228	196
39. Radovljica	1 278	309	429	2 016	1 756
40. Rašica — Šentvid nad Ljubljano	610	166	222	998	1 134
41. Ravne na Koroškem	772	253	242	1 267	1 326
42. Rimske Toplice	157	27	131	315	349
43. Rogoška Slatina	281	50	115	446	456
44. RTV Ljubljana	450	50	50	550	320
45. Ruše pri Mariboru	400	250	500	1 150	1 030
46. Saturnus — Ljubljana	148	24	15	187	199
47. Za Selško dolino — v Železnikih	240	112	308	660	732
48. Sežana	245	144	225	614	501
49. Sloga — Rogatec	88	58	100	246	240
50. Slovenj Gradec	150	100	40	290	201
51. Slovenska Kanjice	130	50	180	360	446
52. Solčava	58	29	30	117	124
53. Sovadenci	61	9	30	100	—
54. Šentjur pri Celju	85	53	121	259	326
55. Škofja Loka	1 114	194	156	1 464	1 412
56. Šmarna gora — Vikrčje	96	39	39	174	182
57. Šolski center Iskra — Kranj	33	124	—	157	358
58. Šoštanj	169	136	55	360	317
59. TAM — Maribor	813	329	722	1 864	1 731
60. Tolmin	686	234	515	1 435	1 267
61. TOMOS — Koper	242	38	55	335	373
62. Trbovlje	891	260	457	1 608	1 654
63. Trzin	479	107	422	1 008	1 018
64. Velenje	751	372	513	1 636	1 627
65. Vevče	169	45	26	240	259
66. Viator — Ljubljana	137	15	19	171	149
67. Viharnik — Ljubljana	117	37	17	171	—
68. Vipava	71	95	50	216	258
69. Vitanje	59	53	100	212	—
70. Vransko — Tabor	100	70	229	399	410
71. Vrhnika	580	138	142	860	840
72. Vuzenica	79	40	149	268	272
73. Zabukovica	845	172	451	1 468	1 329
74. Zagorje ob Savi	1 002	151	452	1 605	1 562
75. Zreče	50	50	50	150	50
76. Zalec	168	22	258	448	709
77. Zelezar — Store	179	44	50	273	266
78. Zelezničar — Celje	126	—	43	169	133
79. Zelezničar — Ljubljana	402	146	111	665	578
80. Zelezničar — Maribor	417	41	41	499	387
81. Žičnica — Ljubljana	100	50	—	150	80
82. Ziri na Škofjo Loko	389	50	210	649	493
Skupaj:	47 911	16 934	24 461	89 306	87 776
V letu 1974:	46 593	16 688	24 495	87 776	
V letu 1975:	47 911	16 934	24 461	89 306	
Razlika:	+ 1 318	+ 246	— 34	+ 1 530	

PREGLED INVESTICIJ ZA NADELAVO, POPRAVILO IN MARKIRANJE POTOV V LETU 1975

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	INVESTIRANO						Skupne investicij v letu 1975
		iz	prosto-	v	sub-	druga	poso-	
		lastnih sredstev	voljno dele	rednosti PZS	vencija	sub-vencije	jilo	
		din	ur	din	din	din	din	din
1.	Ajdovščina	300,00	46	1 150,00	—	—	—	1 450,
2.	Akademsko PD Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
3.	Avtomontaža — Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
4.	Bled	1 394,00	64	1 280,00	—	—	—	2 674,
5.	Bohinj-Srednja vas	63 779,00	—	—	—	—	—	63 779,
6.	Bohinjska Bistrica	—	—	—	—	—	—	—
7.	Bohar — Senože	1 224,00	126	4 410,00	—	—	—	5 634,
8.	Borovnica	—	314	6 280,00	—	—	—	6 280,
9.	Bovec	—	—	—	8 000,00	—	—	8 000,
10.	Brežice	—	—	—	—	—	—	—
11.	Celje	4 600,00	45	800,00	10 000,00	—	—	15 400,
12.	Cerknica	—	—	—	—	—	—	—
13.	Cerkno	200,00	32	640,00	—	—	—	840,
14.	Črna na Koroškem	1 301,00	21	210,00	—	—	—	1 511,
15.	Črnomelj	—	84	3 360,00	—	—	—	3 360,
16.	Črnuče	500,00	100	2 000,00	—	—	—	2 500,
17.	Delo — Ljubljana	5 920,00	286	8 580,00	—	—	—	14 500,
18.	Dol pri Hrastniku	780,00	65	975,00	—	—	—	1 755,
19.	Domžale	640,00	85	3 400,00	—	—	—	4 040,
20.	Dovje — Majstrana	1 200,00	174	2 610,00	—	—	—	3 810,
21.	Dravograd	—	—	—	—	—	—	—
22.	Fram	—	—	—	—	—	—	—
23.	Gorenja vas	—	—	—	—	—	—	—
24.	Gorje pri Bledu	19 206,60	359	5 385,00	—	—	—	24 591,
25.	Gornja Radgona	—	—	—	—	—	—	—
26.	Gornji grad	—	—	—	—	—	—	—
27.	Gozd Martuljek	—	82	1 640,00	—	—	—	1 640,
28.	Hrastnik	10 500,00	60	900,00	—	3 000,00	—	14 400,
29.	Idrija	3 252,50	77	1 540,00	—	—	—	4 792,
30.	Ilirska Bistrica	2 200,00	50	1 250,00	—	—	—	3 450,
31.	Impol — Slovenska Bistrica	4 120,00	680	8 160,00	2 800,00	—	—	15 080,
32.	Iskra — Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
33.	Janeza Trdine — Mengeš	500,00	50	2 000,00	—	—	—	2 500,
34.	Javornik — Koroška Bela	3 619,00	488	13 810,00	—	1 520,00	—	18 949,
35.	Jesenice	2 221,45	—	—	5 000,00	—	—	7 221,
36.	Jezersko	270,00	45	1 575,00	13 000,00	—	—	14 845,
37.	Kamnik	142,00	103	6 560,00	—	—	—	6 702,
38.	Kidričevo	—	—	—	—	—	—	—
39.	Kobarid	—	—	—	—	—	—	—
40.	Kočevje	—	10	200,00	—	—	—	200,
41.	Komunalno podjetje Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
42.	Kozjak — Maribor	—	12	120,00	—	—	—	120,
43.	Kranj	3 000,00	140	2 800,00	77 408,15	—	—	83 208,
44.	Kranjska gora	—	—	—	—	—	—	—
45.	Križe pri Golniku	3 500,00	110	1 650,00	—	—	—	5 150,
46.	Kum — Trbovlje	—	—	—	—	—	—	—
47.	Laško	200,00	15	300,00	—	—	—	500,
48.	Lenart	—	—	—	—	—	—	—
49.	Lesnina — Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
50.	Lisca — Sevnica	1 805,00	48	1 440,00	—	—	—	3 245,
51.	Litija	920,00	45	675,00	—	—	—	1 595,
52.	Litostroaj — Ljubljana	—	160	4 800,00	—	—	—	4 800,
53.	Ljubljana-matica	19 182,00	—	—	—	—	—	19 182,
54.	Ljubljanske mlekarne — Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
55.	Ljubno ob Savinji	—	—	—	—	—	—	—
56.	Ljutomer	—	—	—	—	—	—	—
57.	Loče pri Poljčanah	250,00	50	1 000,00	—	—	—	1 250,
58.	Logatec	507,70	50	750,00	—	—	—	1 257,
59.	Lovrenc na Pohorju	560,00	84	1 260,00	—	—	—	1 820,
60.	Luče ob Savinji	—	20	200,00	—	—	—	200,
61.	Majšperk	—	—	—	—	—	—	—
62.	Maribor-matica	—	90	1 800,00	—	1 583,00	—	3 383,
63.	Mariborski tisk — Maribor	350,00	80	800,00	—	—	—	1 150,
64.	Matica — Murska Sobota	518,35	22	440,00	—	—	—	958,
65.	Medvode	—	—	—	—	—	—	—
66.	Mežica	—	100	2 000,00	—	—	—	2 000,
67.	Mozirje	500,00	70	1 750,00	—	5 000,00	—	7 250,
68.	Mura — Murska Sobota	300,00	47	1 135,00	—	—	—	1 435,
69.	MTT — Maribor	—	—	—	—	—	—	—
70.	Nova Gorica	900,00	70	2 800,00	—	—	—	3 700,
71.	Novo mesto	1 500,00	70	1 400,00	—	—	—	2 900,
72.	Obalno PD — Koper	—	—	—	—	—	—	—
73.	Obrtnik — Ljubljana	1 270,00	76	1 520,00	—	—	—	2 790,
74.	Oplotnica	259,00	24	480,00	—	—	—	739,
75.	Ormož	—	—	—	—	—	—	—
76.	Planinac pri V. p. 1098 Kranj	—	2 000	60 000,00	—	—	—	60 000,
77.	Podbrdo	250,00	40	1 600,00	—	—	—	1 850,
78.	Poljčane	500,00	85	1 700,00	—	—	—	2 200,
79.	Polzela	—	27	810,00	—	—	—	810,
80.	Postojna	200,00	80	1 600,00	—	—	—	1 800,
81.	Prebold	1 820,00	36	720,00	—	—	—	2 540,

INVESTIRANO

PLANINSKO DRUŠTVO	iz lastnih sredstev	prosto- voljno delo	v vrednosti PZS	sub- vencija	druge sub- vencije	poso- jilo	Skupne investicije v letu 1975
	din	ur	din	din	din	din	din
Prevalje	480,00	176	2 640,00	—	—	—	3 120,00
PTT Celje	—	—	—	—	—	—	—
PTT Ljubljana	1 829,80	212	16 960,00	—	—	—	18 789,80
PTT Maribor	1 500,00	90	4 230,00	—	—	—	5 730,00
Pluj	—	68	1 366,00	—	—	—	1 366,00
Radeče pri Zidanem mostu	300,00	16	240,00	—	—	—	540,00
Radlje ob Dravi	—	10	200,00	—	—	—	200,00
Radovljica	2 000,00	—	—	—	—	—	2 000,00
Račica — Šentvid	533,75	112	1 680,00	—	—	—	2 213,75
Ravne na Koroškem	—	85	2 550,00	—	—	—	2 550,00
Rimske Toplice	1 353,90	274	5 480,00	—	—	—	6 833,90
Rogaška Slatina	1 345,30	223	3 345,00	—	—	—	4 690,30
RTV Ljubljana	280,00	105	2 100,00	—	—	—	2 380,00
Ruše pri Mariboru	800,00	70	2 100,00	—	—	—	2 900,00
Saturnus — Ljubljana	—	100	1 457,70	—	—	—	1 457,70
Za Selško dolino v Železnikih	112,00	33	990,00	—	—	—	1 102,00
Šožana	476,35	139	2 085,00	—	—	—	2 561,35
Slaga — Rogatec	—	—	—	—	—	—	—
Slovenj Gradec	200,00	10	400,00	—	—	—	600,00
Slavenske Konjice	50	21	630,00	—	—	—	680,00
Solčava	2 340,00	46	920,00	—	1 000,00	—	4 260,00
Sovodnje	560,00	72	1 440,00	—	—	—	2 000,00
Šentjur pri Celju	910,00	85	850,00	—	—	—	1 760,00
Škofja Loka	105,00	72	2 880,00	—	—	—	2 985,00
Šmarna gora — Vikrče	1 388,00	183	6 575,00	—	—	—	7 963,00
Solski center Iskra Kranj	—	—	—	—	—	—	—
Šoštanj	—	—	—	—	—	—	—
TAM — Maribor	—	—	—	—	—	—	—
Tolmin	180,00	30	750,00	2 000,00	—	—	2 930,00
TOMOS — Koper	—	10	200,00	—	—	—	200,00
Trbovlje	3 516,00	117	2 340,00	—	—	—	5 856,00
Trzin	515,00	212	5 350,00	—	—	—	5 865,00
Velenje	600,00	100	2 000,00	—	—	—	2 600,00
Vevče	—	—	—	—	—	—	—
Viator — Ljubljana	—	10	500,00	—	—	—	500,00
Viharnik — Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
Vipava	—	—	—	—	—	—	—
Vitanje	—	—	—	—	—	—	—
Vransko — Tabor	400,00	80	2 400,00	—	—	—	2 800,00
Vrhnika	6 000,00	60	1 200,00	—	—	—	7 200,00
Vuzenica	—	40	1 200,00	—	—	—	1 200,00
Zabukovica	1 000,00	212	4 240,00	—	—	—	5 240,00
Zagorje ob Savi	2 760,00	82	2 460,00	—	—	—	5 220,00
Zreče	105 000,00	1 200	60 000,00	—	—	—	165 000,00
Zalec	—	—	—	—	—	—	—
Železnar — Štore	—	—	—	—	—	—	—
Železničar — Celje	—	186	3 720,00	—	—	—	3 720,00
Železničar — Ljubljana	160,00	66	1 850,00	—	—	—	2 010,00
Železničar — Maribor	—	—	—	—	—	—	—
Žičnica — Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—
Žiri na Škofjo Loko	630,00	—	—	—	—	—	630,00
Skupaj:	303 486,70	11 645	323 593,70	118 208,15	12 103,00	—	757 391,55
V letu 1974:	194 744,30	2 753	172 408,08	28 979,25	165 918,00	—	562 049,63
V letu 1975:	303 486,70	11 645	323 593,70	118 208,15	12 103,00	—	757 391,55
Razlika:	+ 108 742,40	+ 8 892	+ 151 185,62	+ 89 228,90	— 153 815,00	—	+ 195 341,92

Red. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	PLANINSKA POSTOJANKA	iz	prosti
			lastnih	valjn
			sredstev	dela
			din	ur
1.	Ajdovščina	Zavetišče Antona Bavčerja na Čavnu	9 240,00	82
2.	Avtomontaža Ljubljana	Iztokova koča pod Golaki	—	30
3.	Bled	Koča pod Voglom	6 000,00	350
4.	Bohinj-Srednja vas	Koča na Lipenci	7 800,00	384
		Koča pod Bogatinom	32 810,00	—
		Koča na Uskovnici	3 130,00	—
		Vodnikov dom na Velem polju	18 455,00	—
5.	Bohinjska Bistrica	Koča dr. Janeza Mencingerja	10 000,00	75
6.	Bohor — Senovo	Koča na Bohorju	2 350,00	190
7.	Bovec	Koča na Mangartskem sedlu	20 670,00	—
		Koča na Kaninu	—	—
8.	Celje	Planinski dom v Logarski dolini	10 000,00	—
		Frišaufov dom na Okrešlju	51 579,40	200
		Kocbekov dom na Korošici	20 243,90	35
		Bivak pod Ojstrico	8 000,00	80
9.	Cerkno	Plan. dom A. Zvana-Borisa na Poreznu	50 000,00	867
		Zavetišče v Šebreljah	25 000,0	150
		Koča na Črnem vrhu nad Novaki	12 000,00	50
10.	Črna na Koroškem	Koča na Smrekovcu	15 000,00	1 150
11.	Črnuče	Koča na Mali planini	15 162,75	2 953
12.	Črnomelj	Bife Rog v Črnomlju	300 000,00	340
13.	Dol pri Hrastniku	Dom v Gorah	76 700,00	1 370
14.	Domžale	Dom na Veliki planini	5 645,00	121
15.	Dovje-Mojstrana	Aljažov dom v Vratih	—	—
16.	SPD Gorica (Italija)	Dom na Doberdolu	—	—
17.	Gorje pri Bledu	Dom Planika pod Triglavom	117 580,20	450
		Tržaška koča na Dolci	76 350,25	512
18.	Gozd-Martuljek	Bivak pod Špičkom	—	1 120
19.	Hrastnik	Koča na Kalu	15 692,00	372
20.	Idrija	Pirnatova koča na Javorniku	—	284
		Dom Rudar Vojsko	75 635,00	2 328
		Koča na Hlevišah	20 000,00	2 180
21.	Ilirska Bistrica	Planinska koča na Sviščakih	9 514,65	80
		Zavetišče na Velikem Snežniku	5 500,00	40
22.	Impol Slovenska Bistrica	Štuhcov dom pri Treh kraljih	4 120,00	680
23.	Iskra Ljubljana	Dom na Palomu	15 000,00	—
24.	Janeza Trdine Mengeš	Mengeška koča	25 000,00	800
25.	Javornik-Koroška Bela	Prašernova koča na Stolu	—	—
26.	Jesenice	Bivak I (Vel. Dnina)	—	65
		Bivak II (Pod Rokavi)	937,00	108
		Bivak III (Za Akom)	—	121
		Bivak IV (Na Rušju)	—	131
		Tičarjev dom na Vrtiču	161 786,00	3 121
	— postaja GRS	Zavetišče GRS na Španovem vrhu	—	200
27.	Jezerško	Češka koča	5 500,00	230
28.	Kamnik	Cajzova koča na Kokrskem sedlu	69 601,70	1 600
		Koča na Kamniškem sedlu	118 467,05	3 500
		Bivak GRS na Velikih padih	—	40
29.	Kočevje	Koča pri Jelenovem studencu	25 000,00	320
30.	Kozjak — Maribor	Dom na Kozjaku	22 664,35	—
31.	Kranj	Dom Kokrskega odreda na Kališču	20 000,00	700
		Zavetišče GRS na Krvavcu	12 000,00	400
		Bivak v Kočni	260	280
		Koča ob žičnici na Krvavcu	520 000,00	2 500
		Kranjska koča na Ledinah (nova gradnja)	350 000,00	2 000
32.	Kranjska gora	Koča v Krnici	—	—
33.	Križe pri Trzinu	Koča na Kriški gori	35 000,00	850
34.	Kum — Trbovlje	Koča na Kumu	399,00	1 000
35.	Lisca — Sevnica	Jurkova koča na Lisci	25 800,00	140
36.	Litija	Planinski dom II. grupe odredov na Jančah	3 830,00	—
37.	Ljubljana-matica	Dom v Kamniški Bistrici	32 017,00	—
		Koča pri Triglavskih sedmerih jezerih	569 404,00	—
		Triglavski dom na Kredarici	117 177,00	—
		Koča pri Savici	60 085,00	—
		Dom na Komni	42 991,00	—
38.	Luče ob Savinji	Koča na Loki pod Raduho	5 200,00	5
		Okrepčevalnica Igla	23 618,00	—
39.	Maribor-matica	Koča na Zavarčevem vrhu	4 699,00	—
		Mariborska koča	25 397,00	17
40.	Mežica	Dom na Peci	8 000,00	82
		Koča na Grohotu pod Raduho	—	70
		Zavetišče v Heleni	6 200,00	—
		Zavetišče Mihev	9 826,10	—
		Zavetišče pri Pucu	7 556,00	—
41.	Nova Gorica	Gominškovo zavetišče na Krnu	4 260,00	34
		Dom dr. Klementa Juga v Lepeni	4 700,00	6
		Stjenkova koča na Trstelju	20 880,00	56
		Koča Kekec na Katarini	33 580,00	13
		Koča ob Krnskem jezeru (novogradnja)	—	—
42.	Novo mesto	Dom Vinka Padersiča na Gorjancih	4 000,00	10
43.	Obrtnik — Ljubljana	Planinski dom na Govejku	45 130,75	17

Investirano						Skupne investicije v letu 1975
v vrednosti	subvencija PZS	ostale subvencije	dotacija sklada PVP	posojilo PZS	ostalo posojilo	
din	din	din	din	din	din	din
2 680,00	—	—	—	—	—	11 920,00
750	—	—	—	—	—	750,00
10 500,00	—	—	—	—	—	16 500,00
9 600,00	80 000,00	50 000,00	—	—	—	147 400,00
—	—	—	—	—	—	32 810,00
—	—	—	—	—	—	3 130,00
1 500,00	20 000,00	10 000,00	—	—	—	18,455,00
5 940,00	—	—	—	—	—	41 500,00
—	—	—	—	—	—	8 290,00
—	849 798,30	—	—	—	—	20 670,00
—	—	—	—	—	—	849 798,30
3 000,00	—	—	—	—	—	10 000,00
525,00	80 000,00	—	—	—	—	54 579,40
1 200,00	—	—	—	—	—	100 768,90
17 430,00	—	—	—	—	—	9 200,00
3 000,00	—	—	—	—	—	67 340,00
1 000,00	—	—	—	—	—	28 000,00
23 000,00	—	100 000,00	—	—	—	13 000,00
59 060,00	—	—	—	—	—	138 000,00
13 600,00	—	—	—	—	200 000,00	74 222,75
20 350,00	—	21 000,00	—	—	—	513 600,00
4 840,00	—	—	—	—	—	118 050,00
—	360 000,00	—	—	—	—	10 485,00
—	—	—	15 619,65	—	—	360 000,00
6 750,00	—	—	500,00	—	—	15 619,65
7 680,00	60 000,00	—	—	—	—	124 830,20
22 400,00	6 369,30	13 000,00	—	—	—	144 030,25
5 580,00	—	21 500,00	—	—	—	41 769,30
5 680,00	—	—	—	—	43 435,60	42 772,00
4 656,00	—	—	—	—	—	49 115,60
4 370,00	—	—	—	—	—	80 291,00
2 000,00	—	—	—	—	—	24 370,00
1 000,00	—	—	—	—	—	11 514,65
8 160,00	—	—	—	—	—	6 500,00
—	—	—	—	—	—	12 280,00
32 000,00	—	—	—	—	—	15 000,00
—	—	—	9 950,55	—	—	57 000,00
1 300,00	2 000,00	—	—	—	—	9 950,55
2 100,00	9 813,05	—	—	—	—	3 300,00
2 400,00	5 000,00	—	—	—	—	12 850,05
2 600,00	21 000,00	—	—	—	—	7 400,00
62 400,00	248 750,00	—	—	—	—	23 600,00
4 000,00	—	—	—	—	—	462 936,00
8 050,00	—	—	—	—	—	4 000,00
32 000,00	—	—	—	—	—	13 550,00
71 800,00	300 000,00	—	—	—	—	101 601,70
1 200,00	—	—	—	—	—	490 267,05
4 700,00	—	14 000,00	—	—	—	1 200,00
—	—	—	—	—	—	43 700,00
14 000,00	—	—	—	—	—	22 664,35
8 000,00	15 200,00	—	—	—	—	34 000,00
5 600,00	—	—	—	—	—	35 200,00
50 000,00	—	—	—	—	—	5 860,00
60 000,00	—	—	—	—	—	570 000,00
—	50 000,00	—	—	—	—	410 000,00
12 750,00	70 000,00	9 000,00	—	—	—	50 000,00
50 000,00	—	—	—	—	50 000,00	126 750,00
4 200,00	—	—	—	—	—	100 399,00
—	—	—	—	—	—	30 000,00
—	—	—	—	—	—	3 830,00
—	—	—	—	—	—	32 017,01
—	—	—	—	—	—	569 404,00
—	—	—	—	—	—	117 177,00
—	—	—	—	—	—	60 085,00
500,00	29 998,75	—	—	—	—	42 991,00
—	—	—	—	—	—	35 698,75
—	—	—	—	—	—	23 618,00
4 250,00	—	—	—	—	—	4 699,00
16 400,00	—	—	—	—	—	29 647,00
14 000,00	—	—	—	—	—	24 400,00
—	—	—	—	—	—	14 000,00
—	—	—	—	—	—	6 200,00
—	—	—	—	—	—	9 826,10
13 600,00	—	—	—	—	—	7 556,00
2 400,00	—	—	—	—	—	17 860,00
22 400,00	—	—	—	—	—	7 100,00
5 200,00	—	—	—	—	—	43 280,00
—	40 000,00	—	—	—	—	38 780,00
2 000,00	—	—	—	—	—	40 000,00
3 560,00	—	—	—	—	25 000,00	6 000,00
						73 690,75

Nad. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	PLANINSKA POSTOJANKA	iz lastnih sredstev	prosto- voljna dela
			din	ur
44.	Planinac pri V. P. 1098 — Kranj	Planinski dom na Šiji	37 645,40	—
45.	Podbrdo	Dom Zorka Jelinčiča na Črni prsti	52,60	85
46.	Poljčane	Dom na Božu	72 330,00	35 000
47.	Prebalj	Dom pod Reška planino	28 000,00	436
48.	Prevalje	Dom na Uršlji gori	17 654,70	685
49.	PTT Ljubljana	Poštarska koča na Vržiču	439 963,00	105
50.	PTT Maribor	Poštarska koča pod Plešivcem	44 000,00	500
51.	Radeče pri Zidanem mostu	Zasavska koča na Prehodavcih	35 677,00	636
52.	Radovljica	Gašperjeva koča	14 265,00	240
		Pogačnikov dom pri Kriških jezerih	67 310,00	200
		Roblekov dom na Begunjsčici	44 526,00	300
		Valvazorjev dom pod Stolom	6 622,00	200
		Planinski dom Rašica	45 590,50	—
53.	Rašica — Šentvid	Koča na Naravskih ledinah	930,00	380
54.	Ravne na Koroškem	Koča na Kopitniku	109 126,90	1 342
55.	Rimske Toplice	Zavetišče na Rogaški gori	12 233,55	120
56.	Rogaška Slatina	Koča na Ratitovcu	5 197,90	580
57.	Za Selško dolino v Železnikih	Grmoviškov dom pod Veliko Kopa	—	—
58.	Slovenj Gradec	Razgledni stolp na Regli	3 500,00	—
59.	Slavenske Konjice	Koča pod Ojstrico	4 090,00	54
60.	Solčava	Dom na Resevni	14 500,00	750
61.	Šentjur pri Celju	Dom na Lubniku	95 637,25	—
62.	Škofja Loka	Koča na planini Razor	24 605,00	1 050
63.	Tolmin	Dom na Mrzlici	42 000,00	2 155
64.	Trbovlje	Dom na Zelenici	3 500,00	80
65.	Trzin	Bivak v Staržiču	1 830,00	184
		Koča na Dobri	—	—
		Dom v Zabnicah	—	—
66.	SPD Trst (Italija)	Dom na Paškem Kozjaku	7 500,00	120
67.	Velenje	Koča na Planini pri jezeru	40 000,00	320
68.	Viator — Ljubljana	Koča na Čreti	22 500,00	520
69.	Vransko-Tabar	Koča na Planini	—	260
70.	Vrhnika	Zavetišče Podlipje	16 630,50	1 025
71.	Vuzenica	Dragotov dom na Homu	13 087,40	1 990
72.	Zabukovica	Koča dr. Franca Goloba na Čemšeniški planini	13 840,00	80
73.	Zagorje ob Savi	Koča na Zasavski gori	376 632,00	6 500
74.	Zreče	Koča na Rogli	240 000,00	—
75.	Ziri	Dom na Goropekah	—	697
Skupaj:			5 361 030,80	94 283
V letu 1974:			3 648 073,75	46 777
V letu 1975:			5 361 030,80	94 283
Razlika:			+ 1 712 957,05	+ 47 506

Investirano

v vrednosti	subvencija PZS	ostale subvencije	dotacija sklada PVP	posojilo PZS	ostalo posojilo	Skupne investicije v letu 1975
din	din	din	din	din	din	din
—	—	349 860,45	—	—	—	387 505,85
3 400,00	—	—	—	—	—	3 452,60
70 000,00	—	—	—	—	150 000,00	292 330,00
8 720,00	—	—	—	—	—	36 720,00
10 275,00	—	—	—	—	—	27 929,70
8 400,00	270 000,00	—	—	—	439 963,00	1 158 326,00
23 500,00	—	14 330,00	—	—	—	81 830,00
9 540,00	130 000,00	—	—	—	—	175 217,00
3 600,00	—	—	—	—	—	17 865,00
4 000,00	—	—	—	—	—	71 310,00
6 000,00	—	—	—	—	—	50 526,00
4 000,00	—	—	—	—	—	10 622,00
—	—	—	—	—	—	45 590,50
11 400,00	—	—	—	—	—	12 330,00
26 840,00	—	—	—	—	20 000,00	155 966,90
1 800,00	—	—	—	—	—	14 033,55
11 600,00	—	—	—	—	—	16 797,90
—	—	4 000 000,00	—	—	—	4 000 000,00
—	—	—	—	—	—	3 500,00
1 080,00	22 214,00	3 000,00	—	—	—	30 294,00
7 500,00	—	5 000,00	—	—	—	27 000,00
—	—	20 000,00	—	—	—	115 637,25
26 250,00	—	—	—	—	—	50 855,00
43 100,00	—	—	—	—	—	85 100,00
2 400,00	—	—	—	—	—	5 900,00
4 850,00	467,65	—	—	—	—	7 147,65
—	280 000,00	—	—	—	—	280 000,00
—	—	—	15 619,65	—	—	15 619,65
6 000,00	—	7 400,00	—	—	—	20 900,00
1 600,00	—	—	—	—	—	41 600,00
15 600,00	20 000,00	4 500,00	—	—	—	62 600,00
6 500,00	—	—	—	—	—	6 500,00
30 750,00	—	10 000,00	—	—	—	57 380,50
39 800,00	—	25 000,00	—	—	—	77 887,40
2 400,00	—	—	—	—	—	16 240,00
195 000,00	100 000,00	302 710,00	—	—	—	974 342,00
—	—	3 950 000,00	—	—	—	4 190 000,00
16 000,00	—	—	—	—	—	16 000,00

1 361 476,00 3 060 611,05 8 930 300,45 41 689,85 — 928 398,60 19 683 506,75

923 687,48 2 495 153,15 1 352 945,00 3 759,00 135 000,00 661 403,00 9 220 021,38

1 361 476,00 3 060 611,05 8 930 300,45 41 689,85 — 928 398,60 19 683 506,75

437 788,52 + 565 457,90 + 7 577 335,45 + 37 930,85 — 135 000,00 + 266 995,60 + 10 463 485,37

PREGLED PLANINSKO-SMUČARSKIH NESREČ

Zap. št.	P O I					
	Datum	Kraj nesreče	ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
1.	2. 1.	Južno pobočje Kriške gore	Saša Penko	učenka	9. 4. 1967	Ljubljana
2.	6. 1.	Na Kaninu	Spitali Calogera-Lino	gorski reševalec	4. 6. 1939	Trbiž
3.	26. 1.	V Razorju	Silva Humar	uslužbenka	6. 12. 1938	Nova Gorica
4.	31. 1.	Na Grohatu pod Raduho	Branko Strgar	učenec	12 let	Črna
5.	31. 1.	Zgornja Krma	Igor Gradišar Samo Zorž	dijak dijak	22. 5. 1958 20. 3. 1957	Ljubljana Ljubljana
6.	10. 2.	Brana	Milan Tomšič Slobodan Igrec	študent študent	27. 4. 1953 30. 5. 1953	Pula Pula
7.	5. 3.	Žagarjev graben	Bojan Zorko	študent	17. 6. 1955	Maribor
8.	8. 3.	Srednja Ponca	Jožica Dolinar	—	29. 8. 1951	Jesenice
9.	20. 4.	Planina na Kraju	Jože Žen	delavec	6. 11. 1943	Bitnje
10.	22. 6.	Jalovec	Vera Šafarič	—	15. 1. 1955	Ljubljana
11.	29. 6.	Severnovzhodna stena Kočne	Franc Gruden	uslužbenec	64 let	Ljubljana
12.	29. 6.	Ledine Zgornje Jezersko	dr. Gorazd Zavernik Franc Štajer Franc Gruden	zdravnik gorski reševalec helikopterski pilot uslužbenec	8. 9. 1929 14. 9. 1926 64 let	Zagreb Medvode Ljubljana
13.	30. 6.	Krma	Franc Ažman Franc Farjan Cvetka Podlagar	učenec v gospodarstvu učenec v gospodarstvu učenec v gospodarstvu	18. 8. 1958 30. 9. 1959 27. 3. 1958	Jesenice Jesenice Jesenice
14.	7. 7.	Dobrča-Bistriška planina	Filip Sarabon	delavec	21. 8. 1926	Tržič
15.	10. 7.	V kuluarju Jalovca	Hans Georg Sachs	pomočnik ministra	9. 7. 1911	Bonn
16.	14. 7.	Za Stenarjem	Christiana Schultze	učiteljica	8. 6. 1943	Bremen
17.	20. 7.	Rdeča škrbina v Triglavu	Matevž Zavolavšek	delavec	29. 7. 1949	Ljubljana
18.	21. 7.	Pod Golci — Mala planina	Janka Jeraj	učenec	2. 4. 1961	Stolnik
19.	22. 7.	Mali Triglav	Ayutje Sikkes	zasebnica	30. 1. 1924	Bakhtnizec

REŠEVALNIH AKCIJ V LETU 1975

RECENCI		Vzroki nesreče	Poškodba	Stroški posamezne reševalne akcije din
državljanstvo	stalno bivališče			
Jug.	Ljubljana, Rožna dolina XI/3	pri sestopanju na Malo Poljana-Gozd, je na zmrzni stezi spodrsnila, drsela po travnatem svetu in padla na skalnat prag	smrtna	720,00
Ital.	Trbiž, S. Antonio 22 Italija	pri sestopanju v družbi gorskih reševalcev je spodrsnil in padel, nato drsel po snegu na jugoslovansko stran in padel v okrog 300 m globok prepad na vzhodni strani Kanina	smrtna	638,85
Jug.	Nova Gorica, Ulica Tolminskih puntarjev 2	pri sestopanju proti Kriškim podom je na snegu zdrsnila	komplíciran zlom desne noge in odrgnine	1 908,65
Jug.	Pristava, Črna na Kor.	zbolel	srčni napad	—
Jug.	Ljubljana, Dolomitska 11	pri sestopanju na Konjskem sedlu v megli zašel in zmznil	smrtna	773,00
Jug.	Ljubljana, Podutiška, blok c/1	v megli zašel in s poslednjimi močmi prišel v Bohinj	močne ozeblin izčrpanost	5 825,75
Jug.	Pula, Vodnjanska 7	pri vzponu ali pri sestopu navezana najbrž zdrsnila na izredno poledenem pobočju	smrtna	4 435,80
Jug.	Pula, Vodnjanska 25	okrog 300 m globoko po plazu	smrtna	
Jug.	Maribor, Mlekarska 14	zdrsnil in padel	zlom leve goleni	558,60
Jug.	Retnje 1, p. Tržič	pod vrhom zdrsnila in drsela po Kalteneggerjevi smeri do vznožja	smrtna	500,80
Jug.	LIP BLEĐ — tovarna Bohinj	nerodno stopil	izpah leve noge	1 677,20
Jug.	Ljubljana, Runkova 2	ob sestopu po normalni poti nad Loškim žlebam na snežišču zdrsnila, drsela okrog 100 m po snežišču in se ustavila šele v domu Loškega žleba	močan pretres možganov	4 244,00
Jug.	Ljubljana, Janševa 2	zdrsnil na snežišču, drsel okrog 150 m obležal v grušču	poškodba obeh rok, rana na glavi, zbiti zobje, poškodba prsnega koža in odrgnine pa telusu	2 175,00
Jug.	Kranj, Cesta JLA 6	pri transportu ponesrečenega Franca Grudna v bolnico se je helikopter v velikem nevarju iz neznanega vzroka zrušil in zgorel s ponesrečencem in gor. reševalci	smrtna	12 471,86
Jug.	Ljubljana, Pot k ribniku 18		smrtna	
Jug.	Ljubljana, Janševa 2		smrtna	
Jug.	Grabče 1	neizurjeni v pletanju, so se pri sestopanju zaplezali, gorski reševalci so jih potegnili navzgor in po svoji pristopni smeri spravili čez rob v dolino	zelo izčrpani in premraženi	1 345,45
Jug.	Zg. Gorje 93			
Jug.	Zg. Gorje 79			
Jug.	Pristava 69 p. Tržič	iz neznanega vzroka padel na skalnat odsek okrog 200 m pod stezo	smrtna	3 820,02
ZRN	Bonn ZRN	pri sestopu skozi ozebnik ga je zadela precejšnja skala	smrtna	1 199,55
ZRN	Bremen, Gandersheimerstrasse 30	zdrsnila na snegu v skoku pod Sovatno in padla v krajno poč	komplíciran zlom leve noge v golenu, rana na slegnu, udarci in odrgnine po hrbtu in levi roki	940,25
Jug.	Ljubljana, Gunceljska 33	zdrsnil po snežišču in se poškodoval v počevju	poškodba glave in ramen	506,40
Jug.	Stolnik 3, p. Stahovica	pri nabiranju planik padel okrog 50 m globoko	smrtna	945,00
Niz.	Bakhtizec, J. Nagelhaus 6	pri vzponu na Triglav zdrsnila in padla z glavo navzdol okrog 20 m	poškodba glave po temenu, obtočena in odrgnjena po rokah	240,00

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	ime in priimek	poklic	rojen	rojni kraj
20.	23. 7.	Pod Begunjskim vrhom	Štefanija Košir	trgovka	26. 12. 1959	Vir
21.	27. 7.	Pod Hribaricami	Peter Zula	študent	19. 4. 1955	Maribor
22.	29. 7.	Rombon	Miran Klavec	učitelj	21. 11. 1944	Most na Sa
23.	29. 7.	Karanfil – Prokletije	Peter Leskovec	ključavničar	12. 5. 1956	Črna
			Zdenko Žagar	zidar	21. 2. 1954	Črna
24.	29. 7.	V steni Volušnica v Prokletijah	Bronimira Felle	uslužbenka	21. 2. 1955	Slovenjgrad
25.	3. 8.	Na grebenu Jalovca	Vojko Gnezda	—	25 let	Idrija
26.	3. 8.	Soverna stena Travnika	Janez Kozlevčar	delavec	5. 12. 1952	Jesenice
27.	4. 8.	Tominškova pot	Anton Bizjak	upokojenec	25. 10. 1895	Ljubljana
28.	5. 8.	Na Doližu	Friderik Kniper	—	30. 3. 1913	Haag
29.	10. 8.	Pod vzhodnim ostenjem Jalovca	Marija Kralj	uslužbenka	21. 9. 1950	Kranj
30.	12. 8.	Na poti Razor–Kriški podi	Lucio Tonintti	študent	25. 4. 1953	Čedad
31.	14. 8.	Na planini Lupučnici	Marija Štirn	gospodinja	28. 1. 1926	Ljubljana
32.	15. 8.	Na Komni	Janez Preinar	upokojenec	2. 8. 1909	Bled
33.	16. 8.	Za Akom v Špiku	Janez Furlan	delavec	8. 2. 1944	Tržič
34.	17. 8.	Na poti proti Komni	Gabrijel Kegovšek	elektromonter	27. 12. 1953	Idrija
35.	17. 8.	Velika planina	Branco Krempelj	pleskar	17. 6. 1952	Kamnik
36.	19. 8.	Planjava–Škarje	Aleksander Dominko	pilot	4. 6. 1928	Ljubljana
37.	30. 8.	Sadmera trigl. jezera	Ivica Kos	uslužbenka	23. 1. 1946	Škofja vas
38.	2. 9.	Dolič Luknja	Vlasta Vugrinčič	uslužbenka	14. 11. 1944	Zagreb
39.	3. 9.	Kriški podi	Valerija Merlitsch	upokojenka	27. 7. 1924	Klagenfurt
40.	5. 9.	Škrlatica–Kriška stena	Vinko Kokalj	uslužbenec	1928	Zg. Duplje
41.	7. 9.	Skuta	Marija Kaplja	uslužbenka	5. 7. 1952	Radomlje
42.	7. 9.	Velika planina	Franc Povir	kurir	31. 3. 1943	Za Jelše

RECENCI

držav- ljanstvo	stalno bivališče	Vzroki nesreče	Poškodba	Stroški posamezne reševalne akcije din
Jug.	Vir pri Domžalah, Rabova 5	pri sestopanju zdrsnila na sne- žišču in padla v krajno poč	zlom obeh kosti v levi goleni	1 427,75
Jug.	Maribor, Gospodsvetska 34	padel na snegu in zdrsnil v snežni kotel	poškodbe desnega kolka, ob- tolčenine in odrgnine po glavi	111,80
Jug.	Most na Soči 24	zdrsnil in padel okrog 20 m	kombiniran zlom desne noge v stegnu, poškodba leve roke in glave, pretres možganov	2 040,70
Jug.	Črna, Rudarjevo 28	pri plezanju se mu je izpulila ruša, soplezalec pa ga je za- držal in je obvisel na vrvi	večje odrgnine na lopotici, oleklina v spodnjem delu telesa in lažje poškodbe na obeh kolenih majhna praska na desni nogi	—
Jug.	Črna na Kor.			
Jug.	Slovenj Gradec, Glavni trg 28	pri vzponu na vrh zašla in vso noč bivakirala v steni, ražili so jo šele naslednji dan	brez poškodb	—
Jug.	Idrija	pri sestopanju zdrsnil okrog 150 m pod vrhom	smrtna	2 575,70
Jug.	Jesenice, Razgledna pot 26	v zadnji tretjini smeri se mu je pri plezanju izpulil star klin, padel je okrog 40 m	zlomljena noga, poškodovana ključnica in odrgnine	7 339,05
Jug.	Ljubljana, Emonska 2	iz neznanega vzroka zdrsnil s poti in padel v grapo	smrtna	3 157,30
Niz.	Statemlann 14/b, den Haag	iskal nahrbtnik, ki ga je prejš- nji dan izgubil, zdrsnil in padel v žleb	smrtna	2 001,80
Jug.	Kranj, Tomšičeva 19	iz neznanega vzroka zdrsnila s poti in padla čez 150 m visoko steno na pradišče pod steno, kjer je obležala	smrtna	963,40
Ital.	Čedad, Via Luinis 9, Italija	nerodno stopil	poškodovano levo koleno	2 023,60
Jug.	Ljubljana, Rožanska 4	zdrsnila in padla	zlomljena desna noga nad gležnjem	2 540,10
Jug.	Bled, Črtomirjeva 38	najbrž zaradi prevelikega na- pora	srčni infarkt	1 616,20
Jug.	Bistrica 161, p. Tržič	padel pri smučanju na plazu	zlomljena hrbtenica	560,00
Jug.	Idrija, Ul. 1. maja 3	pri sestopanju zdrsnil in zgr- mel po strmeh žlebu okrog 100 m navzdol, od tu čez pre- visno skalo še okrog 60 m	smrtna	3 641,70
Jug.	Kamnik, Tomšičeva 11	pri nabiranju planik padel okrog 50 m globoko	smrtna	392,00
Jug.	Ljubljana, Povšetova 104	najbrž ga je zaradi preveli- kega napora zadela srčna kap	smrtna	1 631,00
Jug.	Škofja vas 19, p. Celje	nerodno stopila	zlom levega gležnja	1 360,80
Jug.	Zagreb, Gospodsvetska 15	nerodno stopila	zlom desne noge v piščali	542,00
Avstr.	Avstr. Klagenfurt	pri sestopanju z Razorja zdrs- nila	izpah desne noge v gležnju, poškodovana kalk in hrbtenica	1 360,40
Jug.	Zg. Duplje, Kranj	verjetno ga je zaradi preveli- kega napora zadela srčni in- farkt	smrtna	712,00
Jug.	Radomlje, Šlandrova 1	po poti čez Strežo na Male pode najbrž po strmi vršni strehi zdrsnila, padla čez steno in obležala 150 m nižje v vznožju Skute	smrtna	1 837,50
Jug.	Za Jelše 14, Dol pri Ljubljani	pri hoji se je spotaknil in s ko- lenom udaril v ostro skalo	poškodovano levo koleno	—

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	PO			
			ime in priimek	poklic	rojen	rojni kraj
43.	7. 9.	Škrlatica	Janex Erlich	ekonomist	13. 8. 1944	Ljubljana
			Kristijan Langus	gorski reševalec	30. 5. 1949	Dovje
44.	7. 9.	Herletova smer v Ojstrici	Aleš Dolžan	študent	3. 1. 1957	Celje
45.	8. 9.	V Cmiru	Kostja Vernik	—	21. 12. 1945	Ljubljana
46.	18. 9.	Severozahodna stena Velikega vrha	Milan Perič	delavec	13. 4. 1940	Milojevci Srbija
47.	23. 9.	V bavarski smeri severne Triglavsko stene	Franc Mlakar	natakar	25. 1. 1951	Osojnica nad Šk. Lok
48.	25. 9.	Tschadov steber v Travniku	Maksimiljan Trop	študent	8. 9. 1950	Ljubljana
49.	27. 9.	Južno pobočje Begunjsčice	Jože Kušter	jadralni letalec	24 let	Kranj
50.	28. 9.	Pod Kokrskim sedlom	Vinko Srpčič	študent	28. 2. 1955	Ljubljana
51.	28. 9.	Na poti Savica-Komna	Andrej Marušič	učenec	6. 5. 1965	Koper
			Darijan Marušič	učenec	13. 6. 1957	Koper
			Zlatko Dokič	učenec	16. 6. 1961	Koper
52.	3. 10.	Na poti Jezersko-Češka koča	Davorin Karničar	učenec	1958	Zg. Jezersko
53.	5. 10.	Kamniško sedlo	Marija Lenasi	kuharica	6. 8. 1951	Smihel pod Nanosom
54.	8. 11.	V Ljubljanski jami pod Koglom	Jakob Šimnovec	kurir	12. 1. 1954	Ljubljana
55.	8. 11.	Na planini Vogar	Janex Gašperin	kmet	3. 10. 1933	Stara Fužine
56.	18. 12.	Velika planina	Tomaž Kostaneto	uslužbenec	29. 12. 1946	Ljubljana
			Zvonka Bilhan	uslužbenka	20. 1. 1954	Ljubljana
57.	21. 12.	Na poti Poštarski dom-Uršlja gora	Avgust Dežman	delavec	27. 8. 1943	Ravne
58.	27. 12.	Pod vzhodno steno Brane	Franc Gorše	uslužbenec	28. 6. 1930	Ljubljana

POIZVEDOVALI

59.	21. 1.	Plemenice - Triglav	Zdravko Ceraj	upokojenec	4. 10. 1920	Zagreb
			Zoran Kralj	študent	14. 2. 1951	Zagreb
			Branko Ognančević	študent	11. 3. 1948	Zagreb
60.	16. 2.	Kogol	Maksimiljan Trop	študent	8. 9. 1950	Ptuj
			Slavko Cimerman	študent	17. 5. 1950	Ptuj

RECENCI

držav- ljanstvo	stalno bivališče	Vzroki nesreč	Poškodbe	Stroški posamezne reševalne akcije
Jug.	Ljubljana, Aljaževa 53	Langus je reševal Erlichu iz strmega skoka v grapi, odpela se mu je vponka, reševalec in Erlich sta zgrmela v dno skoka in še nekaj metrov dalje po grušču	smrtna	6 479,60
Jug.	Dovje 21		poškodbe na glavi, na hrbtenici in na levi nogi	
Jug.	Celje, Švabova 10	pri plezanju je ponesrečenec odletel in obvisel na vrvi, naker ga je soplezalec spustil do prvega stojišča in mu dal prvo pomoč	poškodovana levo koleno in pretres možganov	5 901,00
Jug.	Ljubljana, Skopolijska 22	v razu velikega kotla na levi strani Taminškove poti zašel in si ni znal pomagati	brez poškodb	1 345,80
Jug.	brez stalnega bivališča	pri sestopanju mu je zaradi neprimerne opreme večkrat spodrsnilo; padel je čez skalnat skok v grapi	poškodbe na glavi in na desni nogi, izčrpanost	942,00
Jug.	Podbrezje 110	padel v steni, pri plezanju se je njemu in varujočemu soplezalcu izpulil oprimek	zlom desne roke v zapestju, poškodba komolca, zlomljeno rebro, udarci in odrgnine po nogah	—
Jug.	Ljubljana, štud. naselje	odkrušil se mu je skalnat oprimek in je padel v steni	zlom desne noge v gležnju, odrgnine in izčrpanost	15 857,10
Jug.	Kranj, Nazorjeva 10	strmoglavil z jadralnim letalom	smrtna	17 588,68
Jug.	Ljubljana, Ljubljanska 22	tekkel po melišču, okrog 200 m pod sedlom padel na glavo in se valil po melišču	poškodba rame in glave	530,00
Jug.	Koper, Glavoljaška ul. 1/6	pri 38 ovinku poti na Komno so se zaplezali, rešili so jih gorski reševalci	brez poškodb	625,80
Jug.	Koper, Glavoljaška ul. 1/6			
Jug.	Koper, Kovanščeva 20			
Jug.	Zg. Jezersko	spodrsnil na markirani poti in drsel okrog 80 m navzdol	pretres možganov in odrgnine po telesu	440,00
Jug.	Ljubljana, Jana Husa 47	verjetno prevelik napor	epileptični napad	1 393,50
Jug.	Ljubljana, Šišenska 85	odlomil se mu je krušljiv rob, strmoglavil je na dno okrog 40 m globokega brezna in obležal nezavesten	smrtna	2 645,00
Jug.	Stara Fužina 147	pri hoji se mu je spodvila desna noga	spiralni zlom desne noge nad gležnjem	716,80
Jug.	Ljubljana, Kavčičeva 26	prosila za pomoč pri sestopu, ker nista imela primerne opreme in nista poznala poti	brez poškodb	80,00
Jug.	Ljubljana, Pot na Žduše 5			
Jug.	Ravne, Trg Svobode 13	najbrž padel, udaril z glavo ob kamen, se onesvestil in v hladni noči zmrznil	smrtna	—
Jug.	Ljubljana, Linhartova 68	najbrž je zdrsnil desno od Basovo grape, kamor se je moral ogniti pred ledenimi skoki	smrtna	1 050,00

CIJE

Jug.	Zagreb, Držičeva 73	reševanje se je pričelo, ker so niso vrnili v pravem času	brez poškodb	1 422,95
Jug.	Zagreb, Mlinovi 51			
Jug.	Zagreb, Vlaška 13			
Jug.	Ljubljana, štud. naselje	reševanje se je pričelo, ker se nista pravočasno vrnila iz stene	brez poškodb	1 135,60
Jug.	Ptuj			

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	ime in priimek	poklic	rojen	rojni kraj
61.	24. 2.	Mariborsko Pohorje	Miran Devetak	študent	27 let	Maribor
62.	14. 3.	Planjava	Bernard Lovrinec	študent	19 let	Ljubljana
			Karel Grosek	študent	20 let	Ljubljana
63.	28. 3.	Pokljuka	Wolfgang Bowe	študent	27. 11. 1932	Neu Ulm
64.	1. 5.	Dobrča-Bistriška planina	Rada Sušnik	gospodinja	—	Bistrica pri Trzinu
65.	15. 7.	Raduha-Smrekovec	Tone Ravnihar Anton Pari	dijak dijak	1958 1958	Slovenjgrad Prevalje
66.	24. 7.	Košuta	neznana zakonca iz Barovelj			
67.	31. 8.	Areh-Osankarica— Ribniška koča	Marija Lorenzi Janez Lorenzi	gospodinja otrok	3. 5. 1934 31. 1. 1965	— —
68.	22. 12.	Velika planina-Dol- Korošica	Bojan Brvar Janez Senegačnik Miha Klun	dijak študent študent	12. 9. 1957 17. 3. 1957 17. 4. 1957	Ljubljana Ljubljana Ljubljana

REČENICI		Vzroki nesreč	Poškodbe	Stroški posamezne reševalne akcije
državljanstvo	stalno bivališče			
Jug.	Maribor, Ul. Slave Klavara 6	reševanje se je pričelo na željo staršev, ker se ni pravočasno vrnil domov	brez poškodb	360,00
Jug.	Ljubljana, Studenec 43	reševanje se je pričelo, ker se nista vrnila v dogovorjenem času	brez poškodb	2 054,25
Jug.	Ljubljana, Studenec 43			
ZRN	Neu Ulm, ZRN	iz šport hotela je bilo sporočeno, da je šel na turo in se ni vrnil	najden popolnoma izčrpan na nekem seniku	4 224,35
Jug.	Jug. Bistrica pri Trzinu	reševanje se je pričelo na moževno prošnjo, ker se je izgubila na poti iz Bistriške planine proti Brezjam	najdena brez poškodb	540,00
Jug.	Slovenj Gradec Prevalje	reševanje se je pričelo na prošnjo staršev, ker se nista pravočasno vrnila z izleta	brez poškodb	197,00
Avstr.		reševanje se je pričelo na prošnjo GRS v Borovljah	pogrešana so avstrijski gorski reševalci našli na avstrijski strani	990,00
Jug.	—	reševanje se je pričelo na moževno prošnjo	oba pogrešana najdena brez poškodb na nedogovorjenem področju	—
Jug.	—			
Jug.	Linhartova 80	akcija se je pričela na prošnjo svajcev, ker se niso vrnila s ture v dogovorjenem času	pogrešani so se vrnil brez poškodb, vendar z veliko zamudo	1 030,00
Jug.	Ožbetova 8			
Jug.	Scopolijska 53			
Skupni stroški vseh akcij				150 310,41

Ogled navedenih gorskih nesreč so bile 1975 številne nesreče na smučiščih z vertikalnim prometom: na področju ohorske vzpenjače, Ribniškega in Slovenjgraškega Pohorja 89, Stalekerja, Črne in Ošvenega 4, Španovega vrha 5, ravnca 65, Vitranca 19, Vogla 87, Kanina 56, na Golteh 73, na Zelenici 22, na Starem vrhu nad Skafjo Loko 12 in na Veliki planini 48, skupaj 480 smučarskih nesreč. Pri reševanju so v večini primerov sodelovali reševalci GRS.

PREGLED KAPACITET, OBISKOV IN NOČITEV V PLANINSKIH POSTOJANKAH V LETU 1975

Zop. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapac. ležišč			Štev. obiskovalcev			Število nočitev		
					število postelj	število ležišč	skupaj	Jugo-slovanov	ino-zemcev	skupaj	domaćih	ino-zemskih	skupaj
1.	Koča pod Voglom	Jul. Alpe	1 445	Avtomontaža — Ljubljana	—	12	12	360	—	360	597	—	597
2.	Okrepčevalnica na Straži	"	646	Bled	—	—	—	1 000	—	1 000	—	—	—
3.	Vodnikov dom na Velem polju	"	1 817	Bohinj-Srednja vas	33	28	61	7 265	402	7 667	5 437	319	5 756
4.	Koča na Uskovnici	"	1 138	Bohinj-Srednja vas	37	8	45	5 913	611	6 524	3 116	792	3 908
5.	Koča pod Bogatinom	"	1 513	Bohinj-Srednja vas	39	15	54	5 724	311	6 035	3 713	292	4 005
6.	Koča Zlatorog v Trenti	"	620	Bovec	22	—	22	2 785	215	3 000	608	215	823
7.	Dom na Pradelu	"	1 156	Bovec	4	8	12	11 419	81	11 500	217	81	298
8.	Koča na Mangartskem sedlu	"	2 072	Bovec	6	20	26	2 931	569	3 500	201	71	272
9.	Aljažev dom v Vratih	"	1 015	Davje-Mojstrana	27	133	160	16 797	1 203	18 000	4 967	1 833	6 800
10.	Dom Planika pod Triglavom	"	2 408	Gorje pri Bledu	20	61	81	6 716	1 108	7 824	3 053	356	3 409
11.	Tržaška koča na Dolici	"	2 151	Gorje pri Bledu	48	112	160	7 726	1 046	8 772	4 335	465	4 800
12.	Bivak pod Spikom ¹	"	1 500	Gozd Martuljk	—	6	6	150	—	150	30	—	30
13.	Dom Valentina Staniča pod Triglavom	"	2 332	Javornik-oroška Bela	75	—	75	11 609	1 191	12 800	2 323	237	2 560
14.	Kovinarska koča v Krmi	"	892	Javornik-Koroška Bela	30	—	30	5 972	128	6 100	268	3	271
15.	Erjavčeva koča na Vršiču	"	1 515	Jesenice	15	43	58	12 937	63	13 000	3 507	283	3 790
16.	Tičarjev dom na Vršiču	"	1 650	Jesenice	36	26	62	11 427	573	12 000	1 720	577	2 297
17.	Koča pri izviru Soče ²	"	876	Jesenice	14	—	14	83 998	2	9 000	175	2	177
18.	Bivak I (Vel. Dnina)	"	2 180	Jesenice	—	4	4	22	2	24	22	2	24
19.	Bivak II (Pod Rokavi)	"	2 140	Jesenice	—	5	5	57	2	59	57	2	59
20.	Bivak III (Za Akom)	"	1 340	Jesenice	—	8	8	60	—	60	52	—	52
21.	Bivak IV (Na Rušju)	"	1 980	Jesenice	—	6	6	98	2	100	90	2	92
22.	Zavetišče železarjev na Zadnjem Voglu	"	1 440	Jesenice	—	8	8	110	—	110	110	—	110
23.	Lipovčeva koča v Martuljku	"	930	Jesenice	—	12	12	310	—	310	190	—	190
24.	Zavetišče pod Spičkom	"	2 050	Jesenice	—	10	10	1 948	52	2 000	385	52	437
25.	Dom na Vrsnem	"	610	Kobarid	6	15	21	1 208	15	1 223	65	15	80
26.	Koča v Krnici	"	1 218	Kranjska gora	16	7	23	1 104	52	1 156	96	52	148
27.	Mihov dom na Vršiču	"	1 150	Kranjska gora	4	12	16	1 486	14	1 500	80	15	95
28.	Koča na Gozdu	"	1 226	Kranjska gora	20	15	35	—	—	—	ni poslovala	—	—
29.	Litostrojska koča na Soriški planini	"	1 307	Litostroj — Ljubljana	55	16	71	30 000	—	30 000	3 506	—	3 506
30.	Dom na Komni	"	1 520	Ljubljana-matica	96	20	116	9 125	875	10 000	6 259	1 170	7 429
31.	Koča pri Savici	"	651	Ljubljana-matica	7	—	7	7 155	9 674	16 829	329	121	450
32.	Koča pri Triglavskih sadmerih jezerih	"	1 683	Ljubljana-matica	62	53	115	11 382	618	12 000	4 090	635	4 725
33.	Triglavski dom na Kredarici	"	2 515	Ljubljana-matica	57	58	115	11 289	711	12 000	4 401	764	5 165
34.	Dom Tamar	"	1 108	Medvode	80	40	120	20 000	—	20 000	3 000	1 200	4 200
35.	Gamiščkovo zavetišče na Krnu	"	2 245	Nova Gorica	—	20	20	2 760	288	3 048	1 012	131	1 143
36.	Dom dr. Klementa Juga v Lepeni	"	633	Nova Gorica	52	—	52	1 771	374	2 145	663	203	866
37.	Dom Zorka Jeliniča na Črni prsti	"	1 844	Podbrdo	30	13	43	2 748	264	3 012	632	64	696
38.	Poštarska koča na Vršiču	"	1 725	PTT Ljubljana	25	22	47	14 095	4 297	18 392	1 082	326	1 408
39.	Zasavska koča na Prehodavcih	"	2 050	Radevič pri Zidanem mostu	—	55	55	5 344	516	5 860	1 343	363	1 706
40.	Pogačnikov dom pri Kriških jezerih	"	2 052	Radevčica	74	35	109	2 000	600	2 600	1 357	1 040	2 397
41.	Koča na planini Razor	"	1 333	Tolmin	20	46	66	3 367	133	3 500	1 869	83	1 952
42.	Zavetišče na Globoki	"	1 838	Tolmin	—	2	2	—	—	—	ne evidentirano	—	—
43.	Koča na Planini pri jezeru ³	"	1 450	Viator — Ljubljana	24	—	24	550	—	550	60	—	60
44.	Kosijev dom na Vogarju	"	1 050	Zelezničar — Ljubljana	34	—	34	3 400	620	4 020	440	26	466
45.	Koča dr. Janeza Mencingerja	Predgorje	805	Bahinska Bistrica	8	16	24	2 460	40	2 500	38	—	38
46.	Planinski dom A. Zvana-Borisa na Poreznu	Jul. Alp	1 632	Cerkno	6	32	38	4 940	60	5 000	400	50	450
47.	Koča na Črnem vrhu nad Novaki	"	1 227	Cerkno	10	10	20	4 000	500	4 500	50	2	52

50.	Zavetišče v Seberjah ⁴	950	Cerkno	—	—	—	1 200	1 200	—	—	—
51.	Zavetišče Ravno	800	Cerkno	—	—	—	1 450	1 500	—	—	—
52.	Planinski dom na Šmarjetni gori ⁵	664	Kranj	45	7	52	—	—	ni poslovalo	—	—
53.	Slavkov dom na Golem brdu	440	Medvode	—	—	—	12 000	—	12 000	—	—
54.	Koča na Ratitovcu	1 666	Za Šuško dolino v Železnikih	10	29	39	5 995	5	6 000	357	5
55.	Dom na Lubniku	1 025	Škofja Loka	21	—	21	17 400	100	17 500	355	—
56.	Dom Pristava na Javorniškem rovtu	920	Javornik-Koroška Bela	64	—	64	14 756	38	14 794	811	—
57.	Prešernova koča na Stolu	2 193	Javornik-Koroška Bela	28	—	28	8 807	165	8 972	693	14
58.	Zavetišče GRS na Španovem vrhu	1 343	Jesenice — postaja GRS	—	8	8	150	—	150	40	—
59.	Dom na Peci	1 665	Mežica	81	19	100	2 128	72	2 200	3 590	72
60.	Koča na Pikavem (Podpeca)	986	Mežica	—	—	—	—	—	—	ni poslovala	3 662
61.	Zavetišče v Heleni (Podpeca)	730	Mežica	—	—	—	3 700	—	3 700	—	—
62.	Zavetišče Mihev (Podpeca)	885	Mežica	—	—	—	3 200	—	3 200	—	—
63.	Planinski dom na Šiji	1 528	Planinac pri V. p. 1098 Kranj	18	7	25	2 000	—	2 000	96	—
64.	Dom na Uršiji gori	1 696	Prevalje	69	—	69	5 883	67	5 950	451	5
65.	Poštarska koča pod Plešivcem	800	PTT Maribor	9	15	24	5 050	550	5 600	743	25
66.	Valvazarjev dom pod Stalom	1 180	Radovljica	42	—	42	6 354	46	6 400	1 104	46
67.	Roblekov dom na Begunjsčici	1 757	Radovljica	17	36	53	2 666	24	2 690	715	28
68.	Koča na Naravskih ledinah	1 128	Ravne na Koroškem	33	22	55	8 464	6	8 470	299	6
69.	Dom na Kofcuh	1 505	Tržič	28	—	28	5 800	—	5 800	370	12
70.	Dom na Zelenici	1 536	Tržič	66	—	66	18 390	1 610	20 000	1 380	47
71.	Frišaufov dom na Okrešlju	1 387	Celje	12	80	92	9 451	49	9 500	494	21
72.	Dom v Logarski dolini z depandanso	754	Celje	73	60	133	8 087	1 913	10 000	6 041	693
73.	Kacbekov dom na Korošici	1 808	Celje	25	60	85	3 299	51	3 350	1 129	60
74.	Bife Rinka	1 078	Celje	—	—	—	8 500	—	8 500	—	—
75.	Bivak pod Ojstrica	1 700	Celje	—	10	10	150	—	150	150	—
76.	Zavetišče GRS na Okrešlju	1 378	postaja GRS	—	15	15	390	—	390	390	—
77.	Mazirska koča na Galteh z depandanso	1 344	Izletnik — Celje	60	—	60	25 000	3 000	28 000	2 120	460
78.	Dom na Smrekovcu	1 377	Črna na Koroškem	62	—	62	4 955	45	5 000	1 470	45
79.	Zavetišče Pudarško	1 100	Črna na Koroškem	—	—	—	2 972	28	3 000	—	—
80.	Dom na Mali planini	1 528	Črnuče	60	30	90	7 000	84	7 084	700	84
81.	Češka koča na Spodnjih Ravnah	1 543	Ježersko	40	15	55	5 242	1 058	6 300	2 082	199
82.	Čojzova koča na Kokrskem sedlu	1 791	Kamnik	28	24	52	6 115	685	6 800	3 268	395
83.	Koča na Jermanovih vratih (Kamniško sedlo)	1 884	Kamnik	26	20	46	5 656	544	6 200	2 186	190
84.	Bivak GRS na Vel. podih	2 100	Kamnik postaja GRS	—	4	4	—	—	—	na evidentira	9 200
85.	Dom Kokrskega odreda na Kališču	1 565	Kranj	21	34	55	14 000	—	14 000	9 200	—
86.	Koča ob žičnici na Krvavcu	1 495	Kranj	—	—	—	20 000	—	20 000	—	—
87.	Bivak v Kočni	1 952	Kranj	—	6	6	70	—	70	52	—
88.	Dom na Krvavcu ⁴	1 700	Kranj — Aerodrom Ljubljana	122	35	157	7 407	292	7 699	2 591	106
89.	Zavetišče GRS na Krvavcu	1 700	Kranj — postaja GRS	26	—	26	1 200	—	1 200	860	—
90.	Koča na Kriški gori	1 582	Križe pri Golniku	13	9	22	9 000	—	9 000	1 258	—
91.	Dom v Kamniški Bistrici	601	Ljubljana-matica	35	—	35	21 792	1 109	22 901	2 348	403
92.	Bivak pod Skuto	2 104	Ljubljana-matica	—	—	—	—	—	—	ni poslovalo	2 751
93.	Koča na Loki pod Raduho	1 620	Luče ob Savinji	9	41	50	2 790	46	2 836	195	10
94.	Okrepčevalnica Igla	520	Luče ob Savinji	—	—	—	19 015	390	19 405	—	—
95.	Koča na Grohotu pod Raduho	1 682	Mežica	21	30	51	1 987	13	2 000	3 220	13
96.	Zavetišče pri Pucu	710	Mežica	—	—	—	2 700	—	2 700	—	—
97.	Koča pod Olšavo	1 250	Salčava	4	—	4	3 686	114	3 800	60	—
98.	Koča pod Ojstrico	1 206	Salčava	14	10	24	3 140	60	3 200	336	—
99.	Andrejev dom na Slemenju ⁷	1 096	Šoštanj	25	25	50	2 000	—	2 000	316	—
100.	Dom pod Storžičem	1 123	Tržič	35	28	63	8 000	—	8 000	537	23
101.	Bivak v Storžiču	1 760	Tržič	—	5	5	452	—	452	205	—
102.	Koča na Čreti	996	Vransko — Tabor	—	18	18	2 883	17	2 900	320	12
103.	Dom na Veliki planini	1 560	Domžale	41	—	41	12 900	—	12 900	740	—
104.	Dom na Menini planini	1 508	Gornji grad	26	18	44	—	—	—	ni posloval	740
105.	Mengeška koča na Gobavici	433	Janeza Trdine — Mengeš	—	—	—	10 000	—	10 000	—	—

Planinska postojanka

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapac. ležišč			Štev. obiskovalcev			Število nočitev		
					Število postelj	Število ležišč	skupaj	Jugo- slovanov	ino- zemcev	skupaj	domačih	ino- zemskih	skupaj
106.	Koča na Starem gradu nad Kamnikom	Predgorje	585	Kamnik	25	—	25	—	—	—	ni poslovala		
107.	Planinski dom Rašica z razgl. stolpom	Kamniških in Savinjskih Alp	639	Rašica — Sentvid	—	—	—	6 000	—	6 000	—	—	—
108.	Planinski dom na Resevni	"	682	Sentjur pri Celju	12	22	34	5 582	268	5 850	650	105	755
109.	Štuhecov dom pri Treh kraljih	Pohorje	1 200	Impol — Slovenska Bistrica	20	30	50	12 058	442	12 500	2 710	199	2 909
110.	Mariborska koča z razgl. stolpom	"	1 040	Maribor-matica	22	27	49	9 700	—	9 700	1 462	—	1 462
111.	Koča na Pesku	"	1 382	Oplotnica	30	—	30	4 489	11	4 500	615	9	624
112.	Ribniška koča na Pohorju ⁸	"	1 530	Radlje ob Dravi	46	40	86	5 835	15	5 850	2 105	15	2 120
113.	Koča na Pesniku	"	1 104	Radlje ob Dravi	—	—	—	5 000	—	5 000	—	—	—
114.	Ruška koča (Tinežov dom)	"	1 250	Ruše pri Mariboru	20	43	63	34 780	220	35 000	1 604	11	1 615
115.	Koča pod Kremzarjevim vrhom	"	1 161	Slovenj Gradec	39	20	59	4 225	4 370	8 595	520	30	550
116.	Grmovškov dom pod Veliko Kapo	"	1 370	Slovenj Gradec	54	22	76	20 000	600	20 600	1 703	126	1 829
117.	Razgledni stolp na Rogli	"	1 517	Slovenske Konjice	—	—	—	—	—	—	ne evidentira		
118.	Koča Planine	"	1 010	Vuzenica	—	—	—	—	—	—	ni poslovala		
119.	Koča na Rogli	"	1 481	Zreče	63	36	99	19 994	6	20 000	3 413	15	3 428
120.	Dom na Božu z razgl. stolpom	Boč	698	Poljčane	18	22	40	9 900	2 100	12 000	270	5	275
121.	Zavetišče na Rogaški gori	Rogaška gara	650	Rogaška Slatina	—	6	6	750	—	750	25	—	25
122.	Dom na Kozjaku	Kozjak	705	Kozjak — Maribor	30	—	30	2 800	—	2 800	411	—	411
123.	Koča na Zavrčarjevem vrhu	"	914	Maribor-matica	12	12	24	7 900	—	7 900	482	—	482
124.	Zavetišče Podlipje	"	795	Vuzenica	—	—	—	2 329	45	2 374	—	—	—
125.	Dom na Paškem Kozjaku	Paški Kozjak	960	Valanje	60	—	60	4 400	100	4 500	1 300	—	1 300
126.	Koča na Bohorju	Zasavje	925	Bohor — Senovo	—	20	20	8 300	200	8 500	120	5	125
127.	Dom v Gareh	"	791	Dol pri Hrastniku	41	28	69	10 935	315	11 300	960	310	1 270
128.	Koča na Kalu	"	956	Hrastnik	34	11	45	15 945	55	16 000	2 444	57	2 501
129.	Koča na Kumu	"	1 219	Kum — Trbovlje	30	—	30	6 051	82	6 133	309	—	309
130.	Dom na Smohorju	"	669	Laško	55	—	55	5 000	—	5 000	295	—	295
131.	Tančkov dom na Lisci	"	947	Lisca — Sevnica	39	19	58	8 262	188	8 450	3 749	512	4 261
132.	Jurkova koča na Lisci	"	947	Lisca — Sevnica (pod. Lisca)	—	16	16	1 840	57	1 897	1 840	57	1 897
133.	Planinski dom II. grupe odredov na Jančah	"	794	Litija	18	22	40	11 347	53	11 400	420	65	485
134.	Dom pod Reška planino	"	910	Prebold	—	40	40	4 500	60	4 560	43	7	50
135.	Gošparjeva koča na Vel. Kozjaku	"	513	Radeče pri Zidanem mostu	—	—	—	1 366	14	1 380	—	—	—
136.	Zavetišče Lavrenc	"	711	Radeče pri Zidanem mostu	—	—	—	1 250	—	1 250	—	—	—
137.	Koča na Kapitniku ⁹	"	914	Rimske Toplice	24	—	24	9 445	55	9 500	36	—	36
138.	Dom na Mrzlici	"	1 119	Trbovlje	98	14	112	25 782	96	25 878	2 228	—	2 228
139.	Dragotov dom na Homu	"	608	Zabukavica	4	12	16	4 900	100	5 000	96	5	101
140.	Koča na Zasavski gori ¹⁰	"	849	Zagorje ob Savi	—	—	—	8 524	26	8 550	—	—	—
141.	Koča dr. Franca Goloba na Čemšeniški plan.	"	1 206	Zagorje ob Savi	16	18	34	5 188	12	5 200	386	—	386
142.	Dom na Polomu	Garjanci	725	Iskra — Ljubljana	18	—	18	—	—	—	ni posloval		
143.	Dom Vinka Paderšiča na Garjancih	"	822	Novo mesto	17	20	37	6 493	7	6 500	950	7	957
144.	Dom na Mimi gori	Dolenjsko	1 048	Črnomelj	21	20	41	3 256	53	3 309	256	21	277
145.	Zavetišče v Črmošnjicah	gričevje	680	Črnomelj	24	—	24	—	—	—	ne evidentira		
146.	Bife na kolodvoru v Novem mestu	"	156	Črnomelj	—	—	—	—	—	—	ne evidentira		
147.	Koča pri Jelenovem studencu	"	850	Kočevje	8	—	8	1 771	29	1 800	64	—	64
148.	Dom na Govejku	Polhograjski	812	Obrtnik — Ljubljana	28	—	28	5 372	—	5 372	351	—	351
149.	Zavetišče na Planini z razgl. stolpom	dolomiti	733	Vrhnika	13	—	13	4 320	450	4 770	20	—	20
150.	Dom na Goropekah	"	742	Ziri nad Škofjo Loko	10	46	56	1 866	134	2 000	157	40	197
151.	Iztokova koča pod Golaki ¹¹	Trnovski	1 218	Ajdovščina	—	15	15	1 600	—	1 600	ne evidentira		
152.	Zavetišče Antona Bavčerja na Čavnu	gazd	1 139	Ajdovščina	15	20	35	13 696	1 304	15 000	105	35	140

156.	Koča na Hreliški planini
157.	Pirnatova koča na Javorniku
158.	Dom Rudar Vojsko
159.	Planinsko zavetišče na Vel. Snežniku
160.	Planinski dom Sviščaki pod Snežnikom
161.	Stjenkova koča na Trstelju
162.	Tumava koča na Slavniku
163.	Vojkova koča na Nanosu
164.	Furlanova zavetišče pri Abramu
165.	Koča Mladika na Pečni rebri

hribovje	800	Idrija
"	1 220	Idrija
"	1 080	Idrija
Snežnik	1 796	Ilirska Bistrica
"	1 242	Ilirska Bistrica
Trž. komenski	620	Nova Gorica
kras	1 028	Obalno PD — Koper
Nanos	1 246	Postojna
Notranjski	915	Vipava
kras	703	Postojna

10	—	10	4 125	75	4 200	66	8	74
14	—	14	6 890	110	7 000	172	20	192
25	9	34	10 380	120	10 500	195	15	210
—	12	12	4 000	2 000	6 000	22	10	32
18	—	18	3 000	1 000	4 000	62	22	84
14	—	14	1 510	210	1 720	—	—	—
7	21	28	2 215	407	2 622	91	29	120
3	30	33	8 724	1 531	10 255	644	48	692
—	—	—	2 500	300	2 800	ne evidentira ni poslovala		

Skupaj:	3 472	2 399	5 871	1 007 344	57 474	1 064 818	152 583	16 606	169 189
V letu 1974:	3 314	2 369	5 683	1 040 130	43 044	1 083 174	179 949	14 115	194 064
V letu 1975:	3 472	2 399	5 871	1 007 344	57 474	1 064 818	152 583	16 606	169 189
Razlika:	+158	+30	+188	—32 786	+14 430	—18 356	—27 366	+2 491	—24 875

Inozemski obiskovalci planinskih postojank so bili iz naslednjih držav: 16 834 iz Italije, 15 699 iz Avstrije, 13 679 iz ZRN, 3881 iz Nizozemske, 2 470 iz Anglije, 852 iz Francije, 834 iz Švice, 824 iz SSSR, 531 iz ZDA, 480 iz CSSR, 280 iz Belgije, 211 iz Poljske, 190 iz Švedske, 177 iz Madžarske, 168 iz Kanade, 102 iz Danske, 54 iz Bolgarije, 52 iz Izraela, 35 iz Avstralije, 24 iz Španije, 22 iz Argentine, 15 iz Finske, 11 iz Grčije, 10 iz Nigerije, 9 iz Norveške, 8 iz Turčije, 7 iz Romunije, 6 iz Libanona, 6 iz Japonske in 3 iz Iraka.

- ¹ Odprt 14. 9. 1975
- ² Obratovala od 19. 5. do 16. 10. 1975
- ³ Otvoritev 1. 7. 1975
- ⁴ Otvoritev junija 1975
- ⁵ Od novembra 1975 ni več v upravi plan. organizacije, niti ni več njena last
- ⁶ Od novembra 1975 ni več v upravi plan. organizacije, niti ni več njena last
- ⁷ Od 1. 1. 1976 ni več planinska postojanka, temveč Počitniški dom Tovarne usnja Ščalanj
- ⁸ Od 16. 8. 1975 dalje koča ni poslovala
- ⁹ Posluje le ob sobotah in nedeljah, z ležišči pa od 21. 9. 1975
- ¹⁰ Po požaru delno obnovljena, redno obratuje od 1. 10. 1975, vendar brez prenočišč
- ¹¹ Koča vzdrževana, ne pa oskrbovana

V pregledu so izpuščene Koča na Bibi planini, zavetišče v Dražgošah in Dom Janeza Rezarja pod Vrtačo, ker niso več v upravi planinske organizacije

Statistično uredil R. L.

IZ KARTOTEKE PRVENSTVENIH VZPONOV

S STENA STORŽICA

1. SV raz

Marijan Perko, Drago Stefe, 17. 9. 1949
Mestoma IV, višina smeri 200 m, čas plezanja 3 ure. Pri tem je mišljen zgornji del stene – nad bivačem, kar velja tudi za druge smeri v S steni. Smer je izredno kršljiva.

Dostop do bivaka: Od Doba pod Storžičem po markirani poti, ki pelje čez Škarjev rob proti vrhu Storžica. Kmalu stopiš na melišče pod severno steno. Čez njih do iztoka velike grupe, ki razši spodnji del stene. 45 min.
Spodnji del grupe obideš po grebenčku na levi. Po 40 metrih po polički desno v grapo in preko dveh manjših pragov do velikega skoka. Čezenj (k) in dalje skozi kamin do navaga velikega skoka. Tu desno v kamin, nad njim pa v rušju uloviš stazičo, ki kmalu pripelje do bivaka. Od Doma pod Storžičem poldrugo uro.

Opis: Od bivaka levo do Črnega grabna in dalje do vnožja grebena, ki se pne levo ob grabnu. Vstop na dnu grebena levo od spominske plošče. Po grebenu navzgor mimo prvega zoba in čez nekaj rušnatih mest do tam, kjer postane greben previsen. Previs obideš na levi (IV+) in se po slabem raztežaju spet povrneš na greben. Ta se više gori spet prevesi, tad levo čez razbito steno v ozko grapo. Iz nje levo navzgor (IV+), k) na greben (konec težav) in dalje po travnatem stemenju do vrha Storžica.

Sestop: Nazaj do Doma pod Storžičem peljeta dve markirani poti: čez Škarjev rob in skozi Zrlo. Obe sta približno enako dolgi: 1 uro in pol do 2 uri.

2. Črni graben

Zdravko Križaj, Janko Krmelj, 16. 8. 1947
IV, višina stene 300 m, čas plezanja 4 ure.

Opis: Od bivaka levo v Črni graben in pa njem navzgor pribl. 200 m do velike voline, kjer se graben spremeni v vrsto črnih kaminov. Luknja obideš po zunanji strani (k), nato pa navzgor po poču do kolanje in dalje do vnožja 200 m visokega kamina. Po njegovi desni strani v grapo in po njej do zagozdene skale. Desno mimo nje in dalje po grapi do druge velike voline. Z dna voline desno čez plošče 4 m, nato pa naravnost navzgor dva raztežaja po žlamborju in dalje po grapi, ki pripelje na škrbino tik pod vrhom Storžica.

3. Matevžev steber – spominska smer

Milan Križnar, Najča Perko, 16. 9. 1951
V, višina smeri 200 m, čas plezanja 3 ure

Opis: Od bivaka po Kramarjevi smeri do razvalin in levo po grapi do kamina, ki spodaj strmo pada na dno Črnega grabna. Dva raztežaja navzgor po počeh, ki peljejo proti levi. Više se poč spremeni v ozko poklino, (kk) med katero doseješ v kolanje. Levo čez plati do okna in čez njegov obok na stojšče. Desno čez previs (kk) in dalje po previsni poču v žlebič na levi strani stebra. Čez preveso na razu in levo lažje do poču, ki teče proti desni na rez stebra, kjer je stojšče (k). Od tod levo po polički 5 m čez previs (kk) v strm žleb in na vrh stebra. Od tod še 15 min. do vrha Storžica.

4. Tržiška smer

Marijan Perko, 25. 9. 1948
IV, višina smeri 150 m, čas plezanja dve uri. Značilnost smeri so navzdol viseči oprimki.

Opis: Od bivaka po Kramarjevi smeri do razvalin in levo po grapi navzdol 60 m do police. Po polički mimo nosatega previsa, nato pa skozi

strmo, 40 m visoko poč. Dve dolžini navzgor do poševnega kamina na desni strani stebra. Skozenj do vrha stebra, ki se više spremeni v greben in pripelje na vrh Storžica.

5. Kramarjeva smer

Janez Ausner, Rok Kramar, Nadko Salberger, 1938.
Mestoma III, višina smeri 350 m, čas plezanja dve uri.

Opis: Od bivaka navzgor v kamin, nato pa po veliki grapi pribl. 200 m do velike luknje. Skak nad njo preplezuš po levi strani. Dalje po ozki grapi in preko zadnjega skoka na »Razvaline« (velike skale). Od tu ves čas po dnu velike grupe do grebena in po njem na vrh Storžica.

6. Cankarjeva varianta

Jelko Cankar, 1940.
Mestoma III, višina smeri 200 m, čas plezanja dve uri.

Opis: Približno 60 m pod luknjo v Kramarjevi smeri levo na sedelce in v grapo. Smer vodi po ozki grapi med obema stolpoma na Razvaline. Od vrha Razvalin vstopi smer desno od velikega odloma v sam steber Storžica. Dva raztežaja po strmi steni, nato pa po razbitem terenu do vrha.

7. Mladinska smer

Janez in Marijan Perko, Alojz Zaletel, 11. 10. 1947.
Mestoma III, višina smeri 350 m, čas plezanja dva uri.

Opis: Od bivaka desno do gruščnatega izteka grupe. Po grapi rahlo desno navzgor čez skoke in pragove. Više gori se grapa razgubi. Po razbitem in rušnatem svetu navzgor do vršnega grebena in na vrh Storžica.

Opomba: Slika stene z vršnimi smermi bo objavljena v naslednji številki, kjer bodo opisane tudi smeri v SZ steni Storžica.

IZREDNI PRISPEVEK ZA PLANINSKI VESTNIK (1. 11. do 31. 12. 1975)

po 20 din:

Stefan Bobek – Ravne, Mile Vozelj – Kranj, Drago Škoflet – Crna.

po 30 din:

Franc Černe – Radovljica, Cvetka Mulej – Lesce.

po 50 din:

Zdenka Kirin – Koper, Dušica Kralj – Senovo, Julka Naglič – Crna, Peter Zakrojšek – Slav. Bistrica, ing. Pavel Hofner – Skofja Loka, Marijan Jačén – Crna.

po 40 din:

Ing. Tine Glavač – Novo mesto.

po 100 din:

Rudi Honn – Nova Gorica, Janez Lončar – Tržič, Nada Tomaž – Prevalje, dr. Milivoj Bogdanović – Zagreb.

po 200 din:

Dr. Miha Potočnik – Ljubljana.

po 500 din:

Dušan Krapež – Ljubljana, Janez Duhovnik – Medvode.
Planinski aktivisti pri srečanju v Domu dne 23. 12. 1975 (po seznamu).

Honorar so odstopili za prispevek PV:

Jože Dobnik – Ljubljana, 100 din, Franc Hribernik – Ruše, 110 din, Leo Planinci – Ptuj, 160 din, Stanko Kos – Ljubljana, 116,50 din.

Izredni prispevki za PV skupaj: 4 226,50 din.

Vsem darovalcem iskrena hvala!
Uprava PV

**Svet barv in harmonije —
odslej tudi vaš svet**

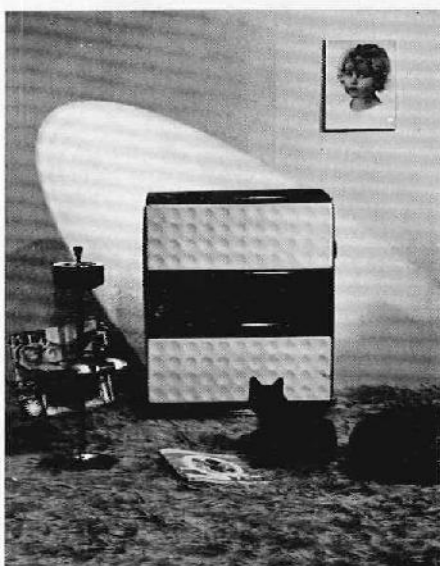

ZDRUŽENE PAPIRNICE LJUBLJANA

USTANOVLJENA 1942 — ESTABLISHED 1942

TEKOČI RACUN SDK LJUBLJANA 50101-601-15939 — ☒ 61260

LJ.-POLJE — ☎ 48-141 — ⚡ PAPIR VEVČE — TELEX 31116

TOPLOTA — VIR ŽIVLJENJA

KAMIN

EMO-plamen

primeren za vse vrste domačih
premogov

NAZIVNA MOČ 6000 kcal/h

EMO
v ZP Iskra

TAM 110 T 7 BV — 4 × 4 Terensko vozilo

Nosilnost: cestna 2500 kp, terenska 1500 kp

Zračno hlajeni dieselski motor F 4 L 413 R

Medosje 2850 mm

Maksimalni vzponi: teren 67 %, cesta 36,6 %

Centralna regulacija tlaka v pnevmatikah od 0,8 do 3,5 atm

Dolžina vozila 4850 mm

Širina vozila 2270 mm

Višina vozila: najvišja 2470 mm, najnižja 1894 mm

TOVARNA AVTOMOBILOV IN MOTORJEV MARIBO